PATTI SMITH'LE BİR AKŞAMÜSTÜ

Dikkat edin çocuklar!

BANU GÜVEN'LE 10 GÜZEL ŞARKI

'Ya sev ya terket' baskısı

ROLL

112480 **kasım** 2007/11 **5 YTL**

ROLL 123

MANUCHAO

TANJU DURU • ÖZER ŞENAY • LEE HAZLEWOOD • ROGER MILLS • YOUNG GODS • PATRICK WATSON

ISSN: 1307-4628

che şarkıları

Türkçesi: Tezgör Hilmi, Öztürk Çiğdem

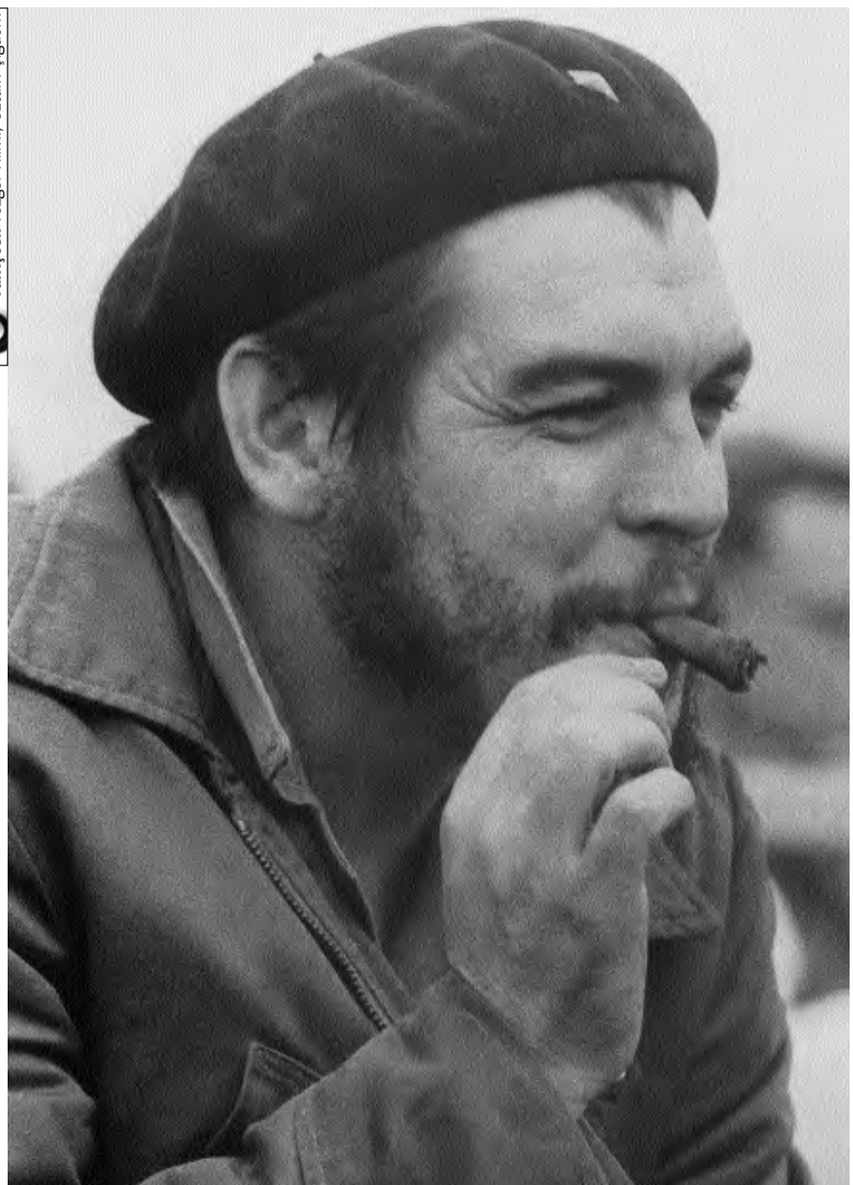

ÖLMÜŞ CHE İÇİN AŞK ŞARKISI

(The United States of America)

Sıradan bir Pazar gündoğumunda
Senin tadını hatırlıyorum, tatlılığını ağzımda,
Yılın sonuna doğru.
Ve Oriente yağmurlarının sessizliğinde
Senin sıcaklığını hatırlıyorum, hâlâ kollarımda,
Sonuna doğru, yılın sonuna doğru.

Geceleyin sana çiçekler getireceğim
Titreyen parmaklarımın sana dokunuşu kadar
yumuşak – aşkım,
Sana mum ışığında şarap sunabilirim
Yılın sonuna doğru
Yılın sonuna doğru...

CHE

(Suicide)

Hepimiz dua edelim
Hurra! Hurra!
Che, Che
O bir kızıl yıldız taşıyordu
Puro içiyordu
Öldüğünde
Bütün dünya yalan söyledi
Bütün dünya
O bir azizdir dedi,
Ama biliyorum ki
O bir aziz değil
O bir aziz değil
Che, Che
Hurra! Hurra!
Che, Che
Hurra! Hurra!

COMANDANTE CHE GUEVARA

(Wolf Biermann)

İyi ve aydınlık olandır bize kalan:
Sende olduğu hep belli olan
Sevgi ya da nefret gibi, ama asla korku değil
Comandante Che Guevara

Korkuyor onlar senden, seviyoruz biz
Seni kavgada önde, ölümün gülümsediği yerde,
Halkın karanlığının bittiği yerde.
Ama şimdi gittin artık – ama buradasın.
İyi ve aydınlık olandır bize kalan:
Sende olduğu hep belli olan
Sevgi ya da nefret gibi, ama asla korku değil
Comandante Che Guevara

Dar kafalı ama kodaman bir partili olmadın,
Gözü parada olan koca bir hayvan,
Şık üniforma içinde eskimiş nişanlarla
Yazı masasında 'kahraman'ı oynayan.
İyi ve aydınlık olandır bize kalan:
Sende olduğu hep belli olan
Sevgi ya da nefret gibi, ama asla korku değil
Comandante Che Guevara

Evet, dünyadaki yoksulların
Yemlenmekten fazlasına ihtiyacı var
Ve işte sen bunu hiç unutmadın,
İnsanın insan olması gerektiğini.
İyi ve aydınlık olandır bize kalan:
Sende olduğu hep belli olan
Sevgi ya da nefret gibi, ama asla korku değil
Comandante Che Guevara

Ceketinde kızıl yıldız
Siyah sakalın ve ağızda puroyla
Tüfekli bir Hazreti İsa
–böyle kaldırır senin resmin bizi hücuma
İyi ve aydınlık olandır bize kalan:
Sende olduğu hep belli olan
Sevgi ya da nefret gibi, ama asla korku değil
Comandante Che Guevara

ÖTESİ YOK

(Atahualpa Yupanqui)

Bir tas yemek ve at sahibi olunca
acı daha önemsiz kalıyor.
Sahip olduklarımdan geriye
bir tek anılar kaldı.
Ötesi yok.

Tanrıyla hesabım yok.
benim hesabım insanlarla.
Açık açık ederim duamı
ve ormanda aslan kesilirim.
Ötesi yok.

İnsanları seyretmeyi severim
toprağı işleyen.
Dağın zirvesinde bir taş,
sahilde bir fener gibi
Ötesi yok.

Kimisi ölür
yeniden doğmak için.
Kim buna dair bir şüpheye düşerse
gidip sorsun Che'ye.
Ötesi yok.

Kapak deseni: Jacek Wozniak

ROLL
123
kasım '07

09 Manu Chao

14 Vova

18 Tanju Duru

22 Özer Şenay

24 Patti Smith

30 The Young Gods

32 Roger Mills

35 Banu Güven

57 Lee Hazlewood

04 Ajans
23 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
34 Halkla ilişkiler
44 ÖSS
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Kill The Young, Patrick Watson, Ayo, Richard Hawley, Reverend & The Makers, The Cribs, Tuxedomoon, Ani DiFranco

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Bulgu Öztürk, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tan Morgül, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Mikado Matbaacılık ve Tic. Ltd. Şti. [İmamçeşme Caddesi G/47 Sokak no: 6 Seyrantepe - İstanbul Tel: 0212 289 27 93] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Kasım 2007 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 11 **sayı** 123 **kasım** '07 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Ginsberg & Rimbaud

Güzelim oğlu Pan'ın! Çiçekler, yemişlerle çevrili alnın sıra gözlerin, o biricik yuvarlar, dönüp duruyor. Esmer bir tortuyla gölgeli yanakların çukur çukur. Pırıl pırıl dişlerin. Bir gitara benzeyen göğsün, çınlamaları o sarışın kollarında akıp giden. O iki cinsin birden uyuduğu karın boşluğunda küt küt atıyor yüreğin. Geceleri kalçalarını, önce birini sonra ötekini, sonra da o sol bacağını yavaş yavaş sallayarak, çık dolaş. (Arthur Rimbaud, "Eskil")

Tarih: 19 Ekim 2007. Yer: Londra Senfoni Orkestrası'nın St. Luke's Salonu. Philip Glass'ın 70. doğumgünü vesilesiyle Barbican tarafından hazırlanan "Glassworks" günleri kapsamındaki en heyecan verici konserlerden birisinin iki kahramanı aynı sahnede: Philip Glass ve Patti Smith. Aslında konser yerine kısa bir dinleti demek daha uygun olur. Eski bir kiliseden bozma salon, Smith'in her zamanki isteğine uyularak oldukça sessiz halde, sigara içmek de tavsiye edilmiyor. İzleyiciler atmosfere uygun, sessizce yerlerine geçiyorlar. Arkamı dönüp etrafa bakınırken, yanında genç bir kadınla Leonard Cohen'i görüyorum. Kasketi, kruvaze ceketi, yakası ilikli gömleği ve yaşlanmış haliyle... Dikkat çekmek istemiyor Cohen, yerine geçer geçmez izleyiciler arasında kayboluyor. Ertesi gün aynı salonda, Glass'ın Cohen şiirleri üzerine yazdığı yeni çalışması "Book of Longing" icra edilecek.

Bir çayır gibi tıpkı / Unutulmuş bir kıyıda, / Karamukların, günlüklerin / Çiçek açıp büyüdüğü, / O yabanıl uğultusunda / Korkunç pis sineklerin. // Dönmeli, geri gelmeli, / O sevdalar çağı. (Arhur Rimbaud, "En Yüksek Kulenin Türküsü")

Sahneye Glass ve Smith birlikte çıkıyor. Glass her zamanki Glass, ağır amca, her an dikkatli, müziği gibi hareketleri de minimal. Öğretmen edası var Glass'ın. O gece öğrenci rolündeki Smith de her zamanki Smith, ama bu kez, neredeyse bütün gece boyunca takmak zorunda olduğu gözlüklerle biraz daha ciddi sanki. Ama istese de istemese de her zaman tanıdığımız serseri Smith'e dönüşüyor her şiir sonrasında. Yeri geliyor sahneye tükürüyor, yeri geliyor şiirleri okuduğu kağıtları yere fırlatıyor; ama sonra Glass'tan özür dileyerek önce tükürdüğü yeri siliyor, sonra da kağıtları topluyor. Hatta şiirler arasında kısa anekdotlar anlattıktan sonra bazen hangi şiire gireceğini karıştırıyor, o sırada Glass'a bakıp özür dilerken tuhaf bir tebessüm beliriyor yüzünde.

Yiyecekleri farkettim, marul salatasını, ustanın yokluğunu farkettim / Denizi farkettim, müziği farkettim, dans etmek istedim. (Allen Ginsberg, "Chogyam Thungpa Vidyadhara'nın Naaşının Yakılmasına Dair")

Glass ve Smith'in "The Poet Speaks" (Şair Söylüyor) adını verdikleri bu geceyi yapmalarının başlıca nedeni, ikisinin de ortak dostu olan Allen Ginsberg'i müzik ve şiirleriyle anmak. Konserin ilk bölümünde Glass piyanosunun başında, Smith ise Ginsberg'den şiirleri okuyor. Smith şiirlerin arasında, "yaramaz budist" dediği Ginsberg'le anılarını, New York'taki dairesinde son saatlerini geçirirken yaşadıklarını anlatıyor. Hatta o dönemde Ginsberg'in kendisine verdiği bir William Blake kitabındaki satır aralarını Ginsberg'in nasıl yeniden yazdığını anlatırken Blake'e de bir selam gönderiyor sahneden.

Çıkar at sırtından aptal zırhını, bağrına bas korkularını / Zira Blake senemde neşe fethedecek bütün umutsuzlukları (Patti Smith, "My Blakean Year")

Daha sonra Smith sahneyi Glass'a bırakıyor. Glass, tıpkı şiirlere eşlik ettiği piyano stiline uygun olarak kendi yazdığı kısa piyano etüdlerini çalıyor. Sonra Smith, gitaristi Lenny Kaye ile sahneye geliyor. İkisi de akustik gitarlarını ellerine alıp "My Blakean Year" ve "Ghost Dance"i seslendiriyorlar. Smith şarkılarını Burma'da eylemde olan rahiplere ve kariyerinin ilk gününden bugüne hep sevgiyle andığı, o gün doğumgünü olan Arthur Rimbaud'ya adıyor. Daha sonra Glass, Smith ve Kaye birlikte sahnede kalıyorlar, yine Ginsberg şiirlerini okuyor Smith: "Magic Psalm" ve Ginsberg'in 1987'de ölen budist ustası için yazdığı "On the Cremation of Chogyam Thungpa Vidyadhara"nın ardından sıra geliyor "Howl"a... Smith'in "Peace and Noise" albümündeki "Spell" parçasındaki yoruma benzer bir şekilde akustik gitar ve

piyanoyla yorumlanan şiir, gecenin en etkileyici performansına dönüşüyor: Kaye akustik gitarına sert vurdukça Glass da piyanosunun tuşlarına daha sert vuruyor, Smith de bir yumruk gibi okuyor şiiri.

Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Kutsal! Dünya kutsal! Ruh kutsal! Deri kutsal! Burun kutsal! Dil ve çük ve el ve göt deliği kutsal! Her şey kutsal! Herkes kutsal! Her yer kutsal! Her gün ebedi! (Allen Ginsberg, "Uluma'ya Dipnot")

Smith, ertesi gün yine Londra'da, bu kez Rimbaud anısına vereceği "Rock 'n' Rimbaud" konseri için sahneden ayrılırken gözlerim Cohen'i arıyor, ama göremiyorum. Smith'in de şiirlerin arasında söylediği gibi, Cohen'in ruhu, ertesi günkü performans için çoktan sahnedeki yerini almış görünüyor. Bir yanda Cohen'li Glassworks, diğer yanda Smith'li Rimbaud... Ertesi gün dinleyiciler için zor bir seçim olacak! Hangisi olursa olsun, Ginsberg, Rimbaud, Blake, Cohen, Smith derken, Londra birkaç gece şiirle sallanıyor.

Mavi yaz akşamları, patikalarda, dalgın, / Gideceğim, sürtüne sürtüne buğdaylara: / Ayaklarımda ıslaklığı küçük otların, / Yıkasın bırakacağım başımı rüzgâra! (Arthur Rimbaud, "Duyum")

Ulaş Özdemir

Dilin kökleri şarkıda, şarkının kökleri de olağanüstü büyük ve oldukça boş olan insan ruhunu sesle doldurma ihtiyacında. **J. M. COETZEE**, Utanç

Masum olabilir şarkıcı / ama asla masum olamaz şarkı / Dünyaya açılan cin gözleri / ve çıplak kalbiyle / pervasızdır şarkı / yeni doğmuş bir bebektir / Ancak şarkı susunca / alışkanlıkla geri döner dinleyiciler / çağlarının masumluğuna. **JOHN BERGER**

Erkek olmayan bir erkek / ağaç olmayan bir ağaçta / hem görüp hem görmediği / kuş olmayan bir kuşu / hem vurdu hem vurmadı / taş olmayan bir taşla *(hadım, rezene, yarasa, süngertaşı)* **PENARKES**

Yapılan bir araştırmaya göre, öldü sanılıp da cenaze töreni yapılanların % 90'ı tören sırasında durumu anlamalarına karşılık töreni bozmamak ve gülünç duruma düşmemek için seslerini çıkarmaya cesaret edememektedirler. **CAVANNA**, Karşı Ansiklopedi

DAMON ALBARN, "Mali Music"ten beş bene sonra, yeni bir Afrika macerasına yelken açıyor. Martha Wainwright, Arcade Fire üyeleri ve Reverend & The Makers'tan Jon McClure gibi misafirleriyle Kongo Demokratik Cumhuriyet'ine giderek, yerel müzisyenlerle birlikte sonunda bir albüme dönüşecek kayıtlar yapacaklar.

CAT POWER'ın "Covers Record 2" başlığını taşıyacağı duyurulan ikinci cover albümü "Jukebox" adını aldı. Chan Marshall'ın, Hank Williams, James Brown, Billie Holiday şarkıları söyleyeceği albümde, kendi şarkısı "Metal Heart"ın yeni bir yorumu ile Bob Dylan için yazdığı "Song To Bobby" de yer alacak.

ELVIS COSTELLO, 25 Ekim akşamını Hillary Clinton'un doğum günü partisinde müzik yaparak geçirdi. Partiyi eşinin 60. yaşını kutlamak ve başkanlık yarışı için bağış toplamak amacıyla halka açık düzenleyen Bill Clinton'ın geçen doğum gününe The Rolling Stones, Jack White ve Christina Aguilera da katılmış, "etkinlik" Martin Scorsese tarafından filme alınmıştı.

2008 baharında çıkacak yeni **MOBY** albümünün ismi "Last Night" olacak.

DEBORAH HARRY 14 yıl aradan sonra, ikinci solo albümünü yayınladı. Pop, rock ve dans tabanlı "Necessary Evil"ın prodüktörlüğünü Rufus Wainwright ve Scissor Sisters gibi isimlerle çalışan prodüksiyon ekibi Super Buddha üstleniyor. Blondie şarkıcısı ayrıca bir Philip Roth romanından uyarlanan ve yönetmenliğini Antony Hegarty'nin yakın arkadaşı Katalan yönetmen Isabel Coixet'in üstlendiği "Elegy"de Dennis Hopper'ın karısını canlandırıyor.

N.W.A. 1988 tarihli "Straight Outta Compton"ı 20. yılı şerefine yeniden basıyor. CD, plak ve dijital olarak yayınlanacak yeni albüm, beş de bonus şarkı içerecek.

Geçtiğimiz günlerde "Up The Shambles - Live In Manchester" adında bir konser DVD'si yayınlayan **BABYSHAMBLES** ile **AMY WINEHOUSE** Wiltshire'da bir araya gelip bir ska şarkı kaydettiler. Öte yandan Oslo'da üzerinde marihuana ile yakalanan Amy Winehouse, eşi ve bir arkadaşlarıyla geceyi karakolda geçirdi.

SENDİKACIYA VEDA

"Dünyanın en iyi pilavı bu ülkede yapılıyor. Tarifini alıp karıma götüreceğim. Bu üçüncü gelişim, geçen gelişimde neredeyse sadece pilav yemiştim". 2002'de kendisiyle yaptığımız söyleşide böyle diyordu Joe Zawinul. Maalesef o pilavdan bir daha tadamadan gitti. Tuşlu çalgılar üstadı, 11 Eylül günü, doğduğu şehir Viyana'da, 75 yaşında cilt kanserine yenik düşerek hayatını yitirdi. Tariflere sığmayan bir müzikti yaptığı. Bir Tuna boyu evladı olarak Çingene ruhunu caza, cazı rock'a, onu buna, bunu ona kattı. Dinah Washington, Miles Davis, Arto Tunçboyacıyan'la çalıştı, "Birdland", "In A Silent Way" gibi caz standartları besteledi, Wayne Shorter'la birlikte Weather Report'u oluşturdu, sonra yola Syndicate'iyle devam etti. Başından çıkarmadığı rengârenk takkesiyle dünyalı müziğin gerçek dervişiydi.

EELS bir "best of", bir de "rarities" kaydı yayınlıyor: "Meet The Eels: Essential Eels Vol. 1" ve "Eels Useless Trinkets: B-Sides, Soundtracks, Rarities And Unreleased 1996-2006". Grubun her şeyi Mark Oliver Everett bugünlerde "Things The Grandchildren Should Know" adını verdiği bir de otobiyografi yazıyormuş, kitap 2008 içinde yayınlanacakmış.

BEST OF HULUSİ

Naim Dilmener'in "Bak Bir Varmış Bir Yokmuş"una, Murat Meriç'in "Pop Dedik"ine ve hatta Ayfer Tunç'un "Bir Mâniniz Yoksa Annemler Size Gelecek"ine kardeş geldi. Daha doğrusu abi geldi... Hulusi Tunca 70'li yıllarda Hey dergisinde yazdığı kısa röportajları "Hey Gidi Günler - 70'li Yıllar - Bir Best Off Çeksem" başlıklı kitabında bir araya getirdi. İlhan İrem'in deyişiyle "altınçağın karakutusu" açıldı, bugün sahaf sahaf dolaşıp güç bela toparladığımız Hey dergilerinin kıymetli ve masum satırları ortalığa saçıldı... Cem'i, Barış'ı, Edip'i, Zülfü'süyle, Ajda'sı, Nükhet'i, Füsun'u, Yeliz'iyle 102 kısım tekmili birden.

ABBA 1977 tarihli efsanevi albümü "The Album"u ekstra şarkılar ve DVD ekiyle yeniden basıyor.

Güney Afrika'nın uluslararası reggae yıldızı **LUCKY DUBE**, Johannesburg'da arabasını çalmak isteyen soyguncular tarafından vurularak 43 yaşında hayata veda etti. Lucky Dube en büyük başarısını 2003 yılında yazdığı AIDS hakkındaki "Number In The Book" adlı şarkıyla yakalamıştı. Sanatçı apartheid'a karşı verdiği mücadeleyle de tanınıyordu.

Peter Hook, Manchester'daki bir hayır konseri için, David Potts ile bir araya gelip eski grubu **MONACO**'ya yeniden can verdi. Konserde Stone Roses, Tom Hingley And The Lovers, Vinny Peculiar and The People's Revolutionary Choir ile Terry Hall gibi isimler de yer aldı.

On yıldan sonra bir araya gelen Richard Ashcroft'lu orijinal **THE VERVE** kadrosu ilk ürünlerini verdi. Grup "Sit And Wonder", "Mona Lisa", "Judas", "Appalachian Springs" ve "Rather Be" gibi bir dizi şarkıyı tamamladı. Yeni albüm için gelecek seneyi beklemek gerekecek.

THE KILLERS, **LOU REED** ile yaptığı "Tranquilize" adındaki düeti iTunes üzerinden yayınladı. Şarkı, grubun B yüzü ve ender bulunan kayıtlarını da topladığı "Sawdust" adıyla kasımda çıkacak yeni albümünde de bulunabilir.

Chelsea'li futbolcular **DIDIER DROGBA** ve **MICHAEL ESSIEN**, blues'cu **WILLIS AND THE WILLING**'in "Skin" adındaki yeni single'ında geri vokal yapıyorlar. Şarkı "Futboldan Irkçılığı Kovalım" kampanyası kapsamında ekim ayı içinde yayınlandı.

RUFUS WAINWRIGHT Judy Garland'ın efsanevi Carnegie Hall konserlerini yeniden hayata geçirdiği şovunun kayıtlarını yayınlama kararı aldı. "Rufus Does Judy At Carnegie Hall" adıyla CD, "Rufus! Rufus! Rufus! Does Judy! Judy! Judy! Live At The London Palladium" adıyla da DVD formatında basılacak çalışmalar aralık başında müzik marketlerde olacak.

U2 inşaat işinde! İrlanda'da inşa edilecek ilk gökdelene "The U2 Tower" adı verilmesine karar verildi. 200 milyon Euro'ya mal olacak 120 metrelik gökdelenin mimarı "Sir" Norman Foster olacak. 2011'de tamamlanacak kule Dublin limanının yanında yükselecek ve en tepesinde de gruba ayrılmış bir kayıt stüdyosu yer alacakmış. Ayrıca U2, 20. yaşı şerefine "Joshua Tree"yi de yeniden basıyor.

Şarkı yazarı Mark Eitzel **AMERICAN MUSIC CLUB**'ın yeni albümü "The Golden Age"i bitirdiklerini, şubatta da çıkarmaya hazırlandıklarını açıkladı.

'60'lı yılların ünlü dadaist/saykadelik/komedi/kabare grubu **THE BONZO DOG DOO DAH BAND** 35 yıl aradan sonra, yeni katılımlarla bir araya geldi ve "Pour L'Amour des chiens" adlı bir stüdyo albümü kaydetti. Albümde Kaiser Chiefs'den "I Predict A Riot"ın bir cover'ı da yer alıyor.

Yayınlanmamış **BOB DYLAN** ve **BRUCE SPRINGSTEEN** parçalarının da yer aldığı ve geliri doğrudan açlıkla mücadele eden World Hunger Year örgütüne gidecek "Serve2" plağının satışı kasımda dünyadaki tüm Hard Rock Café'lerde ve internette başlayacak. Albümde **KT TUNSTALL**, **JOSS STONE**, **THE HOLD STEADY** gibi başka isimler de var.

Rock'n DARK EXPRESS'2008

EFES DARK

ROCK MÜZİK YARIŞMASI

ROCK'N DARK EXPRESS'LE

DUYUR SESİNİ...

albüm fırsatını yakala!

ayrıntılı bilgi ve başvuru için:

www.efesdark.com.tr

united design® STUDIOS

düşyolu organizasyon

biletix
Eğlenceye giriş biletiniz.

Meçhul askerin dul karısı da meçhul olduğundan, kadıncağıza bir türlü maaş bağlanamamaktadır. **CAVANNA**, Karşı Ansiklopedi

Topu Colin gibi aldı, Kazım gibi verdi. **ÜMİT AKTAN**
(Maçta pas hatası yapan Fenerbahçeli Colin Kazım'ı anlatıyor)

Varolmuş bir şeyi asla olmamışa çevirmek Tanrının elindeki güçlerden değildi, ama unutuşun güçlerinden biriydi. **JUAN GOYTISOLO**, Ara Perde

Gökyüzü gibi bir şey bu çocukluk / Hiçbir yere gitmiyor. **EDİP CANSEVER**

Sonuçta hayatımızda bir düzen var ve yeteri kadar beklersek bu düzenin ipuçlarının gözümüzün önüne serili olduğunu anlarız. Tıpkı bir halı dokuyucusunu izlerken ilk bakışta yalnızca karmakarışık iplikleri görüşümüz gibi. Ama yeterince sabırlıysak, yavaş yavaş gözümüzün önünde çiçekler, zıplayan tek boynuzlu atlar ve kuleler şekillenmeye başlar. **J. M. COETZEE**, Düşman

Hayat bir beladır, sadece ölüm değildir. Yaşamak, kemerini gevşetip bela aramaktır. *("Zorba" filminde Anthony Quinn)*

RADIOHEAD MÜZİK ENDÜSTRİSİNE KARŞI: GÖNLÜNDEN NE KOPARSA!

Çokuluslu sermayenin küresel egemenliğine karşı dünyanın her yerinde büyüyen hareketlere, Radiohead de kendi cephesinden, hem de gayet "dakik" bir katkıda bulundu. Yeni albümleri "In Rainbows"un tamamı, piyasaya çıkmadan üç ay önce, web sitelerinden mp3 formatında indirilebiliyor. Üstelik albümün fiyatını kendiniz belirliyorsunuz.

Radiohead'in daveti, ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki bir mahkemenin, 32 yaşındaki bir kadını, bilgisayarına "dosya paylaşımı yoluyla müzik indirmek" suçundan 222 bin dolar para cezasına çarptırmasından hemen sonra geldi. Dolayısıyla, son yılların netameli konusu "internetten müzik indirme" bir kez daha gündemin merkezine oturdu. Ama müzik endüstrisi bu defa sadece "olağan şüpheliler" ile değil, "dosya paylaşımı bir haktır" diyen Uluslararası Af Örgütü (AI) ve dünya insan hakları ağıyla da boğuşmak zorunda kalacak. AI internetteki her türlü sansüre karşı başlattığı irrepressible.info kampanyasında dosya paylaşımının özgürleştirilmesine de yer verdi.

Radiohead, 2000'de, satışların düşeceğinden endişelenen müzik endüstrisinin dosya paylaşım sitesi Napster'a karşı başlattığı hukuk savaşı en ateşli noktasındayken, bu argümanı çürüten bir çıkış yapmıştı. "Kid A" piyasaya çıkmadan aylar önce Napster'da ücretsiz olarak paylaşıma sunulduğu halde grubun en çok satan albümlerinden biri oldu. ABD'de ilk kez bir numaraya kadar çıktılar. "In Rainbows" bu tarihsel duruşu yeni bir noktaya taşıyor. Albümü şu ana kadar indiren fanların "gönlünden ne kopar" sorusuna 1-5 sterlin arasında değişen cevaplar verdiği belirlendi. Kampanyanın, pazar daralmasıyla başa çıkmak için mecburi indirimler yapsa da fiyat politikasından vazgeçmeyen büyük müzik dağıtım şirketlerine demokratik bir cevap olacağı şimdiden anlaşıldı. Radiohead'in bu tavrı, dijital müzik dolaşımının artmasından beri derin bir krize giren çokuluslu müzik endüstrisini geleneksel tekelci yöntemlerinden uzaklaşmaya, "pazar"ın reel karşılığı olan "dinleyici"nin taleplerine kulak vermeye zorluyor. "In Rainbows"un orjinal diskinin yanı sıra hiçbir yerde yayınlanmamış parçaların bulunduğu bir ekstra disk, iki 33'lük yüksek kalite vinil plak ve özgün sanat çalışmaları içeren CD Box versiyonu, 40 sterlin fiyatla, aralıkta çıkacak. Ocakta ise albüm normal yollarla piyasaya sürülecek.

RADIOHE_AD
IN RAINBOWS/
IN RAIN_BOWS
IN/RAINBOWS
ENTER

JOHNNY MARR'a akademi dünyasından ödül yağdı. Salford Üniversitesi tarafından müzik profesörü yapılan Marr'a, ayrıca Dublin'deki Trinity College'ın felsefe kulübü bu yılki onur ödülünü verdi. Daha önce Samuel Beckett, Bram Stoker, Oscar Wilde, Salman Rushdie ve Al Pacino'nun da aldığı ödül "yaşamında yükselen ve toplum hayatına hatırı sayılır katkı yapan" kişilere veriliyor.

Weezer solisti **RIVERS CUOMO** 1992'den bu yana yaptığı demolardan kotardığı solo albümü "Alone - The Home Recordings Of Rivers Cuomo"yu kasım ayı içinde yayınlıyor.

Greg Dulli-Mark Lanegan ortaklığı **THE GUTTER TWINS**'in ilk albümü "Saturnalia" tamamladı. Adını Antik Roma'da kölelerin efendi olduğu festivalden alan plak 2008'in ilk aylarında yayınlanmak üzere bir kenara kondu. O gün gelen kadar Lanegan yeni Soulsavers albümüyle, Dulli ise Desaparecidos ve Statistics elemanlarından Denver Dalley'in yeni projesi Intramural ile meşgul olacak.

Charles R. Cross'un 2001 tarihli **KURT COBAIN** biyografisi "Heavier Than Heaven"ın film hakları Universal tarafından satın alındı. Söylendiğine göre kitaptan uyarlanacak filmin senaryosu "Troya" ve "25th Hour" gibi filmlerden tanıdığımız David Benioff'a emanet edilecek, yapımcılar arasında Courtney Love da olacakmış. Bu arada Nirvana'nın müthiş unplugged konserinin de –soundcheck ve sahne arkası görüntüleriyle birlikte– nihayet DVD'ye aktarıldığını ve yakında yayınlanacağını hatırlatalım.

Son **NINE INCH NAILS** albümü tekrar mikslenip "Y34RZ3R0R3MIX3D" (yani, Year zero remixed) adıyla yayınlanacak. Şarkılar New Order'dan Stephen Morris ile Gillian Gilbert, Faint, Bill Laswell, Ladytron, Fennesz, Saul Williams, gibi ünlü isimler tarafından elden geçirilirken, "My Violent Heart" bir NIN fanı tarafından remikslenecek. Zaten albümün bir başka sürümü de dinleyiciler tarafından üzerinde oynanmış şekilde yayınlanacak.

URFALIYAM EZELDEN

Yıllar evvel Kalan Müzik'ten bir albümü yayınlanan, Urfa'nın en büyük seslerinden Tenekeci Mahmut Güzelgöz, bu kez iki CD ve kapsamlı bir kitaptan oluşan yeni bir çalışmayla piyasada. 1919-88 arasında yaşayan Güzelgöz, Urfa'nın sıra gecesi türkülerinin ve divan şiiriyle bezenmiş klasik eserlerin de en önemli yorumcusuydu. Tenekeci'nin bu albümünün ilk CD'si Prof. Dr. İlhan Başgöz'ün '60'lı yıllarda yaptığı derlemelerden, ikinci CD'si ise Urfa'da yapılan iki ayrı sıra gecesindeki hicaz ve uşşak fasıllarından oluşuyor. Urfa'dan yetişen Mukim Tahir, Bakır Yurtsever, Kel Hamza gibi büyük ses ustalarıyla, İbrahim Tatlıses, Mahmut Tuncer gibi günümüz sesleri arasındaki döneme damga vuran Tenekeci Mahmut'un derlemesi, halk müziği ummanına Urfa'dan dalmak için eşsiz bir kaynak.

Yeni **K.D. LANG** albümü "Watershed" Şubat'ta yayınlanıyor. Müzisyenin prodüktörü de olduğu yeni albümü, 2000 tarihli "Invincible Summer"dan bu yana yaptığı ilk stüdyo kaydı.

Rock triosu **NADA SURF** "Lucky" adını verdiği yeni albümünü şubat başı çıkarıyor. Death Cab For Cutie'den Ben Gibbard, Long Winters'dan John Roderick, Jesse Sykes & The Sweet Hereafter'dan Phil Wandscher ve şarkı yazarı Ed Harcourt'un da boy gösterdiği albümden çıkan ilk single "See These Bones", grubun MySpace sayfasında şimdiden dinlenebilir.

PLACEBO davulcusu Steve Hewitt grupla aralarındaki "kişisel ve müzikal farklar"ı sebep göstererek gruptan ayrıldığını açıkladı.

Ahmet Ertegün'ün şerefine 26 Kasım'da Londra'da yapılacak anma programında yer almak için birleşen **LED ZEPPELIN**, tüm kayıtlarını bir araya getiren bir "digital-box"ı iTunes üzerinden yayınlama kararı aldı.

THE SUBWAYS, Butch Vig'le birlikte 2008 başında çıkacak ikinci albümleri için Los Angeles'da çalışmaya devam ediyor. İsmi belirsiz albümden şimdilik bitirdikleri ve konserlerde izleyici testinden geçen şarkılar arasında "Kalifornia", "Girls And Boys", "I Won't Let You Down" yer alıyor.

Ministry, Godflesh, Prong ve Killing Joke gibi pek çok gürültülü rock grubunda bas çalan **PAUL RAVEN** 20 Ekim'de, 46 yaşında, Cenevre'de hayata sessiz sedasız veda etti. Kalp krizi Raven'i, Treponem Pal ve The Young Gods üyeleriyle yaptığı bir prova sonrasında yattığı uykusunda yakaladı.

Zero 7 vokalisti **SIA**'nın yeni albümüyle ilgili son detaylar da belli oldu. İçinde Pretenders şarkısı "I Go To Sleep"in de cover'ının olduğu "Some People Have Real Problems"ın prodüktör koltuğunda Jimmy Hogarth oturuyor, "Academia" adlı şarkıda Beck vokal yapıyor.

Erken punk sahnesinin ünlü gruplarından The Ruts'ın gitarist ve şarkı yazarı **PAUL FOX** 56 yaşıdan akciğer kanseri nedeniyle hayata gözlerini yumdu. Fox kariyeri boyunca Keith Richards'dan Henry Rollins'e pekçok önemli isimle çalışmıştı.

Geoff Barrow, grubun internet sitesinden, senelerdir beklenen üçüncü **PORTISHEAD** albümünü neredeyse bitirdiklerini duyurdu.

System Of A Down solisti **SERJ TANKIAN**'ın yaylı ve tuşlu çalgılarla süslediği solo çalışması "Elect The Dead" yayınlandı. Bu arada grubun diğer üyeleri de boş durmuyorlar. Gitarist Daron Malakian ve davulcu John Dolmayan yan projeleri Scars On Broadway'in yaza çıkarmayı düşündükleri albümünü hazırlıyorlar. Basçı Shavo Odadjian ise Wu-Tang Clan'den **RZA** ile bir müzikal projesi üzerinde çalışıyor.

THE LONG BLONDES Londra'daki Miloco stüdyolarında Erol Alkan eşliğinde yeni albümü üzerinde çalışıyor.

THE MARS VOLTA'nın yeni albümü ocak sonunda çıkacak. Gitarist Omar Rodriguez-Lopez'in yapımcısı olduğu 12 parçalık "The Bedlam In Goliath"da, daimi misafir Red Hot Chili Peppers gitaristi John Frusciante de yer alıyor.

yabancıyım / yabancısın / yabancı / ne mutluyum / ne mutlusun / ne mutlu **METİN KAYGALAK** | Ölümden sonra, doğumdan önce neysen o olacaksın. **SCHOPENHAUER**

Önce Moby Dick'i özelleştirdiler. Kısa süre sonra çok uluslu şirketlerden biri Moby Dick'in hisselerinin önemli bir bölümünü satın aldı. Ve ilk icraatları romanın sonunu değiştirmek oldu.
SÜREYYYA EVREN, Kanlar Ülkesinde Karnaval

Gerçekten sevdiğimiz, ama uzun zamandır karşılaşmadığımız biriyle karşılaştığımızda, bir yeraltı treni gibi hızla kendi yolunda gitmekte olan içinde bulunduğumuz an, şaşalayarak yavaşlar. Bir şeylerin değişmesini o kadar çok isteriz ki, değişmemesi olasılığının düşüncesi bile bizi çok üzeceği için, bazen bu şaşalama anında durmak istesek bile yolumuza devam ederiz. Onun için, bazen soğuk davranırız. Yüzeysel oluruz. Şakaya vururuz. Duygularımız taşmasın diye ilgisiz kalırız. Duygulara sadakat az rastlanan bir yetenektir. Kendi duygularımıza sadakat. Ona çalışmak gerekir. **FATİH ÖZGÜVEN**, Hiç Niyetim Yoktu

Kamelyalı Kadın verem olacağı yerde kronik ishal olsaydı, böylesine duygulu bir aşk öyküsünün kahramanı olamazdı.
CAVANNA, Karşı Ansiklopedi

WU TANG CLAN yeni albümü "8 Diagrams"ı çıkarmak için gün sayarken, kolektifin üyesi **GHOSTFACE KILLAH**'ın "Big Doe Rehab" adlı solosunu aynı günlerde yayınlamak istemesi ortalığı karışırdı. "8 Diagrams"ın çıkışı iki albümün birbiriyle çakışmaması için aralık ayına ertelendi.

Bugünlerde uzun aradan sonra yeni bir İngiltere turnesine çıkacak 1977 doğumlu art rock grubu **THE CARDIACS** bir yandan da 1999 yapımı "Guns"ın takipçisi olacak yeni albümü üzerinde çalışıyor. Single olarak çıkacak şarkıyı şimdiden seçmişler: "Ditzy Scene".

CARTER USM Glasgow'da kapalı gişe bir konser verdi. 1998'de ayrılan ikili o tarihten sonra Who's The Daddy Now? adı altında bir-iki kez daha bir araya gelmiş ancak Carter The Unstoppable Sex Machine adını hiç kullanmamıştı.

ST. THOMAS adıyla tanınan Norveçli alternatif folk şarkıcısı Thomas Hansen, 10 Eylül'de, 31 yaşında uyuşturucuya kurban giderek hayatını yitirdi.

Üç ünlü basçının oluşturduğu **FREEBASS** projesi yavaş yavaş meyve vermeye başladı. The Smiths'ten Andy Rourke, New Order'dan Peter Hook ve The Stone Roses / Primal Scream'den Gary "Mani" Mounfield'ın şarkısı Hook'un myspace adresinden (peterhookneworder) dinlenebiliyor.

İNCECİKTEN TÜRKÜLER

Bugüne kadar sayısız dizi ve film müziğine imza atan, Murat Aydemir (tanbur), Derya Türkan (kemençe), Taner Sayacıoğlu (kanun), Akın Aral (bas gitar), Türker Çolak (vurmalı çalgılar) ve Cengiz Onural'dan (gitar) kurulu İncesaz grubunun beşinci albümü "Elif", Cengiz Özkan'ın bağlama ve vokaliyle eşlik ettiği bir ortak çalışma. Genelde Batı Anadolu'dan seçilen şarkı formuna yakın türküler ve türkü formuna yakın şarkılardan oluşan albüm repertuarı, tam da adına uygun olarak ince ince, elif elif yorumlanıyor.

CLIFF RICHARD 60. yaşını Wembley'de üç gece çalarak kutlayacak. Richard bu konserleri 50. sanat senesi vesilesiyle sürdürdüğü "Time Machine" turnesi kapsamında verecek.

NICK CAVE yanına **WARREN ELLIS**'i de alıp film müziği işine geri döndü. Konusunu gerçek bir vahşi batı hikâyesinden alan "The Assassination of Jesse James By The Coward Robert Ford" adındaki filmin yönetmeni, sıradışı suçlu Mark Brandon "Chopper" Read'in hayatını anlattığı "Chopper"la büyük ilgi gören Andrew Dominik. Oyuncularıysa Brad Pitt, Casey Affleck, Sam Shepard, Robert Duvall, Sam Rockwell ve Mary-Louise Parker gibi yıldızlar... Soundtrack bu ay başı yayınlanıyor.

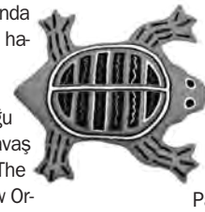

Fransız ikili **LES RITA MITSOUKO**, altı şarkıdan oluşan "The Eye" isimli bir EP yayınladı.

GORILLAZ'ın b-side, demo ve yayınlanmamış kayıtlarından toparladığı "D-sides" yayınlandı. Albümün Amerika'daki bonus CD'sinde Gorillaz parçalarının DFA, Soulwax, Hot Chip, Jamie T gibileri tarafından çalışılmış remiksleri var.

Arctic Monkeys şarkıcısı Alex Turner ile The Little Flames gitaristi Miles Kane'nin ortak projesi **RASCAL**'ın albümü tamamlandı. Fransa'da kaydedilen plağın yaylı düzenlemeleri Final Fantasy'den.

Country efsanesi **PORTER WAGONER** 28 Ekim'de, ilerlemiş akciğer kanseri nedeniyle 80 yaşındayken yaşamını yitirdi. "Misery Loves Company" ve "A Satisfied Mind" gibi hitlere imza atan Wagoner'in 1967'de Dolly Parton ile girdiği işbirliği, Parton'un country sahnesine taşınmasını sağlamıştı. Bu yıl "Wagonmaster" adlı bir albüm çıkaran sanatçı, geçtiğimiz aylarda New York'ta White Stripes ile sahne almıştı.

Son yılların en sert ve klas punk rock ekiplerinden **THE BLOOD BROTHERS** dağıldı.

Noir Désir solisti **BERTRAND CANTAT**, dört yıl tutuklu kaldığı cezaevinden 15 Ekim'i 16 Ekim'e bağlayan gece şartlı tahliye edildi. Cezasının yarısını yattıktan sonra iyi hali sebebiyle salınan Cantat, sevgilisi Fransız oyuncu Marie Trintignant'ı öldürmek suçundan sekiz yıl hapis cezasına çaptırılmıştı. Cezaevinde gitar çalan, hatta küçük konserler de veren sanatçının, profesyonel müzik yaşantısına dönüp dönmeyeceği bilinmiyor. Son aylarda Cantat'nın Fransız Popstar yarışması birincisi Julien Doré için takma isimle şarkılar yazdığına yönelik dedikodular internette yayılmış, ancak doğrulanmamıştı. Cantat bu süre zarfında, Johnny Hallyday'e şarkı yazması için kendisine yapılan teklife cevap bile vermedi, dostu Alain Bashung'un benzer teklifiniyse değerlendirmekten kaçındı.

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

kasım/nov/07

babylon.com.tr

11

7 Kasım Çarşamba/22:00
Monolake-The Field

İKSV

the Miller way MAKE IT EASY

8 Kasım Perşembe/21:30
Au Revoir Simone

DATA ROCK
2 Kasım Cuma/23:30

NUBLU PRESENTS:
Wax Poetic

30 Kasım Cuma/23:00
the Miller way MAKE IT EASY

ALTER EGO

23-24 Kasım Cuma-Ctesi/23:00
burn

Balkan Beat Box

NOKIA Nseries
9-10 Kasım Cuma-Ctesi/23:00

Ayhan Sicimoğlu & Latin All Stars
16 Kasım Cuma/23:00

6 Kasım Salı/21:30
Rahmi Saltuk

15 Kasım Perşembe/21:30
Naim Dilmener Sunar: Dünden Bugüne Ajda Pekkan

VOL 01 TÜRKIYE'DEN Alternatif Rock
13 Kasım Salı/21:30

Garanti CAZ Yeşili
tribute to Jhelisa Nina Simone
21-22 Kasım Çarş-Perş/21:30

DEPECHE MODE PARTY
1 Kasım Perşembe/21:30

20 Kasım Salı/21:30
Özcan Deniz: Kültür Köprüleri

BabaZula
29 Kasım Perşembe/21:30

Nekropsi
3 Kasım Cumartesi/23:00

Milk Shake
28 Kasım Çarşamba/21:30
Milkshake Presents: DJ Mummy&Fresh B

Oldies But Goldies
17 Kasım Cumartesi/22:00

bant CONVERSE

27 Kasım Salı/21:30
Taksim Trio

GANG GANG DANCE
14 Kasım Çarşamba/21:30

"Açık Radyo." 94.9 DIGITURK Doritos Radikal RADIO XI-GEN MATBAACILIK TURKCELL Wall

Manu Chao

Yedi iklim, dört bucak, yetmiş iki milletten haberler ve hava durumu: Cennette hava yağmurlu. Zaire, Kongo, Felluce, Bağdat, Kudüs, Filistin, yalan, dolan, kırım, mezalim, belanın bini bir para, hayat bir tombala... Manu Chao "Clandestino" ve "Esperanza"nın ardından "La Radiolina"yla üçlemeyi tamamladı, bu yeni albümü sayesinde enternasyonalist şarkılarını ABD ve İngiltere'de Anglo-Sakson dinleyicilerin de gözüne sokmayı başardı. Ömrünün uzun yolunu Les Inrockuptibles, Courrier International, Rock & Folk, Independent ve Guardian sayfalarına anlatmış...

Fizik Tedavi

SAYISAL RADIOLINA
"La Radiolina" 21 şarkıdan oluşuyor, 50 dakikadan fazla sürüyor. Albüm listelerde iyi iş yapıyor. ABD'de 71, İngiltere'de 41. sıraya çıkarken, Almanya'da 5, Fransa ve İtalya'da 2 numarayı, İspanya ve Yunanistan'da zirveyi gördü.

Altı yıldır sesin sedan çıkmıyordu. "La Radiolina" için niye bu kadar bekledin?
Manu Chao: Zaman çok çabuk geçti. Albümün bu kadar gecikmesinin belli bir sebebi yok. Başka bir sürü şeyle meşguldüm, o kadar. Bende "culo inquieto" dediğimiz şey var. Kıçına iğne batmış! Ben hep öyleyim, hep meşgulum.
Amadou & Mariam'ın "Dimanche à Bamako", Cezayirli şarkıcı Akli D'nin "Ma Yela" albümlerinin prodüksiyonu çok zamanını aldı mı?
Aldı tabii. İnsanın kendi albümünün prodüksiyonunu yapması büyük bir sorumluluk, ama dostlarının albümlerinin prodüksiyonu daha büyük sorumluluk. Bir de illüstratör Jacek Wozniak'la bir kitap yaptık. ("Siberie m'etait contée") Ayrıca, Emir Kusturica'nın Maradona için yaptığı filme bir şarkı yazdım. Altı yıl geçiverdi!
Kusturica'nın filmi için yazdığın Maradona şarkısı, albümdeki "La Vida Tombola" mı?
Evet. Kader hakkında bir şarkı o. Hayatın iniş ve çıkışlarına Diego'dan daha iyi bir örnek var mı? Diego'yla Napoli'de iki gün geçirdim ve ilk reaksiyonum "Maradona olmak zor iş" oldu. Üzerinde çok baskı var. Ama taraftarları arasında mutlu. Geçmişte yaşamıyor, gelecekle de ilgilenmiyor. Tamamen şimdinin içinde yaşıyor.
Otuz yıldır müzisyenlik yapıyorsun; yeni yetmelik hayallerinin, rock fantezilerinin neresindesin?
Müzik yapmak için her şeyi bıraktığımda 18 yaşındaydım, şimdi 46... O kadar uzak ki, sanki başka bir hayat gibi. Öyle ihtişam hayalleri kurmazdım, tek istediğim işimi iyi yapmaktı. Okulla grubun beraber gitmesi mümkün değildi. Biri gündüzü, öteki geceyi istiyordu. Üstelik geceler de fazla hareketli geçiyordu... Yine de üniversiteye gitmedim değil, tarih bölümüne devam ettim, iki gün. Çocukluğumdan beri tarih dersini çok severdim. Ama okulda bir yere varamayacağımı biliyordum. Lisede notlarımın yerlerde sürünmesine rağmen, üniversite hazırlık sınıfına alınmıştım. Lise sonda tanıştığım ve okumaya devam etmem konusunda elinden geleni ardına koymayan olağanüstü bir felsefe öğretmeni sayesinde... Niçin bu kadar uğraştığını bilmiyorum, çünkü okulun sonlarına doğru neredeyse otistik olmuştum.
Sınıf dışında da öyle miydin?
Yo, hayır, arkadaşlarımla aram gayet iyiydi. Ama son sınıftayken, bir yılda iki kelime çıkmıştır ağzımdan. Üniversiteye hazırlık düzeyinde olmadığım kesindi, ama o öğretmen sevmişti bir kere beni. Okulu reddettim, çünkü müzikle bağdaşmıyordu. Birkaç yıl önce, ailemi ziyarete giderken, lisenin önünden geçiyordum. Durdum, okula girdim, o öğretmeni, Mösyö Henri Pena Ruiz'i görmek, kafamı açtığı için ona teşekkür etmek istedim. Ders notları hâlâ evimde duruyor, arada sırada çıkarıp okuyorum. Çekinerek öğretmeler

→09

odasının kapısının önünde duruyordum, öğrenciyken o odadan çok korkardım. Okul müdürü beni konuşturmadı bile, telefon numaralarını vermek istemedi. Ben sevimli sevimli "kendisine teşekür etmek istiyordum; bana çok büyük katkıları oldu" deyince, "şimdi mi farkına varıyorsunuz?" diye cevap verdi. Öğretmenlerin bu kadar depresif olması şaşırtıcı değil; onlara olan şükran borcumuzu bile dile getiremiyoruz... Neyse, sonunda, geçenlerde tesadüf eseri buldum o öğretmeni; hâlâ gözleri aynı şekilde pırıl pırıl parlıyordu, yine aynı tutku, aynı aydınlık ifade vardı yüzünde.

Bu otuz yıl boyunca yaptığın tercihten ötürü pişmanlık duyduğun anlar oldu mu hiç?

Rock sık sık beni hayal kırıklığına uğrattı, insanın hayallerinin gerçeklikle karşı karşıya gelmesi çok acımasız olabiliyor. Artık 18 yaşındaki ideallerim yok, yaralarımı sardım ve hayal kırıklıkları daha az canımı acıtıyor. 18 yaşındayken, hakikaten pusulasızdım, kim olduğumu bilmiyordum. Oradan buradan bir şeyler kapıp kendime bir karakter yarattım. Bugün, o zamankine göre kendimle aram daha iyi, kendimi olduğum gibi kabulleniyorum. 46 yaşında, insan hayatının bilançosunu yapma dönemine geliyor. Bu gaddar bir şey, ama hayatımda genel olarak çok şanslıydım ve ortaya epey hafif bir bilanço çıktı. Çok tökezlediğim oldu. Ama mahallemdekilere bakarsan, bokunda boncuk olan biriyim. Kırk yaş krizini hafif atlattım: Sadece hayata teşekkür ederim dedim.

Bugün hayatında daha az zorunluluk, daha az uzlaşma var herhalde...

Müzikte her zaman, ne yapmak istiyorsam onu yaptım. Başlangıçta söz yazıyordum sadece, şarkıcı olmaya hevesim yoktu. Mahalledeki gruplarda, beni zorla mikrofonun arkasına geçiriyorlardı, çünkü en küçük bendim. Sıkıysa kabul etmeyeyim, yoksa patlatırlardı bir tane. Çekingendim, bas gitarın arkasında hayatım tıkırındaydı. Giderek oyuna kendimi kaptırdım, dört-beş yıldır şarkı söylemekten hakikaten mutluyum.

Topu topu dört-beş yıldır mı?

Eskiden, göze alamıyordum. Bugün, bir bara girdiğimde, gitar varsa, zevk için çalıp söylüyorum. Eskiden, tam manasıyla işkenceydi, kendimi çok bastırıyordum. Sahnedeyken, bir illüzyon yaratabiliyordum, bunun farkındaydım. Ama küçük bir mekânda, bir barda, karga gibi çıkan sesimi işitip komplekse kapılıyordum. Bugün sesimin sınırlarıyla barışığım. Sesimi daha iyi kullanmayı biliyorum. Aslında, perküsyonlar sayesinde... Brezilya'da, favelalarda ikinci perküsyonculuk yaptım, bu şarkı söyleyişimi, hatta gitarımı çok etkiledi.

Profesyonel müzisyenliği içine sindiriyor musun?

Sadece bürokrasi karşısında sindiremiyorum. Ama yemek yediğim kaba tükürmek istemem; ergenlik hayalim mesleğim oldu. 18 yaşındaki, geleceği düşünürkenki halim gözümün önüne geliyor. Benim kuşağım için şöyle bir vaziyet vardı: 2000 yılında ne yapacağız? Bilimkurgu gibiydi, o kadar uzağı tahayyül etmek imkânsızdı. Hele hele bir dünya turnesine çıkmak... Ama, Mano Negra'yla birlikte, kısa sürede, profesyonel grupların mutfağına girdik ve hayalini kurduğumuz şeyle gerçeğin hiç alakası olmadığını gördük. Yüzeydeki görüntü bizi hayale sürüklüyordu, ama asıl mesele yüzeyin gerisiydi. Hayal kırıklığına uğradık, ama hemen isyan ettik: "Onların kurallarıyla oynamayacağız." O günden beri de değişmedim; turnelerimizin bir buçuk aydan fazla sürmemesi boşuna değil. Yıllarca bir albümün turnesini yapmak, müzik yapma zevkini imha ediyor. Sonu gelmez turneler yüzünden perişan olan, rutinin altında ezilen çok grup gördüm. İnsanın evine dönmek istemesi çok insanî bir şey. Biz, bir buçuk ayın sonunda, artık yeter diyoruz. Aynı şey stüdyo için de geçerli, haftalar boyunca kapanıp kafayı yediğimiz oluyordu. Şimdi kendi kendime kural koyuyorum: Aynı konuya asla 15 günden fazla takılmayacaksın! Neyse, zaten artık albüm yapmak için yola çıkmıyorum, sadece şarkı yazıyorum, sonuçta belli bir iskelet etrafında onları bir araya getiriyorum. "La Radiolina"da 40 küsur şarkıyı süzgeçten geçirdim. Artık daha sezgisel, daha sıcağı sıcağına çalışmayı arzu ediyorum. Birbirini destekleyen, yan yana duran iki-üç şarkı yaptığım anda, bir albüm oluşturucak kadar parça için iki-üç yıl beklemeden onları internette dolaşıma sokacağım. 17 şarkı yerine üç şarkıya gerçeklik kazandırmak daha doğal, bence daha yaşayan bir şey, kasıntı değil, daha az iddialı. Single'a dönülecek gibi, bu da hoşuma gidiyor. Ayrıca, işime de geliyor. *(gülüyor)* Çok büyük ihtimalle "Radiolina" dükkânlarda satışa sunulan son albümüm olacak. Bundan sonra, müziğime anında, sitemden ulaşılabilecek.

Hiçbir şey yapmadığın, sakin sakin oturduğun dönemler oluyor mu?

Bugün, en büyük arzum tamamen önümü boşaltmak. Bu arada nefes alıp vermeyi, kötü enerjiyi boşaltmayı öğrendim. Okullarda öğretmeleri lâzım bunu; ben kendi kendime keşfettim, meğer yıllar boyunca kendime çok yazık etmişim. Beynin de her gün duş yapmaya ihtiyacı var. Bunu Afrika'da müslüman ailelerin yanındayken öğrendim, onlar namaz kılarken, hürmeten, ben de onlarla birlikte dua ediyordum. Ama Kuran'dan dualar okumak yerine, ayı seyrediyordum. O zamandan beri hayatım daha sağlıklı. Böyle bir şey şarttı, katlanılması çok zor birine dönüşmüştüm. Feci asabiydim, bir bardak suda fırtına koparıyordum. Hiçbir şey yapmamanın vakit kaybı olduğunu düşünürdüm. Bugünse, bunun kazanılan zaman olduğunu biliyorum. Çok uyuduğumda suçluluk duyardım. Şimdiyse, sabahleyin yatak keyfi yaptığımda mutluyum.

Zamanla ilişkinde takıntılı mısın?

Evet. Önümdeki hayatın yetmeyeceği kadar çok projem var. 80 yaşına bile gelsem, arzu ettiklerimin ancak onda birini gerçekleştirmiş olabilirim. Artık sadece kısa vadeli yaşıyorum, üç aydan ilerisi için en ufak bir planım, programım yok. Gönlümde iki proje var, onlar için şeref sözü verdim. Biri zaten devam eden Amadou & Mariam'ın hikâyesi: Oğulları Sam'in hiphop grubu Smod'un albümünü yapacağım... Amadou & Mariam'ın albümünü hazırlarken Bamako'da, geceleri Sam'le takılıyordum, anne-babası uyuduktan sonra, evin önünde taraçada çalıp söylüyorduk. Her akşam mahalleden arkadaşları geliyordu, müzik yapıyorlardı, ben de hep seyyar stüdyomla seyahat ettiğim için, onları kaydetmeye başladım. Muhteşem bir albüm olabilir. Öteki projeyse, beni çok sarsan bir şey... Yıllardır birlikte çalıştığım küçük bir Buenos Aires radyosu var, Colifata. Ruh ve sinir hastalıkları hastanesinden yayın yapıyor ve programları hastalar hazırlıyor. Daha önce korsan CD'ler çıkardık ama, bu sefer bir gelir kaynağı gerekiyor. Bu, her şeyi alt üst edecek, hispanik dünyada benimkilerden çok daha önemli olacak bir albüm. Sözleri inanılmaz, hüngür hüngür ağlarsın. Borda Hastanesi'ndeki o insanlar benim akıl hocalarım oldu.

Başkalarının albümlerini yapıyorsun ama, kendi albümlerinin prodüksiyonu için –Beck ve Beastie Boys'la da çalışan– Mario Caldato Jr. gibi ağır toplara başvuruyorsun...

"Clandestino"dan beri hep aynı sistemi uyguluyorum aslında; kendi başıma kayıtlarımı yapıyorum, ama iş miksaja geldiğinde, komplekse kapılıyorum. Berbat mikrofonlarla, hışırtılı kablolarla, dandik miksaj masamda aceleyle kaydettiğim şarkı-

FİZYOTERAPİST OLACAĞIM. ŞARKI SÖYLERKEN İNSANLARI NEŞELENDİRİYORUM AMA, BİR İNSANIN TUTULAN SIRTINI AÇMAK BAMBAŞKA BİR ŞEY.

PROTESTO 2005
Manu Chao, Uruguay'da, politik tutukluların serbest bırakılması amacıyla düzenlenen bir konserde

larımı dinleyince profesyonellerin dalga geçeceği hissine kapılıyorum. Benim müziğimde, o an çok önemli; eğer bir ses mühendisinin gelip de dört mikrofon kurmasını beklersem, fikir uçup gider. Albüm dediğimiz şey, şarkıların belirli bir anda çekilmiş polaroid fotoğrafları. Ama aklıma gelen fikirleri banda kaydettikten sonra manyaklaşabilirim, her şeyi kesip yapıştırıp, tekrar tekrar üzerlerinde çalışabilirim. Elinizde bir laptop olunca miksaja bir türlü nokta koyulamıyor. Bazı şarkılar 15-20 müsveddeden çıkıyor. Bana kalsa, şuraya eklenecek küçük bir gitar, buradan çıkarılacak bir vokal, değiştirilecek bir söz mutlaka bulurum, sonu gelmez bir türlü. Bir joint içmem yeter, kaydı tekrar dinlediğimde, şarkının boğazını sıkıp her şeyi değiştirebilirim. Ama yaşlandıkça, meyhanede takılmak, sahilde keyif çatmak, bisikletle turalamak da hiç fena değilmiş diyorum...

Bu albümdeki şarkılara, mesela "Rainin in Paradize"a prodüktörlerinin ne gibi katkıları oldu?

Her anlamda katletmeye çalıştığım bir şarkıydı o. Sonuçta tuhaf bir şekilde, bu fazlasıyla klasik, köprülü, nakaratlı versiyonu tuttum: Mano Negra'dan beri en rock, grubun sahnedeki haline en sadık şarkım oldu. Akustik dönemden, "Clandestino"dan uzak; sağlam, güçlü takılmak istedim.

Bu aynı zamanda, Amerikan radyolarına girmenin de en iyi yolu; Amerikan rüyası tarafından boynuzlananlar için giderek bir ikon oluyorsun, bir nevi Bob Marley...

(rahatsız ve şaşkın bir ifadeyle araya giriyor) İkimiz kesinlikle karşılaştırılamayız, Bob Marley benden milyarlarca kat daha iyi söylüyor. Ayrıca, eğer "statümü" düşünmeye başlarsam, hiçbir şey yapamam, elim kolum bağlanır. Bir sürü Manu Chao'dan söz ediliyor: Marley'in izinden giden Manu Chao, onu tanımıyorum. Elinden her iş gelen müzik dehası Manu Chao, onu da tanımıyorum. Dünyadaki en yavşak herif, onu da tanımıyorum. Amerika turnesinin başında, bütün salonlar bizi ezbere bilen, yüzde 80'i hispanik dinleyiciyle tıklım tıklım doluydu. Rage Against The Machine'in ön grubu olarak 90 bin kişiye çaldığımız Coachella Festivali, 18 yaşındayken ön grup olarak çıktığımız, kaybedecek bir şeyimiz olmadığı için her şeyi verdiğimiz konserleri hatırlattı. Hiç ummadığımız kadar tutulduk, tamamen Anglo-Sakson bir dinleyici kitlesi ortaya çıktı. Turne ilerledikçe, dinleyicilerimiz giderek daha karışık hale geliyordu.

Başka düzeyde iletişim kumak için bu tribünden yararlandın mı?

Sorular sormak için, evet. Söylev vermeyi bilmiyorum, ama her akşam ABD hükümeti hakkında sorular soruyordum. Her yerde, kendi dinleyicimiz karşısında çalmadığımızda dahi salondaki insanlar tamamen oybirliğinde oluyordu. Ben de gazetecilere soruyordum: "Sokağa inmek, protesto etmek gerektiğinde benimle aynı fikirde olan onbinlerce fan nerede? Nasıl oluyor da sadece otuz kişi gösteri yapıyor Beyaz Saray'ın önünde? Eğer başkanlarıyla bu kadar zıt görüşteyseler, niçin evlerinde oturmaya devam ediyorlar?" İki pasaportum var, Fransız ve İspanyol. İki ülkemin de hükümetleriyle gurur duyamam, ama en azından, Fransızların ve İspanyolların yurttaşlık duygularından ve tepkilerinden eminim. Başımızda böyle bir başkan olsa, böyle bir savaşa girse, yüzbinlerce insan sürekli sokaklara dökülmezsek, kolumu keserim. ABD'deki protesto kültürüne ne oldu?

"Clandestino" gibi farklı bir albüm çıkarırken, bu kadar başarılı olacağını tahmin ediyor muydun? Yoksa bir risk aldığını mı düşünüyordun?

O şarkılar kasetlerde elden ele dolanıyordu, onları albüm olarak bir araya getirmemin tek nedeni eşin dostun ısrarıydı. Ben Mano Negra dinleyicisi aşamasında kalmıştım hâlâ; bu hafif şarkılar nedeniyle beni topa tutacaklarını düşünüyordum. Hâlâ bir rock grubu kurma ve yola devam etme şansım vardı, ama beni yakacağından emin olduğum o albümü çıkardım.

"Clandestino"nun yakaladığı başarı hayatına somut olarak nasıl yansıdı?

Sıfır kilometrede değildim, Mano Negra'yla da benzer bir şey yaşamıştım. Başarıyla bağlantılı bütün sersemlikleri yapıp geride bırakmıştım yani... "Clandestino" adım adım bir fenomen oldu, iki yıla yayıldı, dolayısıyla sindirecek zamanım vardı. O albüm sayesinde dinleyiciyle muhteşem bir ilişki doğdu, çok yumuşak bir ilişki, sadece gülümseme, güzel hikâyeler... Yakaladıkları başarıdan ağlaklıkla söz eden sanatçılardan nefret ediyorum. Esas kâbus evde üç çocuk varken işsiz kalmak. Ailem güvencede, buzdolabı dolu, kızlar bana bakıyor, zırvalamanın âlemi yok. *(gülüyor)*

TÜKETİM MERAKLISI DEĞİLİM, TERSİNE GERİ DÖNÜŞÜMCÜYÜM. HATTA BUNU SİYASAL BİR EYLEM OLARAK ÜSTLENİYORUM.

Kendini fildişi kulede bulmaktan korkmadın mı?

İçinde stüdyosu, sinema salonu olan evler satın alan bir sürü müzisyenin başına bu geldi. Ben sokak olmadan yaşayamam, eve kapalı kalmam mümkün değil. Bara, meyhaneye gitmeye, kaldırım kenarında yemek yemeye, bankta gazete okumaya, bisiklete, metroya binmeye ihtiyacım var... Hareket halinde olmayı, insanlarla tanışmayı, buluşmayı seviyorum. Sokağa çıkmazsam tek satır yazamam. Böyle konuşuyorum ama, sokakta bana asılan tipler yok. Aslında, var, en askıntı tipler, en ilginç olanlar, onlar durdurup beni eleştiriyorlar, tartışıyorlar. Öyle groupie durumları, histeriler falan yok; sadece küçük işaretler, omuzuma dokunmalar, göz kırpmalar... Bende durup onlarla vakit geçirmeye, çene çalmaya çalışıyorum, ama Barselona'daki mahallemde bu biraz zor oluyor artık. Çünkü bir "Manu Chao turizmi" oluştu, takıldığım barlara gidip beni bekleyen fanlar var... Kız arkadaşınla atışmışsan, keyfin kaçıksa, akşamdan kalma olduğun için aspirin almak için dışarı çıkmışsan, ta Meksika'dan seni görmek için gelmiş bir fana tosladığında, içinden şöyle demek geçiyor: "Salak mısın? Niye kalkıp geldin? Niçin bana eziyet ediyorsun?" Önce topuklayıp gidiyorsun, sonra suçluluk duyup dönüyorsun. Paris'e gittiğimde Roissy'den Pigalle'e gitmek için banliyö trenine biniyorum, taksiden daha hızlı oluyor. Kenar mahallede oturan gençler bana Marslıymışım gibi bakıyorlar. Sohbet ediyoruz, hep gayet muhabbetli oluyorlar, ama sormadan da edemiyorlar: "Peki ama burada ne işin var, niçin araban yok senin?" Yüzlerinden anlıyorum içlerinden geçeni: "Kaçık bu ya!"

Virgin şirketinin, albüm kapağı fotoğrafı için görevlendirdiği Yuri Lanquette, turnene katılıp üç hafta boyunca resimlerini çekmiş. İşi teslim ettiğinde, şirket yetkilileri bütün fotoğraflarda aynı tişörtle olmana şaşırıp Lanquette'i sigaya çekmişler. O da "ne yapabilirim ki, adamın tek bir tişörtü var" demiş, "her gece yatmadan önce yıkayıp asıyor, bütün gün de onu giyiyor."

Kazandığın parayı nereye harcıyorsun?

Tüketim meraklısı değilim, tersine geri dönüşümcüyüm. Hatta bunu siyasal bir eylem olarak üstleniyorum. Son model televizyonmuş, melevizyonmuş, iplemem. Ayağımdaki eski spor ayakkabıları seviyorum, değiştirmek için bir sebep göremiyorum. Markalar umurumda değil, 15 yıldır aynı motosikleti kullanıyorum. Oturduğum daireye bayılıyorum, ama ev sahibem satmaya yanaşmıyor, ben de kiracıyım. Barselona'da güzel bir lokal aldım, orada çalışıyorum. Hepsi bu. Cebimdeki parayı çalmadım, ben bir emekçiyim. İşin tuhafı, üzerinde en az çalıştığım şarkılar, sabahın sekizinde bir kafede, birkaç dakikada yazdığım şeyler en fazla para kazandıranlar oldu. Üzerinde aylarca çalıştığım büyük projelerse, mesela "La Foire aux mensonges" tam tersine yıkım oldu.

Zengin olduğun için suçluluk duyuyor musun?

Para kazanmak için kimsenin üzerine basmadım. Ama ne kadar param olduğunu da bilmiyorum doğrusu, ilgilenmiyorum. Bürokrasi konusunda nerdeyse psikiyatrik düzeyde bir blokajım var, bütün o evraktı, işlemlerdi filan beni felç ediyor. Bir malî denetimden geçmiştim, vergi müfettişiyle görüşmek için Fransa'ya geldim, adama şöyle dedim: "Mümkün olduğunca çabuk halledelim bu işi. Ne kadar ödemem gerekiyorsa, söyle, ben az vergi ödeme peşinde değilim." O gün o kadar iyi geçti ki, dört kere buluştuk, sanırım benimle görüşmekten hoşlanıyordu. İnsanî açıdan, zenginleştirici oldu. Dişçiye gitmekten daha az acıtıcı.

Sadece vergi vereceğine, Fransa'ya yaşamak için niye dönmüyorsun?

Paris'ten gitmeye karar verdiğimde, Marsilya ile Barselona arasında zar attım. Brötanya'da da kendimi iyi hissedebilirim, ama parayla kendime tanıdığım tek kapris, tek lüks güneş. Kasım ayında, Ménilmontant bulvarında arkadaşlarınla sabaha karşı 4'te son bir joint içeceksen, yanında illâ anorağının olması lâzım. Kuzeyi ve insanlarını seviyorum, ama sıcak iklim istiyorum. Ayrıca, şu sıralar Fransa'da hâkim olan hava hiç bana göre değil. İspanya'da Aznar hükümeti döneminde çok çektim, Sarkozy iktidarında Fransa'yı neyin beklediğini biliyorum. Aznar döneminde, basının da zemin oluşturmasıyla İspanya'da gerginlik elle tutulur hale gelmişti, nerdeyse çok tehlikeli bir sava-

şın eşiğindeydik. Aznar yılları tamamen bir bölünme getirdi; bütün muhalif fikirlere darbe indirildi. Pek çok sanatçı gibi, ben de, basının iğrenç şiddetini hakikaten hissettim. Terörizm bahanesiyle konserler iptal edildi. Mahalledeki ihtiyarlar hâlâ ETA sempatizanı olduğumu düşünüyorlar, çünkü radyodan öyle duydular. Barda bana içki ısmarlıyorlar, ama bir yandan da "dikkatli ol, gözümüz üstünde, kim olduğunu biliyoruz" diyorlar. Diktatörlük zamanında, Carrero Blanco *(1978'de Madrid'te ETA tarafından vurulan başbakan)* gibiler öldürüldüğünde ailem şampanya patlatmamıştı demiyorum. Ama o başka bir dönemdi, bugün ETA konusunda çok netim. Ama mahallenin ihtiyarları amplimin içine gizlediğim bir ETA üyesinin Fransa'ya geçmesine yardım ettiğime eminler. İspanya'da bazı yerlerde, allahın cezası pis bir terörist olduğum gerekçesiyle kafamı koparabilirler. Fransa'nın kimi yerlerinde Milliyetçi Cephe'nin yüzde 30 oy almasına İspanyollar çok şaşırıyor, ama kenar mahallelerde, saçlarını kazıtmış gençlerin Frankocu faşist çeteler kurduklarının farkında değiller. Katalonya'da bile çok pis durumlarla karşılaşıyorum. Tamam, belki orada seçimlerde sadece yüzde 0,01 görünüyorlar ama, bir de geceleyin sokakta karşı karşıya gel bakalım bunlarla...

Hâlâ kendine "büyüyünce ne yapacağım?" diye soruyor musun?

Sormuyorum, çünkü biliyorum: Fizyoterapist olacağım. Gereken eğitimi alacağım, zaten biraz yeteneğim var, ayrıca çok istekliyim. Bir insanı rahatlatmayı, ıstırabını almayı biliyorum, ama henüz dokunmaya cesaret edemediğim yerler var. Müzik hâlâ beni esir alıyor, başka şey yapmamı engelliyor, ama eninde sonunda bir gün yapacağım. Sahnede şarkı söylerken insanları neşelendiriyorum, gözlerinin parladığını görüyorum. Ama bir insanın tutulan sırtını açmak, bambaşka bir şey.

Baban gazeteci, senin üslubun da muhabir dilini andırıyor. Gazeteciliğe heves etmiyor musun?

Bir gazetede düzenli yazmak şahane olurdu. Ama bu benim beceremeyeceğim bir disiplin gerektiriyor. Ben o işi internet üzerinden yapıyorum, çünkü orada tamamen kendi kafama göre takılıyorum. Siyasetten gündelik hayata geçebiliyorum, aslında babamın yaptığı da biraz öyle. Gazetecilik de yapmayı arzuladığım bin tane şeyden biri. Ama şarkı yazamanın da bir tür gazetecilik olduğunu düşünüyorum.

Mültecileri anlatan "Clandestino" adlı şarkı, mülteciler hakkında bir "araştırmacı gazetecilik" gibiydi...

"Clandestino", Avrupa ile yoksul ülkelerden Avrupa'ya gelenler arasındaki sınır hakkında. Avrupa sokaklarındaki insanların yüzde 30'u clandestino –yasadışı. O şarkıyı yazalı on yıl oldu, durum giderek kötüleşti. Berlin duvarı yıkıldığında sevinç çığlıkları atılmıştı. Şimdi her yerde duvarlar var: Filistin'de, ABD'de, AB'de. Afrika'dan gelip Avrupa'ya kapağı atmak için ölümü göze alan insanların sayısına bakın.

"La Radiolina"nın "Clandestino"dan en belirgin farkı, grubun Radio Bemba'nın gitarları. Albümdeki birçok şarkıya mührünü basan bu gitar sound'u özellikle istediğin bir şey miydi?

Elbette. "Clandestino"yu yaptığımda grubum yoktu. Dolayısıyla bütün gitarları ben çaldım, iki parmağımla, kırsal bir tarzla. Ama şimdi çok güçlü bir grubum var.

"La Radiolina"da Fransızca, İspanyolca, Portekizce, İngilizce, İtalyanca şarkılar var. Bu çokdillilik Anglo-Amerikan piyasasında albümün satışını olumsuz etkilemiyor mu?

MUTSUZ VEYA DEPRESİF OLMA LÜKSÜN YOK. HERKES EYLEMCİ OLMALI. DÜNYA KÖTÜYE GİDİYOR, HEPİMİZ BİR ŞEYLER YAPMALIYIZ.

Bu benim sorunum değil. Ama işin matrak tarafı şu: Başlangıçta İngilizce söylüyordum. Mahallemizin grubunda rock cover'ları yapardık. İlk yazdığım şarkılar da İngilizceydi. Daha sonra İspanyolca çalıp söylemeye başladım, zira salaş İspanyolca barlarda çalıyorduk. Fransızca söylemeye utanıyordum, çünkü Fransızcanın rock'a uymadığını düşünüyordum. Ta ki, Jacques Brel ve Edith Piaf'ı dinleyene kadar. Onların şarkı sözlerini dinleyince, "bu gerçek rock'n'roll" dedim ve Fransızca yazmaya başladım.

Çok satmak hiç umurunda değil mi?

Tercihim insanların yaptığım müziği sevmeleri. Milyonlarca satması, hiç satmamasından daha iyidir. Ama çok satıp satmaması beni ırgalamaz. Eğer bu CD insanların hoşuna giderse ne âlâ, çünkü bu grupla birlikte turne yapabileceğiz demektir. Ben turneye çıkmayı seviyorum. Turnede olmadığım zaman Barselona'daki mahalle barındayım. Ne zaman isterseniz gelip beni dinleyebilirsiniz. Adresi kaydedin: Bar Mariatchi, Calle Codols 14, Barrio Gotico.

Anarşist ruhunu koruduğunu düşünüyor musun?

Birisi bana şu tarafa git dediğinde ben içgüdüsel olarak aksi istikamete yönelirim. Mano Negra zamanında, plak şirketimiz Amerika'ya yönelmemizi istediğinde, hayır demiştik, "biz Latin Amerika'yı hedeflemek istiyoruz." Onlar da "bu ticari bir intihar olur" demişti. Tam aksi oldu, bizim lehimize sonuçlandı.

Seni "dünya müziği" kapsamında değerlendiriyorlar. Bu doğru mu?

Bana göre dünya müziği diye bir şey yok. O terim ancak, örneğin Nijeryalı bir sanatçının Nijerya'da, Nijeryalı bir plak şirketi tarafından yayınlanmış bir albümü söz konusuysa kullanılabilir. Şu anda müzik üçüncü dünyadan geliyor, fakat müzik sanayii hâlâ birinci dünyanın elinde. Yeni-sömürgeci bir durum söz konusu.

Albümdeki, "Politik Kills", "Panic Panic" ve "Rainin in Paradize" gibi sözünü sakınmayan siyasî şarkılar, aynı zamanda çok neşeli. "Şenlikli devrim" benimsediğin bir slogan herhalde.

Benim için hep öyle olmuştur. Bunu Güney Amerika'da ve Afrika'da öğrendim. Gettolarda yaşayan insanların o kadar büyük sorunları var ki, mizah duygularını korumaları ve pozitif düşünmeleri gerekiyor. Aksi takdirde ayakta kalamazlar. Her sabah kalktığında ailenin rızkını çıkarmanın bir yolunu bulmak zorundasın. Mutsuz veya depresif olma lüksün yok. Ben de dünyanın gidişatı hakkında düşündükçe pozitif olmam gerektiğini hissediyorum. Sinizme veya nihilizme düşmek istemem. O benim tabiatımda yok zaten.

Hem aktivist olan, hem de stadyumları dolduran nadir müzisyenlerdensin...

Herkes eylemci olmalı. Dünya giderek kötüye gidiyor ve düzeltmek için hepimiz bir şeyler yapmalıyız. Bana lider demeyin, liderler yozlaşır. Müziğime de dünya müziği demeyin. İngiliz ve Amerikalıların sözleri İngilizce olmayan müziğe yapıştırdıkları yeni-sömürgeci bir etiket o.

Bono ve Bob Geldof'un siyasal kampanyalarına ne diyorsun?

Yaptıkları şeylere saygı duyuyorum, ama ben liderlere inanmıyorum. Frene basamazlar, kapitalizm kontrolden çıktı. Liderlere umut bağlamak yerine, herkes kendi lideri olmalı. Kendi hayatımızda, ailemizde ve mahallemizde daha insanî bir şekilde birlikte yaşamanın yollarını bulabiliriz. Bunu herkes yapabilir. Benim kendi mahallemde yapmaya çalıştığım da bu.

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

MANU CHAO'NUN DİSKOTEĞİNDEN SEÇMELER

ÖZGÜRLÜĞÜN PORTUNYOLCASI

Yol şarkısı

En iyi müzik arabada giderken dinlenir. İster yanında birileriyle, ister yalnız, ister dandik bir ototeybinde, ister son teknoloji stereo bir alette, araba, müziğin içine dalıp gitmek için en mükemmel ortamdır. Güzel bir JJ Cale albümüyle hiç farkına varmadan bir saat yol yaparsın. Sonra, eğer vakit geçse ve çok yorgunsan, önünde de zorlu bir yüz küsur kilometre varsa, AC/DC koyarsın, "Powerage" iyi gider. Biliyor musunuz, ilk defa Amadou & Mariam'ı dinlediğimde de otoyolda gidiyordum. Birden vurulmuşa dönmüştüm... Kendi parçalarımın mikslerini de yolda dinlemeyi severim. Akıp gidiyorlar mı yoksa tutuklar mı en iyi yolda anlarsın, stüdyoda değil. Arabayla şarkılara bir tur attırırım. Bugün artık âdet oldu, herkes şarkılara klip yapmak zorunda. Ama arabanın dikiz aynasından akıp giden görüntülerden daha iyi klip olabilir mi?

Kovboy şarkısı

Cow-boy İngilizce bir kelime, ama her yerde kovboylar var. Benim gözümde kovboy, köy çocuğu, ateşin başında, yıldızların altında uyuyan delikanlı. Kovboylarla beraber olacaksam, inek yakalamak için koşturmayacağım ya da lama peşine düşmeyeceğim kesin. Ama, akşamları onlara şarkı söyleyebileceğim. CD dinlemeyeceğiz, çünkü elektrik yok, yanı başımızdaki gitarı kapacağız ve çalıp söyleyeceğiz. Gitarı döndüreceğiz, herkes bir şarkı söyleyecek. Benim en iyi tanıdıklarım Brezilya kovboyları, onlara kesin Luis Gonzaga'nın Kuzey marşı "Asa Branca"sını söyleyeceğim. Brezilya'nın o tarafına sık sık gidiyorum, çünkü oğlum orada yaşıyor. Brezilya sınırı boyunca konuşulan dil "Portunyolca", Portekizceyle İspanyolca karışımı. Komşularla, Perululularla, Bolivyalılarla anlaşmak için Portunyolca çok pratik bir dil. Söz dizimi açısından tamamen serbestsin, kural yok, kafana göre takılıyorsun. Artık şarkılarımı nerdeyse tamamen Portunyolca yazıyorum, bana müthiş bir hareket serbestisi kazandırıyor. Bir çeşit esperanto. Aslında, düşününce, ben hep Portunyolca konuşmuşum, Mano Negra şarkılarında bile, dilbilgisi açısından saçma sapan laflar var.

Kavgaya tutuşturma şarkısı

Bir gece Madrid'te, Atari Teenage Riot konserine gittik, doğru dürüst tanımıyordum, neymiş, neye benziyormuş diye merak ettik. Grup sahneye çıktı ve anında solist dinleyicilere küfretmeye başladı. Öyle durup dururken, ağzına geleni savuruyor, kışkırtıyor, iyice ileri gidiyor. İlk beş dakika insanlar kafa buluyordu, ama uzamaya başlayınca, dinleyicilerden de karşılık verenler oldu. Sonra, bira kutuları havada uçuşmaya başladı, giderek nefretin yükseldiğini hissediyorduk. Bu böyle yarım saat devam etti. Sahne tamamen bira kutularıyla kaplanmıştı, grubun geri kalanı hiçbir şey yokmuş gibi, kendi halinde takılıyordu. Seyirciyse adamı gebertmek istiyordu. Sonra, kocaman bir gülümsemeyle, "OK, şimdi başlayabiliriz" dedi ve müziğe girdiler. *(gülüyor)* Sert bir tokat yemiş gibi olduk.

Kavgayı yatıştırma şarkısı

İşte bu, bir DJ ya da grup için önemli bir andır. Salonda itiş kakış olduğunda DJ'e büyük iş düşer. Arjantin'de, Cordoba'da, yerel müziğe cuarteto deniyor. Cuarteto'nun sound sistemleri de çok şiddetlidir. Bir tür tekno ve cumbia çorbası, modern ve eski müziğin karışımı popüler müzik. Çok eski bir dostum var, sokakta oradaki bir örgütün dergilerini satıyor ve cuarteto DJ'liği yapıyor. Son görüştüğümüzde bana yara izlerini gösterdi, "dört tane sustalı darbesi yedim" dedi. Bir gece bir barda DJ'lik yapıyormuş, kavga çıkmış. Patron "müziği kes" demiş. Bizimki de o zamanlar daha çaylak, bu söze uymuş. Müzik durunca, adamın teki bunun üstüne atlamış ve paf, paf, dört bıçak darbesi! Kıssadan hisse, kavgayı durdurmak istiyorsan, bir kere, müziği durdurmayacaksın. Tersine, kargaşayı perdeleyecek ve öteki insanların ilgisini çekecek şeyler çalacaksın; bu arada badigardlar ya da arkadaşların da birbirine girişenleri sakinleştirmeye çalışacak.

Kendini kadehlere vurma şarkısı

Herhangi bir ranchera, herhangi bir bolero, hepsi biraya kapanıp ağlaşmak için idealdir. Kızların erkeklere lanet okuması içinse, Paquita Del Barrio adında Meksikalı bir kadın şarkıcı var. O çalarken, erkekler ayaklarını denk alsınlar. İzninizle, kendi albümlerimden de bahsedebilirsem, Mano'nun bir şarkısı var, "Le Bruit Du Frigo", o da bu kategoriye çok uyar. Bu türün en güzel örneklerinden biri de Pogues'un "Dirty Old Town" yorumu bence.

Kızları dans ettirme şarkısı

İşte burada DJ'liğin püf noktasına geliyoruz. Biraz fazla CD taşımaya üşenmeyeceksin; ben hep yanımda insanları dört-beş saat dans ettirecek kadar CD götürürüm. Nezaket icabı, bir yere eli boş gidilmez, eğer ortamda bir soğuma olursa, daima hazırlıklı olman gerekir. Eğer bütün gece ben çalacaksam, tek başıma bir kabinde olmam, salonun içinde, bir masanın kenarında olurum ve yarım saatin sonunda kafayı bulurum. Sana sürekli içki taşıyıp dururlar, insanlar habire kadeh tokuşturmaya gelir, havaya girersin, arada saçmalarsın, hangi düğmeye basacağını karıştırırsın, işte o zaman artık kıvama gelmişsindir, atmosfer yükselir. Ve birden, kızlar dans etmeye başlar. Bir kere kızları dans ettirdikten sonra, en kötüsü, yerlerine geri dönüp oturmalarıdır. *(gülüyor)* Dans etmeye başladılarsa, yorgunluktan pestilleri çıkana kadar devam ettirebilmelisin, asıl marifet bu. Bu açıdan her zaman işleyen, Ike & Tina Turner'dır, "Nutbush City Limits". Aynı şekilde, Toots & The Maytals, "54-46 Was My Number", asla sekmez.

Dostluk şarkısı

Dostum Tonino Carotone tam bir çizgi roman kahramanıdır. Başından hiç eksik etmediği şapkasıyla, Barselona'nın bütün barlarında, bugün artık efsane haline gelen "bana bir bira ısmarla, sana bir şarkı söyleyeyim" lafıyla ünlüdür. Eskiden Bask punk grubu Tijuana in Blue'nun lideriydi. Kelimenin olumlu anlamıyla tam bir sefihtir. Pamplona'lıdır ve napoliten şarkılara hayrandır... Amparanoia'ya da bayılırım. Şarkıcı Amparo'nun sesinin kendine has bir derinliği ve enerjisi var. Sık sık beni sahneye davet eder. 1990'ların başlarında, benim için çok önemli olan kenar mahallelerdeki Caravanes projesine dahil oldu. Bizimle birlikte, haftalarca Fransa'nın varoşlarında konser verdi. Hatta bunun üzerine bir şarkı bile yaptı.

Öfkeli ergen şarkısı

Ergenliğimde, benim için öfkeyi temsil eden grup Stiff Little Fingers'dı, "78 Revolutions A Minute" ya da "Johnny Was". İlk albümleri "Inflammable Material" baştan aşağı, katışıksız bir öfke albümüydü, melodiler insanın zihnine çakılıyordu. Onun dışında, Stooges'ın "No Fun"ı var, bu şarkıyı dinlerken iki-üç mutfağı harabeye çevirmişliğimiz vardır.

Naif şarkı

Aklıma ilk gelen, Jeanette'in "Porque Te Vas"ı. Bir de Jonathan Richman, çok naif bir güzelliği var sesinin, her ne kadar kendisi naif biri olmasa da "Ice Cream Man" gibi şarkılarında naif bir duygu var. Fransa'da naif bir deha var, Didier Wampas. "Les Wampas vous aiment" harika bir albüm, öylesine naif ki, aşkınlaşıyor. "Ce soir ce soir c'est Noel / Sur le Mont Saint-Michel", ne harika şarkı. O parça benim için marş gibi. Turnedeyken, bunaldığımızda, o şarkıyı söyleriz ve bir parça rahatlarız...

Fütürist şarkı

Phase'in "Nouveau défi" parçası aklıma geliyor. Ama, fütürist değil, bugünden bahsediyor. Yeni albümümde tekrarlanan bir cümle var, benim de kendi kendime sorduğum bir soru, sanırım şu sıralar herkes soruyor: "Peki şimdi, ne yapıyoruz?"

Manu Chao, Mariam ve Amadou'yla

Tonino Carotone

Amparanoia

→13

BAŞKA BİR KARADENİZ: HİKMET AKÇİÇEK VE MUSTAFA BİBER'DEN "VOVA"

Merhum Kazım Koyuncu'dan Hemşince türküler dinlemişliğimiz vardı, ama ilk defa tamamı Hemşin ezgilerinden oluşan, Hemşince bir albüm yayınlandı bir süre önce, sessiz sedasız... "Vova" isimli bu belge-çalışmaya gönül yatırmış Hikmet Akçiçek ve Mustafa Biber'le kaybolmaya yüz tutmuş bu kadim yayla kültürünü ve –mesela İsmail Türüt'süz, Ozan Arif'siz, "Plan Yapmayın Plan"sız– başka bir Karadeniz'in mümkün olup olmadığını konuştuk...

BU DÜNYA SOĞUYACAK

Vova ne demek?

Hikmet Akçiçek: "Hemşinliler kim?" sorusuna bir gönderme yapmak istedik. Dolayısıyla kendi dilimizde "kimdir" diye bir ifade çıktı ortaya. Telaffuz açısından bir kolaylığı ve hafızada kalma etkisi olacağını düşündük. Vova, sonradan bir grup ismi olarak yorumlandı. Aslında albümün adı.

Ne zamandır İstanbul'dasınız?

Akçiçek: '80'de geldim, liseyi de Ankara'da okudum. Yani '75'ten beri memleket dışındayım, ama sürekli gider gelirim. Çocukluğumdan beri, memleketle bağlantım, yani köylü özelliğim belirgindir.

Müzikle haşır neşir olmaya ne zaman başladınız?

Akçiçek: İstanbul Üniversitesi'nde bir takım kulüpler vardı '80 sonrası dönemde. Halkoyunları, halk müziği toplulukları, değişik kültürleri paylaşan bir atmosfer içinde ben de tiyatrodaydım. Orada Gürcü, Çerkez, Abaza kültürlerinden gelen arkadaşlar, yoğun olarak Kürt arkadaşlar vardı. Güzel bir ortamdı, zaman zaman ben de orada kendi türkülerimizden söyledim. '96'da mani şeklindeki bu türküleri derlemeye başladım. Mani mi, mâni mi? *(gülüyor)* Hâlâ daha bazı şeyleri söylemekte zorlanıyorum, çünkü önce Hemşince öğrendim, sonra sonra Türkçe öğrenmeye başladım. Türkçeyi hâlâ öğreniyorum. İki kızım var, zaman zaman düzeltirler beni.

Kızlarınızın Hemşinceyle ilişkisi var mı?

Akçiçek: Maalesef yok. Eşim Hemşinli değil ve çocuklarım İstanbul'da büyüdüler. '80'den sonraki dışa açılma, kentleşme ve televizyonla birlikte köylerde bile çocuklar anadilden uzaklaşmaya başladı. Türkçeyi öğrenince Hemşinceyi öğrenmeye ihtiyaç duymuyor insanlar. Özellikle kadınlar, çocukları büyük kentte sıkıntı yaşamasın diye önceliği Türkçeye veriyor. Türk dilinden olmayan altkültürlerin hepsi için aşağı yukarı geçerli bu. Nazım Hikmet'in "bu dünya soğuyacak günün birinde, şimdiden çekilecek acısı bunun" diye bir dizesi var. Onun gibi bir etki yaptı bu bende. Yok olan insanın kendisi, kendi kültürü.

Hemşinlilerin Doğu Karadeniz'de yoğun olarak yaşadıkları yerler nereler?

Akçiçek: Rize'nin Çayeli, Pazar, Ardeşen, Çamlıhemşin, Hemşin ve İkizdere ilçesinin dağlık iç kesimlerinde yaşayan insanların bir bölümüyle Artvin'in Hopa ve Borçka ilçelerinde yaşayanların bir kısmı kendini Hemşinli olarak ifade ediyor. Rize tarafındakiler dil olarak Hemşince konuşamıyor. Günlük yaşamlarında yer adları ve bir takım eylem, bitki, doğa olaylarıyla ilgili sözcükler kalmış sadece, onları kullanıyorlar. "Fasulye sırığı" yerine "fasulye xuçkası" derler mesela... Ama biz Artvin'dekiler, köy yaşamının gündelik ihtiyacına cevap verecek düzeyde Hemşince konuşuyoruz. Benim anadilim Hemşince. O da Ermenice'nin bir lehçesi. Bu dili bilenler 40-50 bin civarında küçük bir topluluk oluşturuyor.

Ermenilerle konuşurken anlaşabiliyor musunuz?

Akçiçek: Dış ticaretle uğraşan bir arkadaşımın Ermenistan'dan bir müşterisiyle tanıştım. 1915 sonrası Erzurum'dan şimdiki Ermenistan tarafına giden bir ailenin ferdi. Ben Hemşince, o Ermenice konuştuk. Yüzde altmış civarında, tabii Türkçe'nin de yardımıyla anlaştık. Azericeyle Türkçenin yakınlığı kadar yakın değil. Ama Türkçeyle Kazak dilinin olduğu kadar uzak da değil. İstanbul Ermenileriyle daha zor anlaşıyoruz. Çünkü bizimki donmuş kalmış bir dil, onlarınki ilerlemiş. Hemşinlilerin Ermeni mi yoksa Türk kökenli mi oldukları daha derin ve karşıt iddiaları içeren bir tartışma. Çok da önemli değil belki. Önemli olan bu dilin ve kültürün azınlıkta kalan diğer diller ve kültürler gibi bir yok oluş sürecinde olması. Hemşinliler bir yanlarıyla Ermenilerden bir şeyler taşıyorlar bir yanlarıyla da Türklerden. Aynı zamanda hem Ermenilerden hem de Türklerden farklı yönleri de var. Bu özellikleriyle sanki ayrılıkların değil de birlikteliğin altını çiziyorlar ve aynı coğrafyayı paylaşan bu iki halkın iç içe geçmişliğinin tipik bir örneğini meydana getiriyorlar.

O kamyonla yaylaya gübre toplamaya, düğünlere gidilir. O kamyonda aşklar yaşanır, karşılıklı mâniler yakılır. Sanki bütün o türküleri o kamyon taşımıştır.

Hangi bölgeden topladınız mânileri ve ezgileri?

Akçiçek: Hepsi Hopa. Topladım derken, özel olarak Hopa'ya gidip, elime kayıt cihazı alıp da insanlardan dinlemedim. Zaten oradan geldiğim için, o sözlerin önemli bir kısmını çocukluğumdan biliyordum. Albüm kapağındaki kamyon benim amcaoğlunun. Hopa için bir nevi anonim bir kamyondur. Benim yaşımda olan insanlar bilirler. O kamyon o kültürün bir taşıyıcısı gibidir. Onunla yaylaya gübre toplamaya, düğünlere gidilir. O kamyonla gidilirken aşklar yaşanır, karşılıklı mâniler yakılır. Biten bir dönemin habercisi aynı zamanda; ama kafamda sanki o türküleri o kamyon taşımış gibi bir esprisi var.

Mustafa Biber sürece nasıl dahil oldu?

Mustafa Biber: Hikmet'in derleyip tasarladığı dörtlükleri müzikal aşamaya getirmek maksadıyla işin içine girdim. Ben Kürt müzisyenlerle de çalışıyorum. Karadenizliyim, Hemşinli tarafım var, Rize İkizdereliyim, ama oraya da aşağılardan göç etmişiz. Bu çalışma için bana gelinmesi çok büyük bir gurur.

Akçiçek: Ben müzisyen değilim. O kültürden gelen bir insan olmam dolayısıyla, bunları düzgün bir yöntemle, belli kültürel değerleri koruyarak gün yüzüne çıkaracak başka biri olmadığı için, bunu bir sorumluluk olarak algıladım. Başta, par-

Hopa'dan bir nevi "anonim" kamyon: "Vova" albümünün kapağından

çaları söylemek gibi bir düşüncem yoktu.

Biber: Her provada kavga ediyoruz. Hâlâ kabul etmese de, çok güzel söylüyor.

Akçiçek: Bunları uygun birilerine söyletmeyi düşünüyordum. Rahmetli Kazım'la (Koyuncu) tanışırdık. "Ella Ella" ve "Havaz Ali Meralets"in stüdyo aşamasında özellikle Hemşincenin telaffuzu ve ezgi yönünden desteğim olmuştu ona. 2000 yılında, Kazım'ın çalışmalarında değerlendirmek üzere Kadiköy'de Lusnika Kafe'de birkaç ezgiyi ben seslendirdim ve Kazım kaydetti. O zaman Kazım, "Hikmet, bunları bir başkasının değil, bu duyguyu yaşayan birinin söylemesi lâzım, sen söyle" dediydi. Oradan da cesaret geldi bana. "Momi" diye bir kısa metrajlı film vardı. İlk Hemşince filmdi, 2001'de gösterimi yapıldı. Film için beş-altı tane türkü kaydettik. Mustafa'yla orada tanıştık.

Laz müziği sanki denizin müziği de, Hemşin'inki dağların sesi gibi...

Biber: Bu tanımlama doğru, Hemşin ezgilerinin dokusunda öyle bir şey var. Kadınlar ağıtlar yakmış, acılarını dile getirmişler.

Bilindik Karadeniz müziğinin hızlı olması coğrafi nedenlerden mi kaynaklanıyor, yoksa aslı hızlı değil de, bugün bize mi öyle sunuluyor?

Biber: İkisi de olabilir. Yüksek yerlerde yaşamayı bir mertebe gibi düşünürsek, müziğin daha ruhani olmasını gerektirecek bir şeyler olabilir. Ama sonuçta düğün de var, sevinç de var... Ama şöyle politik bir bakış açısı da var: Nasıl Kürtlerde "davul zurna çal oynasın, başka da hiçbir şey yok" gibi düşünülüyorsa, Lazlar da buna yönlendiriliyor olabilir. Sanatçıların ya da bunu işleyen insanların piyasayla ilgili sorunları ve tercihleri oluyor. Biz varolan ezgileri doğru biçimde çalma ve söyleme ekseninde hareket ettik.

Albüme hakim olan hüzün Hemşin kültürüyle kurmuş olduğunuz ilişkiyle açıklanabilir mi?

Akçiçek: *(gülüyor)* Olabilir, mutlaka bir etkisi vardır, ama doğasında da bu duygular var. Hemşinlilerin yaşadıkları tarihin hüznü de oraya sinmiş. Bu coğrafyadaki birçok kültür için öyle bir acıdan bahsedilebilir. Hemşinlilier yaylacı insanlar, MS 620 veya 780'li yıllarda İran-Hemedan-Ermenistan bölgesinden gelip bugünkü Hemşin bölgesine yerleştikleri biliniyor. Dolayısıyla bizim ezgilerde ova, dağ, yayla biraz daha belirgindir kıyının müziğine göre. Laz ezgilerindeyse denizin hareketliliği belirgindir.

Biber: Bize çoğunlukla "hiç hareketli parçanız yok" deniyor. Çünkü insanlar öyle alıştırılmış. Üstelik hareketli parçamız var, daha da ritmik hale getirebilirdik, ama ticari bir şey yapmadığımız için, tarihe doğru bir imza atabilmekti amacımız.

Neden Çamlıhemşin tarafında daha çok tulumla, Hopa'da ise kavalla horon yapılıyor?

Biber: Dünya üzerindeki her halkın, en küçük kabilelerin bile kavalı vardır. Vokal dışında buldukları en ilkel enstrüman kaval.

Duduğun etkisi olabilir mi? Dil Ermeniceye yakın olduğuna göre, duduğa yakın bir form olarak kaval kullanılmış olabilir mi?

Biber: Hüznü dudukla birleştirebilirsiniz, ama tulumun keskin ve sert tavırlarıyla ifade edemeyebilirsiniz. Kavalla da temsil edebilirsiniz ya da çıplak vokalle de, solo bir sesle de ifade edebilirsiniz. Bir de Hemşinlilerin istekleri doğrultusundan öte bir hissiyat var.

Akçiçek: Kavalın Ermenilerle doğrudan bir bağlantı içerdiğini zannetmiyorum. Dil konusunda anlaşıyoruz Ermenilerle, ama kültürün diğer unsurları konusunda daha uzak kalmışız. Hemşin bölgesinden insanlar dağıldıklarında, önce Karadeniz'in batı tarafına doğru gitmişler. Sürmene ve Karadere bölgelerinde Hemşinliler ciddi yerleşmişler ve sonra oradan da göçmek, kaçmak zorunda kalmışlar. Öznel yorumum, bizim Hopa Hemşinlileri oralara gittikten sonra arkadan İspir, Erzurum, Kars üzerinden tekrar Hemşin'deki doğayı arayarak bugünkü Hopa bölgesini tespit etmişler. Çamlıhemşin'deki yaylalar bir günlük yürüyüş yoludur. Bizim tarafta ise dört-beş günlük yürüyüş yoludur. 100-150 km gidersiniz yaylaya. Bizim kullandığımız kaval form olarak Sürmene yöresinde üretilen kaval. Aynısını Çaykaralılar yoğun olarak çalar. Kerim Aydın –ki bizim albümde çaldı– ve şimdi hayatta olmayan Sadık Karadeniz aynı kavalı kullanır. Bizim orada üretilmez bu kaval. Ermeniler zanaatkâr insanlardır, ama bizim Hopa Hemşinlilerinde zanaatkârlık yok. "Malcı" derlerdi eskiden: Koyun sürülerini yaylaya çıkarırlar ve tarla ekerler... Albümde kaval çalanlardan biri de Remzi Tatar. Bizim Kemalpaşa'dan, 60 yaşında bir abimiz. Çocukluğunda, gençliğinde çobanlık yapmış. Otantik, doğal, köyde nasıl çalıyorsa öyle çaldı.

"Vova"yı arşiv olarak çıkarmayı doğru bulmadık. Çünkü arşiv, tamamen geçmişe dayalıdır. Oysa Hemşinliler üretiyor, doğuyor, ölüyor, seviyor, ayrılıklar yaşıyorlar...

Kemalpaşa'nın yerel adı ne?

Akçiçek: Makriyal.

Ne demek?

Akçiçek: Anlam olarak bilmiyorum. Lazca sanıyordum, değilmiş. Eski uygarlıklardan kalma bir isim. Hemşince Kemalpaşa'nın adı Buliyan'dır. Bir keresinde Uzungöl'de Trabzon minibüsü bekliyorduk, baktım adamın biri çocuğuyla anlamadığım bir dil konuşuyor. "Nece konuşuyorsun?" dedim. "Ha buraya kendileri gittiler de, dilleri bize kaldı yadigâr da" dedi, "Urumca konuşiyrum" dedi. "Biliy misun" dedi, "esas bu Urumca Kuran'ın diline çok uygun bir dildur". Nasıl, dedim. "Gırtlak sesleri var ya. Atatürk değiştirdu alfabeyi de zorluk çekeyruk" dedi. *(gülüyor)* Bir yandan o insanlarda "biz Rum muyuz" kaygısı var, ama bugün dindar müslümanlar ve biraz tutucular.

Hemşinlilerin yaşadıkları tarihin acısından bahsettiniz. Bu acı mânilere nasıl yansıyor?

Akçiçek: Mesela "Havaz Ali Meralets" parçasının şöyle bir hikâyesi var: Bugünkü Gürcistan sınırı oluşup Batum Rusya'ya kalınca Hemşinlilerin yaşadığı üç köy de Batum tarafında kalıyor.

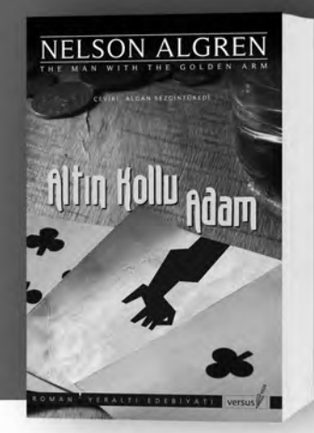

Altın Kollu Adam

Nelson Algren

"Mülkiyetle erdemin bir tutulduğu ülkede hiçe, tümüyle hiçe sahip olmanın verdiği büyük, gizli ve özel Amerikan suçluluğu. Her reklâm panosunun ardında yatıp her insana buyruklarını ileten suçluluk; hiçbir şey edinememenin boyun bükücülüğü. Ne bir Ford ne de bir ev yazılı gelecekler. Radyo reklâmlarının, tramvaylara asılı panoların ve saygıdeğer her türlü derginin sayfalarındaki reklâmların karşısında bükük boyunlar. Harbi Amerikalıların başarı merdiveninin taş basamaklarını hızla ve yardım görmeden çıkışını kendi gözleriyle görürlerdi ya, sonunda hep geride kalan kendileriydi. Ne Batı Madison Sokağı'ndaki Şehrimizi-Temiz-Tutalım kulelerinden birinden atlayacak kadar onurları ne de gözlerini tekrar reklâm panolarına dikecek hırsları vardı anlaşılan."

'Altın Kollu Adam', Amerikan edebiyatının en büyük isimlerinden, Brecht'in deyişiyle "Şehir dediğimiz büyük vahşi ormanlar"ı didik didik araştırmaya soyunmuş Nelson Algren'in, sadece 1950 yılında verilmeye başlanan Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'nün ilkini değil, aynı zamanda edebiyat dünyasında hak ettiği ün ile tıpkı zamanında öngördüğü gibi, medya güdümüne girerek acıyı, vahşeti, şiddeti, eşitsizliği, ırkçılığı işleye işleye 'Şeyleştirerek' 'Kurbanı' altından çıkamayacağı aldırışsızlık katmanlarının altına gömen ve günümüzde Tarantino gibilerinin yücelmesine yol açan acımasız kapitalist düzene kent özelinde ve ülke genelinde, daha işin başlarında attığı utanç verici tokat yüzünden 'Chicago'nun saygın vatandaşlarının' nefretini kazanan, "Yazar kurbandan yana çıkmalıdır" şiarını tüm iç burkuculuğuyla okurun vicdanına saplayan başyapıtıdır.

"Yazım tarzı ve şiirsel sesinin kalıcı tınısında T. S. Eliot ve James Joyce'un etkileri belirgin bir biçimde görülmekte..."

Ölmeden Önce Okumanız Gereken 1001 Kitap

versuskitap.com
0.216 418 27 02
versus

1940'lı yıllara kadar valilikten alınan pasavan denen bir izin belgesiyle Hopalılar Batum tarafındaki köylere gider, oradaki tarlalarını eker, ekinlerini kaldırırlardı. Hopa'daki Hemşinlilerin koyun sürüleri vardı. Hopa dağlık bölgedir. Ova gerekir koyunlar için. Gürcistan'daki ovalarda hayvanlarını kışlarlardı. Sonra yaza doğru, yukarıdan Ardahan tarafında yaylaya çıkarlardı. Türkü böylesi bir ayrılığı anlatıyor. Döneceğine söz verip giden yeni evli gence "Yağmur yağıyordu gittin, kar yağıyor neredesin? Otuz koyun için Gürcistan'da kaldın" diyor gelin... '38-'40'lara kadar işleyen o sınırı bir gecede kapadılar. Bir arkadaşımın o tarihte henüz bebek olan babası Hopa'da yengesinin yanına bırakılmış. Aile Batum tarafında tarlaya gitmiş ekini kaldırıp gelecekler. Ama bir gece ansızın kapanan sınır ve sonrasında gelen sürgün aileyi parçalıyor. Çocuk burda büyüdü, evlendi. Öbür tarafta annesi, babası, kardeşleri... Yıllar sonra buluşmalar oldu... '40'larda Batum tarafındaki Hemşinliler de Stalin tarafından diğer müslümanlarla beraber Kırgızistan'a, Kazakistan'a sürüldüler. Birçok insan yollarda, trenlerde öldü. Babamın halasının çocukları da sürülenlerdendi. Daha sonra babamın halasının kızı "bidzi Merem" –cüce olduğu için biz çocuklar "küçük Meryem" derdik ona– Türkiye'ye döndü buldu bizi. Bu sürgün de başka önemli bir kırılmadır Hemşinliler için. Çok farklı bir dramdır. Yıllarca, '40'lardan '80'lere kadar ilişkiler koptu. Sonra insanlar birbirlerini bulmaya başladı. Israrla gidip gelenler, oradaki bir düğünde, bir ev ortamında kasete çekilmiş konuşmaları getirirdi. Hemşince kendini anlatıyor insanlar. Burada akrabaları oturuyor, dinliyor, ağlıyor, anıları canlanıyor. Böyle bir acı.

Hikmet Akçiçek ve Mustafa Biber (foto: Şahan Nuhoğlu)

Albüm nasıl karşılandı?

Biber: Bu albümü arşiv olarak çıkarmayı çok doğru bulmuyordum, çünkü arşiv, artık üretimi olmayan, tamamen geçmişe dayalı bir şeydir. Oysa ki Hemşinliler yaşıyor, üretiyor, doğuyor, ölüyor, seviyor, ayrılıklar yaşıyorlar... Bunu yaşayan insanlara haksızlık olacaktı.

Akçiçek: O eski formu koruduğumuz için, özellikle belli bir yaşın üzerinde olan insanlara hitap ediyor. Onların ürettiği ve gençliklerinde söyledikleri türküler bunlar. Büyük oranda da onların söylediği gibi söylemişiz. Pop ve rock formatlarının etkisinde olan gençlerin çoğunluğuna pek hitap etmiyor. Örneğin iki-üç parçada tulum kullandık. Hemşin kültürü deyince daha çok tulum bekliyorlar. Bir internet sitesinde "hiç beğenmedim bu albümü, kavala horon oynadığımı hiç bilmiyorum" diyor. Herhalde 20'li yaşlarında bir dinleyici. Halbuki Hopa'da Hemşinlilerden tulum çalan bir (Birol) Topaloğlu vatandaş vardır. Şu son yıllarda Karadeniz müziğinin keşfedilmesiyle beraber tulum çalmaya yeltenen insanlar var. Ama 30 yaşın altında belli düzeyde kaval çalan bir elin beş parmağı kadar yoktur.

Birol Topaloğlu'na TRT stüdyolarında "Lazca söylemeyeceksin" denmiş. Isparta'da bir törende anaokulu öğrencileri Lazca müzik eşliğinde horon teperken vali öğretmeni fırçalamış. Bu tip zorluklarla karşılaşıyor musunuz?

Akçiçek: İki-üç özel televizyona çıktık, bir problemle karşılaşmadık. Haber programlarına çağırdılar bizi. Söyledik de Hemşince.

Biber: Ama kendini farklı ifade eden insanlar bu ülkede neyle karşılaşıyorsa biz de aynı şeylerle karşılaşabiliriz.

İlk sahne tecrübeniz, galiba Hrant Dink'i anma gecesinde olmuştu.

Akçiçek: Evet, Hrant'ın 40'ıydı. Ayşenur Kolivar aracılığıyla davet ettiler bizi.

Biber: Keşke öyle bir şey yaşanmasaydı da davet edilmeseydik.

Hrant Dink cinayetinin üstüne, daha geçen ay Karadeniz'den çıkan bir türkücü katile övgüler düzdü. Karadeniz eskiden, belki Trabzon merkez hariç, Fatsa'dan Artvin'e kadar devrimcileriyle özdeşleşmiş bir bölgeydi. Sonra nasıl bir dönüşüm yaşandı Karadeniz'de?

Akçiçek: Gençliğimde Artvin-Hopa'da genç demek, solcu demekti. 18 yaşında bir insan sosyalist düşünceye sahip değilse, "sabredelim, daha gelişecek" diye bakardık. Ama '80'den sonra, güneydoğudaki kirli savaş dönemine paralel olarak, Rum-Pontus düşüncesi, abartılan misyonerlik faaliyeti iddiaları çerçevesinde üç-dört noktada Karadeniz sanki pilot bölge olarak seçildi. Bildiğim kadarıyla çok sayıda genç askerde güneydoğuda görevlendirildi. Yakın çevremdeki insanlardan, özellikle politik olarak bir bakışı olmayan gençlerde o sürecin çok ciddi travmaları ve düşmanlıkları beslediğini gördüm. O süreç farklılıklara karşı düşmanlıkları öne çıkaran siyasi düşüncenin kökleşmesine neden oldu. Rize'nin merkez ve Trabzon'un belirli bölgelerinde eskiden beri zaten bir milliyetçi damar vardı. Onun üzerindeki örtü kalktı, önüne "yürü ya kulum" anlamında bir şey gerildi. Hrant'la ilgili olarak ortaya çıkan haberlerden görüyoruz. Adam muhbir, askeri istihbaratta da çalışıyor, polis istihbaratında da çalışıyor. Cinayet planı yapılıyor, mahalleli biliyor, emniyet biliyor, 17 kere emniyete yazı yazılıyor... Bu ne demektir? Zemini açıyorsunuz. Sağolsun devleti yönetenler de hakikaten bu konuda zemini açıyorlar, özellikle Ermenilerle ilgili kullanılan ifadelerde. Gerek askeri yetkililer olsun gerek sivil idari yetkililerin sarf ettiği cümlelerin birçoğu, aslında anlayış olarak o silahı tutan ve o tezgâhı ören insanlarınkiyle çok farklı değil.

"Urumca konuşiyrum. Ha buraya kendileri gittiler de, dilleri kaldı yadigâr. Biliy misun, esas bu Urumca Kuran'a uygundur. Atatürk değiştirdu alfabeyi de zorluk çekeyruk."

Başka bir Karadeniz mümkün mü?

Akçiçek: İnsanlar devletin kendilerine sunduğu şeylerden etkileniyorlar. Demin söylediğim siyasal atmosferin Hopa'da biraz olsun izleri var, insanların ÖDP gibi bir partiyi belediye yönetimine getirecek kadar sola açıklığı var... Şöyle hikâyeler biliyorum: Din, Hemşinliler ve Lazların yaşamının bir parçasıdır, ama yaşamlarına tahakküm etmez. Yaylada amcaoğluyla, komşumuz Yaşar abi ve oğlu oturmuşlar pişpirik oynuyorlar. Evlerimiz yaylanın üst sırasında olduğundan duyulsun diye ezanları Yaşar abi okuyor. Yatsı ezanının zamanı gelmiş ama, pişti oynarken dalmış. Birden saati farketti "Allah bela versun, ezanı unuttum" diye yerinden fırladı, elini kulağına koydu, "Allahu ekber allahu ekber" diyerek çıktı evden. Arkasından benim amcaoğlu gayet sakin sesleniyor: "Yaşar ne telaş ediyorsun yahu, yarın akşam da 15 dakika erken okursun geçer gider". *(gülüyor)* Bu bahsettiğim insanlar dini bu kadar bir rahatlık içerisinde yaşayan insanlar, ama orada, Hemşinlilerin, Lazların arasından bile, başörtülü genç kızlar, tarikatlara katılan delikanlılar çıkmaya başladı. Solu ciddi olarak tasfiye edince orada yeşerecek zemin belli.

Albüm doğu Karadeniz'de mi çok sattı İstanbul'da mı?

Akçiçek: Metropollerde daha fazla sattı. Amerika'dan Hemşinlilik üzerine çalışan Türkiye kökenli bir Ermeni arkadaşla tanıştık. Ermenistan'da epeyce dinlendiğini, insanların bildiğini biliyorum.

Karadeniz'de tutması muhtemel planlarınız var mı sizin de?

Biber: *(gülüyor)* İnsana değer veren, onun insan olduğunu bıkmadan usanmadan hem ona hem kendimize anlatan, insanın insan gibi yaşaması ve davranması gerektiğini içeren bir plan, ama herkese, tüm dünyaya... "Vova"nın başka bir amacı yok.

Söyleşi: ***Tan Morgül - Ender Ergün***

Müziğinle dünyaya açıl!

Miller Music factory 2007

En iyi prodüksiyon

- Dans Parçası
- Elektronika Parçası

En iyi performans

- DJ
- Hip Hop Sanatçısı/Grubu
- Alternatif Rock Sanatçısı/Grubu

Son katılım tarihi 23 Kasım 2007

Katılım şartları ve detaylı bilgi için:
www.clubeer.com

dinamo 103.8 think dream RollingStone

the Miller way
MAKE IT EASY

Tanju Duru

Tanju Duru, 1980'lerde, esas ve esaslı Ezginin Günlüğü'nün en genç elemanıydı. '90'larla birlikte gitarıyla yeni arayışlara girdi, bestelerine hız verdi, ama itinayla piyasanın uzağında kaldı. Bereket, bir yanda Cabaret Ciné akşamları, diğer yanda stüdyoculuk tutkusu onu müzikten hiç koparmadı. Önce evinde, sonra da Durukayıt Stüdyosu'nda Mehmet Güreli'den Pinhani'ye, Bülent Ortaçgil'den Ayşe Tütüncü'ye albümler kaydetti. Bu nadide birikim, en sonunda, üç nefis şarkının yanı sıra çeşitli belgeseller için yazılmış tema müziklerinin yer aldığı "Duru Zamanlar" albümüne dönüştü. Bize de Tanju Duru'yu Roll'a davet edip çay ısmarlamak düştü.

Foto: Şahan Nuhoğlu

'TOL'dan Bir cümle

Soyadını sever misin?

Tanju Duru: Severim. Pat diye nereden çıktı şimdi bu?

Kim almış bu soyadını? Bir hikâyesi var mı?

Büyükbabama Duru soyadını Atatürk vermiş. Tabii ne kadar gerçek olduğunu bilemiyorum. Babam öyle söylerdi. Büyükbabam Kazım Nami Duru, eğitimci, İttihat ve Terakki'li, Cumhuriyet döneminde Manisa milletvekili. Ben üç yaşındayken, 1968'de öldü. Döneminin önemli eğitimcileri arasındadır. Yumuşak ve duyarlı bir adam olduğunu tahmin ediyorum. Politik pisliklere fazla bulaşmamış olabilir. Babamın anlattığı şöyle bir hikâye var mesela: Büyükbabamı II. Dünya Savaşı sırasında meclisten kovmuşlar. Çünkü mecliste, "vatan, millet, Sakarya diyorsunuz, ama hepiniz şeker stoku yapıyorsunuz, bu ne biçim vatan sevgisi?" demiş. Bizimkini hemen alaşağı etmişler... Soyadımı severim, çünkü o dönemlere, büyükbabama karşı ilgim var. Çocukluğum onun kitaplarının olduğu kütüphanede geçti. Kitaplar, Osmanlıca el yazmaları, bir ton doküman...

"Duru Zamanlar", bir albüm ismi olarak zamanın duruluğuna dair bir iddia ya da bir özlem taşıyor galiba. Neden bu ismi koydun albümüne?

Tanju Duru'yu kullanmak istemedim, adımı fazla öne çıkartmayı sevmiyorum. Bu albüm bir proje gibi de düşünülebilir. Ucunu açık bırakmak iyi oldu. Bir arkadaşım Bob Dylan'ın "Modern Times"ından esinlenerek önerdi, benim de hoşuma gitti. Müzik çizgime uydu sanki bu ad.

"Duru" bir müzik mi seninki?

Bana duruymuş gibi geliyor. Soyadım "Şimşek" olsaydı "Şimşek Zamanlar" koymazdım tabii. *(gülüyor)* "Duru Zamanlar" belki geçmişte, belki gelecekte farklı bir zamanın özlemini barındırıyor içerisinde. Bu kadar pisliğin olmadığı bir zaman arayışı denebilir.

Bu pisliğe karşı çıkmanın yolu illa duru bir şey yapmak olmayabilir.

Bazıları savaşmayı tercih eder, bazıları kaçmayı... Bu albüme "kaçış" diyemeyiz, ama benim de bir tür korku ya da kendi kabuğuna çekilme tarafım olabilir. Üniversite yıllarında politikayla bayağı uğraşmıştım. O ortamlarda gördüklerimden sonra uzak durmayı tercih ettim. O tür kavgaları yanlış ya da olumsuz buluyor değilim, ama kişilik yapım öyle bir mücadeleyi yürütmeye elverişsiz.

Böyle bir albüm yapmak da aynı zamanda bir mücadele biçimi değil mi?

Ben "mücadele tarzım budur" diyemem, hatta bunun bir mücadele tarzı olduğunu bile iddia edemem. Birileri bunu pasifistlik olarak değerlendirebilir, başkaları da sessiz direniş diyebilir. Çok sert müzikler dinlediğim de oluyor. Zaman zaman punk dinlerim, Zappa dinlerim, Radiohead dinlerim, ama yaptıklarımda o sertlik yok. Çünkü içimden bu müzik çıkıyor.

> **"Duru Zamanlar" belki geçmişte, belki gelecekte farklı bir zamanın özlemini barındırıyor içerisinde. Bu kadar pisliğin olmadığı bir zaman arayışı denebilir.**

Bir gitarist olarak elektro gitarla aran yok mu?

Elektro gitarı da klasik gitar gibi çalıyorum, hiçbir zaman distorşın tarzı şeylerle aram olmadı. Müzikal birikimim şöyle: Ortaokulda klasik piyano öğrenerek başladım, sonra klasik gitara geçtim, bir dönem devam ettiğim Teknik Üniversite'de, Genç Oyuncular grubunda tiyatro müzikleri yaptım. O aralar Ezginin Günlüğü'nden Nadir'le (Göktürk) tanıştım. Beni izlemişler, gitar çalışımı beğenmişler. 1984 yılında, 19 yaşında girdim Ezginin Günlüğü'ne. İlk profesyonelliğim de o oldu. Hep Batı müziği dinlemiş bir adam olmama rağmen elektrik gitarla yakınlığım olmadı.

Deminden beri bahsettiğimiz duruluğun Ezginin Günlüğü'nde de olduğunu düşünmüyor musun?

Düşünmez miyim! O grupta çekirdek olarak Nadir, Emin (İgüs), abim Cüneyt (Duru) ve ben vardık. Hiçbirimiz bağıra çağıra müzik yapmaktan, slogan atmaktan hoşlanan adamlar değildik. Daha dingin insanlardık. Belki bizi bir araya getiren de oydu. Öbür türlü, Grup Yorum'da müzik yapardık. Yapı olarak, düşünce olarak bir ortak noktamız vardı ki, beş-altı yıl birlikte çaldık.

Ezginin Günlüğü'ne girdiğinde kulağında '70'li yıllardan Türkçe olarak hangi müzikler vardı?

Evde babam klasik müzik dinlerken ben de Beatles, Boney M gibi grupları keşfediyordum. Hiç Türk müziği dinlemedim.

Biraz babanı anlatsana.

Hem müzik hem tarih öğretmeniydi. Musiki muallim mektebini bitirmiş. Keman çalarmış, ancak ben o dönemine rastlayamadım. Kendini ulus devletin kuruluşuna, yükselmesine adamış, dürüst, onurlu bir insandı. Bu insanlar Türk halk müziği dinlemiyorlardı, Beethoven dinliyorlardı. Evde Cumhuriyet gazetesi okunurdu. Maddi olanakları çok az olmasına rağmen, çocuklarına ilk fırsatta piyano, gitar dersleri aldıran bir adamdı.

Böyle evlerde anneler Türk sanat müziği dinler genellikle!

Evet, annem şimdi dinliyor. *(gülüyor)* Çocukluğumdan kulağımda alaturka ses yok. Alaturka sese ilk Ezginin Günlüğü'nde rastladım. Tam Chick Corea'ları, Return To Forever'ları keşfettiğim, caza yöneldiğim zamanlardı. Okulda kimsenin müzikten anlamadığı dönemlerde Return To Forever dinliyor olmak bana ayrıcalıklı bir yer sağlardı. Arkadaşlarım bana hep ukalâ derdi zaten. Ezginin Günlüğü'yle tanışmam, ayaklarımı birazcık yere basmamı sağlayan bir deneyim oldu.

Nadir Göktürk veya Emin İgüs de seninle ukalâ

diye dalga geçiyor muydu?
Hayır, birbirimizi tamamlıyorduk.
Birlikte vakit geçirmekten hoşlanan insanlar mıydınız?
Aslında müzik dışında fazla zaman geçirmiyoduk. Sanki bir proje çevresinde bir araya gelmiş insanlardık. Ama zaten sürekli bir araya geliyorduk. Haftanın belli günleri provalarımız vardı, çalışıyorduk, konserler veriyorduk...
Prova sonrası, "hadi, bir yere içmeye gidelim" demiyor muydunuz?
Daha mesafeli ve resmi bir ilişkimiz vardı. Hayat tarzlarımız birbirinden çok farklıydı. Bir misyon çerçevesinde birleşmiş gibiydik.
Emin İgüs, ciddi şekilde Ruhi Su geleneğinde yetişmiş bir müzisyen. Peki senin için Ruhi Su ne ifade ediyordu?
Ruhi Su '70'lerin sonunda, amcam ve yengemin evine gidip gelirdi, bir dostlukları vardı. Klasik bir solcu eviydi zaten, duvarlarda Ara Güler fotoğrafları, yerde kilimler... İlk kez o zamanlar dinlemiştim Ruhi Su'yu, ama fazla ilgimi çekmemişti. Ama Emin için çok özel bir yeri vardı, onun öğrencisiydi. Gerçi Emin'in vokalinin Ruhi Su'yla fazla alâkası yoktu. İkisi de şan tekniğiyle söyler, ama Emin'in sesi yumuşaktır. Ruhi Su'nunki daha otoriter, daha vurguludur. Emin her zaman geleneksele daha yakın oldu. Ezginin Günlüğü'nde bunları düşünmüyordum bile. Ben o zaman hep bir şeyler kapmaya çalışıyordum. Sonuçta, Emin benden 9 yaş, Nadir 15 yaş büyüktü.
Geriye dönüp baktığımızda, en doğru gruba girmişsin gibi geliyor. Bulutsuzluk Özlemi'ne veya Dervişan'a girmezdin sanki.
Aslında teklif etselerdi girerdim belki. Gerçi niye teklif etsinler ki? *(gülüyor)* Ben oturup klasik gitar çalan, tiyatro çalışmalarında Şükran Kurdakul'un şiirlerinden besteler yorumlayan bir adamdım. Ezginin Günlüğü doğru gruptu tabii.
Sizinki gibi bir müzik ne '70'lerde vardı, ne de '90'lardan bugüne kadar var olabildi. '80'lerin toplumsal ortamı neden Ezginin Günlüğü tipinde bir grubu yarattı sence?
Şimdi 2007 ile 2005 yılları arasında önemli bir fark göremeyebiliriz, ama '79'la '81 arasında çok ciddi bir fark var, bambaşka iki dünya. Bu iki dönem arasındaki müzikal bağ da, Gordion'un düğümünü çözer gibi kesildi. Çok büyük bir şoktu 12 Eylül.
Darbe olmasaydı yine Ezginin Günlüğü kurulur muydu?
Buna cevap vermek zor. 12 Eylül olduğunda ben 15 yaşında, Batı müziği dinleyen, kemalist bir aileden gelen bir çocuktum. Belli bir adalet duygusu olan, ama onun sosyalizmle bağını henüz kurmamış biriydim. Ama Emin, Hakan (Yılmaz) ve Nadir'in 12 Eylül öncesi solculukları var. Bu soruya onlar daha iyi cevap verir. Belki o insanların bir kısmı siyasetin içinde harcanıp gidebilirlerdi... Ezginin Günlüğü yılları 12 Eylül'ün daha tam olarak toplumda oturmadığı, insanların bir çıkış yolu aradığı dönemlerdi. Birbirini bulmanın en iyi yolu müzik veya tiyatroydu. Üniversite yıllarından hatırlarsın; biri "Ezginin Günlüğü'nü dinliyorum" dediğinde "ulan bu adam da benden" diye düşünürdün. O bir çeşit şifreydi. '90'lardan itibaren o şifreler kırıldı. 12 Eylül, '90'lardan sonra kurumsallaştı ve bu ülkede tamamiyle egemen oldu. Herifler '80'lerde attıkları tohumların ürünlerini '90'larda aldılar. O dönemdeki grupların –Mozaik, Çağdaş Türkü gibi– hiçbiri kalmadı. Misyonlarını tamamladılar. Biz bunu zaten '88-'89 gibi tartışmaya başlamıştık. Ben işin sonuna geldiğimizi çok somut bir şekilde düşünüyordum.
"Boşa kürek çekiyoruz" mu diyordun?
Hayır, boşa kürek çekiyor değildik. Ezginin Günlüğü yüz binler satmıyordu, ama on bin, yirmi bin satıyordu. '85'te ilk albümü çıkardığımızda, hatırlıyorum, Emin kolunun altına plakları alıp Beyoğlu'nda, Nişantaşı'nda plakçılara "abi sende de üç tane dursun" diyerek dağıtım yapardı. Tamemen kendi olanaklarımızla yapmıştık albümü. Ama bir baktık, insanlar bizi tanımaya başladı. Albümler kendini finanse edip bir sonraki albümün parasını çıkardı. Konserlerden ufak ufak gelir elde eder olduk. Ama ortak müzik üretme keyfinin sonuna gelmiştik. Herkesin kafası farklı yerdeydi. Mesela Nadir çok tutucu yaklaşıyordu.
Tutuculuktan kastın ne?
Var olanı korumak. "Bu böyle devam etsin" tarzı bir yaklaşım.
Sen farklı deneylere açılmayı mı isterdin?
'89'da bir elektrik gitar almak bile benim için bir deneydi. İlk elektrik gitarı son albüm "Ölüdeniz"de kullandık. Artık gına gelmişti klasik gitarla bağlamayı bir arada kullanarak müzik yapmaktan. Ama tarz olarak çok açık bir grup değildik. Daha da önemlisi, enstrüman çalmayı bilmeden müzik yapmaya çalışıyorduk. 2004'te İstanbul'a İnti İllimani geldiğinde, bir arkadaşım onlara rehberlik yaptı. "Bunlar 40 yıllık grup, ama her gün provadalar, her sabah kahvaltıdan önce bile bir saat egzersiz yapıyorlar" diye anlattı. Bunlar bizim grupta yoktu. Tamam bir şeyleri başardık belki ama, dünyaya gözümü açıp baktığım zaman çok geri bir noktada olduğumuzu görüyordum. The Clash gibi bir müzik yapıyorsan, oturup da bilmemne sonatını çalacak kadar müzik bilmene gerek yok tabii. Ama içinde belli ölçüde akademiklik de bulunduran bir müzik yapıyorsan, enstrümanını iyi çalman gerekli. "Çaldığım kadar çalıyorum, albüm de satıyor, bu iş böyle gidiyor, o zaman böyle devam etsin" demek tutuculuktur. 2007 yılındayız, Ezginin Günlüğü hâlâ aynı şekilde devam ediyor. 1990'da Emin, Cüneyt ve ben belli bir konsensüse ulaşmış ve başka bir yola gidelim noktasına gelmiştik. Biz gruptan ayrılmadık, grubu dağıttık. Grup dağılıyor, üç sene sonra bir bakıyorsun, biri yeni elemanlar toplamış, son derece etik dışı bir hareketle, aynı isimle grup kuruyor. Bir de utanmadan bugün "25. yıl albümü" *("Çeyrek" albümünü kastediyor)* yapıyorlar. Grubu kuran Nadir mi sanki? Ezginin Günlüğü'nün kuruluşunda Nadir yoktur. Emin İgüs, Hakan Yılmaz, Tugay Başar, Şebnem Tuncay Ünal vardır. İlk gruba ait bu insanlar nerede 25. yılda? İlk Hodri Meydan konserini yapanlar nerede? Hiçbiri yok. Resmen ahlâksızlık.
Aranızda siyasi, ideolojik bir anlaşmazlık da var mıydı?
Bunu o günkü toplumsal yapıya filan bağlamaya gerek yok. Kişisel bir kopukluk söz konusuydu. Ama biz üçümüz, "Nadir, biz seninle anlaşamıyoruz, sen gruptan ayrıl, biz yeni birini bulacağız" demedik. Doğru olanı yaptık, grubu dağıttık. Hatırlıyorum, bir gün Yalçın Küçük'ün dört ciltlik "Türkiye Üzerine Tezler"ini almışım, heyecanla onları okuyacağım. Yalçın Küçük'ün kendini solcu gibi sunduğu zamanlar onlar. *(gülüyor)* Nadir "yaa, sen bunları sahiden okuyacak mısın?" demişti. Okuyacağım tabii, okumayıp da ne yapacağım? Nadir müzik bile dinlemezdi. Dünyaya kapalı bir adamdı.

Mahalle baskısı denen şeyin çok daha net ve somutu ulusalcılar arasında var. Bir noktadan sonra hemen vatan, millet, şehit, kan edebiyatına döküyorlar işi.

'90'lardan sonraki yeni Ezginin Günlüğü ne kadar zayıf bir grup olursa olsun, kendi şarkılarını yazmaya başlayarak ilk dönemkinden farklı bir yol tutturdu. Sizin döneminizdeyse Ezginin Günlüğü sözüyle müziğiyle bir şarkı oluşturmuyordu. Bu sizce bir eksiklik değil miydi?
Kendi sözlerimizi yazmıyorduk, ama o yöne doğru bir gidiş vardı. Grup devam etseydi, bence o yönde devam ederdi. Evet, bugünkü Ezginin Günlüğü, bu anlamda iyi bir şey yapıyor. Ama o ismi kullanmasınlar, illa çağrışım yapmak istiyorlarsa mesela Sezginin Dümrüğü desinler. Televizyonda bazen karşılaşıyorum, hiç beğenmiyorum, ama özellikle dinlediğim de olmuyor. Ortada bir isim gaspı olduğu için bir antipatim de var. Yoksa, Nadir iyi bestecidir. Mesela "Gelmiyorsun" ve "Mutlu Olmak Varken" bence güzeldir, ama herkesin favori parçası "Sabah Türküsü"nü ben pek sevmem.
Senin favori Ezginin Günlüğü parçan hangisi?
Favori parçam, henüz bestelenmeyen. *(gülüyor)* "Bilinmeyen Ülke"yle "Mutlu Olmak Varken"i eşit miktarda severim. Biri Emin'in, biri Nadir'in.
"Çocuğun Kurguları" senin için nasıl bir şarkı?
Onu Roll, en güzel şarkılar arasında seçmişti, hatırlıyorum. Cüneyt'in o bestesinin bende de özel yeri var. "Ezginin Günlüğü, Cüneyt'in besteleriyle farklı bir yöne gidiyordu" diyen çok kişi duydum.
"Daha ziyade bir Mozaik parçasıdır" dedi bir arkadaşımız "Çocuğun Kurguları" için.
Buna katılıyorum. Çünkü piyanoyu Ayşe (Tütüncü) çalıyor, şarkıyı Sumru (Ağıryürüyen) söylüyor. Cüneyt'le ikimizin yaklaşımı biraz daha Mozaik'e yakındır zaten. Bense Ezginin Günlüğü dağılma kararı aldıktan sonra sözlü beste yapmaya başladım. "Duru Zamanlar"daki "Raylar Boyunca" ile "Aklım Hep Sende", yeni bir grup kurmaya çalıştığım '89'da yapılmıştır.
Sözleri de mi o döneme ait?
Evet. Hakan Yılmaz o zaman Amerika'da doktora yapıyordu. Ben müziği yolladım, o bana sözlerini yazıp geri yolladı.
Sen niye söz yazmıyorsun?
Yazamıyorum. Yazdığım zaman çok iyi olması gerektiğini düşünen mükemmeliyetçi bir adamım.

Yazdıklarımı beğenmiyorum.

Şiir bestelemeyi de sevmiyorsun.

Hiçbir zaman sevmedim.

Niye?

Adam onu şarkı olsun diye yazmamış ki.

İçinde bulunduğun Ezginin Günlüğü'nün yaptığı şey buydu.

Ama ben yapmadım. *(gülüyor)* Onlar yaptılar, güzel olanlar güzel oldu. Ama hepsi çok başarılı değil. Şiir bestelemek insanı kısıtlayan bir şey. Aslında beste yapmıyorsun ki, şiiri müziklendiriyorsun. İlla sözlü yapacaksan, müziğe söz yazarsın. Aslolan her zaman müziktir. İnsan bir şarkıyı mırıldanarak da söyleyebilir. Ya da başka bir söz uydurabilir. İlla o sözle olacak diye bir şey yok.

Cüneyt'in sözle arası nasıl?

Cüneyt gençliğinde hep gizli gizli şiir yazardı, ama bize okutmazdı. Şu anda Belçika'da yaşıyor, ticaretle uğraşıyor, ama bir Ömer Hayyam albümü projesi var.

Hangi tür olursa olsun farketmez, en beğendiğin Türkçe parçalar hangileri?

Tek tek bir şey söyleyemem, ama genel çizgi olarak Bülent Ortaçgil derim. Onun birçok parçasında gözlerimin yaşardığını bilirim. Mesela Sinan (Kaynakçı, Pinhani) da çok iyi. Ancak Sinan'ın daha üç-beş albüm yapması lâzım ki, o çizgiyi oturtsun. Son dönemde Gevende'yi beğendim. Nekropsi de iyi bir grup, ama sürekliliği sağlayamadılar. Tord Gustavsen, Misha Alperin, Terje Rypdal: Benim müzik beğenilerim buralarda. Daha ziyade ECM albümlerini takip ediyorum... King Crimson'a öteden beri bayılırım. Yenilerden Sigur Rós'u sevdim. Ben Harper'ın ilk üç albümü süper bence. Buradaki konsere yumruklarıyla çıkıp o enerjiyi getirmesi de çok etkilemişti beni. Sözlü bir müzik yapsaydım, öyle bir müzik yapmak isterdim açıkçası. Ama bende o cevher yok. Yaratıcı yazarlık kurslarına gitmem lâzım. *(gülüyor)*

Ezginin Günlüğü'nün bittiği dönemlerde kurmak istediğin gruba ilişkin neler vardı kafanda?

Ezginin Günlüğü'nden bir adım ötesi vardı. Davul, bas ve gitara daha fazla yer veren, geleneksel sınırlardan uzak bir şeydi. Davulda Ümit Kıvanç, piyanoda Selen Gülün, basta Şuayip Yeltan olacaktı. "Duru Zamanlar"da şarkıları söyleyen Kıvanç'la (Someren) o dönemlerde Cabaret Ciné'de tanışmıştım, solist olarak gruba o gelecekti. Birkaç prova sonrası, insan idare etmenin zor olduğunu anladım, ipin ucunu bıraktım.

İsim koymuş muydun gruba?

Yok. Bir takım çiçek isimleri düşünüyordum. Ama şimdi söylersem dalga geçersiniz. *(gülüyor)*

"Duru Zamanlar" sence Ezginin Günlüğü'nün bir tür devamı mı? İnsanlar o yıllarla yeni albümünü birbiriyle karşılaştırıyor mu?

Bazı insanlar bu albümü demode buldu. Bazıları "enstrümantaller güzel, ama sözlü parçalar iyi değil" dedi, bazıları da tam tersini söyledi.

Demode yakıştırmasına ne diyorsun?

Sözlü parçaların 17-18 sene önce yapılmış olması insanlarda öyle bir his uyandırabiliyor. Biri "bu ne böyle, '70'lerin solcu şarkıcıları gibi" diye bir yorum yapıp aklınca beni aşağıladı. Ben bunu bir aşağılama olarak kabul etmem. Varsın Kıvanç '70'lerin solcu şarkıcıları gibi tınlasın. Sümeyra gibi tınlayabiliyorsa eğer, helal olsun derim.

Bu albümde en yeni parçalar hangileri?

"Ağrı Zamanı", "Son Jenerik", "Hüzn". Bunlar 2001'in besteleri...

Yani Hrant Dink'e ithaf ettiğin "Hüzn" eski bir beste. Bu cinayetle eski bir besteyi nasıl üst üste bindirdin? Yaşadığın duyguları birbirine mi benzettin?

O cinayet beni çok etkiledi. Yapabileceğim en kalıcı şey bir bestemi Hrant'a ithaf etmekti. O parçanın bende uyandırdığı duygular, o cinayette hissettiğim duyguları çağrıştırıyordu.

Sıfırdan bir parça neden yazmadın?

Öyle bir şeyle uğraşacak motivasyonum yoktu zaten. O cinayetten sonra on gün kendime gelemedim. Pislik içerisinde yaşıyoruz diyorum ya, o pisliğin artık boğazına kadar yükseldiğini hissetmenin getirdiği bir şey. Bir adım ötesi boğulmaktır. En kısa yoldan yapılabilecek şey, benim bir parçamı o adamın bir parçası haline getirmekti. Sadece bunu yapabildim.

6-7 Eylül olaylarıyla ilgili bir belgesel için yazdığın ezgilerden birine, "7 Eylül"e Kıvanç Someren sonradan söz yazmış galiba.

Doğrudan 6-7 Eylül olaylarını didaktik olarak ifade etmekten ziyade, o olayların ona çağrıştırdığı duyguları yazdı. Mesela "kör kalır bu kent, ağlarken kendine" 6-7 Eylül olaylarını iyi anlatan bir ifade bence. Ancak insanların bunu dinledikleri zaman "bu 6-7 Eylül olayını anlatıyor" dememelerini isterim. Müziğin böyle somut olmamasını tercih ediyorum. Sonuçta İletişim Yayınları'ndan 6-7 Eylül olaylarıyla ilgili bir kitap çıkarmadığımız için, belli bir romantizm barındırması bence iyi bir şey.

Albüm kitapçığında Murat Uyurkulak'ın "Tol" romanından bir alıntı var.

Murat Uyurkulak'la tanışmıyordum. O cümlede ifade tarzı ve kelimelerin art arda akışı beni çok etkiledi. Duygularımı ifade eden bir cümle olduğu için dört elle sarıldım. Murat'ı aradım, bir pasaj kullanmak için izin istedim, hangi cümle olduğunu bile söylemedim. Çok mutlu olacağını söyledi. Sonra kapak taslağını ona gönderdiğimde, "o kitaptan bana bir pasaj seç deseydin, ben de onu seçerdim" dedi.

İnternet sitende Baskın Oran'a, Ufuk Uras'a, Bianet'e, milliyetçilik karşıtı, insan haklarından yana örgütlere linkler vermişsin...

Evet, belki bir-iki oy daha Ufuk Uras'a, Baskın Oran'a gider diye düşünmüştüm. Mesela bir komşumun oy vermesini sağladım: Çok sevdiğim emekli bankacı bir kadın "yaa, CHP'yi hiç istemiyorum, kime vereceğiz bilmiyorum" dedi. "Ufuk Uras'a versenize" dedim, "evet, iyi bir adam ama, kardeşim söyledi, hep Kürtlerden bahsediyormuş" dedi. Dilim döndüğünce anlattım. O da zaten hazırmış, birinin onu motive etmesini bekliyormuş ki, oy verdi.

'80'lerde biri "Ezginin Günlüğü dinlerim" dediğinde, "bu da benden" diye düşünürdün. '90'larda bu şifreler kırıldı, 12 Eylül kurumsallaştı, ülkede tamamiyle egemen oldu.

Annene verdirebildin mi?

Verdiremedim. Annem cumhuriyetçi, kemalist. Daha bu sabah kavga ettik. *(gülüyor)* Annem 70 yaşında, bir taraftan 12 Eylül'e küfrediyor, ama diğer taraftan "oğlum, askerlere çok da yüklenme" diyor. Anneme hiç kızmıyorum, çünkü abimle bile anlaşamıyorum. Cüneyt kendini solcu, liberter, anarşist diye tanımlıyor, ama ben İlhan Selçuk hakkında konuştuğumda, onu savunabiliyor, "ama Murat Belge de şöyle, böyle" deme ihtiyacı hissediyor, beni liberallikle suçluyor!.. *(gülüyor)* Senin söylediğin her şeye hemen bir kulp üretenler var. Sen ne söylesen, onun antitezi hap şeklinde onlara sunulmuş... Onlara kalsa hepimiz dışarıdan yönlendiriliyoruz. İnsanlar galiba inanacakları bir yalan arıyorlar. Kürt meselesi de öyle, Ermeni meselesi de, Orhan Pamuk meselesi de. Orhan Pamuk'un söylediği üç tane laf gururlarına dokunuyor, ondan sonra hangi yalanı bulabiliriz diye aranıyorlar. Orhan Pamuk'un CIA ajanlığından bile bahsedenler var. *(gülüyor)*

Üstelik ulusalcılar, kendilerini sanki birer rejim muhalifiymiş gibi sunmakta çok becerikliler.

Mahalle baskısı denen şeyin çok daha net ve somut olanı aslında milliyetçi, kemalist, ulusalcılar arasında var. Ben dalgıçlığa meraklıyım, iyi-kötü motosiklet de kullanıyorum. İnternette, dalış mail grubunda ya da motosikletle ilgili grupta bol bol atıyorlar, tutuyorlar, sen en ufak bir karşı argümanla geldiğinde, hemen seni dışlıyorlar, bir noktadan sonra hemen vatan, millet, şehit, kan edebiyatına döküyorlar işi. Toplumda çok sıradanlaşmış bir şiddet hüküm sürüyor... Bu yaşananların olumlu bir tarafı olduğunu da düşünüyorum. Türkiye'deki solun, kemalizmden ne kadar etkilendiği hep tartışılmıştır. En azından solla kemalizmin ayrışması bakımından olumlu bir süreç bu. Geçen gün bir arkadaşım "kemalistler gidince solun içinde kaç kişi kalacağız, çok merak ediyorum" dedi. O da haklı. Ama bu ayrışmanın ortaya çıkması çok önemli. Arada çok ciddi kayıplarımız da oluyor tabii. Çok acı çekiliyor. Bu topraklarda acı çekilmeyen bir dönem olmuş mu?

Söyleşi: ***Derya Bengi - Fulya Bahar***

ersan üldes

zafiyet kuramı

plan b®

meşrutiyet c. kıblelizade s. tepe han 1/6 şişhane 34430 istanbul tel: (0212) 251 4023 fax: (0212) 251 4024 e-mail: info@planb.com.tr
www.planb.com.tr

[ÖZER ŞENAY]

(1944-2007)

"Cümbür Cemaat"ten "Arapsaçı"na, "Benim Meselem"den "İki Gözüm İki Çeşme"ye 500'e yakın şarkıya imza atan üstad Özer Şenay, 9 Eylül günü, 63 yaşında akciğer kanserine yenildi... 64. sayımızdaki söyleşide hayatının belli duraklarında konaklamış, anlattıklarından kâm almıştık. Bu kez çocukluk ve gençlik hatıralarında yol alıyoruz: Nedim Hazar'ın NTV yapımı belgeseli "Arabesk-Her Acının Tiryakisi" için kendisiyle yapılan söyleşiden notlar...

PLAKLARIN İÇİNE GİRMEYE GELDİM

Ben Manisalıyım. Bir efe çocuğuyum. Türk sanat müziği sevilen bir evde, çocukluğumda, o gıdayla beslendim. Evimizde sanata karşı derin bir sevgi vardı. Babam gazel okurdu, ablamın zenne udu vardı. Gramofonumuz devamlı çalardı. Mahallemizde bir tek bizim Philips bir radyomuz vardı. Gece saatlerinde yataktan kalkar, kulağımı hoparlöre dayar, kısık sesle istasyonları dolaşır, hayallere dalar ve uyurdum.

Kurtuluş Savaşı'nda babamla birlikte efelik yapan, Manisa folklorunu derleyip toparlayan, ilkokul öğretmenlerimden, bana do re mi'yi ABC'den önce tanıtan Haydar Bayçın hocam vasıtasıyla bu yola çıktım. Evde gramofon iğnelerinin saklandığı küçük bir metal kutu vardı. Herhalde beş yaşında filandım. Babam o metal kutuyu yeleğimin cebine koydu ve "artık bunun sorumluluğu sana ait" dedi, "sen müziği çok seviyorsun, sanıyorum iyi bir müzisyen olacaksın." Ben de o yıllarda babama bir soru yöneltim: "Bu şarkıları söyleyen kişiler, bu plakların içine nasıl girmişler?" Babam "Fabrikada girmişler" dedi. O fabrika nerede? "İstanbul'da". Ben de bu plakların içerisine girebilir miyim? "Büyüdüğün zaman girersin." İlkokul yıllarım bu hayalle geçti.

İlkokul çağlarında cura çalıyordum, curam vardı, mandolinim vardı. Özellikle Malatyalı Fahri Kayahan'ı çok dinler ve çalardım, babamın hayran olduğu Münir Nurettin Selçuk'u, ablamın plaklarından Müzeyyen Senar'ı, Mualla Mukadder'i, Şükran Özer Doruk'u, Hamiyet Yüceses'i dinlerdim. Dolayısıyla hem halk müziği hem sanat müziğiyle ilgili beslenmelerim vardı. Ancak radyo kanallarının etrafında dolaşırken yabancı istasyonlar da ilgimi çekerdi, çünkü orada da bir müzikal muhabbet, farklı sesler vardı. Aldığım gıdalar müziğin her çeşidini ihtiva ediyordu. Ve bunlar benim hayatımda müzikal kişiliğimi yönlendiren ana ögeler oldu.

İlkokulu bitirdiğim yıl, İzmir Fuarı'na gelen halk müziği sanatçısı Nezahat Bayram'la tanıştım. "Hel hele verin geline / Deste gül verin eline" türküsünü ben kendisine orada çaldım. İzmir'e gidip geliyordum, babamın efe arkadaşlarından Kalın Mustafa dedikleri Mustafa İpek'in oğlu Yılmaz İpek benim ilk ustamdır. Çünkü onun o yıllarda "Aşk Ne Güzel Şeydir" isimli taş plağı evimizde de vardı. O plağı dinler, kendimi Yılmaz İpek'in yerine koyar, ablamın süpürgesini alıp kendime saz yapar, onu taklit ederdim. Ara sıra da "sazımın teli koptu" diye süpürgeyi yolardım. Mustafa Amca'nın Basmane'deki eski baraka tipi dükkanına babamla birlikte giderdik. Yılmaz Abi'nin atölyesinde saz çalmayı öğrenirdim, oraya Yılmaz İpek'in eniştesi Şemsi Yastıman gelirdi, halk müziğinin süperstarı Bayram Aracı gelirdi.

Gramofon iğneleri küçük bir metal kutudaydı. Beş yaşında filandım. Babam kutuyu yeleğimin cebine koydu ve "artık bunun sorumluluğu sende" dedi, "sen müziği çok seviyorsun".

İstanbul'a ilk defa 1955 senesinde, evden firar ederek geldim. Gameda'nın gazete dağıtımı yaptığı posta kamyonuna gizlice binerek sazımla birlikte İstanbul'a indim. Beni Sirkeci'de Büyük Postane'nin önünde bıraktılar. "Ben Balıkesir'de yanlışlıkla sizin kamyona binmişim, uyumuşum" dedim adama. Sirkeci'deki garın yanındaki otobüs terminalini ararken, otellerle garın arasında, köşede bir gazino vardı. Oradan ellerinde udu ve kanunuyla iki kişi çıkıyordu. Biri Kadri Şençalar, diğeri İsmail Şençalar. Kendilerine dedim ki, "ben plakların içerisine girmeye geldim, ama burada hiç kimsem yok, kalacak yerim de yok". İsmail Şençalar beni küçük bir otele bıraktı, "yarın karşıdaki hana geleceksin, beni orada bulacaksın" dedi. O han bugünkü Doğubank İş Hanı, o zamanki plakçılar çarşısı... Birkaç gün sonra bir yolunu bulup Manisa'ya gittim, evdekilere de İzmir'de, babaannemlerdeydim dedim...

Ortaokul çağlarımda bir grup kurdum. Grubun içerisinde, Menemen toprağından yapılan bir darbuka da vardı, o zaman dümbek derdik. Fakat bu enstrümanlar bana yetmiyordu. Artık kesin olarak İstanbul'a gelmeye karar verdim. İstanbul'a geldiğimde, hem sazımda ilerlemiştim, hem kendimi tarif etme biçimim vardı. Ana gayem plakların içerisine bir şekilde girip, o plakla birlikte babamın gramofonunda kendimi şekillendirmekti.

Müzikal kaderim çok güzel yazıldı. Hiç hesapta olmayan kişilerle, mesela Ümit Yaşar Oğuzcan'la tanıştım: Bana şiirin tılsımını öğretti... Beyoğlu'nda Kaymakamlığın olduğu yerde bir stüdyoda, tonmayster Esat Kıral'ın gösterdiği samimiyet sayesinde, kayıtlara gelen Şerif Yüzbaşıoğlu, Ümit Aksu, Süheyl Denizci gibi ustalarla tanıştım. Mesela Burhan Tonguç'tan ritmin müziğin içerisindeki yüksek matematik merkezi olduğunu, bunun dinleyicinin kulağında bıraktığı tortuyu öğrendim. Orhan Gencebay'la '66 yılında Gar Gazinosu'nda tanıştım. O zaman Ahmet Sezgin'e eşlik ediyordu. '67 yılında Arif Sağ ile, sonra da Vedat Yıldırımbora ile tanıştım. Kader bu dört arkadaşı, Beyoğlu'nda, Kuloğlu sokakta, Erman Han'ın yanındaki Kuloğlu apartmanında birleştirdi. Biz o evde, Abdullah Nail Bayşu'nun himayesinde, bir yıl kaldık. Bu bir yıllık çalışmalarımız bizi geleceğe hazırladı. Bayşu'nun evi bir vitrindi, bütün müzik prodüktörleri ve film yapımcıları oraya gelirlerdi. Hepimiz bilgiye ve başarıya açtık, içimizdeki bu ateş ve heyecan dalgasıyla, çeşitli gruplar içerisinde, stüdyolarda halk müziği sanatçılarına veya film müziklerine eşlik etmeye başladık. Herkesten bir şey öğreniyor, enstrümanları tanıyorduk. Çaldığımız bağlama, o güne kadar çalınanların çok haricindeydi. O güne kadar bağlama çalan kişiler hep ara sokaklarda gezerken, yakaları bağırları açık, külhanvari, efe durumda dolaşırken, biz takım elbiseli, sinekkaydı tıraşlı, saçlarımız briyantinli, dişlerimiz tertemiz, gülen yüzle, güzel sözle, bağlamaya papyon takarak, ana caddeden, İstiklal Caddesi'nden yürümeye başladık. Enstrümana bir kişilik getirdik, bu kişilik eserlerimize de sirayet etti.

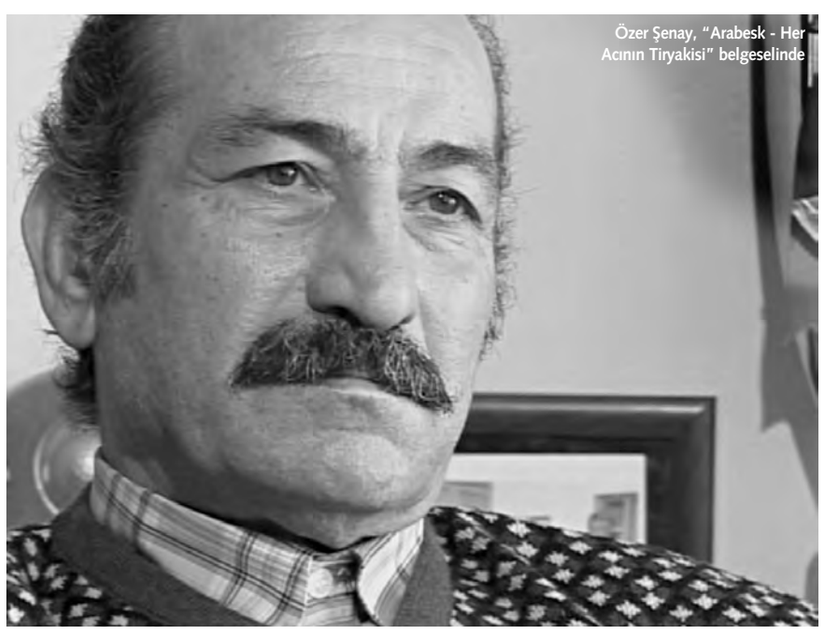

Özer Şenay, "Arabesk - Her Acının Tiryakisi" belgeselinde

Bu koşuşturma içerisinde tesadüfler bu sefer karşıma Fecri Ebcioğlu, İlham Gencer abilerimizi çıkardı. Abimin arkadaşı Tanju Okan, biliyorsunuz Manisalıdır. Onunla İstiklal Caddesi'nde karşılaştık. Turgay Şeren'in bir butiği vardı, o butiğin önünden geçerken içeride Tanju abi beni görmüş, çağırdı, bir yere oturup sohbet ettik. Batı müziğinin en büyük yorumcularının arasına böylece Tanju abinin kardeşi olarak gidip gelmeye başladım. Çocukluğumda radyo kanalları arasında dolaşırken uluslararası heyecan yaşadığım için, zaten merakım vardı. Şerif Yüzbaşıoğlu'ndan öğrendiğim armoni bilgileriyle bağlamama baktım: Majör de var, minör de var, majörü ve minörü parmak değiştirerek bulmak çok kolay. Zaten bağlama bir melodi sazı, iptidai de olsa akorları bulunca, bağlamada değişik bir formasyona soktum kendimi. Şarkılarımda başka lezzetler oluşmaya başladı. Erol Büyükburç'un özel orkestrasına bağlama sanatçısı olarak girdim, orada Türkiye'deki caz müziğinin mihenk taşlarından pirimiz Altan İrtel'le tanışma fırsatım oldu. Kendisinden caz formatlarını aldım.

Çevremizdeki müziklerden hoşlanmayınca, grupların içerisine davulu, bası, akompanye gitarı, piyanoyu, klavyeyi, keman gruplarını koyduk. Bir armoni kendisini hissettirmeye başladı. Düşünebiliyor musunuz, Manisa'da radyoları kurcalayan, yeleğinin cebine gramofon iğnesi konan, curasıyla yola çıkan o çocuk, zaman içerisinde Türkiye'de yapılan müzikten hoşlanmıyor, yeni arayışlara giriyor...

22→

feryat

kıyıda bekleyenlerin huzuru gibi akar sakin sular, dibinde tembel tortularla

bir kavuşmayı haber verir uzaklara kamışın puslu feryadı, boğumlarından sızarken dışarı

buzlu devirlerin hayvanları gibi durgundur o topraklar, sert ve kaba

yeryüzünün çizgileri değişir hiç durmadan, tan ışığı mührünü basarken havzaya

[PATTI SMITH]

Eylülde, Babylon'daki Patti Smith konserleri birer "konser" değildi, ama –sık kullanılan benzetmeyle– "ayin" falan da değildi. Başka bir dünya, başka bir sanatçı duruşu, başka bir insan varoluşu özlemlerine kuvvetli bir yanıttı. Bir rock-starla ya da bir peygamberle değil, bir ahbap, bir abla, bir karşı komşuyla beraber "bütün mümkünlerin kıyısında"ydık. Ne sihirdir ne keramet, on gün sonra Babylon'a başka bir konsere gittiğimizde, ruhunun hâlâ orda bir yerde asılı olduğunu hissettik. Ebedi bir iz, bir mühür, bir nişan kaldı ondan bize... Gönülden teşekkürlerimizi sunduk sunmasına da, biraz da başını ağrıttık valla. İlk günkü sazlı sözlü dostane basın toplantısının verdiği cesaretle, ertesi gün akşamüstü, üç kuşaktan üç Roll'cu, testi gibi dizildik karşısına.

DİKKAT EDİN ÇOCUKLAR!

Dün geceki konserde üç kuşak bir aradaydı, bu söyleşide de öyle. Söz konusu sizin müziğiniz olunca kuşak farkı kalmıyor. Bunu neye bağlıyorsunuz?

Patti Smith: Sanıyorum yaptığımız müzik her kuşaktan belli insanlara hitap ediyor. Çünkü ilgi alanlarımız örtüşüyor. Genç bir seks sembolüne meraklıysanız, elbette benim konserime gelmeyeceksiniz. Ama, güvendiğiniz ve düşüncelerinizi paylaştığınız birisini arıyorsanız... Şunu düşünmek hoşuma gidiyor: Yaşamış olduğum her yaş benim bir parçam, onları içimde taşıyorum ve tekrar tekrar yaşıyorum. Onları yeniden hatırlıyorum, hissediyorum: 11 yaşındayken parkta köpeğimle dolaştığım halimi, kendine güvensiz çalı süpürgesi gibi bir ergen olduğum günleri, hiçbir yere ait olmadığını hisseden genç bir yetişkin olduğum dönemi... Çeşitli yaşlarımı, dönemlerimi içimde taşıyorum. Sahnedeyken kendimi sadece 60 yaşında hissetmiyorum, aslında belli bir yaşı hissetmiyorum, bütün bu yaşların, dönemlerin içinden geçiyorum. Bazen bir çocuk gibi hissediyorum, bazen yirmilerimdeki enerjiyi yaşıyorum, öte yandan aktarabilecek bir tecrübeye sahip olduğumu düşünüyorum. Birçok kuşakla iletişim kurabildiğim için mutluyum. Belki de her şeyi basitleştirmek için şöyle diyebilirim: İnsanların benim gibi sanatçılara kayıtsız kalmamasının sebebi, bizim onları umursuyor olmamız. Para için, plak ve ürün satışı yapmak için, listelerde olmak için değil, iletişim kurmak için, daha iyi bir dünya istediğimiz için sanat icra ediyoruz: İnsanların kendilerini umursamaları için, sanatsal faaliyetlerde bulunmaları için, çevreye hassasiyet göstermeleri için, manevi dünyalarını geliştirmeleri için... Onları esinlendirmek istiyoruz, onlardan esinlenmek istiyoruz.

Yeni kuşak müzisyenlerden kendinizi yakın hissettiğiniz isimler kimler?

İsim seçmek istemiyorum, sevmiyorum. Ben hâlâ Coltrane dinliyorum, Jimi Hendrix'i dinliyorum, opera seviyorum, müziği önemseyen insanları seviyorum. Glenn Gould'u, Maria Callas'ı dinlemeyi seviyorum. Oğlum ve kızım müzisyen, şarkı yazıyorlar, onları dinliyorum. Ben insanların bir şeyler yaratmasını önemsiyorum. Yeni kuşakların müzik sanayiine posta koymalarını önemsiyorum. Bu

kuşak, müzik sanayiine şimdiye kadar kimsenin yapmadığı şekilde meydan okuyor. Kendi müziklerini yapıyorlar, myspace'ler yaratarak paylaşıyorlar. Koyun gibi, müzik sanayii önlerine ne koyuyorsa onunla beslenip geviş getirerek değil. Adı sanı bilinmeyen insanlar olağanüstü şeyler yapıyorlar. Bazen myspace'te adlarını duymadığım bir sürü çılgın grup dinliyorum. Harika diyorum, bu insanlar kendi müziklerini yapıyorlar, kim olduklarını sadece arkadaşları biliyor belki. Kafalarına göre takılıyorlar, kendi fikirleri var. İçinde bulunduğumuz dönemde belirli isimler, büyük isimler, ikonik sesler göremiyorum. Ama geçmiştekinden daha güçlü bir kolektif ses görüyorum. Bir geçiş dönemindeyiz gibi geliyor bana. Gerçekten çok müthiş isimler olsaydı, bana bu soruyu sormazdınız. Her dönemde büyük kahramanlar gelmez, her kuşakta bir Jimi Hendrix, bir Bob Dylan çıkmaz. Ama bu çok da önemli değil. Bir avuç insanın çok güçlü şeyler yaratması yerine, bu güç yaygın ve dağılmış olarak tezahür edebilir. Güç niceliksel olabilir, birkaç ikonda toplanmış olmayabilir. Bunda hayıflanacak bir şey yok.

Hazır güçten bahsetmişken; "People Have The Power"ı (Halk muktedirdir) dinlerken, aklımıza hep John Lennon'ın "Power to The People"ı (İktidar halka) geliyor. İkisinin arasında kritik bir fark var. Bu çerçevede MC5'ın politik tavrı hakkındaki düşüncelerinizi merak ediyoruz.

"People Have The Power"ın yazarı Fred'dir. (Fred "Sonic" Smith). MC5'ın politik tavrının ne olduğunu bilmiyorum, Fred bir MC5 üyesiydi, ama biz evlendiğimizde grup tarihe karışmıştı. 1960'larda MC5'ı dinlemezdim bile, ama onların siyasi tavrı bizim 1970'lerdeki tavrımızdan farklı değildi. Müziğin dünyayı değiştirebileceğini düşünüyorlardı; iletişimin, genç kuşakların dayanışmasının bu değişimi yaratabileceğine inanıyorlardı. Tıpkı bizim 1970'lerde inandığımız gibi. Fred geçmişte yaşayan biri değildi, şimdiyle, şu anda olanla ilgiliydi. "People Have The Power" Fred'in cümlesidir. O şarkıyı yazarken şunu düşünmüştük: Büyük liderler çok önemlidir, örneğin Gandhi, Ralph Nader ya da Jim Morrison, John Coltrane... Gandhi örneği üzerinden düşünelim: Halkının özlemlerini, ideallerini dile getiren bir liderdi, ama değişimi yaratan Hindistan halkıydı. Siyasi liderler, sanatçılar, rock starları değişimi yaratan özneler değildir. Değişimi yaratan halktır. Ama büyük değişimin gerçekleşmesi ancak insanların, halkın birliği ile olabilir. Bir avuç sanatçı dünyayı değiştiremez, ama milyonlarca insanın bir karar alması ve onu uygulaması, bu iradeye sahip olması dünyayı değiştirebilir. "People Have The Power", bireyin gücüyle birlikte, halkın kolektif gücünü vurguluyor. Dolayısıyla, Fred'in güzelim fikirlerini temsil ediyor. Fred bu ideallere 1960'larda da inanıyordu, ömrünün sonuna kadar da inandı. Bana soruyorlar: "Halkın gerçekten böyle bir gücü var mı? Durum hiç öyle görünmüyor, çünkü değişen bir şey yok." Ben de diyorum ki, "halkın gücü var tabii ki, ama kullanmıyorlar."

Fotoğraflar: Muhsin Akgün

1960'ların özgün tarafı buydu: Gücümüzün farkındaydık ve onu kullandık. Amerika'da bunu tetikleyen Vietnam savaşıydı, genç insanlar Vietnam'a, ölüme gönderiliyordu. Şimdi, askerlik mecburi değil, yalnızca gönüllüler gidiyor. Dolayısıyla, insanlar devletin politikasına karşı durmak konusunda tembeller, daha az umursuyorlar. Ama halk muktedirdir, çevre krizinin de üstesinden gelebiliriz, global bir savaş karşıtı hareket de örgütleyebiliriz. Büyük şirketleri, onların ürünlerini boykot ederek hizaya getirebiliriz. Sadece gücümüzün farkında olmamız gerekiyor.

Halk muktedirdir, çevre krizinin de üstesinden gelebiliriz, global bir savaş karşıtı hareket de örgütleyebiliriz. Büyük şirketleri, ürünlerini boykot ederek hizaya getirebiliriz.

Umudunuzu koruyorsunuz, dünyanın bu halinde umutlu olmak zor zanaat...

Umutluyum, çünkü yaşıyorum. Çünkü çocuklarım var. Dünyanın hali feci, Amerika'nın hali de öyle. İnsanların morali bozuk, ekonominin gidişatı kötü, çevrenin durumu fecaat. Ama bunlarla birlikte bir sürü güzel şey de var. Benim açımdan, insanlarla iletişim kurabilmek, böyle bir şehre gelebilmek, bu mimariyi görebilmek; yeni bir kitap okumak, yeni bir hazine keşfetmek, yeni bir şiir yazmak, yeni bir fotoğraf çekmek, telefonda kızımla konuşmak, onun felsefe okuyacağı için duyduğu coşkuya tanık olmak umut verici. Umut her zaman vardır. İşler boka sardığı için kabuğumuza çekilmek, hayattan vazgeçmek, mutsuz olmak, karamsarlığa kapılmak, uyuşturuculara müptela olmak zorunda değiliz. Yine de mutlu olabiliriz, buna hakkımız var. Bir teknenin kaptanını düşünelim: Deniz sakin, Shakespeare okuyor, yıldızlara bakıyor, her şey mükemmel, kendini şahane hissediyor. Sonra birden büyük bir fırtına patlıyor, tekne ceviz kabuğu gibi sallanıyor, dalgalar ölüm saçıyor, tehlike günlerce sürüyor... Kaptan hâlâ aynı insan, Shakespeare kitapları hâlâ kamarasında, yıldızlar hâlâ gökyüzünde. Ama, tekne fırtınalı bir denizde yol almaya çalışıyor. Biz de aynı durumdayız, fırtınalı bir denizde yol alıyoruz. Ama hâlâ hayal gücümüz var, etimiz kanımız var, kitaplarımız var, esin kaynaklarımız var. Sevincimizi, coşkumuzu muhafaza etmeliyiz. Size salakça

gelebilecek bir şey yapıyorum her sabah: Yataktan kalktığımda, kötü bir rüya görmüş oluyorum ya da gazeteyi açtığımda, Irak'ta birçok insanın öldüğünü okuyorum ve daha bir sürü kötü haberle karşılaşıyorum. Sonra kendimi gülümsetmeye çalışıyorum. Yalnız başımayım, gülümsemeye çalışıyorum. Bunu yaparken, sadece fiziksel olarak gülümserken birden gülmeye başlıyorum. İşte o anda, "tamam" diyorum, "güne başlayabilirim." Aksi takdirde, somurta somurta kahve üzerine kahve içeceğim, bet bet oturacağım. Küçük egzersizler, küçük disiplinler iyidir. Konserlerimde bu küçük disiplinlerden bahsettiğimde insanlar gülüyor. Örneğin, "paranızı tasarruf edin ve dişlerinizi temizletin" diyorum. "Senede bir defa, dişçiye gidip dişlerinizi temizletin." Benim kuşağımın, savaş sonrası kuşağın diş bakımı berbattır, dişleri fecidir. Gençliğimde dişlerimi temizletebileceğimi bilmezdim. Hayatın tadını çıkarmaya çalışırken diş ağrısı çekmek kadar kötü bir şey yok. Çok pahalı, çok acı verici ve büyük dert. Küçük şeyler önemli. Bol su içmek mesela. Benim çocukluğumda kimse bana her gün belli bir miktar su içmem gerektiğini söylemedi. Ben de içmedim. Ve bu, ilerleyen yaşlarda başıma bela oldu. Bu söylediklerim insanlara zırva gibi geliyor, ama söylemeye devam ediyorum, çünkü bana söyleyen olmadı, olsaydı bir sürü sağlık sorununu yaşamazdım.

Söyleneni yapar mıydınız hakikaten?

Üzerimde otorite kurmak için söylenmediğini gördüğüm anda yapardım tabii. Ben bir tür berduşum, saçımı taramayı sevmem, hep aynı giysileri giyiyorum, kanapede uyumayı seviyorum. Ama uzun yaşamak isterim. Berduş olmam kendime bakmamı engelleyen bir şey değil. İnsan kendisine bakarak da cool ya da ayrıksı olabilir, sanatçı veya muhalif olabilir. Küçük disiplinler zihnen, bedenen sağlam olmamızı sağlar. Özellikle dünyanın giderek boktanlaştığı, büyük şirketlerin, hükümetlerin, sanayinin üzerimize üzerimize geldiği böyle bir zamanda, zihnen teyakkuzda olmamız lazım. Ve güçlü olmamız lazım. Ne tür tuzaklar kurduklarına dikkat etmemiz lazım. Uyanık olmamız lazım. Genç kuşaklar gerçekten uyanık olmalı. Benim gençliğimde, büyük şirketler gençliğin büyük bir potansiyel tüketici kitlesi olduğunun farkında değildi. Bizi kendi halimize bırakırlardı. Noel zamanı filan oyuncak reklamları olurdu, o kadar. Ama sonra baktılar ki, gençler plak alıyor, güzel giyinmek istiyor... Gençliğin büyük bir tüketici kitlesi potansiyeli taşıdığını görünce bütün ilgilerini onlara yönelttiler. Şirketler, sanayi, hükümetler, hepsi gençliği av olarak görüyor. MTV, dergiler, plak şirketleri gençliği umursamıyor, sadece akbabalar gibi üstlerine üşüşüyor. Sizin için şuyumuz var, buyumuz var, yaşlanmaktan korkmayın, botoks yaptırabilirsiniz, manken gibi olabilirsiniz, pop starlar gibi giyinebilirsiniz. Sömürüp duruyorlar, gençlik de bu sömürüye müsaade ediyor. Türkiye'de böyle mi bilmiyorum, ama bu global bir sorun. Gençlik sömürülüyor ve bu sömürüye ses çıkarmıyor. Çünkü kişilik değerlerini maddi şeylerle, nasıl göründükleriyle eş anlamlı görüyorlar. Yaratıcı olmayı, ilgi çekici olmayı, iyi insan olmayı değerli bulmuyorlar. Sadece yüzeyde görünene göre değer biçiyorlar. Tüketim zihniyeti herkese, her yere nüfuz ediyor... Bob Dylan'ın dediği gibi: Dikkat edin çocuklar!

Gerek albümlerinizde, gerekse konserlerinizde öfkenizi hissediyoruz, ama aynı zamanda öfkenizi bir coşkuya, pozitif bir duyguya dönüştürdüğünüze tanık oluyoruz. Öfkenizi dönüştürmeyi nasıl beceriyorsunuz?

Sanatçının yapması gereken bir şey bu. Sanırım Picasso da öfke dolu biriydi, aynı zamanda çok kederliydi. Franko faşizmi 1939'da Guernica'yı bombalandığında öfkeden deliye dönmüştü herhalde. Ama öfkesine yenik düşmediği için "Guernica" tablosunu yaratabildi. Öfkesini ve kederini, bizlere savaş denilen kâbusun ne olduğu gösteren bir esere dönüştürdü. Bir sokağın köşesine dikilip Bush yönetiminin icraatları hakkında bağırıp çağırabilirim. Bazen bunu da yapmak gerekir elbette. Ama daha etkili olan, fikirlerinizi başkalarını etkileyebilecek, onları düşünmeye sevk edecek şekilde sunmaktır. Sadece o duyguyu hissettirmek değil, onun hakkında düşündürmek gerekiyor. Rock'n'roll'un güzelliklerinden biri de öfkedir, öfkenin dışavurumudur. Öfke içindeysem hoparlöre tekme atabilirim, ama bir insana tekme atmam. Rock'u sevmemin sebebi bu. Onun için sık sık elektro gitarın silahımız olduğunu söylüyoruz. Elektro gitar kimseye zarar vermeyen bir silahtır, belki biraz işitme duyunuzu etkileyebilir, onun dışında kimseye bir zararı olmaz. Tartışmak için, düşüncelerimizi ifade etmek için topa tüfeğe ihtiyacımız yok bizim. Çok etkili bir sesimiz var, rock'n'roll'umuz var. Ayrıca, sanatçıların örnek olması gerekir. Eğer zıvanadan çıkarsak, öfkemizi pozitif bir enerjiye dönüştüremezsek, kimseye kendi öfkesini dönüştürme örneği vermemiş, emsal olmamış oluruz.

Şirketler, sanayi, hükümetler gençliği av olarak görüyor, akbabalar gibi üstlerine üşüşüyor. Gençlik sömürülüyor ve bu sömürüye ses çıkarmıyor.

Sözünü ettiğiniz dönüştürme tecrübeyle ilgili bir şey değil mi?

Şimdi daha tecrübeliyim tabii ki. Daha gençken daha anarşist bir enerjim vardı, ama hâlâ o enerji var. Hâlâ aynı duyguya sahibim, fakat o duygu-

yu daha iyi dönüştürebiliyorum. Gençliğimdekine kıyasla daha fazla iş çıkarabiliyorum. Zamanla, tecrübe kazandıkça, o enerjiyi daha olumlu bir çerçeveye oturtabiliyorsun. Albert Ayler ya da kimi cazcılar, Sun Ra gibiler mesela, çıkıp istifra eder gibi enerjilerini döküyorlar ortaya, ifade ediyorlar kendilerini. Ama belli bir zekadan yoksun olarak değil. Ben 60 yaşında bir kadın ve biri 25, diğeri 20 yaşında iki çocuk annesi olarak bir hayli tecrübeye sahibim. Kendimi nasıl taşıdığım bütün bunlarla ilgili. Ama tecrübe de sırf bazı şeyleri yaşamakla edinilmiyor. İnsanın kendisini pişirmesi gerekiyor, biraz canı yansa da...

"Dancing Barefoot"un birçok müzisyen tarafından cover'ı yapıldı. O şarkıyı bu kadar özel kılan ne?

Bilmem. Bir aşk şarkısı o. Bir insana duyulan aşktan tanrı aşkına uzanan bir şarkı. Onu müteveffa eşim için yazmıştım. Ama aynı zamanda bir kadın için yazılmış bir şarkı: Aşkı, tanrısı yapmış bir kadın... Bu benim yaşadığım bir duygu, çünkü Fred'e büyük bir aşkla bağlıydım.

Bu şarkıyı Modigliani'nin sevgilisi Jeanne Hébuterne için yazdığınız doğru mu?

Şarkıyı ona ithaf ettim, çünkü esin kaynağım oydu.

"Pastime Paradise" 1970'lerin ortalarında radyolarda, kulüplerde sık sık çalınan bir şarkıydı. Sonra çalınmaz, anılmaz oldu. Otuz küsur yıl sonra sizin yorumunuzla yeniden duyuldu ve günümüze cuk oturduğu görüldü. "Pastime Paradise"ın zamana bu kadar dirençli çıkmasını nasıl yorumluyorsunuz?

"Pastime Paradise" çok özel bir şarkı. Stevie Wonder genellikle üzerinde düşüneceğimiz, tefekkür edeceğimiz sözler yazar. "Pastime Paradise" (geçmiş zaman cenneti), Stevie Wonder için sosyal eşitsizliklerin ortasında mutlu olma haliydi. Siyahlar, ırk olarak ezilmiş ve dışlanmıştı. Hali vakti yerinde olan insanlar bunu dert etmiyor, olup bitenlere gözlerini kapamış, kendi cennetlerinde yaşıyorlardı. Stevie Wonder, bu durumun geçmişe gömülmesini, yeni bir başlangıç yapılmasını söylüyor. Şarkıdaki "future time paradise" (geleceğin cenneti) ifadesi ise, insan hakları ihlallerinin olmadığı, herkesin yaşam hakkının gözetildiği, bütün farklılıklarımızla birlikte kardeşçe yaşadığımız, her insanın kendi hayatını nasıl yaşayacağına kendisinin karar verdiği bir dünyanın özlemini dile getiriyor. Stevie Wonder'ın "Pastime Paradise"ı ve George Harrison'ın "Within You Without You"su birbirine çok benzer mesajlar veriyor. "Twelve"deki şarkıların mesajları, albümün bütününün mesajı. "Twelve" döngüsel bir yol izliyor, tek tek şarkıların mesajları birbirlerine eklenerek ve birbirlerini tamamlayarak bir bütün oluşturuyor.

"Midnight Rider"ı seçmeniz nasıl oldu? Bir Allman Brothers şarkısını yorumlayacağınız hiç aklımıza gelmezdi...

"Midnight Rider"ı kendim için seçtim. Çünkü gençken, çok gençken, Allman Brothers albümlerini çok seviyordum ve favori şarkım "Midnight Rider"dı. Sözleri harika, çok sade, müziği de öyle. Kendimi şarkıdaki karakter gibi hissediyordum, "Geceyarısı Süvarisi". "Midnight Rider" ayakta kalmanın şarkısıdır. Geceyarısı Süvarisi, Zorro gibi süper kahraman değildir, kendi yolunun yolcusudur. Allman Brothers, 1970'lerde Robert Mapplethorpe'la birlikte yaşadığım Chelsea Hotel'e gelmişti. Çok tatlı çocuklardı. Ta o günlerden beri "Midnight Rider"ı söylemeyi istiyordum, ama bir türlü denk düşmedi. Albümün sonuna doğru "Midnight Rider"ı hatırladım, başlangıçta onu söylemeyi düşünmemiştim hiç. Sonra, "bu albümü insanlara üzerine düşünecekleri bir şeyler vermek için yapıyorum, ama bu şarkıyı kendim için yapıyorum" dedim. "Midnight Rider" kendime verdiğim bir armağandı. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Alican Tayla - Çiğdem Öztürk - Yücel Göktürk***

PATTI SMITH'LE BAŞKA TÜRLÜ BİR BASIN TOPLANTISI

Bir kamu çalışanı olarak

İstanbul'a ikinci gelişiniz; geçen sefer nasıl bir izlenim edindiniz? Tekrar gelmenizde o izlenim rol oynadı mı?

Patti Smith: İstanbul'a gelmek için özel bir sebep gerekmiyor aslında, bu mimarî başlıbaşına bir cazibe. İlkgençliğimden beri bu şehre ve ülkenize gelmenin hayalini kuruyordum. Türk şiirine öteden beri ilgi duyuyorum, Rumî'yi ve başka şairlerinizi okumuşluğum var. İstanbul'un mimarisini ve özellikle camileri olağanüstü güzel buluyorum. Geçen sefer etrafı görme fırsatı bulamamıştım. Burada olmaktan heyecan duyuyorum. Turnede değiliz, turnemiz bitti. İstanbul'a sadece gezmek için bile gelebilirdik.

Devrim insanların yüreğindedir. Ve ona bir mekân bulunacaktır. Bugün gençler o mekânı internette buluyor, kendi müziklerini yaratmanın yollarını geliştiriyorlar.

Yeni albümünüz "Twelve" cover şarkılardan oluşuyor. O şarkıları nasıl seçtiniz?

Albümün bukletinde yazdım nasıl seçtiğimi, kendimi tekrar etmek istemem. Ama şunu söyleyebilirim: Bu küçük albüm –sadece küçük bir albüm bu– benim için hayata dair bir ders gibiydi. Hangi parçaları yapacağımı, nasıl yapacağımı enine boyuna tasarlamıştım. Ama kayıtlara başladığımda, birçok şarkıyı ya iyi söyleyemedim, ya kulağıma iyi gelmedi ya da onların özüne nüfuz edemedim. Ve albüm çok çılgın bir şekilde evrildi, söylemeyi aklımın ucundan geçirmediğim şarkıları söyledim. Dolayısıyla, bu albüm hayatın ikilemini yansıtıyor bence. Bir tarafta kader var, diğer tarafta irade. Bu albümde ikisi iç içe geçti. Albüme, insanlara hem felsefî, hem kişisel bakımdan anlamlı gelecek şarkılar koymak istedim. Dolayısıyla, her şarkının bir mesajı var. İnandığım şeyleri benden çok daha yalın bir şekilde söyleyebilen büyük şarkıyazarlarının şarkılarını seçtim. Mesela George Harrison, "Within You Without You"da, şu anda mühim olan birçok kavramı dile getiriyor. "Dünyayı sevgiyle değiştirebiliriz" diyor. "Dünyalıklarını kazanan insanlar ruhlarını yitirdiler"

→27

diyor. Maddiyatçılık ve kimliğimizi, kişiliğimizi maddî zenginlikle tanımlama arzusu, insanoğlunun ezelden beri içinde taşıdığı bir güdü. Ve bu güdü, günümüzde çok güçlü. Albümdeki her şarkı dünyaya dair bir şey söylüyor. "Gimme Shelter" çok güçlü bir savaş karşıtı şarkı. Mick Jagger, "sevgi, bir buse mesafesinde" diyor, "savaş ise bir mermi mesafesinde." Önümüzde bu iki seçenek var. Ezcümle, albümün bütünü insanların üzerinde düşünebilecekleri mesajlar içeriyor.

Philip Glass'la birlikte bir projeniz olduğunu duyduk.

Sık sık Philip'le çalışıyorum. Philip'i 1970'lerden beri tanırım. Allen Ginsberg en yakın arkadaşlarımızdan biriydi. Budist cemaat için birçok faaliyetimiz oldu birlikte. Ben budist değilim, ama Allen ve Philip budist. Budist manastırlar ve rahipler için para topladık. Philip'le Allen'ın anısına birçok şey yapıyoruz. Ekim ayında Londra'da olacağım, Philip'in 70. yaşgünü kutlaması için. Birlikte Allen'ın şiirlerini icra edeceğiz. Allen'ın şiirleri çok zordur, ama Philip'in müziğinin sadeliği işimi kolaylaştırıyor. O konseri Allen'ın anısına saygı duruşu olarak yapacağız.

Şiir yazıyorsunuz, fotoğraf çekiyorsunuz, beste yapıyorsunuz, şarkı söylüyorsunuz. Kendinizi en rahat hissettiğiniz mecra hangisi?

Kendimi en rahat hissettiğim mecra yazı yazmak. Ve hikâye anlatmak. Lenny Kaye'le birlikte İstanbul sokaklarında dolaşıyorduk, hikâyeler anlatmaya başladım. Ve Şehrazad'ı ve hikâye anlatmayı ve hikâye okumayı ne çok sevdiğimi farkettim. Müziğe gelince, hepimizin içinde müzik var. Ortak dilimiz müzik. Ve rock'n'roll'dan daha ortak ne var ki? Çok, çok temel bir ortak dil rock'n'roll. İletişim kurma arzusu duyduğumda mümkün olan en çok sayıda insana ve gençlere ulaşmak istediğimde, müziği, şarkı söylemeyi, sahneye çıkmayı tercih ediyorum. Çünkü en güçlü ve en evrensel iletişim biçimi o. İlk tercihim değil, ama bir kamu çalışanı olarak müzik ve şarkı söylemek, sahneye çıkmak bana verilen bir görev.

Geçen yıl Londra konserinizde, iki yeni şarkınızı söylediniz. Biri "Kana", diğeri Murat Kurnaz hakkındaki "Without Chains". Bu şarkıları yazma sebebinizi anlatır mısınız?

O şarkıları web sitemizden indirebilirsiniz, ücretsiz olarak. "Kana"yı İsrail ordusunun Kana kentini bombalaması üzerine yazdım. Aslında siyasî bir şarkı değil, çünkü niçin savaşıldığını anlamıyorum. Çatışmanın siyasî sebebini bilmiyorum. Bir anne olarak bildiğim şu: Yaklaşık 20 çocuk, sayı belki daha da fazla, uykudayken bombalanarak öldürüldü. O çocukların görüntüleri, küçük plastik torbalar içindeki cesetleri, o kadar dehşet ve üzüntü vericiydi ki, beni "Kana"yı yazmaya mecbur etti. "Without Chains"i ise, Murat Kurnaz'ın Guantanamo'da hapsedilmesine ve serbest bırakılmasına cevaben yazdım. 20 yaşında bir gençti, dinî inancıyla ilgili sebeplerle Almanya'dan Pakistan'a gitmişti. 11 Eylül'ün ertesinde Müslüman ve kısmen Alman olduğu için tutuklandı ve Guantanamo'ya gönderildi. Beş yıl boyunca orada hapis yattı, fakat hakkında herhangi bir resmî suçlama yoktu. Sadece "şüpheli" olmasından şüpheleniliyordu. Beş yıl boyunca zincire vuruldu, hücreye kapatıldı, karanlığı ve aydınlığı, geceyi ve gündüzü ayırt edemesin diye 24 saat ışıkların yandığı bir hücreye... Gençliğinin bir kısmı böyle geçti. Beş yıl sonra, çeşitli hükümetlerin baskısı sonucunda, serbest bırakıldı, Almanya'ya döndü. Öyküsünü okuduğumda çok etkilendim. Öncelikle, Guantanamo'nun feci bir leke olmasından ötürü. Ve dahası bir anne olarak. Çünkü, Murat Kurnaz benim oğlumla, Jackson'la tam tamına aynı yaştaydı. Bir anne olarak düşündüğümde kendime şunu sordum: Eğer benim oğlum, Murat Kurnaz'ınki gibi bir yol izleseydi ve beş yıl süreyle hiçbir resmî suçlama olmadan hapsedilseydi... Bunun acısı o kadar büyüktü ki, Murat Kurnaz'a yapılana bir cevap vermek zorunda hissettim kendimi. Okuduğum makalede dikkatimi çeken bir şey de şuydu: O kadar uzun süre zincire vurulmuştu ki, zincirleri çözüldükten sonra yürümeyi yeniden öğrenmek zorunda kalmıştı. Zincirsiz yürümeye alışkın değildi. Bir dipnot olarak şunu ekleyeyim: Ailesi benimle irtibata geçti, Murat Kurnaz'ın, başına gelenler hakkında bir kitap yazdığını söylediler. Ben de kitabına küçük bir önsöz yazdım. "Without Chains"den çok memnun kaldığını, birisinin onun durumunu dert ettiğini bilmekten mutlu olduğunu biliyorum. Her şeye tepki vermemiz mümkün değil, ama Irak'ın gayrımeşru işgaline "Radio Baghdad"la tepki verdik, başka şarkılarla da tepki vermeye devam edeceğiz. Bir sanatçının yapabileceği şeylerden biri de bu: Tepki vermek, tavır almak, tavır ifade etmek, toplumsal adaletsizlikler hakkında ne hissettiğini söylemek. Söz konusu şarkıları pattismith.net'e girip dinleyebilirsiniz.

Punk tavrı bugün sizin için ne ifade ediyor?

Böyle bir kelime olmadan önce de, o tavır benim için özgürlük demekti. Toplumsal düzenin dışında, şirket düzeninin dışında, kurumsal düzenin dışında, hatta rock'n'roll'un kurumları dışında durarak kendini ifade etme özgürlüğüydü. Plak şirketlerine, kamuoyuna, MTV'ye, bunun gibi şeylere kulak asmadan kendini dilediğin gibi ifade etmekti. Rock'n'roll'un sahibi veya sözcüsü MTV değildir, onların varoluş sebebi bu değildir, MTV bir business'tir. Müziğin ne olduğuna ya da rock'n'roll'un veya punk hareketinin ne olduğuna sadece halk karar verir. CBGB'yi yok ettiler, haritadan sildiler. Şimdi New York'ta CBGB'nin bir zamanlar olduğu sokaktan geçerken eskiden nerede olduğunu bile hatırlamak mümkün değil. Çünkü onu hafızamızdan silmek istiyorlar. Çünkü o devrimci bir dönemdi. Ama devrim bir kulübe bağlı bir şey değil. Devrim insanların yüreğindedir. Ve ona bir mekân bulunacaktır. Günümüzün gençleri o mekânı internette buluyor. Kendi müziklerini yaratmanın, onu paylaşmanın yollarını geliştiriyorlar –müzik sanayinin ne düşündüğüne, ne dediğine kulak asmadan. Ve bence büyük bir değişim yaşanıyor. Hep

"Gimme Shelter" çok güçlü bir savaş karşıtı şarkı. Mick Jagger, "sevgi, bir buse mesafesinde" diyor, "savaş ise bir mermi mesafesinde." Önümüzde bu iki seçenek var.

şunu hatırlamamız lazım: Rock'n'roll, halkın müziği olarak, devrimci bir müzik olarak doğdu, gelişti. Yaşım elverdiği için doğumuna ve evrimine tanık oldum, rock'n'roll bize aittir. Rock'n'roll halkındır. Hava da öyledir, su da. Kararları vermesi gereken merci biziz. Şimdi ise büyük şirketler ve hükümetler dünyanın dört bir yanında insanların yararına olmayan kararlar alıyor. Irak'ta olanların Irak halkının ihtiyaçlarıyla hiçbir alâkası yok. Amerikan halkının veya başka bir halkın ihtiyaçlarıyla da alâkası yok. Bütün bunlar gücün ve sanayi ile ticaretin yeni ittifakıdır. İnsanî ya da manevî hiçbir tarafı yok. İnsanlar global olarak bunu kavramalı. Rock'n'roll ise kültürel bir sestir, global olarak paylaşmaktır, siyasî fikirlerimizi, cinsel kimliklerimizi, enerjimizi, şiirimizi... Bunları canlı tutmaktır. Bunları canlı tutacak olan insanlardır, halktır. Yeni kuşakların rock'n roll'u nasıl sunacaklarına kendilerinin karar vermesine önayak olmalıyız.

Bugünlerde kimleri dinliyorsunuz, beğeniyorsunuz?

Dün gece *(Çiçek Pasajı'nda)* dinlediğim klarnetçiyi çok beğendim. *(gülüyor)* Çok opera dinliyorum. Maria Callas'ı çok seviyorum. Jimi Hendrix'i çok seviyorum. Bana kalırsa, Jimi Hendrix hâlâ en büyük. Bob Marley de öyle... Kızım benim için myspace sayfası yaptı. İnsanlar mesaj yollamaya, yaptıkları müziği göndermeye başladılar. Bazı geceler oturup o çılgın müzikleri dinliyorum. Benim için önemli olan onları beğenip beğenmemem değil, o insanların kendilerini ifade ediyor olmaları. Benim dinlediğim şeyler sizleri hayal kırıklığına uğratabilir. Wagner, Glenn Gould, John Coltrane, Ornette Coleman dinliyorum.

Jimi Hendrix, çok özel bir örnek ama, 1960'larda, 70'lerde birçok efsanevî isim vardı. Bugün niye öyle isimler yok?

Rönesans'ta büyük isimler vardı. Rafael, Da Vinci, Michelangelo... Onlardan yüz sene sonra, "nerede o büyük isimler" denmiştir herhalde. Tarihin bazı dönemlerinde, mistik bir şekilde diyeceğim, çünkü sebebini bilemiyorum, çok güçlü, neredeyse tanrısal kişilikler ortaya çıkıyor. Başka dönemlerdeyse, az sayıda ikonik şahsiyet yerine, çok sayıda halk sanatçısı öne çıkıyor... Sporda olduğu gibi, bazen kimi takımlar büyük bir stara sahip oluyor. Chicago Bulls'un Michael Jordan'ı ve başka starları vardı. O zamanlar Detroit'te oturuyordum, Detroit Pistons'da büyük yıldızlar yoktu, ama takımın bütün oyuncuları özel bir enerjiye sahipti ve herkesi yeniyorduk. Şimdi öyle bir zamandayız ki, büyük starlar yok ama, daha çok insanın sesi var. Dünyamızın ihtiyaçlarını düşündüğümüzde bu çok önemli. İnsanların kendilerini güçlü hissetmeleri gereken bir zamandayız. Çünkü hükümetler ve şirketler insanlara tahakküm ediyor, onları eziyor. Dolayısıyla herkesin kendini güçlü hissetmesi çok önemli.

Yolda yeni bir albüm var mı?

Evet, gelecek yıl bir albüm çıkarmayı düşünüyorum. Tam zamanını bilemiyorum, ama herhalde ilkbaharda... "Cover albüm yaptı, çünkü artık şarkı yazamıyor" diyenler oldu. Cover albüm yaptım, çünkü bir cover albüm yapmak istiyordum. Hep yapmak istiyordum, ama kendimi hazır hissetmiyordum. Artık şarkı söylemek konusunda gençliğime kıyasla daha yetkinim. Eskiden olsaydı, bu albümde söylediğim birçok şarkıyı söyleyemezdim. Demek istediğim şu: Cover albümünün sebebi şarkı yazamamak değil, yazdığım bir sürü şarkı var.

Ortak dilimiz müzik. Ve rock'n'roll'dan daha ortak ne var ki? Bir kamu çalışanı olarak müzik ve şarkı söylemek, sahneye çıkmak bana verilen bir görev.

Bize bir şarkı söyler misiniz?

Peki... William Blake'in anısına yazdığım şarkıyı söyleyeyim. Blake, malûm, 18. yüzyıl sonunda, 19. yüzyıl başında yaşamış bir şair, ressam, düşünür ve eylemci. Kendi zamanında kaale alınmadı, alay konusu oldu, ama asla ufkunu kaybetmedi. Yoksulluk içinde yaşadı ve öldü. Güzel eserlerin takdir edilmediğini, kaale alınmadığını, sanatçıların geçim sıkıntısı çektiğini gördükçe –hepimizin böyle zamanları oluyor, benim de oldu– Blake'i hatırlıyorum. *(gitarını kuşanıp şarkıya giriyor)* "In my Blakean year..."

SİNEMA

1950'lerden ölümünden hemen önceye kadar kendisiyle yapılan söyleşileri bir araya toplayan bu derleme, Türkiye'de sinema yönetmeni denince herhalde ilk akla gelen birkaç isimden biri olan, okul arkadaşının taktığı isimle 'Rejisör' Atıf Yılmaz'ın, köy filmlerinden kadın ve cinsellik meselesine kadar her alana el attığı 100'ü aşkın filmle taçlandırdığı sinema yolculuğuna her yönüyle ışık tutuyor...

'REJİSÖR' ATIF YILMAZ
Der.: Müjde Arslan

SİYASET

Demokratikleşme doğrultusunda atılacak her adım, aynı zamanda Kürt sorununun adil ve demokratik çözümü için bir adım anlamını taşımaktadır. Bu nedenle de Kürt sorunu artık bir Türk, Laz, Çerkez, Ermeni, Rum, Gürcü sorunudur. Bu çalışmayla yapılmak istenen, esas olarak bu konudaki tartışmaya iki yılda birikmiş deneyimler ışığında katkı sunmaktır...

ŞEMDİNLİ'DEN ANKARA'YA KÜRT SORUNU
Hakan Tahmaz

ŞİİR

Kürtçe'nin edebi servetine odaklı bir çalışma olarak 293 şairin 520 şiirine yer veren "Kürt Şiiri Antolojisi" hem Kürtçe ve Kürt edebiyatıyla, hem de genelde klasik Doğu edebiyatıyla ilgili genelgeçer belirlemeleri tartışmaya açan ve tartışılır kılan bir kitaptır. Bu özelliğiyle, yalnızca yok sayılanı değil, yok sanılanı da ortaya çıkaran, geniş bir coğrafyaya yayılmış Kürtçe'nin imkânlarına ve tarihsel köklerine de ışık tutmaktadır.

KÜRT ŞİİRİ ANTOLOJİSİ
Selim Temo

SİYASET

Dünyayı üzerinde hayat olmayan bir gezegen haline getirmeye ant içmiş görünen insan türünün bir an durup, elindeki ve aklındaki gücü hayatı sürdürmek için yapması gerekenlere vakfedebileceği kadar bir zamanımız hâlâ var mı? İşte, iklim değişikliği, ekoloji ve yeşil düşünce konularında çalışan Ümit Şahin'in Ömer Madra'yla uzun söyleşilerinin ürünü olan bu kitap, her şeye rağmen bu umudu barındırıyor içinde...

KÜRESEL ISINMA VE İKLİM KRİZİ
Ömer Madra

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

İSVİÇRE MEKTUBU: ROLL **THE YOUNG GODS** KONSERİNDEYDİ

İsviçre'nin öncü ve deneysel rock grubu The Young Gods'ı dünya gözüyle gördük. En son bu yıl içinde "Super Ready/Fragmenté" albümünü yayınlayan Cenevreli Yaşlanmayan Tanrılar, kendi ülkesinde, ama yabancı bir şehirde, Zürih yakınlarındaki Winterthur'da sahne aldı. Roll oradaydı...

BOŞLUKLA SEVİŞİR GİBİ

The Young Gods: Franz Treichler, Bernard Trontin, Al Comet

"İsviçre Daha Beyaz Yıkar" diye Türkçeye çevrilmiş olan bir kitap okumuştum bir zamanlar. Tam olarak içeriğini hatırlamasam da, çikolatası, saatleri, Alpleriyle tanınan İsviçre'nin aydınlık olmayan yüzünü anlatan bir kitaptı bu. İsviçre'nin, dünyadaki kara paranın aklanması için en önemli merkez olduğundan bahsediyordu sanırım. Genel coğrafi bilgiler, Heidi, ailemden birkaç kişinin oraya daha önce gitmiş olması, özellikle takvimlerdeki nefis panoramik görüntüleri ve tren yolları haricinde, bir müziksever olarak hangi grupların oralı olduğuna dair de bilgilere sahiptim. Tabii birkaç iyi yazarı da vardı İsviçre'nin; Max Frisch gibi, Friedrich Dürrenmatt gibi. Şiir, iyi şiir ise neredeyse hiç yazılmamıştı, yazılmıyordu İsviçre'de. Yaşamak için en uygun şartlara sahip olan bir ülke, şiirin doğabilmesi için gereken şartlara sahip değildi belli ki. Yine de kitapçılarda Kurt Marti'nin "Republikanische Gedichte"sini (Cumhuriyetçi şiirler) aradım, ama bulamadım. Neyse ki, Dadaist metinlerin çoğuna ulaşabildim. Müziğe dönecek olursam, Celtic Frost ve The Young Gods, tanıyıp sevdiğim İsviçreli müzik topluluklarındandı. Yello ve Krokus'un sadece ismini anıp geçeyim. Young Gods'ı tanımadan önce Celtic Frost'u dinlemiştim. Bugün avant-metal müziğinde kült mertebesindeki "To Mega Therion" (1985) albümü onlara aitti. Müziğin garipliği ve kapağında Giger'in çizimleriyle Celtic Frost'un bu albümü 20'li yaşlarda çok etkilemişti beni. Sonra "Into the Pandemonium" çıktı. Bu kez de kapakta Hieronymus Bosch vardı ama o zamanlar bu ressamları tanıyarak etkileniyor filan değildim. Sonra, zamanla metal ve türlerinden dinleyici olarak uzaklaştım. Celtic Frost da –geçen yıla kadar– dinlediğim gruplar arasına hiç girmedi.

İsviçre'nin kuzeyindeki Zürih'te kurulan Celtic Frost'a karşın, 90'ların ikinci yarısında tanıdığım ve kısa sürede çok sevdiğim The Young Gods, Cenevreliydi. (Almanca konuşulan kuzey İsviçre'de, Fransızca konuşulan güneybatı İsviçre'deki Cenevre'ye Genf diyorlar; ki bu isim 2008'deki Avrupa Futbol Şampiyonası'nda ezberlenecektir.) Özellikle "T.V. Sky" (1991) ve "Only Heaven" (1995) albümlerinden beri bu grubu çok severim, ama günün birinde onları canlı izleyebileceğim hiç aklıma gelmemişti.

The Young Gods bir süredir İsviçre'nin en öncü ve yaratıcı rock grubu. David Bowie, Mike Patton, Trent Reznor gibi isimler, onların hakkını teslim ediyorlar. YG, gitarı bir yana bırakıp, synthesizer ve sample'lara yüklenerek nasıl rock yapılabileceğini gösterdi. Endüstriyel rock yaptıkları söylenegeldi ama müziklerinde ve Franz Treichler'in vokalinde ben hep Jim Morrison'ı hatırladım. Alman besteci Kurt Weill'in müziklerini yorumladılar, filarmoni orkestralarıyla sahne aldılar, ama bir yandan da çıkıp "unplugged" çaldılar. Duydukları ve verdikleri heyecan her zaman yüksekti. Rock'tan electronica'ya, oradan ambient techno'ya sürüklendiler. Bu yıl çıkan son albümleri "Super Ready / Fragmenté"de ise eski, öfkeli hallerine dönmüşler ve rock'a daha yakınlar yine.

> **Endüstriyel rock yaptıkları söylenegeldi ama müziklerinde ve vokalde hep Jim Morrison'ı hatırladım. Bowie, Reznor gibi isimler de Young Gods'ın hakkını teslim ediyor.**

Kardeşim Bülent ile bir haftalık bir Zürih tatili (benim için tatil, onun için iş gezisi) yapacağımız kesinleştiğinde, biz oradayken bir YG konseri olacağını bilmiyordum. Ama çok şanslıymışım. Bunun haberini veren kardeşim oldu ve ben de oyalanmadan internet üzerinden biletimi aldım. Hatta biletin gönderilmesine de gerek olmadı. Dekontun çıkışını alıp, konser başlamadan önce biletimle değiştirebilecektim. Hem Zürih tatili, hem de YG'yi görebilecek olmak, fazlasıyla heyecan ve mutluluk vericiydi.

Avrupa'nın küçük şehirlerinde bile, her yıl bir ya da birkaç etkinlik ya da festival düzenleniyor galiba. Zürih'e trenle 25 dakika uzaklıktaki Winterthur'da da 32 yıldır böyle bir festivalde hem yerli, hem de uluslararası isimler çalıyorlar. Bunun yanı sıra çocuk tiyatroları, film gösterimleri de oluyor. Bu kapsamda 31 Ağustos'ta Winterthur'da The Young Gods, bir "ön grup" olarak sahne alacaktı. Esas grup –şaka değil– Kasabian'dı. Eğer her iki grubu da dinlemişseniz, yerleri karışmış, diye düşünebilirsiniz.

Winterthur'un Steinberggasse'si etkinliklerin merkez noktasıydı; ana sahne ve genelde geç saatlerdeki blues ve rock'n'roll dinletilerinin olduğu barlar bu sokaktaydı. Bu renkli, hareketli, cafe-bar-kitapçı dolu sokakta oturanların bundan bir şikâyeti olduğunu hiç sanmıyorum. Önce bende, konser alanına giriş çıkışların gevşek olacağına dair bir izlenim uyanmıştı ama hayır; güvenlik, işini hiç kasmadan gayet iyi yapıyordu. İçeri girdim. Karton kutularda binlerce kulak tıkacı vardı, onlardan birkaç tane cebime attım. Yanlış anlamayın, Young Gods'ı az duyabilmek için değil, İstanbul'da gece seslerinden daha az etkilenmek, hatta uyuyabilmek için... Tıkaçlar şimdi başucumda.

Nedense, sanki yemeğe davetliymişim gibi özellikle aç geldiğim konser mekânında dönüp dolaşıp yine ekmek arası köfte benzeri bir şeylerle doyurdum karnımı. Yanında da sıvı olarak su ve bira içildi. Winterthur için, gençlerin buluşup görüştüğü bir yere de dönüşmüştü bu alan; o nedenle neşe ve muhabbet boldu. Ben Almanca bildiğimi sanıyordum; İsviçre'de konuşulanın Almanca olduğunu da anlıyordum ama ne konuştuklarını anlamıyordum. İsviçre Almancası pek Almanca değil. İkinci bira sonrası, ilanlarda göründüğü kadarıyla konserin zamanı gelmişti ama ben gecikme olacağını düşünmüştüm. Yine yanılmışım; tamı tamına 20.30'da Young Gods sahnedeydi. Oraya çok yakın bir yerde, mutlu mesut (ayaktaki) yerimi aldım. Büyük bir kalabalık ve heyecan

olacağını ummuştum ama o günkü tahminlerim başarısızdı.
Neyse ki Young Gods'ın nasıl çalacağı konusundaki tahminim doğruydu. Eskilerden "Our House" ile usul usul girdiler konsere. Solist Treichler yaşlanmış ama yine de formda görünüyordu. Davulda Bernard Trontin de hakeza. Diğer bütün sesleri ise Al Comet çıkartıyordu. Grubun Cenevreli olması sebebiyle sanki İsviçreli değil de başka bir ülkenin grubu çalıyormuş gibi bir hava vardı etrafta, ya da bana öyle geldi. Solist bir ara –jest yaparak– Almanca cümleler de kurdu. Ön sıralar haricinde büyük bir coşku yoktu ya da ben fazla coşkuluydum. Kim bilir, belki de gençler, artık eski bir grup sayılacak olan YG ile pek ilgilenmiyorlardı.
YG girişten sonra vitesi hemen büyülttü ve son stüdyo albümü "Super Ready / Fragmenté"den şarkılar çalmaya başladı: "I'm the drug", "C'est quoi c'est ça", "About time", "Stay with us"... Sonra, bir YG klasiği olan "Kissing the sun" geldi ve kendi çapımda tepinmeye başladım. "Envoye" YG'nin eski dönemlerinden nefis bir şarkıdır. O da çalındı. Sonra yine yeni albümden "Everywhere", "El Magnifico" ve "Freeze" ortalığın tozunu attı. Ardından Treichler eline gitarını aldı; şarkı aralarında, ne içtiği anlaşılmasa da içiyordu. Blues çaldı Treichler, emprovize blues ve oradan, konserin son parçası olan "She rains"e bağladı. Selam verdiler ve çıktılar. Uzun çalmamışlardı ama bis için yeterince alkış oldu neyse ki ve tekrar geldiler sahneye.
Bis, "Charlotte" ile açıldı. Laternalı, Fransızca bir şarkı olan "Charlotte" şarkısı büyük alkış aldı ve hemen ardından YG'nin başyapıtlarından "Skinflowers" çalındı. Konser başından beri, yüksek

karizması ve kendine has hareketleriyle –tam da daha önce YG'yi seyreden Necati Tüfenk'in anlattığı gibi olan– Franz Treichler, bu şarkıda sözünü ettiği "tenin üzerindeki çiçekleri" tek tek toplar gibiydi. Buna, adeta boşlukla sevişir gibiydi, de diyebiliriz. YG şarkılarının enerjisi çoğu zaman yüksektir ama "Skinflowers" benim için bir başkadır. Şarkı bittiğinde dinleyici olarak doyuma ulaşılmıştı. Ama konseri, yine yeni albümden "Super ready / Fragmenté" ile bitirdi grup. 10 dakikalık, bol katmanlı, nefis bir şarkıydı bu.
İnsanın sevdiği bir müzik grubunu ya da bir eseri canlı olarak izlemesi, dinlemesi, kuşkusuz, büyük zevk veren bir şey. Bu zevkin peşinde olmak ise ayrı bir heyecan... The Young Gods'tan sonra, yine tam zamanında Kasabian sahneye çıktı. Bir intro ve bir şarkı dayanabildim onlara, sonra da Steinberggasse'nin derinlerindeki bir havuz kenarına bira eşliğinde çekildim.
Gece, sokağı terk ederken, YG tişört ve CD'lerinin satıldığı tezgâhtaki kıza Türkiye'den geldiğimi söyledim. Şaşırdı; Türkiye'ye bir türlü gelemediklerini söyledi ve menajerleriyle tanıştırdı beni. Biraz konuştuk. 90'larda gelmeliydik İstanbul'a ama gelemedik, şimdi de gelmeyi isteriz, dedi. Ne güzel olur, ilgili kişilere iletirim, dedim kendisine. İletiyorum şimdi de...

Hilmi Tezgör

Si COMMANDANTE!

HASTA LA VICTORIA SIEMPRE

Ölümünün 40. yılında Ernesto Che Guevara'ya saygıyla...

"Che Kitaplığı", ilk kez İspanyolca orijinallerinden yapılan titiz çevirileriyle eksiksiz olarak Everest'te.

§

EVEREST YAYINLARI Ticarethane Sk, No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: 0(212) 513 34 201
Faks: 0(212) 512 33 76 E-posta: everest@alfakitap.com Web: **www.everestyayinlari.com**

Roger Mills

Bristol ve İstanbul arasında kurulan müzikal birlik ve beraberliğin müjdesini 117. sayımızda Mircan'dan almıştık. Mircan'ın "Sâlâ" ve yeniden basılan "Kül/Ashes" albümlerine büyük emek veren trompetçi Roger Mills, bu gönül takımının Bristollü üyesi olarak yaz ortalarında İstanbul'daydı. Seçim sonrası depresyonu yaşayan kentte, Mircan'ın rehberliğinde Mills'le buluştuk, konuştuk, Aborijinlerden girip bira kutularından çıktık, Bristol sound'a uğrayıp John Cage sessizliğinde uzaklara daldık.

sesin sessizliği

Foto: Neil Jenkins

Dün Beyoğlu'nda elinde bir kayıt cihazı ve mikrofonla dolaşıyordun. Bu sesleri neden kaydettin, bir yerlerde kullanacak mısın?

Roger Mills: Almanya'da Regensburg kentinde yapılacak Plac Art X adlı bir festivale katılacağım, onlar için İstanbul üzerine bir parça hazırlıyorum. Bu parça, Regensburg'daki bir odada internet üzerinden yayınlanacak. Dün yollarda yürüyüp kayıt yapmak, sokaktaki sesleri kaydetmek çok ilginçti benim için. İstanbul'un sesleri, sokak müzisyenleri, bağlama, gitar çalanlar, arkadan gelen, dip ses diyebileceğimiz sesler, insanlardan ve onların hareketlerinden çıkan sesler, tramvay... Ve tabii konuşmalar...

Burada geçirdiğin üç günün ardından İstanbul'un sesi nasıl bir şey sence?

Bir süre önce, Bristol'e iki Alman müzisyen geldi. Benim burada yaptığım şeyi yapmak, yani Bristol'un sesini kaydetmek istiyorlardı. Biri gerçek sokak seslerini belirlemeye uğraşıyor, diğeri ise şehrin akustik ekolojisi üzerine yoğunlaşıyordu. Bağdat, Kabil gibi birkaç kent dışında dünyanın pek çok şehri, pek çok yeri benzer ambiyansa sahip. İstanbul'un Londra'dan veya Bristol'den farklı, kendine özgü bir sesi var mı, bilmiyorum. Sanıyorum bunu sokak müzisyenleri, yaptıkları müziğin tarzıyla belirliyorlar. Ama temel olarak insanların çıkardığı sesler her yerde, hemen hemen tüm dünyada aynı.

Bristol sound hakkında içeriden biri olarak neler söylersin? Bristol'de önemli bir müzik çevresi var. Birlikte çalıştığınız Jim Barr, aynı zamanda Portishead'in basçısı.

18 yıldır Bristol'de yaşıyorum. Massive Attack ve Portishead gibi gruplar yeni çıkmışken, hatta onlardan daha önce Smith & Mighty zamanında orada bulunmuş olmaktan dolayı şanslıydım. Statik Sound System adlı bir grupta çaldım. Cup of Tea Records adlı bir plak şirketiyle çalışıyorduk. Medyanın Bristol'e çok ilgi gösterdiği bir dönemde orada müzik yapıyorduk. Yaptıklarımıza çok ilgi gösteriliyordu çünkü müziğimiz Bristol'un sound'unu temsil ediyordu. Oysa bana kalırsa "Bristol sound" terimini basın yarattı. Rock, caz, reggae, heavy metal, deneysel müzik ve daha başkaları... Pek çok farklı müzik yapılıyor Bristol'de. 1990'larda soruyorlardı, "Bir sonraki Bristol sound'u nasıl olacak?" diye. Ama belirgin bir Bristol sound'u zaten hiç olmadı.

Popüler müzikle pek ilgilenmiyorsun. Senin alanın daha spesifik seslerle dolu. Seslerle ilişkin, müziğe bakışın nasıl?

Bu çok büyük bir soru oldu. *(gülüyor)* Ben Sidney'de büyüdüm. 21 yaşında Avrupa'ya gelmeye karar verdim. Büyükannem ve babam İngiliz olduğu için vize almam kolay oldu. Klasik trompet eğitimi almıştım, fakat Kraftwerk, Can, Brian Eno, King Crimson gibi Avrupalı gruplara, Pink Floyd ve İngiliz psychedelic müziğine, Jimi Hendrix, The Doors gibi Amerikalı gruplara ilgi duymaya başlamıştım. Pink Floyd, kesinlikle en favorimdi. Trompet çalan genç bir adam olarak caz ve klasik müziğin değişik bileşimleri çok ilgimi çekiyordu... Beni müzikte en çok etkileyen, downbeat ve hüzün olmuştur. Deniz kenarında büyümüş olmama rağmen neden böyle şeyler hissettiğimi bilmiyorum. Oldum olası bu böyleydi benim için. Galiba Bristol'e giderek, oranın sound'uyla bu duygumu birleştirmiş oldum. Zaten Mircan'la müzikal bağımın temel nedeni de bu: Onunla bir ninni vasıtasıyla bir araya geldik.

Mircan'la tanışmanızı anlatır mısın?

Bristol ve Tiflis sanat ikizi ilan edildi, iki şehir arasında bir tür sanatsal değiştokuş projesi yapıldı ve ben de bu bağlamda birkaç yıl önce "Here nor There" adlı bir çalışmada Tiflisli müzisyenlerle birlikte çaldım. "Here nor There"in amacı özetle, ülkeler arasındaki sınırları kaldırmak. Kimilerinin gidebildiği, kimilerinin gidemediği yerler var ya, bu duvarları sanatsal olarak yok etmek. Bu amaçla sınır bölgelerinde veya bir uçakta performans yapmak gibi projelerimiz de var... Bu projedeki Tiflisli müzisyenlerden biri, Medea Tsulea, Bristol'de birlikte yediğimiz bir akşam yemeğinden sonra kayıt cihazını çıkarıp yaptığı bir kaydı bana dinletti. O bölgenin müziği çok etkileyici geldi bana. Çalışmalar sırasında anladık ki, Gürcüler her yemekte bol bol kırmızı şarap içer, sonra da hep birlikte muhteşem şarkılar söylermiş. Bu bir gelenek haline gelmiş, ama kesinlikle sarhoşların detone şarkı söylemesi gibi değil. Karmaşık, polifonik, çok katmanlı vokaller yapıyorlar, buna tanık olmak benim için muhteşemdi. Medea'nın eğitilmemiş ama güçlü bir sesi vardı ve yeniden Bristol'e geldiğinde, evdeki stüdyomda "Mingrellian Lullaby" adlı bir parça kaydettik. Medea, özellikle Abhazaların yaşadığı bölgenin müziğini anlatmış, kadınlar ve erkekler için ayrı şarkılar bulunduğundan, bir de ninnilerden söz etmişti. Stüdyoda, ben parçanın fonunu hazırladım, o da var olan bir ninniyi bu fonun üzerine söyledi. Hiç bilmediğim bir müzik türüydü bu. Mircan Megrel kültürü üzerine araştırma yaparken bu parçayı internette bulmuş. O sırada "Sâlâ"yı kaydediyordu. Müzik üzerine, altı-yedi ay kadar süren bir yazışmadan sonra çalışmaya başladık. Müzikte beni en çok etkileyen şey boşluk ve nefestir. Mircan'ın müziğinde en çok hoşuma giden de bu. Parçalarına trompet çalıp internet üzerinden ona gönderdim. Sonunda o Bristol'e geldi ve çok yoğun bir çalışmanın içinde bulduk kendimizi. Grubum Limbo ile işbirliği fikri de o günlerde oluştu. Bristol'de Mircan'la çalıştığımız günlerden birinde Limbo'nun Cardiff'teki performansına katılmam gerekiyordu. O da benimle geldi.

Asıl ilgi alanım doğaçlama müzik ve ses üretimi. Müzikte beni en çok etkileyen şey boşluk ve nefestir. Mircan'ın müziğinde en çok hoşuma giden de bu.

O aslında bir konser provasıymış, öyle değil mi?

Evet, ama bu tür şeyler İngiltere'de çok doğal. Yani prova konserine para verip giriyorsunuz. O akşam, altı yedi dinleyiciden biri de Mircan'dı. Şair, yazar, aktör ve yönetmen Gerald Tyler'ın bir projesi için doğaçlama müzik yapıyorduk. Bu performanstan çok etkilenmiş olmalı ki, Limbo'yla işbirliğini o

akşam kafasına koymuş. Bu öykü Limbo elemanları için de çok anlamlı.

Buranın makamlarıyla çalışmak nasıl bir duygu senin için?

Doğunun müziği, benim müzikte en çok etkilendiğim duyguyu, yani hüznü içinde doğallıkla barındırıyor. Dead Can Dance örneğin, çok etkilendiğim bir grup. Hem "Sâlâ"da hem de "Kül"ün yeni prodüksiyonunda bu duyguyu yoğun olarak yaşadım. Limbo'nun Mircan'la yaptığı çalışma da grubu başka bir yere taşıdı. Tuhaf bir şey, kategorize edemem. Biz asla parçaları besteleyip düzenlemeyiz. Biz Mircan'a, Mircan da bize doğaçlama katıldı ve ortaya başka bir şey çıktı.

Genellikle Doğulu şarkıcılarla Batılı grupların ortak çalışmalarında bir yabancılaşma duygusu hissedilir. Doğulu da Batılı da bildiğini okur. Ama sen, kendini öne çıkarmadan tasarruflu bir duyguyla müziğin içinde eriyip onu işliyorsun.

Genellikle ana temayı geriden besleyen bir tavır benimsiyorum.

Bir tarafta trompet çalıyorsun, bestelerin var, bir tarafta ses mühendisliği, prodüksiyon, kayıt, Limbo'yla doğaçlama müzik... "Keşke yalnızca şunu yapabilseydim" dediğin oluyor mu?

Ah, evet. *(gülüyor)* Yaşamak için pek çok şeyi yapmak gerekiyor, ama asıl ilgi alanım doğaçlama müzik ve ses üretimi. Sesin kendisi veya sesin kendisinden ortaya çıkan müzik. Sidney'de bu konu üzerine ihtisas yapacağım.

Bir müzisyen şöyle demiş: "John Cage'in müziğini çok seviyorum. Ne zaman penceremi açsam onu duyabiliyorum." Sessizlik, biraz da dinlemek demek.

Bütün bu müzik yolculuğun sessizliğe doğru gider mi sence?

(gülüyor) Sesin nasıl enstrümana dönüştürülebileceği ve enstrümanın da nasıl sese dönüştürülebileceği ile ilgiliyim. Trompetle melodi çalabilirsin ama ses de yaratabilirsin ve ses müziğe dönüşür. John Cage'in felsefesine çok yakınım bu anlamda. "4.33" adlı parçasını, sessizliği gerçekte doğru tanımlayamadığımızı göstermek için yaptı bence. Gerçekte sessizlik nedir? Sessizlik gerçekte var mıdır? Şu an bulunduğumuz yerde "4.33"ü icra etseydik, seslerin burada olduğunu anlardık. Adını hatırlayamıyorum şimdi ama bir müzisyen şöyle demiş: "John Cage'in müziğini çok seviyorum. Ne zaman penceremi açsam onu duyabiliyorum." Sessizlik, biraz da dinlemek demek.

İlk albümünü yayımlamak üzeresin.

Evet, ilk solo albümüm olacak bu. Avrupa'da çıkacak yakında. Bu albüm, son yıllarda biriktirdiğim müzik çalışmalarımın bir sonucu gibi. Adı "Antipodesia".

Nedir anlamı?

Bu bir kelime oyunu. Dünyanın güney kısmı için kullanılan bir terimle oynadım. Genellikle Avustralya ve Yeni Zelandalılar için kullanılır. Albüm Avustralya doğasından aldığım doğaçlama kayıtlardan, vurmalılardan ve bulunduğum bölgelere has orijinal kayıtlardan oluşuyor. Albümün adı, adsız bir ülkeyi tanımlıyor.

Bir Avrupalı-Avustralyalı olarak Aborijinlerle ilgili ne düşünüyorsun? Avustralya coğrafyası sinema aracılığıyla çok canlı seriliyor önümüze. Nicolas Roeg'un "Walkabout"u ve Werner Herzog'un "Yeşil Karıncaların Düş Gördüğü Yer"inin üzerine şimdilerde senaryosunu Nick Cave'in yazdığı "Proposition"un görüntüleri eklendi.

Aslında Avustralya'ya giden herkesin görebileceği bir şeydir bu. Kentten dışarı çıkınca çok derin ambiyansı olan bir doğa söz konusudur. Duyduğunuz sesler gerçekten çok canlı. Yarı tropikal bir alandasınız. Pek çok yerde dolaştım, Avrupa'nın doğusunu, batısını gezdim ama hiçbir yerde oradaki gibi bir doğa görmedim. Bahsettiğin filmlerin yanı sıra büyük Avustralyalı yönetmen Peter Weir'in "Picnic at Hanging Rock"ı, Baz Luhrmann'ın "Strictly Ballroom"u ve Phillip Noyce'ın "Rabbit Proof Fence"i de çok önemli bence. Aborijin felsefesi, kültürü ve müziğiyle yakından ilgiliyim. Şüphesiz, "düş zamanı" (dreamtime) olgusu, müzisyen ve sanatçıları sezgisel olarak zenginleştiren bir olgu. İnsanların, geniş topraklarda, yönlerini bulabilmek için o bölgede söylenmiş şarkıları, folklorik bir GPRS kılavuzu olarak kullanmaları ve izlemeleri fazlasıyla inanılmaz görünüyor. Bir Avrupalı-Avustralyalı olarak, bazı sanatçıların, yerlilerin arasına girip onlardan bir tür cömertlik ve karşılık beklemelerinden rahatsızlık duyuyorum. Bugüne kadar, İngilizlerin bu insanlara yaptıkları şeyin, Hitler veya Goering gibi şahısların gurur duyacağı türden bir sistematik sindirme olduğu yeterince anlaşılamadı. Bu yaraların iyileşmesi uzun zaman alacak. Aborijinler hâlâ Avustralya'da mağdur durumdalar. Avustralya'nın yerli halkların gereksinimlerini iyi anlaması, kabul etmesi ve bu halkların kendi kültürlerini yaşayarak çok kültürlü modern toplum içinde varlıklarını sürdürebilmelerini sağlaması lazım. Onların yaşam biçimlerine saygı duymaları şart. Onlardan öğreneceğimiz çok şey var. Aborijinlerle biraz vakit geçirebilmeyi çok isterdim, ama bunu yapamam. Aborijinler üzerine daha farklı bir bakış geliştirmedikçe onlarla iletişim kurmamız imkânsız. Onlara yapılanlardan hoşlanmıyorum. Onları evlere yerleştirip yüzyıllara dayalı yaşam biçimlerinden vazgeçmelerini bekliyorlar. Ben onların geçmişleri ve öyküleriyle ilgiliyim. Dindar biri değilim ve başka tanrılar yaratmak derdim de yok, ama onların çok önceden söylenmiş şarkıları izleyebilmelerini ve bu şekilde yönlerini tayin edebilmelerini bir Avrupalının anlayabileceğini hiç sanmıyorum.

Roger Mills ve Dave Perry

Düş zamanı: Bu terim Aborijinlerin yaratıcılıkla ilgili mitlerini temsil ediyor. Düş zamanı, zamandan önceki zaman, her şeyin yaratıldığı zamandır. Düşlem, daha çok bir bireyin veya topluluğun inançları için kullanılır. Örneğin, bir Aborijin, "Kanguru Düşü", "Köpek Balığı Düşü", "Bal Karıncası Düşü" veya kendi topraklarıyla ilgili herhangi bir düşler kombinasyonu bulunduğunu söyleyebilir. Avustralya yerlileri, yaratılma zamanına "Düş" der. Şuna inanırlar: Atalarımızın ruhları yeryüzüne gelmiş ve insan, toprak, su, bitki ve hayvan gibi biçimlerde varlıklarını sürdürüyorlar.

Bugünlerde neler üzerinde çalışıyorsun?

Mircan ve Limbo'nun yeni çalışması "Numinosum" var tezgâhta. Mircan ile başka çalışmalar da sürüyor. *(gülüyor)*. Ne zaman Mircan'la telefonda konuşsam yeni bir projeden bahsediyor. Onun "Outim"i (Once Upon a Time in Migrelia) var. Bu çok daha büyük bir çalışma. İçinde geleneksel mimarî anlayış ve malzemeyle oluşturulmakta olan bir ev, yazarlar, müzisyenler, öykü anlatıcıları var.

Editörlüğünü yürüttüğün internet siten "www.furthernoise.org"dan bahseder misin bize, alışık olmadığımız bir paylaşım ortamı sunuyorsunuz orada.

Furthernoise bir site ve deneysel ses sanatı müzik dergisi. Dünyanın farklı ülkelerinden ses sanatı üzerine eğitim gören veya öğreten ve albüm incelemesi yapan sekiz dokuz eleştirmenimiz var. Bristol'de bir radyo istasyonumuz var. Download edilebilen albümler yayınlayan internet label'ımız var. Bazen bireysel albümler de yayınlıyoruz. "Copy left and creative comments" felsefesi ile orada müzik paylaşıyoruz. Büyük şirketlerden çok daha farklı bir felsefeyle çalışıyoruz. İspanya'da bir alanı kullanarak yarattığımız "Free Sound" adında bir proje var örneğin. "Free Sound Archive", bir ses arşivi. Burada insanlar çok amaçlı olarak, farklı projeler üzerinde çalışabiliyorlar. Örneğin doktora tezi yapan biri istediği sesi buradan bulabiliyor, bir yönetmen belgeseli için ihtiyaç duyduğu sesi buradan alabiliyor. Bir sesi alıp onu manipüle edebilir, üzerine bir şeyler ekleyebilirsiniz. Ticari başarı elde edilirse tabii bu da sanatçılar arasında paylaşılıyor, sesin asıl sahibi de telifini alıyor. Albümü kapağıyla birlikte ücretsiz indirebiliyorsunuz. Dokuz tane sanatçımız bu şekilde kendi eserlerini ortaya çıkardılar. Deneysel müzikle ilgili olan herkesin çok ilgisini çeken ilginç ve faydalı bir site.

Son olarak biraz da biradan söz edebilir miyiz? Ne düşünüyorsun İstanbul'un biraları hakkında? Stüdyoda, her akşam saat 6'da, "beer time" deyip çalışmaya ara veriyormuşsunuz.

(gülüyor) Bütün biraları severim. Türk biraları da çok güzel. Bu bir kültür meselesi. Benim için bütün gün ev-stüdyo ortamında aynı parça üzerinde çalışıp onlarca kez onu tekrar tekrar dinledikten sonra akşamüstü bir pub'a gitmek ve arkadaşlarla bira içip sohbet etmek çok rahatlatıcı ve besleyici bir alışkanlık. Kendi deliğimden çıkıp başka insanların neler yaptıklarına, neler düşündüklerine bakmak, ufkumu genişletmenin bir yolu. İstanbul'daki üçüncü günümüzde Büyükada'ya gittik. Muhteşem bir gündü. Avrupa'daki insanların seçimlerden galip çıkan AKP ile Türkiye'nin karanlığa doğru gittiği yolundaki kaygılarının ne kadar yersiz olduğunu, İstanbul'un ne kadar muhteşem bir şehir olduğunu düşünmeye başlamıştım. Doğu ile Batının, farklı dinlerin, farklı kültürlerin ve yaşam biçimlerinin muhteşem bir sentezi diye konuşuyorduk vapurda. Arkadaşım bir sigara yakmak istedi, ancak bunun iyi bir fikir olmadığını düşünüp vazgeçti, çünkü etrafta çocuklar vardı. Bira saatimiz gelmiş olduğu için yanımıza birkaç kutu bira almış, denize baka baka bira içmenin hayalini kurmuştuk. Tam biraları açarken, karşıda oturan tesettürlü gruptan bir adam yanımıza gelip, "Burada bira içemezsiniz, çocuklar var" diyerek bizi vapurun arka tarafına gönderdi. Keyfim kaçtı. Ne düşüneceğimi bilemedim. Adamın cesareti, palazlanan bir düşünce biçimini mi temsil ediyordu? Bu sorun, bizim alışık olmadığımız, bilmediğimiz bir kültürün uzantısı mıydı? Akşam Arnavutköy'de, muhteşem bir barda biralarımızı içip muhabbet edinceye kadar sürdü bu sıkıntım. Daha sonra, bu şehrin, her türlü insanı ve yaşam biçimini barındıran ve daha çok bir ülkeye benzeyen dev bir kentsel alan olduğunu düşündüm. Ancak, adımlarınızı doğru ve dikkatli atmalıydınız.

Söyleşi: ***Pelin Özer***

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI KONYA EREĞLİ

Ebubekir Yılmaz, 21, öğrenci
Ali Akın, 20, öğrenci

Burada hayat nasıl gidiyor?
Ebubekir: Fazla bir sosyalliği yok. Parklarda takılıyoruz işte.
Gördüğümüz kadarıyla müzikli pek çok mekân var burda...
Ebubekir: Çatı var, Abone var, dışarılarda daha doğal ortamlar da var.
Nasıl müziklerden hoşlanırsınız?
Ebubekir: Arabesk. Ferdi, Müslüm, Sibel Can, Ebru Gündeş.
Sevdiğiniz en damar şarkı ne?
Ali: "Doğmayan güneşten seni dilendim / Yüzü kızarttım senden seni dilendim". Ferdi Tayfur'dan.
Damar şarkılar ne işe yarar?
Ebubekir: Yardan ayrı düşenler içindir.
Kızlara nasıl açarsınız gönlünüzü?
Ebubekir: Genelde aracı vardır. Yüz yüze görüşmek çok nadir oluyor.
Sonra?
Ebubekir: Size kalmış. İş olduktan sonra aracıyı yanınızda dolaştıramazsınız.

Levent Dokur, 33, temizlik işçisi

Bir otogarda hayat nasıl geçer?
Akışında. Gelen giden bitmez.
Demin şarkı söylerken duydum sizi.
Hoşuma gideni söylerim. Nuri Sesigüzel'in eserlerini çok severim. Mersinli İsmail'in "Vicdan Mahkemesi" vardır, o da güzel şarkıdır.
Başka kimleri dinliyorsunuz?
Halk müziği. Kasetlerim var; Belkıs Akkale, Yurtseven Kardeşler... Tarkan Markan dinlemem, halk müziği daha anlamlı. Haa, Musa Eroğlu'nu da çok severim, yöremizin insanıdır.
Pop star tarzı yarışmaları izliyor musunuz?
Ereğli henüz ilçe, il olsak herhalde buraya da gelir jüri üyeleri. O zaman ben de katılırım. Nuri Sesigüzel'in Kanal 7'de çıktığı bir yarışma var, ona çıkmak isterim. Karımdan ayrıldıktan sonra ayrılık türkülerini daha çok dinler oldum.

BURASI KIZILAY

Buğra Karapınar, 20, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Keman.
Yani?
Keman solusu.
Gelecekten ne bekliyorsun?

ÖSS'ye bağlı işte. Başka bir kurtuluşum yok. Güzel bir şehre gittikten sonra gerisinin bir önemi yok. İstanbul'a değil, nezih bir şehre gitmek istiyorum.
Ankara nezih bir şehir mi?
Sayılır.
Nezih ne demek senin için?
Başına bela gelmeyen, sakin bir yer.
Müzikal zevklerin de nezih mi?
Yoo, rock dinlerim, metal parçaları, gotik ya da oryantal metal.
Oryantal metal mi?
Darbuka, elektronik gitar, kanun... Bende TSM hastalığı var. Sanat müziği yani. Saba makamını çok severim. Nihavend makamı da iyidir.

Ümit Saydın, 18, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
İclal Aydın. Servet Kocakaya'yla birlikte okudukları bir şiir.
Sevdiğin şairler var mıdır?
Cemal Süreya, Yılmaz Erdoğan.
Şiir deyince akla romantizm de gelir.
Evet, benim için de öyle denebilir.
Senin için romantizmin ölçüsü nedir?
Mutlu etmek, hoş tutmak, güzel sözler söylemek...
Müzikle aran nasıl peki?
Daha çok yabancı dinliyorum. Sonra da türkü ve pop.
Türkü?
Onur Şan'ı, Orhan Hakalmaz'ı, Yavuz Bingöl'ü, Zara'yı severek dinlerim.
Ankara'da hayat nasıl gidiyor?
Sıkıcı. Gezecek yer kalmadı. Dershaneye gidip geliyorum, ÖSS belirleyecek hayatımızı. Avukat ya da hakim olmak istiyorum. İşte okuyup adam olacağız başka çaremiz yok.

BURASI TAKSİM MEYDANI

Naz Gümüşeli, 17, öğrenci

Tişörtünde Rolling Stones'un dili var. Rolling Stones sever misin?
Severim. Özellikle de "Paint It, Black"i.
Aletinde kimin şarkıları var?
Kurban, Şebnem Ferah, Deep Purple, Barış Manço, Cem Karaca...
Yerli müziğe bir merakın var galiba?

Kendiliğinden oldu, özellikle Duman'ı keşfettik, sonra arkası geldi.
Duman konserlerini nasıl buluyorsun?
Sadece son konserlerini beğenmedim. O da asker dönüşü ilk konserleriydi.
Neden?
Bilmiyorum, yeterince güzel değildi. Gittiğim her konserlerinde yeni arkadaşlar edinirdim. Pogo yaparken tanıştığım çok insan var, hepsi Duman seviyor.
Sen nasıl bir müzik dinleyicisisindir?
Hayatımın her anında müzik var. Bir grubumuz da var.
Adı ne?
Kali. Bayan tanrıça demek.

Baran Aykan Bıyıktay, 20, Öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Gheorghe Zamfir.
Arkadaşlarının aklına sen deyince Zamfir mi gelir?
Hayır, Zeki Müren'in "Şimdi Uzaklardasın"ı gelir.
Neden?
Zeki Müren'i ilk dinlediğimde 16 yaşındaydım. Sesini çok seviyorum, sesimin kötülüğüne rağmen de hep bu şarkıyı söylerdim.
Başka hangi Zeki Müren şarkılarını seversin?
"Beklenen Şarkı".
Hangi durumlarda dinliyorsun Zeki Müren'i?

Sıkıntılı olunca.
İçkiyle aran var mı?
"Rakı satarken yanında da bir adet Zeki Müren CD'si verseler, bu milletin tamamı alkolik olur" diye bir gazete haberi okumuştum. Alkolik değilim ama severim rakıyı.

BURASI AKM

Selma Gömdeniz, 53, memur

10. İstanbul Bienali'nin mekanlarından biri AKM. Neler gördünüz içeride?
Üst katta Çinli bir sanatçının Everest'den bir kesiti vardı. Gerçekle kurgu arasındakini öyle güzel anlatıyor ki...
Erdem Helvacıoğlu da AKM'nin seslerinden bir kolaj oluşturmuştu.
Onu da çok beğendim. Bir bakıyorsunuz bir röportaj sesi, arada alkışların sesi, binanın sessizliğinin sesi...
AKM yıkılsın mı yıkılmasın mı?
Tabii ki yıkılmamalı. Tarihimiz burası.
Hayatınızda ilk kez AKM'ye ne zaman gelmiştiniz?
Ankara'da yaşıyorum ve İstanbul'a her geldiğimde AKM'de mutlaka bir etkinlik izliyorum.
Konserlerle aranız nasıl?
Özellikle İstanbul Caz Festivali'ni izliyorum, bu yıl da geldim.
Rober Plant konserini gördünüz mü?
Görmez olur muyum, şahaneydi!

Efsane Öktem, 35, turizmci

Sizce AKM yıkılsın mı yıkılmasın mı?
Bu bina bir mihenk taşı, Taksim'in simgesi, yıkılmamalı. O cahil beyinlerin AKM'yi mahvetmesini istemiyorum.
Sizce neler yapılabilir?
Bir kampanya yapılabilir, insanlar bilinçlendirilsin. Aslında Türkiye'de her an her şey olabildiği için her konuya da kısacık zaman ayrılıyor.

Bu aralar ülke gündemine dair en çok canınızı ne sıkıyor?
Terörün hortlaması. Hükümet çok taviz veriyor.
Müzikle aranız nasıldır?
Mükemmel. Latin, rock, blues ve rock seviyorum.
Yerli müzik?
Teoman, Sezen Aksu, Grup Merdiven, Mor ve Ötesi, Duman dinlerim.
AKM önünde randevu verir misiniz?
İzmirliyim, İstanbul'da ne zaman biriyle buluşacak olsam burada buluşurum.

BANU GÜVEN **Bu memlekette "haber almak" düpedüz işkence haline geldi. Haber bir beterse, haberin veriliş tarzı bin beter, o yüzden bugüne kadar –Can Yücel gibi– televizyonu kırmayı, gazeteyi parçalamayı aklımızdan az mı geçirdik? Bunun üç-beş istisnası varsa, biri de Banu Güven. Meslek etiğinden ve insanı insan yapan hasletlerden nasibini almış bir gazeteci, bir spiker. NTV'de sekizinci yılını doldurdu, haftanın dört gecesi 23'te "24 Saat"le karşımıza çıkıyor, onu "24+"ya bağlıyor. Güncel haberlerin yanı sıra, edebiyatın, sinemanın, müziğin peşine düşüyor. Baktık ki yalnız ekranda değil, Paul Weller konserinin çıkışında, "Joe Strummer" filminin girişinde, o festivalde, bu barda, şu basın toplantısında da rastlaşıyoruz, sonunda "blind-test" kurbanımız olarak onu seçtik, bir Pazar günü cebimizde 10 şarkıyla kapısına dayandık.**

Ya sev ya terket baskısı

Patti Smith - People Have The Power
(Dream Of Life)

Banu Güven: Patti Smith tabii... Maalesef gidemedim konserine.
Gece haberleri yüzünden bir sürü konsere gidememek acıklı değil mi? Patti Smith'in basın toplantısıyla mı idareye etmeye çalıştın?
Aynen öyle. Patti Smith'i çok seviyorum. Kadının duruşu ve bu kadar yıldır sürdürdüğü tutarlılığı beni acayip etkilemiştir. Bu sezon, saat 7'de ana haber yapmam öngörülüyordu. Biraz içim acıyordu. "24 Saat"in arkasından "24 +"yla öyle bir alan açıldı ki, hayatımızın merkezinde olan başka konulara da zaman ayırabiliyorum, konuklarla röportaj yapabiliyorum. Akşam haberlerinde bu olamayacaktı. Saat 7'ye ne kadar konsantre olmaya çalıştıysam, yapamadım. Bir şey bileğimden çekti durdu. "24+"da müzisyenlerle ilgili haberler yapabiliyorum, bu sefer de konserleri kaçırıyorum. O gece yine çok geç yatmıştım. Uyandığımda öğlen vaktiydi, yüzümü yıkayıp, ne bulduysam üzerime geçirip bir yerinden daldım basın toplantısına.
Konserine gitmiş olsaydın neyi dinlemek isterdin?
"Rock'n Roll Nigger"ı çok severim. Prince'in "When Doves Cry"ını da çok güzel söylüyor. Son albümündeki şarkıların hepsini güzel yorumlamış. Her şey kabulüm kadından. *(gülüyor)*
Basın toplantısında nasıl buldun halini, edasını?
Ben ona basın toplantısı diyemeyeceğim. Çok sıcak bir sohbetti.
Konseri de konser diye geçmemeli zaten kayıtlara.
Bir kere alçakgönüllü bir kadın. Oradaki gazetecilerin hepsi onunla özel röportaj yapmayı çok isterdi, ama sanırım o sohbetin ardından çoğu insan "iyi ki de böyle oldu" diye düşünmüştür. En sonunda da

Foto: Şahan Nuhoğlu

William Blake için yazdığı bir şarkıyı çaldı. Acayip mutlu çıktım oradan. Konserine gidemesem de haberini verdim o gece. Öyle avunuyorum. Ertesi gün konser nasıl geçti diye merak edip Pozitif'çileri aradım. Yanlış anlaşılmasın, gitar çalıyor filan değilim, ama gitarla biraz oynuyorum. (mırıldanıyor) "In my Blakean year..." Pozitif'ten Elif Key'e, telefonda o şarkıyı çaldım. Elif gülüyor, "Banu, yanımda şu an kim var biliyor musun?" dedi. Anlamadım, "yanımda kimse yok" dedim. "Yok, yok, kadın benim yanımda" dedi. "Öyle mi, peki, çok selam söyle" deyip çat diye kapattım. Elif meğer ben şarkıyı söylerken telefonu Patti Smith'e tutmuş, gerisini bilmiyorum. *(gülüyor)*

Bir arkadaş seni Tori Amos konserinde annenle birlikte görmüş. Annenle başka konserlere gitmişliğiniz var mı?

Tori Amos da en sevdiklerim listesinde. Üslubu, hikâyelerini doğrudan ve en sarsıcı şekilde anlatması, piyanoda tuşesi ve şarkı söyleyişi çok etkileyici... Kıyaslamak adetim değildir, ama Tori Amos'u duyduğumda Kate Bush'u da mutlu bir şekilde anarım. Tori Amos'un, aynı Kate Bush gibi, birçok müzisyene ilham verdiğini düşünüyorum. Evet, Masstival'deki konserinde annemle beraberdik. Annem bir süredir İzmir'de yaşıyor. O haftasonu beni görmek istiyordu, geldi ve kendini festival alanında buldu! Tüm öğleden sonra oradaydık. Tori Amos'u çok beğendi. Ben de mutlu oldum haliyle. Hareketli günün ardından, biraların verdiği tatlı yorgunlukla anne-kız evimize döndük. Onunla konserlere gideriz. Klasik müzik konserleri de var bunların arasında, geçmişten aklımda kalan Philip Catherine-Larry Coryell, Miles Davis konserleri de.

Gitarla mesain ne zaman başladı?

Ortaokuldayken alırdım elime, o akor bu akor diye basardım. Cat Stevens'ı çok severdim. Joan Baez, Bob Dylan... Kendi kendime bir takım akorları basmayı öğrendim, ama çok iyi çalan arkadaşlarımın yanında haddimi bildim, kenara çekildim. Bir de, ellerim küçük olduğundan, herhalde bazı akorları basamam diye düşündüm. Öyle kaldı, biraz soğudu. Eşim güzel gitar çalar.

Onun müzikle ilgisi nereden?

Aklan (Akdağ) üniversitede gitarı eline almış, bir daha bırakamamış. Tıptan müzisyen çıkanlardan. Bütün gün adımını dışarıya atmadan stüdyoda yaşayabilir. Kendini erken emekli etti ve gitara ek olarak, davul, bas ve kayıt aletleriyle haşır neşir yaşıyor.

Düğününüzde neler çalmıştı?

Biz düğün yapmadık. Küçük bir restoranda, Arnavutköy'deki Bekriya'da evlendik. Balkan şarkıları falan çalmıştı. Öyle, canlı müzik, özel bir şarkı, çift piste çıkar gibi bir durum olmadı. Ama gecenin sonunda, abim, kız arkadaşı ve bir arkadaş daha Roxy'ye gitmiştik, bizden başka kimse yoktu. Neler çaldığını hatırlamıyorum, ama bomboş Roxy'de dansettik. Hatırladığım başka bir şey var ama. İlk karşılaşmamızda arabasında James Taylor çalıyordu, çok şaşırmıştım, çünkü daha önce yakın çevremin dışında James Taylor dinleyene rastlamamıştım.

Sık sık eline gitar alıyor musun?

Oturup çalışmadığım için ilerleme kaydedemiyorum. Ama bir takım şarkıları çalabiliyorum. Bazen kendi kendime bir şeyler yapıyorum. Galiba hep İngilizce müzik dinlemekten, İngilizce sözler söylüyorum üzerine.

Başı sonu olan, bitmiş bir şarkın var mı?

Var aslında dört-beş tane. *(gülüyor)*

Mevzular ne?

O anki hissiyatım... Ya da insanlık halleri üzerine, ilişkiler üzerine... Türkçe bir tane çıktı. O da Hrant'la ilgiliydi.

Yeni yayınlanan Hrant Dink'e mektuplar kitabı "Hrant'a... Ali Topu Agop'a At" için de bir şeyler yazmışsın.

Evet. Sekiz-dokuz yıl önce bir röportaja gitmiştim Hrant'a. Acayip güzel bir iz bıraktı. Çok sıcak, açık bir insandı. Sonra bir yerlerde yemek yendiğinde bir araya gelindi. Ailece yemek yiyelim diye konuşurduk, ama insan "yaparız, yaparız" diyor. Çok paldır küldür gitti. Hakikaten bir sürü insan derin bir üzüntü yaşadı. Ben de onlardan biriyim. Aslında Hrant'ı tanımak çok zor bir şey değildi, çünkü ekranda konuştuğu zaman onu görebiliyordun. Orada neyse oydu işte... Her ne kadar 301'ler olsa da, bu toplum artık bir şeyleri daha açık konuşuyor. Ceza yiyecek olsan da yapıyorsun yine. Bu insanlık onuru için bir mücadele her şeyden önce. Her birimizin onuru için, bu olayın ardında ne varsa çıkması lâzım ortaya. Böyle kapanırsa, o zaman ciddi karamsarlaşacağım bu ülkeyle ilgili.

"People Have The Power"ı boşuna seçmedik. Yargı sürecinin seyrini takip eden biri olarak, bu söylediklerin iyi niyetli temenniler mi, yoksa inancın da var mı?

Evet, inanıyorum. Aşırı bir iyimserlik falan değil, böyle olması gerekiyor. Bir mahalle baskısından söz ediliyor ya, memlekette bir mahalle baskısı varsa, onun adı "ya sev ya terket" baskısı. Türban baskısından çok, "ya sev ya terket" baskısının baskın olduğunu düşünüyorum. Dolayısıyla onun güçlenmemesi için her şeyin ortaya çıkması çok önemli. Bu memlekette sevilecek çok şey var. Her toplumda faşizan eğilimler, onların tezahürleri olabilir. Bizim memlekette de kendini devletin üzerinden tanımlayan bir kültür yaygın olduğu için, insanlar bu tür şeyleri belki daha kolay, utanmazca yapabiliyor. Hrant Dink davası, bunun kırılması için önemli bir dönüm noktası. Eğer bu dava gerektiği gibi sonuçlanmazsa, Türkiye çok şey kaybedecek. O zaman sevecek pek bir şey kalmayabilir.

Bir mahalle baskısı varsa, adı "ya sev ya terket" baskısı. Hrant davası gerektiği gibi sonuçlanmazsa, ülke çok şey kaybedecek. O zaman sevecek pek bir şey kalmayabilir.

Jimi Hendrix - Manic Depression *(Are You Experienced?)*

Jimi, ama hangi şarkı?

Patti Smith'e basın toplantısında sorduğun, "neden Hendrix gibi efsaneler artık çıkmıyor?" sorusuna aldığın cevap sana yeterli geldi mi?

İyimser cevap vermeye çalıştı. Müzik artık bir sanayiye dönüşmüş durumda ve müzisyenler hep şirketlerin peşinden gidiyor. Onu yapmayanlar çok güçlü olanlar. Onun dışında başka bir şey daha var söylediği: Efsane üretmeye meyilli bazı dönemler oluyor galiba. Siyasi ve sosyal faktörlerle de alâkalı. Patti Smith "tekil, peygamber gibi duran

Banu Güven Roll'un ricasını kırmadı, gitarıyla önce kendi bestesini, sonra da Paul Weller'dan "You Do Something To Me"yi çalıp söyledi ve bizden tam not aldı

adamlar vardı, şimdiyse takım oyunu zamanı, bu da güzel" dedi. Doğru aslında. Her dönem efsane çıkması gerekmiyor.

Hendrix dinlemeye ne zaman başlamıştın?

Küçükken. "Little Wing" en sevdiğim şarkı.

Küçükken dinlediğin şeylerde abin ya da aileden birileri etkili miydi?

Abim Thin Lizzy, Lynyrd Skynyrd dinlememe sebep olmuştur. '80'lerde okulda birkaç arkadaş daha çok '70'lere takılırdık. Beatles'ı dinlediğimde de çok küçüktüm. Bu arada benim İngilizce öğretmenim Cat Stevens'tır. *(gülüyor)* Yemin ederim. Kendi kendime öğrendim İngilizceyi.

Evde neler dinlenirdi?

Daha çok klasik müzik. Teyzem klasik müzik piyanistidir: Arın Karamürsel. Ben ilkokuldayken o Rusya'ya gitti. O zaman SSCB'ydi. *(gülüyor)* Dörtbeş yıl kaldı. Evine gittiğimde hep piyano çalmasını isterdim. Türkü falan sonra öğrendim. Annem Beatles severdi. TRT 3'ün de büyük katkısı olmuştur dağarcığımın oluşmasında. Hülya Tunçağ ve Yavuz Aydar'ın programlarını çok dinlerdim. Hâlâ siparişle kaset çekildiği dönemler...

Dinlemekten aşındırdığın kaset?

James Taylor'ı ciddi aşındırdım. "Fire & Rain"in ve Carole King'in de şarkılarının olduğu bir kasetti. Beatles'ı, Santana'yı, Eagles'ı, Cat Stevens'ları kesinlikle aşındırdım. Simon & Garfunkel'ın Central Park konserini teşekkürlerden, alkışlara, saniyesi saniyesine biliyorum. *(gülüyor)*

Bunları dinlediğin zamanlarda, ilerde ne olmak vardı kafanda?

Daha bir şey yoktu, ama kendi kendime şarkı söylemeye çalışıyordum ve abim "kes sesini" diyordu. Joan Baez şarkılarını kafa sesiyle evin içinde küçük bir kız çocuğunun söylemesi çok tatlı olmasa gerek. Aslında en çok, ilkokuldayken balerin olmak istedim. Annem perfeksiyonist biridir. İyi eğitim alabileceğim bir yer varsa sokmak istedi. Konservatuar pek kafasına yatmadı. O sırada Bolşoy izliyorum TRT'den. Biliyorum ki Rusya'da bu iş çok iyi ve teyzem orada. Fotoğraflar çektirip Moskova'ya yollatıyordum ki, belki teyzem beni yanına aldırır diye. "Evet Banu, seni bale eğitimin için Moskova'ya yolluyoruz" deseler, ilkokul üçteyken ciddi ciddi çantamı toplayıp gidebilirdim. Rüyalarıma giriyordu. Hiç unutmam. Turuncu bir tütü. Halamların evindeyiz. Yukarı çıkıyorum, dolabı açıyorum. Onları giyip çık çık çık yürüyorum. Bir uyanıyorum, allahım rüyaymış!.. Geçenlerde Kirov Balesi geldi. Yine annem yanımda, kuğunun ölümü sahnesinde önümüzde solo dans ediyordu bir kız. Başladım ağlamaya, ama nasıl! *(gülüyor)* O zamanlar müziğin çok farkına varmamıştım, dalsaymışım iyi olurmuş. Uluslararası ilişkiler okumaya, daha doğrusu gazeteci olmaya karar verişim lise ikidir.

O zamanlar da bir gazete çıkarıyormuşsun...

Bizim Sesimiz adında bir okul gazetemiz vardı. Daktiloyla yazıp, fotokopiyle çoğaltıyorduk. İstanbul Erkek'te okudum, Cumhuriyet, okulun tam karşısındaydı. Eve giren gazete de Cumhuriyet'ti. O zamanlar Güneydoğuda olan bitenlerle, 1402'liklerle ilgili en açık Cumhuriyet'te bir şeyler görüyordun. Cumhuriyet'in yan kuruluşu Çağdaş Yayıncılık'ın iki dilde çıkardığı Bizim Almanca dergisi vardı, ama dil dergisi değildi. Çıkar çıkmaz gittim kendi başıma. Önce biraz çeviri, redaksiyon derken, bir gün kapak hazırladım dergiye.

Neydi konu?

Zeus Altarı'yla ilgiliydi. Bergama'da kazı yapan Alman arkeologla konuştum. Aslında yurtdışına kaçırılmış bütün eserlerle ilgiliydi. İlk ciddi röportajımdı. Annem heykeltıraş, abim arkeoloji okuyordu, teyzem müzisyen. Hep o tarafa doğru bir kayış vardı, ama beni püskürtüyorlardı "öyle bir hayat zor" diye. Ama gazetecilik, dışarıdan enjeksiyon gibi de olmadı. Hem memleket meselelerini merak etme halim vardı, hem dünyada olan bitene karşı ilgiliydim.

Hendrix, '67'de, bir basın toplantısında artık ne dediyse, menejeri "iyi misin, manik depresifler gibi konuşuyorsun" diye uyarmış. Kafasının çok dolu olduğu bir dönemde yazmış "Manic Depression"ı. Senin de iş yüzünden kafanın taşacak gibi olduğunu hissettiğin zamanlar var mı?

Evet. Durmuyor kafa. Bir mesele var ve sen bunu gerektiği gibi gördün mü, görmedin mi? Hırs değil de, işin içine sinmesiyle alâkalı. Çok kanallı bir mikser gibi yaşıyorum sanki. Bir sürü şey bir arada yürüyor. Bir taraftan biriyle telefonda konuşurken diğer taraftan editör arkadaşın konuşmasını dinleyip, onunla ilgili düşünüp, ona bir laf yetiştirip, aynı zamanda önümdeki ajans metnine bakarken buluyorum kendimi.

Gerginlikten kurtulma yöntemi olarak kendine ne icat ettin?

Tai chi ve kung fu yapıyordum bir ara. İlerletmiştim de. Sonra, bir gün dans ederken ayak bileğimi burktum, bağlar yırtıldı ve ara vermek zorunda kaldım. Tam dönecekken bu sefer çalıştığımız salon kapandı... Stres atma konusunda bana en iyi gelense müzik galiba. Öyle oturup dinlemek... Dışarıdaysam da, Forrest Gump gibi çok uzun mesafeler yürüyerek ya da sakin bir yerde deniz kıyısında oturup uzun uzun ufku seyrederek rahatlarım.

Annem İstanbul'a geldi ve kendini festival alanında buldu! Tori Amos'u çok beğendi. Ben de mutlu oldum. Biraların verdiği tatlı yorgunlukla anne-kız evimize döndük.

Whitesnake - Woman Trouble Blues *(Restless Heart)*

Whitesnake olduğunu anladım da, hangi dönemden onu çıkarmaya çalışıyorum. David Coverdale çok tatlı bir adam. Onun ve Glenn Hughes'un olduğu dönem, Deep Purple başka türlü parladı. Ian Gillan çok önemli, ama bunların dönemi de çok iyi. Adam 23 yaşında, Ritchie Blackmore'la oturup çatır çatır şarkı yazmış. O dev egoyla bir balans oluşturarak güzelce götürmüş işleri.

Coverdale'le konuşurken yayında aksilik olmuş galiba.

Canlı yayında enerji gitti. Kulağıma da kimse bir şey söylemiyor. Bir an durdum, ama adam o kadar profesyonel ki "ya boşver, devam edelim, ne olursa olsun" dedi. *(gülüyor)* "Bugünlerde zaten bir 'electrical storm' bekleniyordu, o yüzden böyle şeyler oluyor" dedi. İşin komiği, adamlar buradan Budapeşte'ye gittiler. Sahne hazırlanırken öyle bir fırtına çıkıyor ki, aletleri dağılıyor, konseri iptal ediyorlar. "Ha ha, ben bunu biliyordum" diye dolaşıyor bizimki... Onu hep Robert Plant'le karşılaştırırlar, hatta bazı Plant hayranlarınca hor görülür, taklitçi diye. Bence öyle bir şey yok. Adam blues rock geleneğini Ada'da ayakta tutan, sürdüren biri. "Walking in the shadow of the blues..." *(gülüyor)*

Joan Baez'lerin, Cat Stevens'ların üstüne, sonradan seni en çok heyecanlandıran hard rock olmuş sanki...

Evet. Caz standartları da heyecanlandırır. Miles

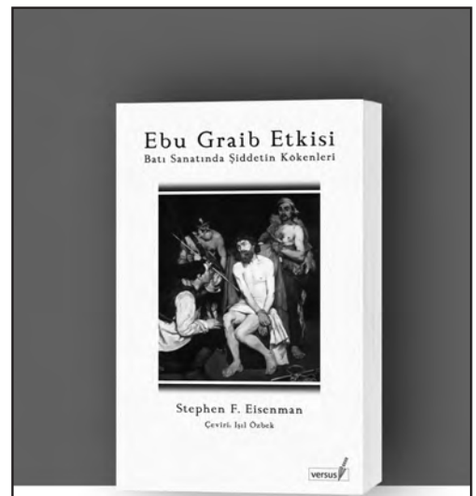

Ebu Graib Etkisi

Batı Sanatında Şiddetin Kökenleri

Stephen F. Eisenman

İşkence, iktidar ve tahakküm görüntüleri kuşaktan kuşağa aktarılırken bu resimler hem görsel belleğin hem de fiziksel bedenin derinliklerinde gömülü durmaktadır. Ebu Graib hapishanesindeki işkence fotoğrafları, "bellekte saklanan bir miras"ın (pathos formula) ürünü olarak görülebilir. Ebu Graib hapishanesinde çekilen fotoğrafları gören pek çok eleştirmen ve sanat tarihçisi oldukça tanıdık gelen rahatsız edici bir şey gördü; ancak bunun ne olduğunu tam olarak hatırlayamıyor, bu şeyi adlandıramıyorlardı. Farkına varıpta çabucak unuttukları şey, aslında klasik sanat geleneğinin kilit derecede öneme sahip bir öğesiydi. Bugün de Amerikan popüler medyasında, genellikle daha başkalaşmış ve belirsiz biçimlerde olsa da bu öğe karşımıza çıkmaktadır. Bedeni, kendisine zulmedenin hazzı ve yücelmesi için bilinçli olarak yabancılaştırılan bir şey gibi gösteren bu mistik motif, Avrupa ya da Batı sanatının kabul edilmeyen ortak temelini oluşturur. Antik dönemden on dokuzuncu yüzyılın ortasına kadar varlığını sürdürmüş, on dokuzuncu yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılda Avrupa ve Amerika'daki sanatsal ve kültürel üretimin en azından bir kısmından (modernist avangard) kaybolsa da, faşizmin yükselişiyle tekrar ortaya çıkmıştır. Geçtiğimiz yüzyılın ortalarında ve sonlarında kitle kültürüne yerleşmiş, sonrasındaysa -bir lanetmişçesine- devlet bürokratları, askeri yetkililer ve kültür endüstrisi tarafından ABD egemenliğinin zindanlarını kollayan ahlakı körelmiş kişilerin görsel hayal güçlerini değerlendirirken kullanılmıştır.

Bu kitaptaki amacım sanat tarihini sorgulamak, okurları Batı sanatı ve modern medya kültüründeki bilindik ve çok sevilen imge, nesne ve eserlerin baskıcı boyunduruğuna direnmeleri yönünde yüreklendirmek ve bu arada Batılı pathos formula'nın zulmedici ve araçsal otoritesine karşı çıkmış olan bir avuç sanatçıya şaşkınlık ve hayranlık duyulmasını sağlamaktır.

versuskitap.com
0.216 418 27 02

versus

Davis geldiğinde, birinde kaçak girmek üzere iki gece üst üste gittim konserine. O zaman artık standartlardan uzaklaşmıştı. Chet Baker'a da gittim. İlk dönem kayıtlarını hâlâ dinlerim. Dinah Washington acayip duygulandırır. Ama rock müzik beni daha bir götürüyor.

Metale de kayıyor mu bu ilgi?

Zaman zaman. Queens Of The Stone Age'i çok keyifle dinliyorum. System Of A Down hoşuma gidiyor. Black Sabbath önemlidir. Saykodelik dönem var: King Crimson'ları, Emerson Lake & Palmer'ları falan hâlâ çok heyecanla dinliyorum. Metale çok kaydığımı söyleyemem aslında.

Yine de bazı konserlerde 15-16 yaşındaki oğlanların arasında seni görmek şaşırtıcı.

Öyle mi acaba? Belki bizim sektörden sahne önüne kendini atan fazla insan yok diye...

Sen atıyor musun kendini?

Tabii canım. Bağrış çağrış vaziyetteyim. *(gülüyor)* Dans ederim, kafa sallarım. Müzik söz konusuysa, kendimi dizginlemem. Arada Whitesnake konserindeki gibi avantajlı durumlar da oluyor. Birkaç centilmen sayesinde en öne geçtim. Coverdale'le selamlaşa selamlaşa konser izledim.

Röportaj yapmaktan aşırı mutlu olduğun müzisyen kim?

Ayaklarımı yerden kesen ilk röportaj Ian Anderson'la olmuştu. Öteden beri Jethro Tull da dinlerim. Yayına geldi, 25 dakika konuştuk, daha da gidiyordu. O da çok mutlu oldu.

Tayyip Erdoğan'la konuşsan böyle bir heyecan olur mu?

Hayır. Hayır. Hayır. Başbakan olsun, Amerikan Dışişleri Bakanı olsun, o tür röportajların başı sonu çok bellidir. Tarih yazmış kişilerden söz etmiyorsak, ne kadar etkilenmiş olabilirsin bir siyasetçiden? *(gülüyor)* Müzik üretenler benim hayatımda bir yer kaplıyorlar. Ian Anderson'ın ayrı bir yeri hakikaten oldu, çünkü bir sürpriz yaptı bana konserde. Her konserinde bir komiklik yapar. 1991'de sahneye tekerlekli sandalyeyle çıktı. Tek ayak alçıdaydı. Flütünü çaldı, sonra alçıyı attı, hoppidi hoppidi zıpladı, bitti konser. İstanbul'dan birkaç gün sonra hakikaten düştü ve ayağını kırdı adam... "Bu sefer ne numara yapacaksınız" dedim. "Yok, bu sefer alçıyla çıkmayacağım, o uğursuz geldi" dedi. Ertesi gün konsere geleceğimi biliyordu. Açıkhava'da en önden bir yer ayarlamışlar eşimle bana. Harika. Çıktılar, çalıyorlar. Bir şarkının ortasında bir cep telefonu çalmaya başladı. Ama ses sahneden geliyor gibi. Ian Anderson durdu, "kimden geliyor o?" dedi. Bütün elemanlar bakıyor. Sonra davulcu buldu, çıkardı. Aldı telefonu, "konserin ortasındayız, ne arıyorsun?" filan gibi bir şey söyledi. "Kimle konuşmak istiyorsun? Kahverengi uzun saçlı? Nerede? En önde mi oturuyor? Kocasıyla mı gelmiş? Tamam tamam, gördüm" deyip telefonu bana uzattı. *(gülüyor)* Bir baktım, oyuncak bir cep telefonu, Sultanahmet'ten almış gezerken. Ian Anderson Beethoven seviyor ya, düğmesine bastığın zaman 9. Senfoni çalıyor. Arkasına yaldızlı kalemle "Jethro Tull'dan sevgilerle" yazmış, tarih atmış, imzalamış.

Nerede şimdi o telefon?

Kutuda.

Duymasın.

Yok, taşınma sebebiyle. *(gülüyor)* Ritchie Blackmore da tabii çok acayipti. Geldiğinde, eski Ritchie Blackmore değildi, çünkü Candice Knight'la beraberdi. Hanımıyla. Bunlar Ian Anderson'la da görüşüyorlar arada. Barok filan çalışıyorlar. Bak ona hiç karşı değilim, gerçi ötekine de ne karışacağız! *(gülüyor)* Ritchie Blackmore'da özlenen bir şey var ya, o hâlâ kaldı mı diye merak ediyorsun. Adam fazla sakin. Geçmişiyle bağını koparmak istemiş gibi. Fakat elinde gitarıyla geldi ve yayında "Soldier of Fortune" çaldı. Candice Knight söylüyor, olsun, yine de mutlu oldum. Yanımda iki albümleri vardı. Normalde albüm imzalatmam, fakat o adama imzalatmak istedim. Biri eski Deep Purple albümlerinden "The Book of Taliesyn"di. "Bunu nereden buldun?" diye şaşırdı. Arkasından da 1993 Avrupa turnesinin kaydı "Come Hell Or High Water"ı uzattım. Fotoğrafta en önde Gillan var, sahnedeler. "Bundan hoşlanacak mısınız, bilmiyorum" dedim, çünkü '93'te, o turnede bırakıp gidiyor grubu. "Nereye imza atmak istersiniz?" diye sordum. "Gillan'ın suratına atmamı ister misin?" dedi. Haşır haşır Gillan'ın üzerine imzayı attı. Oysa son derece sempatik, yumuşak, sakin bir adamdı.

Dikkat ettiğim şey, bir konuya resmi tarihin, devlet ideolojisinin rengini katmamak. Herkesin bir tarafı vardır. Ben en basitinden evrensel, insanî değerlerden yanayım.

En büyük hayal kırıklığı?

Ian Gillan bana çok ters geldi. Çok gergindi, belki çok yorgundu. O öyle olunca ben de tutuklaştım. "Daha önce sizin ekipten birileriyle konuştum" dedim. "Aferin sana!" dedi... Demek hâlâ bu kadar canlı içlerindeki çatışmalar.

Gelsin de şunun bir ifadesini alayım dediğin başka kimler var?

Ben Harper'la, tabii ki Robert Plant ve Jimmy Page'le görüşmeyi çok isterim. Hatta Kasım'daki Led Zeppelin konserine çok gitmek istedim, ama hiç yer yokmuş. Konuşmak istediğim insanların listesi uzun. Bob Dylan mesela.

Köpeği Zeytin'le

Replikas - Taş Var Köpek Yok *(Avaz)*

Yeni gruplardan biri yapmıştı. Albümde "gizli parça"ydı hatta. Tamam, Replikas. Bunu Bunalımlar'dan dinlediniz mi?

Onu konuşalım diye seçtik zaten. Grup Bunalım'ın peşine düşmen nasıl oldu?

Serkan Seymen'in bunda önemli bir rolü var: "Bizdeki eski saykodelik gruplar yurtdışında yakından takip ediliyor, bir takım şeyler yeniden basılıyor, acayip iyi eleştiriler çıkıyor, bir göz atın" dedi. Naim Dilmener'den de bir takım malzemeler aldık. Sonra grubun basçısı Ahmet Güvenç'le bağlantı kurduk. Müzik çok etkileyiciydi. O dönemde yaşasam onları da dinliyor olurdum. Solist ve gitarist Aydın Çakus'u çok merak ettim, buldum izini. Amerika'da büyük villaları boyuyor, inşaat işinin bir tarafından tutmuş ve oturtmuş işini. Aynı zamanda heavy metal yapıyor. Fear Nature diye bir projesi var. Aradım ve not bıraktım. Bir gün telefonum çaldı: "Aradan biraz zaman geçmesi gerekti, çünkü çok uzun zamandır Türkiye'den böyle bir telefon almadım" dedi. Kendi hikâyesini anlattı: "Burada o kadar çok iyi gitarist var ki" diyor, "bir ağaç düşün, üzerinde o kadar çok parlak kırmızı elma var ki, hangisini alacağını bilemiyorsun." Israrla müzik

NTV'de canlı yayın telaşı ve makyaj faslı

yapmaya devam ettiğini söyledi. "Taş Var Köpek Yok"u nasıl kaydettiklerini anlattı: Cem Karaca bunları bir turnede keşfediyor, stüdyoya sokuyor. Şarkının orijinalinde, bir yerde köpek havlıyor. Stüdyoda bir köpek varmış, ama havlatamamışlar bir türlü. Sonunda dışarıdan havlayan bir köpeğin sesini almışlar. O dönemki fotoğraflara bakıyorum. Çok küçüklermiş. 18-19 yaşlarında falanlar, ama o dönemin müziğini de iyi takip ediyorlarmış. "Sultanahmet'e hippiler gelirdi, giderlerken de bir sürü plak bırakırlardı" dedi. Ahmet Güvenç de şöyle bir şey anlattı: Biraz paralandıklarında Londra'ya alışveriş yapmaya gitmişler. Bir takım bağlantıları var. Cat Stevens, Ahmet Güvenç'le Aydın Çakus'u şehirde dolaştırmış. Nereden alışveriş yapabileceklerini göstermiş. Cat Stevens'ın arabasının arkasında çalı varmış. *(gülüyor)* Kafaya koydum, Aydın Çakus geri gelirse havaalanında karşılayacağım.

Replikas'tan şarkıyı dinlemek nasıl geldi?

Hoşuma gitti. Bunu söylediğimde Aydın Çakus da mutlu oldu... Bizim programdan sonra da telefonlar almış. Hatırlanmak hoşuna gitmiş... Replikas'ı beğeniyorum. Baba Zula'yı da beğeniyorum, ama sürekli oturup dinlemiyorum. Türkçe müzik yapan insanlar içinde Şebnem'in (Ferah) ayrı bir yeri var. Mor ve Ötesi'ni önemli buluyorum, keyif alarak dinliyorum. Hayko'nun özellikle ikinci albümü çok hoşuma gitti. Son dönemde Kreş dinledim, burası için yeni bir şey yapmışlar. Malt da güzel. Üçnoktabir'in belli bir oturmuşluğu var. Pinhani'yi çok dinlemedim, ama bir-iki parçaları çok hoşuma gitti. Özge Fışkın iyi bir kadın vokal.

Ben Harper'la, tabii ki Robert Plant ve Jimmy Page'le görüşmeyi çok isterim. Konuşmak istediğim insanların listesi uzun. Bob Dylan mesela.

Woody Guthrie - Do Re Mi *(Dust Bowl Ballads)*

Çok güzelmiş. Eskilerden bir şey, ama ne?

Eski zaman folkçuları için "en hakiki gazetecilerdir" denir ya, Woody Guthrie, '30'larda kum fırtınaları yüzünden göç etmek zorunda kalan insanların haberini veriyor. Seninle haber dili üzerine konuşalım istiyoruz...

Haber dili… Off... Ben bu işe bir spikerlik eğitimi alarak girmedim. Muhabirlik yaparken kendimi orada buldum. Tabii tamamen tesadüfen de olmadı. Söylenecek şeyler vardı, satır aralarını göstermek gerekiyordu. Bu memlekette belirli konularla ilgili benimsenmiş bir dil var. İlla bir devrim yapmadan da kırılabilecek, daha doğru bir yere çekilebilecek bir dil bu. Sadece bir parça düşünmek gerekiyor. Mesleğin en başından beri dikkat ettiğim şey, bir konuya resmi tarihin, devletin ideolojisinin rengini katmamak, "biz" psikolojisini kırmak. Milliyet'teyken Almanya'dan gelen bir haber hatırlıyorum: "Almanya fırkateynlerimizi vermiyor" başlığı atmışlar. Bizim mi? Fırkateynleri vermiyorlar işte, sen üstüne niye alınıyorsun?.. Belirli kesimler genelde hep bir takım şeyleri "öne sürer", "iddia eder". Atıyorum, DTP için bir değerlendirme yapıyorsak, "öne sürdü", "iddia etti" gibi ifadeler bütün haber boyunca kullanılabilir mi? Bırak, "söyledi" de, olsun bitsin... Maalesef ajanslardan gelen dil bu... Başına "sözde" koymadan "soykırım tasarısı" dediğinde, sanki "soykırım var" demişsin gibi muamele görüyorsun. Bir ara Öcalan için çok uzun tamlamalar kullanılıyordu: "Eli kanlı", "teröristbaşı", "bebek katili". Bunları demezsem, sanki "güzel insan", "Türk dostu" gibi bir anlam çıkıyor ortaya!.. Tarafsızlık altı çok çizilen bir mesele, ama herkesin bir tarafı vardır. Ben en basitinden evrensel, insanî değerlerden yanayım.

Belki canlı yayında, önünden geçen haber gereği "sözde", "bebek katili" demen gerekmiştir, ama sen söylememişsindir. Oldu mu böyle korsan eylemin?

Yok. Çalıştığım kurumda korsan yapma ihtiyacı hiç duymadım. *(gülüyor)* Milliyet'teyken yurtdışından haber geçtiğimde, acayip şeyler olabiliyordu. Haberin kimin eline düştüğüyle ilgili. Arap zirvesini takip ediyordum, "Türkiye'yle ilgili yaptırım kararı alacağız" dediler. Suyla ilgili bir zirveydi. "Arap su koyuverdi" diye başlık atmışlar. Çok çirkin bir başlık. Sonrasında epey kavgasını verdim. Yine de Milliyet'teyken, çalışmaktan sıkıntı duyduğum böyle anlar sık değildir.

Dünya sinemasında, bir gazeteci mantığıyla çalışan yönetmenler de var. Sinemaya bu gözle bakıyor musun?

Michael Moore bunlardan biri, ama sinemayı o alana sıkıştıramıyorum. Ettore Scola'yı, Fellini'yi severim, Ferzan Özpetek'i, Nuri Bilge Ceylan'ı...

Amadou & Mariam - Senegal Fast Food *(Dimanche à Bamako)*

Aslında Manu Chao'yu çok dinlemiyorum, ama dinlediğimde hep mutlu oluyorum.

Bu içinde Manu Chao'nun da olduğu Amadou & Mariam parçası. Bir yerinde şu geçiyor: "Mali'de saat 5 / Tokyo'da gece yarısı / Cennet saat kaç?" Müzik yapma tarzı avcılık ve toplayıcılık usulüne dayanan Manu Chao da dış haberler muhabiri sayılabilir yerine göre. Gazeteciliğe dış haberlerde başladın, hâlâ da dış haberler ha-

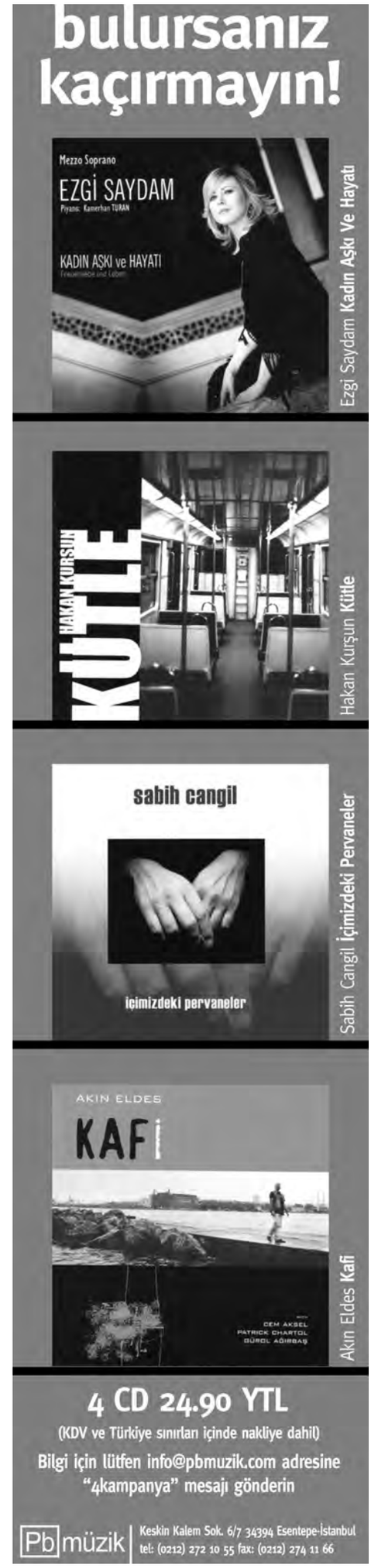

yatında çok yer tutuyor galiba.
Türkiye'de dış haberlere pek ilgi duyulmaz, genelde ikili ilişkiler üzerinden kendine yer bulur. Dış haber deyince akla Yunanistan gelir, Amerika gelir, Filistin de önemlidir. Oralara muhabir olarak gittiğimde, olay yerinden fotoğraf çektirip yollamam istenirdi, sanki imzamla yazıp yollayacağım haber yetmeyecekmiş gibi. Bir patlama sonrası, bir muhabirin "bak, bu kırılan cam parçası, ben bunu tutuyorum" diye poz verip gazeteye fotoğraf yolladığını bilirim. Resmen basılmıştır gazetede. Hiçbir İngiliz ya da Alman gazetesinde böylesini görmedim. Bir yerde büyük bir facia olmuştur, bir uçak düşmüş, bir bina yıkılmıştır, "Kaç Türk var?" diye haber yapılır. İnsanlar ancak buna ilgi gösteriyor...
Bugün gezegenin en önemli meselesi hangisi? Haritada içini en fazla acıtan yer neresi?
Öyle çok yer var. Irak... Her gün o kadar çok sivil ölüyor, bunların ancak bir bölümü basında yer alıyor. Dünya bu durumu kanıksamaya başladı ve bu içimi çok acıtıyor... 15 yıl önce Ankara'daki Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nde gönüllü olarak çalışmıştım. O üç ay içinde Irak'tan kaçan o kadar çok insanla görüşme yaptım ki... Kürtler, Türkmenler, Baas rejimiyle ters düşen Sünniler başvuruyordu o zaman... Bugün yine rakam çok yüksek, ama en çok bu son grup, Iraklı Sünni Araplar sığınma talebinde bulunuyor... Sonra Filistin... Yarım yüzyılı aşkın bir süredir mülteci konumunda olan insanlar var. Filistinlilerin, Gazze Şeridi'nde ya da Batı Şeria'da yaşasalar bile, gelecek hayalleri kalmamış. Filistin sorununa hakça bir çözüm bulunamadıkça, bu dünyaya huzur yok... Darfur... Orada yaşananlara dünya çok geç tepki verdi. Yüzbinlerce mülteci ortada kalmış durumda. Ve orada da, bütün çatışma alanlarında olduğu gibi, kadınların ve çocukların durumu iç acıtıyor.

Fairouz - Sallimleh Alayh *(Mish Kayan Hayek T'Koun)*

Fairouz mu? Lübnan'a hiç gitmedim. Ama şarkı Ümmü Gülsüm'ü hatırlattığı için Kahire geldi aklıma. Kahire acayip keyifli bir yer. Çok da deli bir yer. Eminönü, Karaköy gibi İstanbul'un belli yerlerinde adamı çok yoran bir tempo vardır, bu öyle bir şey değil. Bu tam delilik. Ne insanlar duruyor, ne trafik. Gecenin bir saatinde farlarını yakmamış arabalar dolaşıyor. Bir taraftan da her şey tıkır tıkır işliyor. Bu karmaşayla tezat oluşturan bir şey var: Nargile içilen yerlerde zaman son derece yavaş akıyor. Oranın narlı muzlu karışık meyve suları var, nargileyle pek güzel gider. *(gülüyor)*
Bu geliş gidişler ne kadar sürerdi? Daha çok nerelere giderdin?
Bazen bir çıkıyordum 20 gün sonra dönüyordum, bazen üç gün sonra... Filistin, İsrail... Suriye, Ürdün... Çatışmaların olduğu bir dönemde Irak'ın kuzeyine de gittim. Çatışmalı alanlarda gazetecilik yapma tecrübem bir Filistin'de vardır, bir de Irak'ın kuzeyinde. Onun dışında Mısır'a çok gittim.
Ortadoğu'da seni özellikle çeken bir şey var mı?
Kudüs sendromundan söz ederler ya, Kudüs çok acayip bir yer. İnsanda öyle izler bırakıyor ki, zaman zaman oturduğun yerde tak diye bir sokak kafanda canlanabiliyor. Kudüs kentinin mimarisi de, bütün orada yaşananlarla paralel oturmuş. Ağlama Duvarı'yla Mescid-i Aksa dip dibe. Anormal gerginliklerin sırt sırta verdiği, yaslandığı ve öyle durmaya devam ettiği bir yerdesin sanki. İlla seni şaşkına çeviren bir şey, bazen de bir güzellik çıkıyor karşına. Burada beni bağlayan bir şey olmasaydı, orada muhabirlik yapmayı, büro açmayı falan isterdim. Bana dünyanın kara deliği gibi geliyor.
Kendini en fazla gazeteci hissettiğin yerler buralar mıydı?
Öyle sanırım... Özellikle Filistin ve İsrail, bu mesleği öğrendiğim yerler oldu. Tek başıma giderdim, şoför tutmak yerine, dolmuşlara binip Filistinlilerle birlikte, güvenlik noktalarında durdurulup aranarak, sonra sohbete devam ederek yolculuk etmeyi tercih ederdim. Suriye'de de birkaç kez bana "tahsis edilen" rehberi atlatmışlığım vardır. Ortadoğu sorununun ağırlığı, büyüklüğü, karışıklığı ve bölgenin hassas dengeleri gazeteciyi esir alıyor. Meslektaşım Ayşe Karabat "Kudüs'ün Gönüllü Sürgünleri" kitabında bu durumu gayet iyi anlatır. Mısır'da ise daha çok Arap Birliği toplantılarını izledim. Bu da, Arap dünyasının bütününe dair daha iyi fikir sahibi olmama yaradı. Bu toplantılarda da Körfez ülkelerinden Magrib'e kadar birçok ülkeden meslektaşla tanıştım, ufkum genişledi.

Şoför tutmak yerine, dolmuşlarda Filistinlilerle birlikte, güvenlik noktalarında durdurulup aranarak, sonra sohbete devam ederek yolculuk etmeyi tercih ederdim.

Ortadoğu'dan müzikli kareler var mı hatırladığın?
Kahire'de Nil kenarında Ümmü Gülsüm şarkıları çalan, onun dev boyutta resimlerinin olduğu, nargile, çay servisi yapılan bir yer var. Ümmü Gülsüm habire anlatıyor, ben nargilemi içiyorum, yanımda Mısırlı arkadaşlarım. Öyle duruyoruz... Takside duyduğum gevrek ve cilveli bir sesin söylediği, içinde "hayır, hayır, hayırrr" anlamına gelen "Le, le, leee" lafının geçtiği bir şarkı... Iraklı İlham Al Madfai'nin ilk kez Şam'da dinlediğim şarkıları... Şam'da bir müzikli bir restoranda doğum günü kutlaması: Bildiğimiz "Happy birthday to you", ama son derece duygu yüklü bir şekilde, piyanist şantör tarafından yorumlanıyor. "Sene halva ya habiiiib, sene halva ya habiiiib, sene halva sene halva sene halva ya habiiiib..." Yine Şam'da, su sorunuyla ilgili kavganın kızıştığı bir dönemde, çarşıda yürürken bir dükkândan İbrahim Tatlıses'in "Fırat Türküsü"nü söyleyen sesi yayılmıştı bir anda. Şaka gibiydi.
Sana bir filmde Ortadoğulu bir gazeteciyi oynaman teklif edilmiş galiba.
Finlandiya'dan bir Türk bana mail attı. Hocası böyle bir film çekiyormuş. Prensipli bir şekilde "hayır, hayır" dedim. Halbuki çok keyif alabilirdim.
Başka oyunculuk teklifleri de aldın mı?
Niye bilmiyorum, ama oldu. Kabul etmedim. Bu işi böyle yaparken, hakikaten ayaklarımı yerden kesecek bir şeyin olması lâzım. Mesela Ferzan (Özpetek) beni keşfetsin çok isterim. *(gülüyor)* Hangimiz istemeyiz? Ama haber aktarıcı durumunda olduğun zaman, başka bir imajın bunun önüne geçmesi pek iyi değil.
İnternette sana düzülen methiyeleri okuyor musun?
Fazla girmemeye çalışıyorum, ama evet okudum. *(gülüyor)* Biraz da mahcubiyet durumu var. Kendimi röntgenci gibi hissediyorum. Hımm, bakayım, hakkımda ne yazmışlar diye düşünmek garip. Bir taraftan da insansın, merak edersin.

Bruce Springsteen 57 Channels (And Nothin' On) *(Human Touch)*

Acayip şarkılar seçmişsiniz! *(gülüyor)*
"57 kanal var, ama bir bok yok" şarkısı.
Bruce Springsteen fazla dinleyemiyorum. Önemli olduğunu düşünüyorum, çok güzel şarkıları var, ama bazı şarkılarındaki çok fazla Amerikan hali, ondan da neyi kastediyorum bilmiyorum, çok yerel bir şeymiş gibi geliyor bana. Bir taraftan da country dinleyen biriyim. Bob Dylan da bunu yapıyor, ama Springsteen çok fazla oralarda dolaşıyor gibi.
Televizyonla ilişkin nasıl?
Çok sıkı değil. Haber dinlemek için, bir takım belgeseller için, iyi film, iyi dizi varsa ya da müzik için bakıyorum... Evdeyken fazla televizyon açmam. Bazen süper saçma bir takım şeyler varsa, oturup izliyoruz. Geçenlerde Kanal 1'de bir Emrah filmine takıldım. Tom Cruise'un oynadığı bir filmin Türk versiyonuydu galiba. *(gülüyor)* Ya da bir takım sohbet programları oluyor, akıllara zarar birileri çıkmış konuşuyor, takılıp kalıyorsun. Can'la (Kozanoğlu) arada konuşuruz. "Sır Kapısı" (Samanyolu TV'deki bir program) gibi şeyler ilginç oluyor.
Haberden uzak durabiliyor musun?
Çok güzel durabiliyorum. Hafta sonları ve tatillerde, hiç kafayı takmadan, güzel güzel başka şeylerle vakit geçirebiliyorum. '99 depreminde Gökçeada'daydım. Çok şarap içmiş, keyifli bir gece geçirmiştik, hiçbir şey hissetmeden. İşin boyutu orta- →

www.iksv.org/phonem

PHONEM BY MILLER 5

1-10 KASIM 2007

Miller GENUINE DRAFT

www.clubeer.com

GANG OF FOUR

BİLETLER biletix 'TE!

DEVENDRA BANHART

DATAROCK AU REVOIR SIMONE MONOLAKE

THE FIELD PUNKS JUMP UP THE BRUNETTES

LO-FI-FNK BEDÜK KREŞ KİM Kİ O RADIO EKSEN SESSIONS

ROCKTRONICA by MABBAS & STYLE-İST KAAN DÜZARAT (Dinamo 103.8) UMUT BAŞ (Dinamo 103.8)

96.2 Radyo Eksen | Radikal | İstanbul Büyükşehir Belediyesi | Beyoğlu Belediyesi

TEŞEKKÜRLER KODMÜZİK ORGANİZASYON

İKSV

ya çıktığında çok kötü oldum. Geri dönmek istedim, bizim kanaldakiler "sen tatile devam et, daha sonra yayını sürdürecek dinlenmiş insanlara ihtiyacımız olacak" dedikleri için kaldım, ama berbattı. Önemli anlara, dönemlere kayıtsız kalınamaz.

Kolera - Matine Araları
(Karantina Embryo)

Ayben mi?

Hayır, Kolera... Rap'le nasıl bir ilişkin var?

Seviyorum. Yaptığı her işi takip ettiğim Ceza var. Çok iyi yazar bence.

Rap'çilerle ortak bir kâbusunuz var: Teklemek. Eski bir TV'de 7 Gün dergisinde bir yazı bulduk. Muhtemelen senin de küçükken haber dinlediğin spikerler, teklemelerine göre yıldızlanmış.

(dergideki yazıyı inceliyor) Tabii ki Tuna Huş'tan çok haber dinledim, Jülide (Gülizar) hanımdan da. Hatta Ülkü Giray'dan ders de aldım bir noktada. Ona görüntüde dört yıldız, haber okumada üç yıldız vermişler. Katılmıyorum, kesinlikle çok yıldız! Tuna Huş da bence öyle... Haa, küçükken en çok izlediğim haber hangisiydi biliyor musunuz? "Güne Bakış", Can Akbel, "Kele Bakış" derlerdi. *(gülüyor)*

Senin de en büyük korkun teklemek mi?

Hayır, tekleyerek yaşamayı öğrendim. İzleyicinin sabrını tüketmeden bu olabilir, fazla strese girmemek lâzım. İnsan düşer, tatsızdır, ayağa kalkabildiği sürece, komikliğini de kabul ederse gülebilir, hep beraber gülünebilir. Ama Youtube sağolsun, binlerce kişi senin nasıl düştüğünü seyredip gülüyor. Tabii unutamadığım birkaç hadisem var: Adnan Hoca'nın başvurusu üzerine Ekşi Sözlük'ü kapattıkları gece, yayında haber okurken, "ekşi" diyemedim. Esk, eşk, eşki falan derken, bir karambol!.. Ertesi gün araba kullanıyordum, yolda bir kere daha koptum: Öndeki kamyonda Ekşioğlu Nakliyat yazıyordu. *(gülüyor)* Mirgün'le (Cabas) beraber çalıştığımız dönemde, bir kere de gülme krizi tuttu. Gene Amerika Irak'a tehdit yağdırıyor, Saddam çıkıp halka sesleniyor. Mirgün başladı okumaya: "Saddam Hüseyin halka seslendi ve Amerika'nın tehditlerinden korkmayacağını söyledi". Burada Saddam Hüseyin çıkacak, bütün o apoletleriyle, gür sesiyle konuşacak diye beklerken, Irak televizyonunun bir spikeri çıktı, adamın çok kalın, çok kocaman gözlükleri vardı. O gözlüklerin ardında böyle küçücük gözleri var ve vik vik diye bir ses çıkıyor. İkimize de, birden bir gülme geldi. Yönetmen sesi kapattı, "kendinize gelin" diye bağırıyor, ben bir yerde, o bir yerde. Makyaj akıyor. Toparlayana kadar canımız çıktı... Bir kere de bir başka siyasetçi, Meclis'te basın açıklaması yapmış, gözlüğünü yamuk takmış. Orada da aynı şey oldu. Sekiz yılda iki defa olduysa, problem yok. *(gülüyor)*

Peter Gabriel - Games Without Frontiers
(Peter Gabriel I)

Genesis.

Peter Gabriel.

Genesis deyiverdim, Peter Gabriel'in ismi gelmedi aklıma.

Çocuk oyunları metaforuyla savaşları ve milliyetçiliği eleştiren bir şarkı. Senin de çocukluğunda bir "dede olimpiyatları" varmış.

Herhalde hayatımızın en keyifli dönemleridir. Biz dört kuzen yazları buluşurduk. Anadolu Hisarı'nda Amcazade Köprülü Hüseyin Paşa Yalısı'nın bulunduğu alanda, –bir vakıf alanıdır orası– bizim evimiz, yani o vakfın evlatlarının yerleşimleri vardı. Kalmadı artık. Dedem de biz bir araya gelince, "olimpiyat yapalım" derdi. Başka çocuklar da katılırdı. Uzun atlama, yüzme, pinpon. Yarışçı bir ruhla değil, eğlenmek için yaptığımızı hatırlıyorum. İpimizi koparıncaya kadar sürdü bu.

Bir de "dede okulu"ndan bahsediyorsun...

Okul gibi düşünme. Dedem mi takmıştı o ismi, biz mi, hatırlamıyorum. Oyunlar oynardık. Beraber pikniğe çıkardık izciler gibi. Dedem bir yavru kurt havası yaratmıştı. Asla militarist bir şekilde değil, ama sanki her yıl yaşımızla beraber rütbemiz de artar gibi bir durum vardı. Teğmen olmak istediğimi hatırlıyorum! Neşeli şarkılar eşliğinde hoppidipidi yürürdük, Anadolu Hisarı'nın yamaçlarına çıkardık, köşe kapmaca oynardık, denize girerdik. Dedem şarkılar söylerdi. "Çoban yıldızı gibi gönlüme aktın efem" şarkısını dedemden öğrenmişimdir.

Okulda, Köprülü'ler bahsi geçtiğinde neler hissediyordun? Aile içinde bu nasıl konuşulurdu?

Bu durum, başkası konusunu açmazsa aklıma gelmezdi doğrusu. Aile içinde de pek konuşulmazdı... Ama Amcazade, yani yeğen Köprülü'nün bir zamanlar vakit geçirdiği divanhanenin etrafında büyümek, iyi dönemlerinde, restorasyonu sırasında içine girebilmek ayrıcalıktı. Köprülü Hüseyin Paşa'nın sülalesindeki kadınlara erkeklerle eşit haklar tanımış olması, o zaman da hoşuma gidiyordu. Bizim bağımız babaannem sebebiyle. O faydalandığı için biz de faydalanabildik. Derste de Köprülü Mehmet Paşa'nın, oğullarının ve de yeğeninin adı geçince ve başarılarla anılınca, hoşuma gitmişti, "biz Köprülü'lerden geliyoruz" gibi bir-iki şey söylemiştim herhalde. Eğer öteki düzen devam etseydi şimdi n'olurdu, diye düşünmüştüm. Kaymak tabakada yaşamak kısmı önemli değil, ama acaba nasıl olurdu? Kendisinin ne kadar otoriter bir vezir olduğunu daha sonra öğrendim.

Şimdi aile yadigârı bir günlük bulsan, okuyamazsın bile. Çok tuhaf değil mi?

Bu hepimizi ilgilendiren bir durum. Aile yadigârı olması da şart değil. En azından tarih okuyanların Osmanlıcayı iyi öğrenmesi gerek. Annem doktora tezini Osmanlı mezartaşları üzerine yaptığı için öğrendi, ben de ne zaman elime bir şey geçse, tuğra, kartpostal, ona koşarım.

Anne tarafında da ayrı bir tarih var. Onlara dair neler biliyorsun?

Annemin dedesi Ziya Karamürsel, Beşiktaş Kulübü'nün kurucusu ve başkanlarından. Dedem Abdülkadir Karamürsel de kulübe başkanlık etmiş. Akaretler'de, Vişnezade Parkı'nın üzerindeki sokak onun adını taşır: Eskiden konağın olduğu, sonra apartmanların yapıldığı, benim de doğduğum evin yer aldığı sokak Baba Efendi Sokağı'dır. Çünkü ona "Beşiktaş'ın babası" derlermiş, mezartaşında da yazıyor. Sevilen biriymiş, onu göremedim diye üzülürüm. Bu arada, ben Galatasaraylı oldum. Çünkü koyu Beşiktaşlı annem beni maçlara götüremiyordu, ama abim, Galatasaraylı babamın omzunda, sesi kısılmış bir şekilde eve dönüyordu, ben de onları kıskanıyordum. Ama Beşiktaş'ın kalbimdeki yeri ayrıdır, yıllar geçtikçe o tarafa kayıyorum. Annem ve teyzelerim maçları kaçırmaz. Beşiktaş'ın beş yıl önceki onbirini eksiksiz sayarlar. Maçlardan sonra birbirlerini arayıp kritik yaparlar, Beşiktaş gol attığında eve tebrik telefonları gelir. Bizim evde Beşiktaş maçı karşısında, benim yayının izlenme şansı sıfır! Anneannem ise, kendiliğinden piyanoda klasik eserler çıkarıp çalabilen, dansetmeyi çok seven bir kadındı. Shakespeare'den soneler okurdu. Ama dedemin çok erken ölümünden sonra hayatı pek kolay geçmemiş.

Yayında "Ekşi Sözlük" diyemedim. Esk, eşk, eşki falan derken, bir karambol!.. Ertesi gün arabada bir daha koptum: Öndeki kamyonda Ekşioğlu Nakliyat yazıyordu.

Seni hayatta en etkilemiş insan kimdir ailende?

Annem herhalde... Babayı erken yaşta kaybettik. O benim hem annem, hem en yakın dostumdu.

Sülaleni düşününce, sana dair "hayatta hiçbir iş yapmasa dahi geçinir gider" gibi bir izlenim ortaya çıkıyor. Ne işin var gazetecilikte, gecenin köründe televizyonlarda?

Ama ben memur çocuğuyum. Annem de babam da üniversitede öğretim üyesiydi... Vezir-i Azam Köprülü'lerin soyundan gelmek ya da Karamürsel ailesinden olmak, ailede sanayici falan olmadığı sürece fazladan bir rahatlık getirmiyor. Durum başka türlü olsa da yine çalışırdım. İşkolik değilim, ama boş durmazdım, onu demeye çalışıyorum. Belki o zaman, zaten cepte para var diye, sanata yönelmeme destek olurdu bizimkiler. Ama neyse, bence gecenin köründe televizyon da çok güzel.

Söyleşi: ***Pınar Öğünç***

"THE REST OF"
ETNIK SENTETIK
LIMITED EDITION
CD BOX SET

INCLUDING THE FIRST ALBUM
" SELÜLOZİK "

www.myspace.com/etniksentetik

International Music Marketing
İMÇ 6. Blok No : 6201
Unkapanı - İSTANBUL
Tel: (0212)5134271
Fax: (0212)5134272
siparis@immmuzik.com

ÖSS

her zaman her yerde

SAYISAL

1. 1994'te Kanada'da 1323 kişi, **2007 Mayıs'ında** ABD'de 1680 kişi, **2007 Haziran'ında** Almanya'da 1775 kişi **bir alanda toplanıp** gitarla aynı şarkıyı çalarak **rekor denemesi yaptı. Hangi şarkıyı çalıyorlardı?**
a) Lady d'Arbanville (Cat Stevens) b) Paranoid (Black Sabbath)
c) Smoke On The Water (Deep Purple) d) Satisfaction (Rolling Stones)

2. Hangi grubun ilk ismi **Dream 6'tir?**
a) Come b) Cocteau Twins c) Codeine d) Concrete Blonde

3. Hangi grup 2005 yılında, ağırlıkla cover'lardan **(U2, Springsteen, Dylan, Lennon, Harrison) oluşan albümüne** "Early 21st Century Blues" **adını vermiştir?**
a) Shivaree b) Cowboy Junkies c) Lambchop d) Decemberists

4. Ünlü bir grup '86'dan bu yana, kendi şarkılarının farklı sanatçılarca yapılan **remiksleri,** başkalarının şarkılarına kendi yaptıkları **remiksler ve** b-side **parçalarından oluşan "Disco" başlıklı albümler yayınlıyor. "Disco", "Disco 2", "Disco 3"nin ardından bu yakınlarda "Disco Four"u yayınlayan bu grup** aşağıdakilerden hangisidir?
a) Human League b) Pet Shop Boys
c) Duran Duran d) Depeche Mode

5. Avangard rock grubu The Residents '76 yılındaki albümünde yer alan "Swastikas on Parade" **ve** "Hitler Was A Vegetarian" **başlıklı iki uzun parçada "Light My Fire"dan "Sympathy for the Devil"e, "A Horse With No Name"den "Rock Around the Clock"a** rock klasiklerinden pasajları **kendi meşrebince yorumladı. Bu kült albümün adı ne?**
a) First Fascist Show b) One, Two, Three, Four: Adolf The Horror
c) The Third Reich'n'Roll d) 12 Days Of Germania

6. Suzanne Vega anlatıyor: "En güzel aşk şarkılarından biri, bir motosiklete yazılmış: '1952 Vincent Black Lightning'. **21 yaşındaki bir oğlan, kızıl saçlı bir kıza abayı yakıyor, ama bir soygun sırasında vuruluyor.** 'Kızıl saçlar, siyah meşin, tam benim renklerim' **gibi sözleriyle çok sinematografik bir şarkı, bir klasik". Kimin şarkısı bu?**
a) Richard Thompson b) Donovan c) Ben Harper d) Bert Jansch

7. "5.45", "Something 99" gibi şarkı, "100 Flowers Bloom", "A Brief History of the 20th Century" gibi albüm isimleri hangi grubu hatırlatır?
a) Gang Of Four b) 4 Non Blondes c) 4 Hero d) The Four Tops

8. Hangi özlenen grup yakında yeni albümü "Lucky 7"ı **çıkaracak?**
a) Madness b) Bauhaus c) Specials d) The La's

9. Hangisi bir Carter USM şarkısı **değildir?**
a) 1993 b) The 90's Revival
c) Born On The 5th Of November d) 1967

10. Sık sık değişen **Deep Purple kadrosu, 1968'den bugüne ("Mark" numaralarıyla anılan) sekiz döneme ayrılır. David Coverdale,** hangi dönemin **üyesidir?**
a) Mk I b) Mk II c) Mk III d) Mk IV

SÖZEL

1. 116. sayımızın ÖSS'sindeki "Chris McClure kimdir?" sualinin cevabı, bildiğiniz gibi, "Arctic Monkeys'in ilk albümünün kapağındaki sigara içen şahıs"tı. **Şimdi devamı geliyor:** Chris McClure, **geçenlerde "State Of Minds" albümünü yayınlayan "Reverend" lakaplı** Jon McClure'un nesi olur?
a) Kardeşi b) Amcası c) Amcaoğlu d) Hiçbir şeyi

2. Aşağıdaki şarkılardan hangisi bir boksör için **yazılmamıştır?**
a) Muhammad Ali (Faithless)
b) Song for Sonny Liston (Mark Knopfler)
c) Hurricane (Bob Dylan)
d) Kevin Carter (Manic Street Preachers)

3. Hangi folk şarkıcısı Ömer Hayyam'ın dizelerinden **"Rubaiyat" isimli** bir beste **yapmıştır?**
a) Pete Seeger b) Woody Guthrie c) Phil Ochs d) Paul Robeson

4. Eşi Roman Polanski'nin "Acı Ay", "Frantic" gibi filmlerinin yanı sıra en son "Kaldırım Serçesi"nde izlediğimiz aktris Emmanuelle Seigner, **hangi Fransız rock grubuyla birlikte** şarkı söyleyip **ortak bir albüm yayınladı?**
a) Ultra Orange b) Les Rita Mitsouko c) Deportivo d) Eiffel

5. Hangi grubun **2007'de çıkan son albümü** "Hey Venus!" **adını taşıyor?**
a) Super Furry Animals b) Animals That Swim
c) Animals On Wheels d) The Animals

6. Aşağıdaki gruplardan hangisi Britanya topraklarından **çıkmadır?**
a) The Men They Couldn't Hang b) Men Of Porn
c) Men Without Hats d) Men At Work

7. Aşağıdakilerden hangisi bir Morrissey albümüdür?
a) Kill The DJ b) Kill 'Em All c) Kill Yr Idols d) Kill Uncle

8. Hulusi Tunca'nın "Hey Gidi Günler" kitabında da yer alan 1975 tarihli bir röportajda Cem Karaca, Filistin Kurtuluş Örgütü için **bir şarkı bestelediğinden ve bu şarkıyı Türkiye'de de farklı sözlerle plak yapacağından bahsediyor. Hey sayfalarına Cem Karaca'nın söylediğine göre,** orijinal ismi "Ninni" olan **ve hem İngilizce hem Türkçe versiyonu kaydedilen bu şarkıyı biz hangi isimle biliyoruz?**
a) Kavga b) Mutlaka Yavrum c) Mor Perşembe d) Parka

9. Aşağıdaki şarkılardan hangisi Bob Marley'indir**?**
a) God Bless Africa
b) Africa Unite
c) Africa We Go Go
d) Africa's Inside Me

10. Deep Purple üyeleri, bugüne kadar albüm kapaklarında **hangi pozisyonda,** hangi pozda **karşımıza çıkmış değildir?**
a) Bir ateştopunda b) Bir muz kabuğunda
c) Rushmore dağında d) Bir şarap kadehinde

sözel 1

sayısal 6

sözel 4

sayısal 5

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU » Sayısal: 1.c, 2.d, 3.b, 4.b, 5.c, 6.a, 7.a, 8.a, 9.d, 10.c Sözel: 1.a, 2.d, 3.b, 4.a, 5.a, 6.a, 7.d, 8.b, 9.b, 10.b

JET REJİSÖR

Çetin İnanç

Cüneyt Arkın: Daha ne bekliyoruz?

Aytekin Akkaya: Ne istersen yapalım.

Cüneyt Arkın: Haksızlığa karşı savaş!

"Dünyayı Kurtaran Adam"dan

"Geleceği görmesini bilmişiz de, yaşadığımız günü görememişiz. İnsanın bazı olaylara aklı ermiyor; tabiat olayı gibi. Daha önce nasıl tutulan modalardan filmler çıkarttıysak 'Dünyayı Kurtaran Adam' da öyle çıktı. Yedi sekiz sene sonra birden absürd film, kült film, cart film, curt film diye millet konuşmaya başladı. O zamanlar tüm dünyayı 'Star Wars' modası kasıp kavurmaya başlamıştı. Japonu, Çinlisi, İtalyanı uzay işlerine girmiş, biz niye girmeyelim? Uzayda geçen bir kahramanlık öyküsü işte; uzay avantür..."

"Dünyayı Kurtaran Adam'ın yönetmeni" Çetin İnanç, on dokuz yılda çektiği yüz elliye yakın filmi anlatırken, çaktırmadan '60'ların başından '80'lerin ortalarına kadar Türk sinemasının –ve genel olarak hayatımızın– röntgenini çekiyor. "Jet rejisör", eğlenceli ve mütevazı üslûbuyla, bizleri "B sınıfı filmlerin" meşakkatli yollarında gezdiriyor. "Kült" addedilen bir yönetmenin kendi ağzından portresi...

Hazırlayan: Pınar Öğünç

ROLL Kitapları / Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul / Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

Babylon

1 Kasım 21:30 **Depeche Mode Party**
3 Kasım 23:00 **Nekropsi**
6 Kasım 21:30 **Rahmi Saltuk**
9-10 Kasım 23:00 **Balkan Beat Box:** İlk albümleriyle dünyayı yerinden oynatan Balkan rock'una taze kan katan Balkan Beat Box'ın ikinci albümü "Nu-Med" bir süredir piyasada. Grubun İsrail'in Balkan gettolarında doğan yarısı halen memlekette, diğer yarısı da New York'ta ikamet ediyor. Gogol Bordello'nun eski elemanı Ori Kaplan ve Balkan rock'u elektronikle harmanlayan eski Firewater elemanı Tamir Muskat'ın başı çektiği grup, müziklerini "kentli muhacirlerin soundtrack"i olarak tanımlıyor. Eski Fas ve Akdeniz melodileriyle dub kolajlar yapan müzikal otostopçular halihazırda Filistinlilierle, İsrailli Araplarla, İranlılarla, İspanyollar ve Türkiyelilerle ortak bir proje yürütüyorlar.

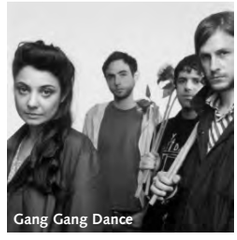
Gang Gang Dance

13 Kasım 21:30 **Vol 01: Türkiye'den Alternatif Rock**
14 Kasım 21:30 **Gang Gang Dance:** Architecture in Helsinki, Sonic Youth, Massive Attack, TV on the Radio gibi gruplarla aynı sahneyi paylaşmış Brooklyn'li deneysel bir topluluk olan GGD, New York indie-art-rock ortamının da gediklilerinden. Neo-primitivist, neo-tribal ya da tribal-noise olarak tarif edilen müziklerinde esasen birçok türe referans var. Endüstriyel bir ambiyans içinde, Afrika ritmlerini Ortadoğu armonilerine ve Arabik synth'lere yedirdikleri parçalarda gerilim dozu yükselirken, –adı üstünde– içinde dans olabilen gürültülü, kaotik, yabanıl bir müzik yapıyorlar. Bant dergisinin sunduğu GGD, kaybolup yolumuzu bulacağımız bir gece yaşatacak...
15 Kasım 21:30 **Naim Dilmener sunar: Dünden Bugüne Ajda Pekkan**
16 Kasım 23:00 **Ayhan Sicimoğlu**
20 Kasım 21:00 **Özcan Deniz**
21-22 Kasım 21:30 **Jhelisa tribute to Nina Simone:** Sudan asıllı, Mississippi doğumlu Jhelisa Anderson, "Sunday in Algiers: A Tribute to Nina Simone"u Katrina kasırgası New Orleans'ı vurmadan önce tamamladı. 94'te başladığı solo kariyerine şimdilik dört albüm sığdırdı, ama hep güzide insanlarla işbirliği içinde oldu. Jeff Buckley, Björk, Massive Attack, Bryan Ferry, James Brown, Herbie Hancock, Michael Franti, Talib Kweli, Arrested Development ve Nitin Sawhney uzayıp giden listenin bir kısmı sadece. Caz, soul, trip-hop, blues ve rock'tan beslenen divayı en büyük ilahı Nina Simone'un parçalarını yorumlarken seyretmek vecd halinde iki gece yaşatacak...
23-24 Kasım 23:00 **Wax Poetic**
27 Kasım 21:30 **Taksim Trio**
29 Kasım 21:30 **Baba Zula**
30 Kasım 23:00 **Alter Ego**

Balkan Beat Box

Jhelisa

Devendra Banhart

Gang Of Four

Phonem by Miller

İKSV tarafından 1-10 Kasım arasında düzenlenen mini-festival, elektronik müzikten hepten uzaklaşmadan, daha rock'laşan bir programla İstanbul sahnesini hareketlendirecek. Phonem'de 20'ye yakın konser ve bir dizi etkinlik var. Norveç'li new-rave/disco-punk grubu Datarock 2 Kasım'da Babylon'da sahne alıyor.
3 Kasım garajistanbul'u not edin: Saykodelik folkun yükselen sesi Devendra Banhart geliyor, öngrup Yeni Zelanda'nın önemli indie-pop gruplarından The Brunettes. Görsel ve güncel sanatlarla da haşır neşir olan Robert Henke'nin, 7 Kasım'da Babylon'da Monolake projesi kapsamındaki minimal tekno ve dub icrasından sonra, İsveç'ten "elektronik müziğin Mogwai'si" olarak anılan The Field sahne alıyor.
10 Kasım gecesi tarihi gecelerden biri olacak: Kreş'le ısınma hareketleri, ardından post-punk'ın lokomotif gruplarından 1977, Leeds doğumlu Gang of Four fitili ateşleyecek. 20 senelik molanın ardından iki sene evvel tekrar bir araya gelen orijinal kadro, dönemin toplumsal arazlarına karşı sivri dilli, funky bir punk icra ederek dansa gelir bir müzik yapıyorlardı. Nitekim daha ilk albümleriyle Rolling Stone'un tüm zamanların en iyi 500 rock albümü listesinde yer almayı başarmışlardı.
Festival kapsamındaki film gösterimleri, söyleşi ve atölyelere katılım ücretsiz. 1 ve 8 Kasım tarihlerinde İstanbul Modern sinemasında gösterilecek Michel Gondry'nin "Dave Chappelle's Block Party" filmiyse festivalin kreması...
www.iksv.org/phonem07

18. Efes Pilsen Blues Festivali

Blues'cuların iştahla beklediği Festival, 2 Kasım-11 Aralık arasında 20 kentimizde blues rüzgârları estirecek. Festivalin konuklarından eski tüfeklerden el almış Bernard Allison, kendine has bir dil yaratabilmiş blues'culardan. John Primer ve Adolphus Bell ise bizzat eski tüfekler: Bell, tek kişilik bir orkestra (mızıka, gitar ve zili aynı anda çalıyor), politik mevzulara yakın ihtiyar bir delikanlı. Vaktiyle Muddy Waters'ın sağ kolu olan Primer'sa iyi bir hikâye anlatıcısı ve ehil bir gitarist. Kentiniz için caz vakti *efesblues.com*'da.

John Primer

Shantel

Fatih Akın son filminde müzikleri ona emanet etti. Namlı DJ, kulüp gerillası/disko partizanı, 23 Kasım'da Venue'de Rus ve Balkan mutfağından füzyon yapacak.

Eddi Reader

Fairground Attraction'un sesi Eddi Reader 24-25 Kasım'da Bronx'ta... "Perfect", "Find My Love", "Winter Rose" ve niceleri. Kaçmaz!

Sıfır

Zafer Aracagök, nam-ı diğer Sıfır, Galatasaray Tosbağa sokaktaki Dogzstar'da 5 Kasım gecesi sıfırın canına can katacak; sitüasyonist gürültü ve elektronikayla felsefi müzikal okumalara girişecek.

Muammer Ketencoğlu

Akordeon ustası, Zeybek Topluluğu'yla 8 Kasım'da CRR'de Batı Anadolu'dan, suyun iki yakasını biraraya getiren Türkçe ve Rumca türküleri icra ediyor…

Ladysmith Black Mambazo

15-27 Kasım arasındaki 11. Uluslararası Ankara Caz Festivali kapsamında, 27 Kasım'da, Güney Afrika'dan "a capella" grubu Ladysmith Black Mambazo sahne alıyor... Grup 29 Kasım akşamı ise İş Sanat'ta İstanbullu müzikseverlerin karşısına çıkacak...

13. Uuluslararası Eskişehir Festivali

Eskişehir'de 17-25 Kasım arasında klasik müzikten caza, resimden tiyatroya 450'yi aşkın yerli ve yabancı sanatçıyı ağırlayacak festival, yine gösterilerden atölye çalışmalarına uzanan, birbirini tamamlayan ve besleyen bir dizi faaliyeti barındırıyor. Konuk ülke Portekiz mercek altında. Fado konserlerinin yanı sıra Portekiz'in uluslararası üne sahip fotoğraf sanatçısı Antônio Sá'nın sergisini izleyebilir, düzenleyeceği atölyeye katılabilirsiniz. *www.eskfest.org*

Gitarcafe'de bu ay

3 Kasım **"Suya Çizdim" Savaş Çağman Coşkun ve Hüseyin Badıllıoğlu**
9 Kasım **Feluka "Doğu Karadeniz Ezgileri"**
10 Kasım **"Kerimantimça" Arslan Hazreti ve Yinon Muallem**
12 Kasım **"B Yüzü Şarkıları" Evren Gülseven ve Aşkın Aldanmaz**
16 Kasım **"Kafdağı'ndan Ezgiler"**
23 Kasım **Babil "Bi Dünya Müzik"**
24 Kasım **Helesa "Doğu Karadeniz'den Türküler"**
30 Kasım **Teneke Trampet "Akustik"**
Sahnesini haftada bir gün amatör müzisyenlere ayıran Kadıköy'deki Gitarcafe'de felsefeden Osmanlıcaya perküsyondan kemençeye çeşitli atölye çalışmaları da yapılıyor. *www.gitarcafe.com*

FESTİVAL

Tekno-eleştirel festival: Amber'07

"Beden-İşlemsel Sanatlar Festivali" amber'07'nin ilki huzurlarınızda. 9-17 Kasım arasındaki festivale 30 sanatçı katılıyor. Performans, atölye ve seminerlerden oluşan festival "teknoloji çağında ses ve tutunma" teması etrafında şekillenecek. Dünya yurttaşları olarak teknolojiye ulaşmadaki eşitsizliği ifade eden dijital bölünmenin hangi yakasında olursak olalım, teknoloji hazretleriyle aramızda bir göbekbağı mevcut. Amber'07 bu noktadan hareketle, farklı disiplinlerden destek alarak, söz konusu ilişkiyi sorguluyor. Festival kapsamında Eda Kaban İstanbul trafiğini eş zamanlı olarak yumaklar aracılığıyla görselleştirecek. Ayrıca 1999'da İstanbul Tiyatro Festivali'nde "F@ust Sürüm 3.0" ile izlediğimiz sıradışı Katalan Tiyatro Topluluğu Fura Dels Baus'un kurucu elemanlerından Marcel·li Antúnez'in 16 ve 17 Kasım'da gerçekleştireceği performansı kaçırmamakta fayda var. Jakob Leben ve Robertina Sebjanic, Hernando Barragan, Tanja Perisic ve Ekmel Ertan festivale katılan diğer sanatçılar arasında. Tütün Deposu, garajistanbul, Aksanat, İTÜ ve Sabancı Üniversitesi festivalin gerçekleşeceği mekânlar. Bilgi için: *www.a-m-b-e-r.net*

Marcel·li Antúnez

Kısa ama özlü bir festival

19 yaşına basan İstanbul Uluslararası Kısa Film Festivali, 7-14 Kasım tarihlerinde, birçok festivalden ödül almış kısa filmlerin yanı sıra, söyleşi ve atölyelerle zenginleştirilmiş programıyla sinemaseverleri buluşturuyor. Ücretsiz olarak gerçekleştirilen etkinlikler Alman, Fransız ve İtalyan kültür merkezlerinde takip edilebilir…

PERFORMANS

Bohçacı geldi hanım! Cadının Bohçası!

Kars'ın bir köyünde dünyaya geldi, 16 yaşına bastığında erkek olarak yaşayamayacağını anladı, İstanbul'un yolunu tuttu, macerası da çilesi de bitmedi. Transseksüel bir kadın olarak yaşamını sürdürüyor Esmeray. Kürt. Politik tavrıyla, bir şekilde siyasetin ama göbeğinde ama kenarında... Beyoğlu'nda onu tanımayan yok. Bir buçuk yıldır Beyoğlu Süslü Saksı Sokak'ta midye satıyor. Tanıyanlar bilir, başına ne gelirse gelsin olaylardan hikâye çıkarır, kahkası da muhabbeti de eksik olmaz. Ne zamandır Beyoğlu'nun bir cafe'sinde yaşadıklarını anlatıyordu; Kürt, eşcinsel, transseksüel, midye satıcısı bir kadın olarak. Hikâyeye göçü, erkekleri, kadınları, lubunyaları, sokakları, barları, siyasi eylemleri, eylemsizleri de kattı, büyüdü, büyüttü, taştı. Bir gala da şart oldu: 9 Kasım akşamı "Cadının Bohçası" İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Kampüsü'nde.

Garajistanbul

Tiyatro: *1-2-8-15-29-30 Kasım 20:30* **Oyunu Bozuyorum**
22-23-24 Kasım 20:30 **Grimavi** (Bilsak Tiyatro Atölyesi)
Dans: *5-6 Kasım 20:30* **Camadamlar**
19-20-26-27 Kasım 20:30 **Güneşli Pazartesi**
Müzik: *22 Kasım 21:00* **Sema: Hayat Gülerken Ağlatır**
Edebiyat: *14 Kasım 21:00* **Murat Uyurkulak**

TİYATRO

Dot sezonu açtı: Kürklü Merkür

Türkiye tiyatro sahnesine yeni bir soluk getiren Dot, yola çıktığı ilk günden bu yana rotasını şaşırmadan yoluna devam ediyor. Bu sezonu, İngiliz yazar Philip Ridley'in "Kürklü Merkür"üyle açıyor Dot. Kaos sonrası dünya, kelebek ticareti yapan "yukarıdakiler" ve bellekleri yok olmuş gençler; kelebek yiyorlar, geçmişlerini unutmak için... Büyük partiler, eğlence, hissizlik ve çaresizliğin kıyısındaki bellek yitimi... Kürklü Merkür 7-10 Kasım arasında her akşam 20.30'da Dot Sahnesi'nde. Ayrıntılar için: *www.go-dot.org.*

SERGİ

"Gerçekçi ol, imkansızı talep et"

Ernesto Che Guevara'yı ölümünün 40. yılında anarken, onun insanlığa adadığı ünlü sözü Karşı Sanat'taki serginin adını taşıyor: "Gerçek ol, imkansızı talep et". 17 Kasım'a kadar sürecek olan Halil Altındere'nin küratörlüğünü üstlendiği sergiye yurtdışından ve Türkiye'den 41 sanatçı katılıyor. Serginin katılımcıları, yaşadıkları ve ürettikleri kentlerde "yeni bir yaşam-yeni bir dünya" olasılığının emarelerini arıyor. Berlin, Frankfurt, Viyana, Amsterdam, Gent, Şikago, New York, Ankara, İzmir ve İstanbul'dan güncel sanatçıların, imkânsızlığın gerçek dünyasında direnmeye çalışan "iş"lerini görmek için yolumuzu İstiklal Caddesi'ndeki Elhamra Pasajı'na düşürmekte fayda var.
Ayrıntılar için: *www.karsi.com*

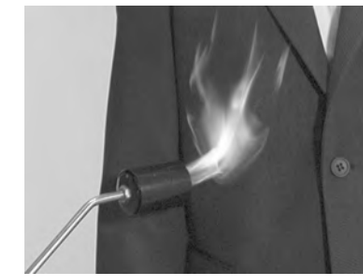

Allah Korkusu

22 Temmuz seçimleri arifesinde açtıkları "Seçim Afişleri" sergisinin hafızamızdaki izleri silinmeden, Hafriyatçılar 10 Kasım'da açılacak Allah Korkusu afiş sergisiyle beşeriyetin bam teline dokunuyor. Afişler, her türlü iktidara karşı, o iktidarın ürettiği, beslediği, itaatin en önemli araçlarından biri olan hizaya girmenin korkusunu ele alıyor. Allah korkusu ve Allah korkusuna direnmenin mekanizmaları üzerine çok sayıda grafiker, tasarımcı, ressam, çizer ve yazarın gözüyle nakledilmiş afişler 5 Aralık'a kadar Karaköy Hafriyat'ta.
Adres: Necatibey Caddesi No: 79 Karaköy

Uygarlığın Kökeni

Sanayi devriminden asırlar önce, doğayla özdeşleşmenin, duygusal bilgeliğin, cinsel eşitliğin ve sağlıklı yaşamın hüküm sürdüğü evcilleşme ve tarım öncesi zamanda, günümüzün sosyo-ekonomik kodlarının temellerinin atıldığı inanç sistemlerinden mimariye, gündelik yaşamı dönüştüren bir dönem yaşandı. Bu sürece ait buluntu envanterinden derlenen bir seçki, "12 bin yıl önce 'Uygarlığın Anadolu'dan Avrupa'ya Yolculuğunun Başlangıcı' Neolitik Dönem" başlığıyla 9 Aralık'a kadar Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi'nde sergilenecek…

MEKAN

Misket Şarapevi

Beşiktaş'ta bir şarapevi, adı Misket. Edirne'den Merlot, Papazkarası ve Misket üzümlerinden yapılan şaraplarda el emeği göz nuru var. Sıcak şarap, sucuk ekmek mi? Yoksa dünya şarapları repertuarına mı bakmak istersiniz? Spesiyaller cabası: Manastır usûlü kurufasulye, fırında kuzulu pilav, Edirne usûlü yaprak ciğer. Adres kolay; Balıkpazarı'nındaki fütüristik kartal heykelinin kuyruğu yönünde az yukarı, sağdaki ikinci sokak, köşe bina. Ailemizin DJ'leri de Misket'te. *www.myspace.com/misketsarapevi, tel: 227 59 23*

Homo Capitalis

17 Kasım - 2 Aralık 2007

kargart

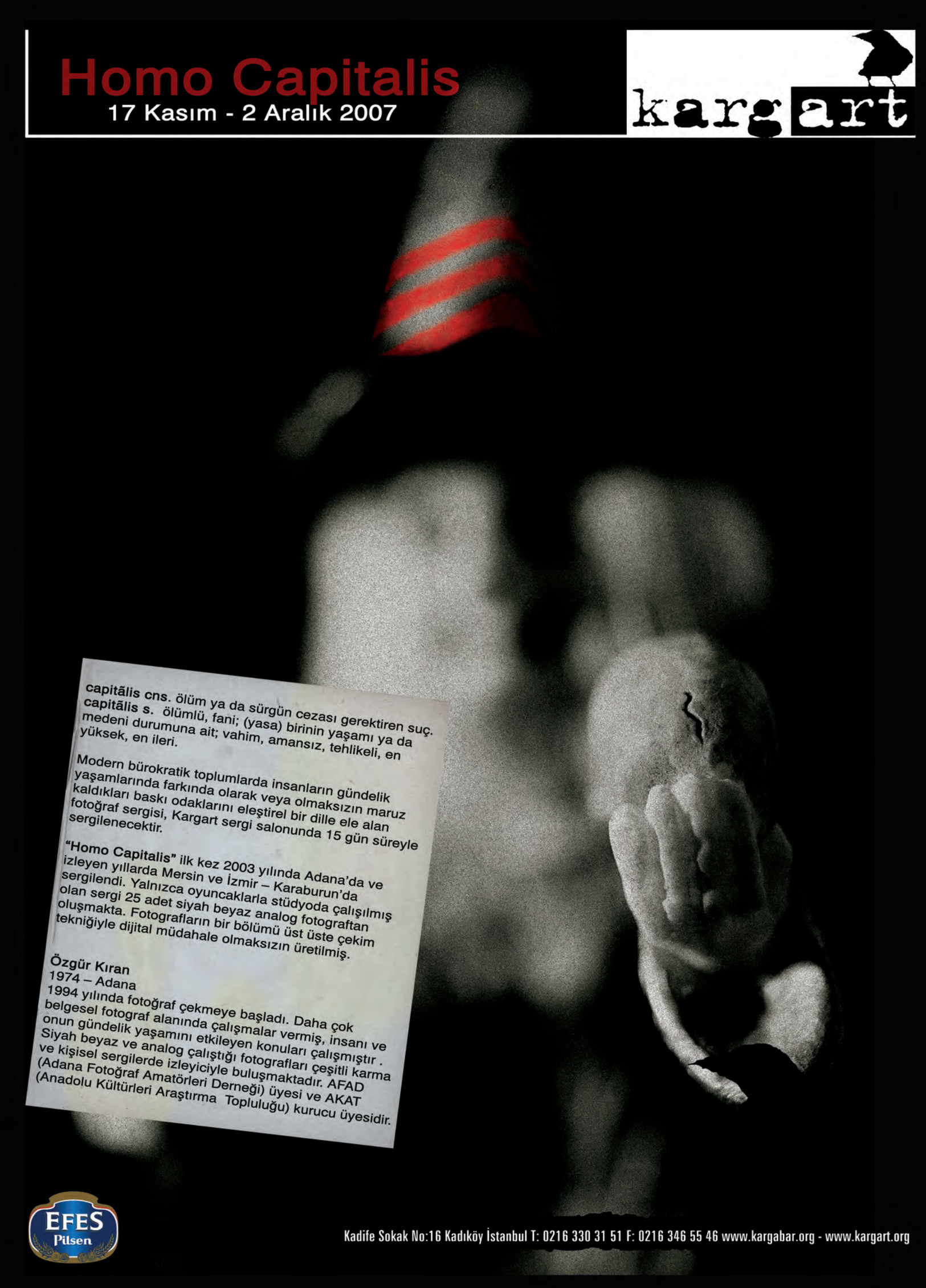

capitālis cns. ölüm ya da sürgün cezası gerektiren suç.
capitālis s. ölümlü, fani; (yasa) birinin yaşamı ya da medeni durumuna ait; vahim, amansız, tehlikeli, en yüksek, en ileri.

Modern bürokratik toplumlarda insanların gündelik yaşamlarında farkında olarak veya olmaksızın maruz kaldıkları baskı odaklarını eleştirel bir dille ele alan fotoğraf sergisi, Kargart sergi salonunda 15 gün süreyle sergilenecektir.

"Homo Capitalis" ilk kez 2003 yılında Adana'da ve izleyen yıllarda Mersin ve İzmir – Karaburun'da sergilendi. Yalnızca oyuncaklarla stüdyoda çalışılmış olan sergi 25 adet siyah beyaz analog fotograftan oluşmakta. Fotografların bir bölümü üst üste çekim tekniğiyle dijital müdahale olmaksızın üretilmiş.

Özgür Kıran
1974 – Adana
1994 yılında fotoğraf çekmeye başladı. Daha çok belgesel fotograf alanında çalışmalar vermiş, insanı ve onun gündelik yaşamını etkileyen konuları çalışmıştır . Siyah beyaz ve analog çalıştığı fotografları çeşitli karma ve kişisel sergilerde izleyiciyle buluşmaktadır. AFAD (Adana Fotoğraf Amatörleri Derneği) üyesi ve AKAT (Anadolu Kültürleri Araştırma Topluluğu) kurucu üyesidir.

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org - www.kargart.org

ROLL KİTAPLIĞI

Andrei Platonov Can (Sel)
Cemil Kavukçu Mimoza'da Elli Gram (Can)
David Hopkins Dada ve Gerçeküstücülük (Dost)
Ernesto Laclau Popülist Akıl (Epos)
Ernesto Che Guevara Bolivya Günlüğü (Everest)
Gore Vidal Düello (Literatür)
Italo Calvino Kesişen Yazgılar Şatosu (YKY)
John Berger Ve Yüzlerimiz, Kalbim, Fotoğraflar Kadar Kısa Ömürlü (Metis)
José Saramago Manastır Güncesi (Merkez)
Küçük İskender Küçük Hayat Depoları (Sel)
Mike Davis Gecekondu Gezegeni (Metis)
Murathan Mungan Yedi Kapılı Kırk Oda (Metis)
Müjde Arslan (der.) Rejisör Atıf Yılmaz (Agora)
Nelson Algren Altın Kollu Adam (Versus)
Orhan Kahyaoğlu Rahimdeki Ot (Metis)
Pelin Özer Cam Kulübeler –202 Haiku (Roll)
Ryu Murakami Yok Yere... (Doğan)
Roni Margulies Larda Yüzen Alsancak (Agora)
Timur Soykan-Demet Bilge Ergün Sapan (Güncel)
Yüksel Taşkın Milliyetçi Muhafazakâr Entelijansiya (İletişim)

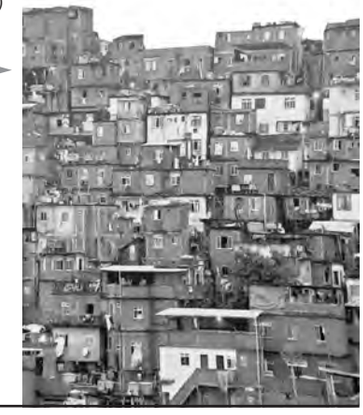

Bi'daha, ey hanımefendi!

Etnomüzikog A.J. Racy, bir "esrik duygular yaratma sanatı" olarak değerlendirdiği "tarab" müziğini, 300 sayfada enine boyuna incelemiş. "Tarab kültürü ve sanatı" altbaşlıklı "Arap Dünyasında Müzik" isimli bu kitap, Arap müziği ile tasavvuf ve Türk sanat müzikleri arasındaki bağlantıların da göz önüne serildiği eşsiz bir kaynak.

Günümüzde, kabaca "tören" ya da "kutlama" anlamına gelen *hafla* sözcüğü, reklamı yapılmış büyük tarab icraları için kullanılmaktadır. (...) Hadise çoğunlukla akşam vakti gerçekleşir ve *hafl sâhir*, yani "akşam kutlaması" olarak sunulur. Ümmü Gülsüm'ün genellikle yaptığı gibi, bir tiyatro salonundan gerçekleştirilebilir. (...) Genellikle kalabalık bir dinleyici söz konusudur; sayıları yüz ile bin ya da üstü arasında değişir. Özel kutlamalar (*haflah hassa*) ise bu konuda birer istisnadır; genellikle belli bir kuruluşa ya da aile konuklarına özel, küçük hadiselerdir bunlar. Hafla izleyicileri genellikle farklı farklı arka planlardan gelirler. Aralarında erkek ya da kadın, zengin hamiler, devlet görevlileri, askerler ve sıradan vatandaşlar bulunabilir.

Açıktır ki, hadisenin halka açık doğası, çok çeşitli müzikal eğilimlere sahip bireyleri kendine çekmektedir. Bu fenomeni Ümmü Gülsüm de fark etmiştir. Anlatılanlara göre, 1925'de mesleki kariyerine başladığında zamanın bilgili sammi'ası (dinleyiciler) karşısında çok heyecanlandığını, fakat çok sonraları kendine güvenini kazandığını, hatta dinleyicisiyle karşı karşıya olmaktan, "sanki okuldaymış da dinleyiciler de öğrenciymiş gibi" zevk almaya başladığını söylemiştir. Aynı zamanda, dinleyicilerin kişilik özelliklerini "sanki eğlenceli bir film izliyormuş gibi" inceleyip dört ana tipe ayırmayı başarmış ve bu dört ana tipi kendine özgü bir hicivle tarif etmiştir.

Ümmü Gülsüm'e göre birinci dinleyici tipi aşırı derecede hassastır ve harikulade şekilde kendinden geçer. "Onu bir bilinçsizlik (*şurûd*) ve inilti boşluğunda yüzerken görürüm, sonra aniden, diğerlerinin alkışladığını duyunca kendine gelir ve onların alkışlarına katılır." İkinci tip, hızla değişen ruh halleri sergiler. Aşırı derecede sakindir, fakat şarkıyı duyar duymaz tarabın etkisi altına girer ve son derece heyecanlanır. "Cümle aralarında bağırır: 'Kemân ya Sitt!' (Bir daha söyle, ey hanımefendi!); ama bununla da yetinmeyip, aşırı neşeden (*naşva*) dolayı oturduğu yerin üstüne çıkar ve takdirini herkes gibi alkışlayarak göstermek yerine *tarbûş*unu (fes) havaya fırlatır." Ümmü Gülsüm, haflaya başında hiçbir şey olmadan gelen, fakat çok heyecanlandığı bir anda başka birisinin fesini kapıp havaya fırlatan bir adamı, yine bu gruba giren farklı bir örnek olarak gösterir. Üçüncü tip dinleyici, çok enerji harcayarak ama büyük bir tutkuyla şarkılara eşlik etmeyi sever. "Ne yapacağını görmek için daha pasaj bitmeden şarkı söylemeyi aniden kestiğimde, çoğu kez utancını diğer dinleyicilerden gizlemeye çalışırcasına gülümseyerek etrafına baktığını görürüm."

Ümmü Gülsüm

Dördüncü tip ise muhtemelen icraya onu dinlemek için değil de dikkat çekmek için gelenlerdir. Ümmü Gülsüm'ün *muharric*, yani "soytarı" adını taktığı bu tuhaf insan türü ne zaman tarab zevkiyle (*intaşa taraban*) kendinden geçse, diğerleri gibi alkışlamak yerine ağaç sopasıyla yere ya da oturduğu şeyin kenarına vurur. "O herkes gibi 'tekrar' demez; bütün salonu kahkahaya boğan uzun bir uluma koyverir."

Ümmü Gülsüm, mesleki kariyeri boyunca karşılaştığı bu ve diğer dinleyici tiplerinin hepsinin de onu seven ve onun da sevdiği bir dinleyici kitlesinin parçası olduğunu ekler. Anlattığına göre bu Mısırlı şarkıcı bazı hayranlarından öylesine etkilenmiştir ki, örneğin Hacı Hafız et-Tahhân adlı hayranına *es-Semmî'u'l-evvel* yani "İlk Sammi" unvanını vermiştir. Dinleme tarzlarının en uç tezahürleri üzerinde duruyor gibi görünse de bu tarifler aslında bir yandan da arzu edilen veya tahammül edilebilen çok çeşitli dinleme davranışlarını betimler.

El Hâmûlî gibi mikrofon öncesi taht şarkıcıları için sesin gür olması arzu edilmenin ötesinde gerekliydi de. 1932'de Azbekiyya Tiyatrosu'nda Ümmü Gülsüm'ün önüne koyulan mikrofonu sahneden öfkeyle fırlattığı anlatılır. (...) Modern hafla sanatçıları için ses sistemi vazgeçilmez bir araç olmuştur.

Haflanın "teatral" atmosferi göz önüne alındığında, çekici dış görünüm ve etkili sahne duruşu ideal mutrib ya da mutribenin çok işine yarayabilir. Uygun yüz ve el jestleri de yine takdir görür. Örneğin, bir şarkıcının câmid, yani "donuk" ya da "ifadesiz" görünmemesi gerektiği sık sık söylenir. Geniş bir repertuvar bilgisinin yanı sıra tarab sanatçıları olağanüstü bir fiziksel dayanma gücüne de sahip olmalıdır. Örneğin, ünlü Suriyeli şarkıcı Sabah Fahrî, on saat boyunca hiç durmadan şarkı söyleyebilmesiyle tanınır.

A.J. Racy, Arap Dünyasında Müzik –Tarab Kültürü ve Sanatı (Ayrıntı)

KILL THE YOUNG

Kral Cantona

Gorman biraderler ikinci albümleri "Proud Sponsors Of Boredom"ı yayınladı.

Neden isminiz Kill The Young?
Dylan: Biraz provokatif bir isim. Toplumun gençler üzerindeki gittikçe artan baskısına dikkat çekmek istedik. Bir an evvel büyümeleri, yetişkin gibi davranmaları bekleniyor onlardan. İnsanın masumiyetine kasteden bu tavra gıcığız. Ama vaaz vermiyoruz, biz de bu gençliğin bir parçasıyız.
İlk albümünüz küçük bir şehirde kapana kısılmış gençler hakkındaydı.
Olly: Evet, oradan kaçmak istiyorduk, ama bu bunaltı o kadar da kötü değil, çünkü yaratıcılığı tetikliyor. Bu ikinci albümse kaçtığımız bu yeri aslında nasıl da özlediğimizi far-

ketmemizle ilgili. Tıpkı bir rehinenin, kendisini rehin alana karşı şefkat beslemesi gibi.
İlk albümden müzikal olarak ne gibi dersler çıkardınız?
Olly: Artık eskisi kadar naif değiliz ve istediğimizi gerçekten yapabiliyoruz. Her aşamada işin içindeyiz. Bu albüm ilkine nazaran daha fazla bize ait.
Bu albümde de prodüktör Dimitri Tokovoi'la çalıştınız.
Olly: Bu kez bizim de söyleyecek iki lafımız vardı. Onunla aynı fikirde değilsek tartışabiliyorduk. Çok sempatik bir adam. Ama Arsenal'i tutuyor. Kimse mükemmel değildir!
Siz Manchester United'lı mısınız? Cantona hakkında ne düşünüyorsunuz?
Tom: Kalkık yakalarıyla tam bir kraldı, bu dünya sanki ona aitti. Gerçek bir centilmendi, mizah duygusu da vardı. Dünyanın en iyi futbolcusu olduğunu biliyordu ve kendine küstahlık etme hakkı tanıyordu. İş müziğe gelince, küstah tipleri sevmeyiz, o ayrı.
Neden vatanınız İngiltere'de değil de Fransa'da daha çok seviliyorsunuz?
Dylan: Bazı gruplar daha bir Avrupalı oluyor. Şarkı sözlerimiz, mesela Arctic Monkeys gibi, sadece İngiliz toplumu üzerine değil.
Olly: Placebo da Fransa'da çok seviliyor. Muse ise İtalya'da el üstünde tutuluyor.
Yeni single'ınız "We Are The Birds" tam '70'ler havasında.
Tom: Bu bir iltifat. Bir tür Nirvana-Joy Division buluşması olduğunu düşünüyorum. Ama bu albümde daha pek çok farklı titreşim var.
(Les Inrockuptibles, Sound Of Violence, Evene, çev: Derya Bengi)

PATRICK WATSON

İlk punk Erik Satie

Cinematic Orchestra'nın son albümünde vokal yapan Patrick Watson, kendi adını taşıyan grubuyla yayınladığı "Close To Paradise" albümüyle Kanada'dan ses veriyor.

Grubu nasıl bir araya getirdin?
Patrick Watson: Bizim grubun adı Patrick Watson. Birkaç yıl önce bir fotoğraf kitabına müzik yapmak için başladık bu işe. Görüntülerin üzerine oturacak bir müziğin canlı kaydedilmesi fikri aklımıza yatmıştı. O zamanlar bir grup olacağımızı düşünmüyorduk, ama bir süre sonra adımızı değiştirmenin mümkün olmadığı bir noktaya geldik. Gruba uygun bir isim bulmak çok zor, ne de olsa çok eklektik bir müzik tarzımız var. Şarkılarımızın hepsi birbirinden çok farklı.
Bu eklektik müzik anlayışını neye borçlusunuz?
Hepimiz okullu müzisyenleriz. Dördümüzü birleştiren bir çeşit çimento olan Beatles'ı saymazsak, müzik zevklerimiz birbirinden uzak. Kimimiz Led Zeppelin'i, kimimiz Erik Satie'yi seviyor. Hayatımın en önemli iki bestecisi Claude Debussy ve 20. yüzyıl müziğinin gerçek babasıdır Erik Satie'dir. Satie olmasaydı John Cage de, Steve Reich da olmazdı. Bana kalırsa ilk punk'lardandır. Çünkü kurulu düzene aykırı, provokatif ve mizah dolu işler yaptı. Bazı besteleri bugün yayınlanmış olsa, herhangi bir Sex Pistols parçasından daha fazla gürültü koparırdı.
Grubun şarkıyazarı sensin, öyle değil mi?
İlk başlarda şarkı yazmaya niyetim yoktu. Birkaç şarkı sözü yazıp söyleme ihtiyacı hissettiğimde Johnny Cash'e, Dylan'a döndüm. Ama bugün çok karşılaştırıldığımız Nick Drake'i ve Jeff Buckley'i çok kısa bir süre öncesine kadar hiç dinlememiştim... Herkes bizim bir şarkıyazarı-şarkıcı projesi olmadığımızı bilmeli.
Gelecekle ilgili planlarınız neler?
Bir sonraki albümde biraz doğaçlama

takılacağız, perküsyon ağırlıklı yeni bir sound'un peşindeyiz. Daha az katmanlı, ama ayrıntılarla dolu. Daha enerjik de diyebiliriz. Belki gruba yeni bir isim de buluruz. Adımızın Cinematic Orchestra olmasını isterdim. Bence şahane bir grup ismi bu, ama çalmışlar işte!
(Musicomh, Les Inrockuptibles, çev: Ç.Ö.-D.B.)

AYO

Anti-depresan şarkılar

Sade, Ben Harper, Tracy Chapman gibileriyle karşılaştırılan Almanya çıkışlı folk-soul-reggae sanatçısısının ilk albümü ''Joyful'' yayınlandı…

İlginç isminizin bir anlamı var mı?
Babam Nijeryalı ve Yoruba soyundan geliyor. Ayo, yerel dilde "sevinç" demek. Tıpkı albümümün ismi gibi.
Kısa sürede her kesimin gözdesi oldunuz. Sahnede kodamanlara müzik yapmak nasıl bir duygu?
O tip konserler bana göre değil. Geçen ay Monako'da verdiğim konserde 18 bin avroya şarap satılıyordu. Tabii kendinize soruyorsunuz, "burada ne işim var?" diye. Mesele, sadece bazı insanların bu fiyatı karşılayabilmesi değil, 5000 kilometre ötede bir tas yemek bulamadığı için ölen çocuklar varken, bu paranın sokağa atılması.
Sizin de travmatik bir çocukluğunuz

olmuş. Ama bunun müziğinizi iyi anlamda etkilediğini söylüyorsunuz…
Karmakarışık, ama çok sevimli bir ailem var. 15-16 yaşlarındayken yazdığım ilk şarkılarım annemle ilgiliydi. Duygularımla başa çıkabilmemi sağladılar. Öncesinde, beni rahatsız eden hislerimi içime atardım. Diyebilirim ki müzik ilacım oldu.
Şarkılarınızı evde gizlice kasetlere kaydediyormuşsunuz.
Babam bulduğunda, kasetlerdeki sesin bana ait olduğuna inanmadı. Ben de bir daha söylemek zorunda kaldım. O kadar utandım ki, ben mutfakta arkadaşımla şarkı söylerken, bahçede durmasını rica ettim. Üç dakika sonra geldi, eğer okula devam etmek istemezsem, böyle bir zorunluluğumun olmadığını, müziğimle uğraşabileceğimi söyledi. Beni bir demo kaydetmek için stüdyoya götürdü ve müzik kariyerim başladı.
Şimdi bu debdebeli ortamla nasıl başa çıkacaksınız?
Şöhret birçok insanın seni tanıması, ama senin onları tanımaman anlamına geliyor. Bu mesafe demek ve ben mesafelerden nefret ederim. Hayatımda çok fazla mesafeler oldu, oysa ben dinleyicime yakın olmayı seviyorum. Gitarımın kırılmayacağını bilsem, aşağıya onların yanına atlardım.
(The Guardian, çev: V. Can Yazıcı)

RICHARD HAWLEY

Babam ve ustam

Bir dönem Pulp'ta da gitar çalan şarkıyazarı Hawley, beşinci albümü "Lady's Bridge"i Sheffield'a adadı.

Albümün ilk single'ının B yüzündeki "Vicars Row" adını nereden alıyor?
Şarkının adı Firth Park'taki büyüdüğüm sokaktan geliyor. Aslında bu babamın çelik fabrikasındaki işinden çıkarılmasından önceki, daha mutlu zamanlara dair bir şarkı olacaktı. "Güneş parlıyordu, her şey yolundaydı ve birden dünya tepetaklak oldu. Bu şehirde 80 bin çelik işçisi vardı, hepsi şutlandı ve ben hâlâ dün gibi hatırlıyorum o günleri."
"Lady's Bridge" şarkısının ve o köprünün sizin için anlamı nedir?
Yıllarca üzerine hiç düşünmeden haftada üç dört kez yürüdüm o köprüde. Sonra Sheffield tarihine dair bir kitap okuyunca çok etkilendim. İşin kişisel yanını sorarsanız; bu yıl 40 yaşımı bitirdim, babamı kanserden kaybettim. Onunla köprülerde çok yürüdük. Küçükken elimden nasıl tutuyorsa, büyüyünce içmiş vaziyette sendeleyerek yanından geçtiğimde gene öyle tutardı. Ama o köprüyü babamla beraber hiç geçmedik. İşte benim için köprünün anlamı bu.
"Tonight The Streets Are Ours" (Bu gece sokaklar bizim) neye dair?
Bu şarkı sokakları kendimiz için geri istemekle ilgili. Belediye encümen üyelerinin ve siyasetçilerin katıldığı bir program izlemiştim, hepsi birbirinin sırtını sıvazlıyordu, çünkü sokaklardaki anti-sosyal tavır sorununun üste-

sinden gelmeyi becermişlerdi. Televizyona okkalı bir tekme geçirecektim... Bu aptal kutusu insanları hapsediyor, özellikle çocukları.
Pulp'tan Jarvis Cocker'la ilişkiniz çok eskilere dayanıyor.
İkimiz de çok küçükken bir partide tanışmıştık galiba. Benimle ilk konuşmak isteyen o oldu, bir arkadaşım için toplama bir kaset yapmıştım. O da o arkadaşımla deniz kenarına gitmiş ve kızın arabasının teybinde benim kaset çalıyormuş. Santo and Johnny'nin de "Teardrop" diye bir şarkısı vardı kasette, çok sevmiş, kim olduklarını öğrenmek istemiş vs... Hâlâ düzenli olarak konuşuyoruz. O sadece noel arkadaşı değil, bir hayat arkadaşı.
Neler dinliyorsunuz bu ara?
Arcade Fire'ı beğeniyorum. The Maccabees, Camera Obscura ve The Research... Ama genellikle eski şeyleri dinliyorum, '60'lardan bir Etiyopya soundtrack'im var. Yıllardır duyduğum en ruhani, en acayip şey.
(BBC, Artistdirect, çev: Çiğdem Öztürk)

REVEREND & THE MAKERS

Sheffield'lı Manu Chao

"Reverend" lakaplı Jon McClure, ilk albümü "The State of Things"le İngiltere'de büyük ilgi görüyor.

Sheffield'den geliyorsun. Orada Arctic Monkeys elemanlarıyla takıldın, farklı gruplar kurdun. Bu kentte müzik ortamı çok mu hareketli? Sen de bu sahnenin bir parçası mıydın?

Jon McClure: Londralı gazetecilere bakarsanız kuzeyden gelen grupların tamamı Manchester'lıdır! Sheffield, Thatcher'in ağzına sıçtığı eski bir sanayi şehri, artık çok fakir bir yer. Gençlerin buradan kaçması için en geçerli yol, bir grup kurmak. Bugün para peşine düşen bütün çocuklar Arctic Monkeys gibi gitar müziği yapmak istiyor. Ama Sheffield'ın geçmişinde Cabaret Voltaire, Human League gibi elektronik müzikçiler de var. Ben temelde bir "beat şairi"ydim, yaptıklarımı seven birçok grup benimle birlikte çalmak istedi. The Makers böyle kuruldu.

Bir de kitap hazırlıyormuşsun. Bu kitapta şiirlerin mi olacak?

Hikâyelerimin, çeşitli notlarımın ve Bukowski tarzındaki şiirlerimin bir kolajı olacak. Biraz tuhaf, cool, sinik satırlar... Adı "Lies", herhalde gelecek sene çıkar.

John Cooper Clarke'la ortak çalışmanızdan bahsedebilir misin? İlk single'ınızın B yüzündeki "The Last Resort"a birlikte imza attınız.

Onu punk şairi olarak değerlendiriyorlar. O dönemde Buzzcocks, The Clash gibileriyle yolları çok kesişti. Ama sonra eroinde kendini biraz yitirdi. Nico'yla birlikte takıldı bir süre. Şimdi onunla çalışmak büyük bir onur. Tanıştığım tek dahi.

Çok üretken birine benziyorsun.

Çalışmayı severim. Bugün "show business"ın içine giren herkes bir süre sonra "business show" yapmaya başlıyor, varsa yoksa "bu kaç para eder, şu kaç para eder?" Ben sadece şov yapmak istiyorum, yaratıcı bir şeyler ortaya koyuyorum ve pozitif mesajlar iletiyorum. Tüm dünya, özellikle de İngiltere çok çalkantılı bir dönemden geçiyor. Belki de sadece dans ettirmek için pop müzik yapıyor olabilirim, ama aynı zamanda çağıma tanıklık etmek istiyorum.

"18-30" şarkısını dinleyen biri "Tatile çıkmak istiyorum, la la la" gibi sözleri çok hafif bulabilir.

O ironik bir şarkı. Şu İngilizler yabancı ülkelere tatile gidip kendilerini karmaşanın, düzensizliğin içine bırakmaya bayılırlar, ama ülkeye döndüklerinde, buradaki yabancılardan, karmaşa ve düzensizlik yarattıkları için yaka silkerler. Benim için İngiltere mühim değil, ben evrensel olmak istiyorum. Manu Chao'yu tanıyorsunuz değil mi? Onun mesajı dünyanın dört bir yanında yankılanıyor.

(Sound Of Violence, çev: D.B.)

ANI DIFRANCO

İnsanlık için feminizm

Amerikalı şarkıyazarının iki CD'lik retrospektif albümü "Canon" kendi plak şirketi Righteous Babe'den çıktı, bugünlerde ayrıca bir de şiir kitabı yayımlandı.

Neden 37 yaşınızda bir retrospektif albüm çıkarmaya karar verdiniz?

Fazlaca geciktiğimi söyleyenler de oldu, çünkü 20'nin üstünde albümüm var. Ayrıca bu işe bulaşmamın bir sebebi bebeğim. Eve bağlandım. Kızım sadece 8 aylık ve zamanımın büyük kısmını alıyor.

Sahneye 9 yaşında başlamışsınız. Niye bu kadar erken?

Gitarımı elime alır almaz gitar dükkânındaki çocukla, yani Mike'la çok yakın arkadaş olduk. Beni konserlere götürüyordu. Onun sa-

yesinde her cins şarkı yazarı ve folkçuyla tanıştım.

O günden bu yana çevrenizde ne gibi değişiklikler gözlemlediniz?

Amerika o zamanlar şirketlerin eline tamamıyla düşmemişti, müzik gerçekti, radyo gerçekti, sevdikleri müziği döndürüp duran bir takım DJ'ler ve bugünkü zincir mağazaların yerine bakkallar vardı. Ben o kültüre tanık oldum, değişimi gördüm ve kendimce direndim.

Aileniz neyle uğraşıyordu?

Ebeveynlerim özgürlükçüdür. Annem kapı kapı dolaşıp el ilanları dağıtarak kadın adayları destekleme kampanyalarında çalışıyordu, ben de onun peşine takılıyordum.

Demokratların kadın adayı Hillary Clinton ve baş aday Barack Obama hakkında ne düşünüyorsunuz?

Hiç inandırıcı değiller. Medya, bütün yarışı onlara indirgeyerek iğrenç davranıyor. Demokrat aday Dennis Kucinich'in ne kadar sağduyulu olduğu konusunda benim gibi düşünen bir sürü insanla konuştum. Ama "seçilebileceğini sanmıyorum" diyorlar, çünkü medyada okudukları bu. Eğer seçilemeyeceğini düşünürseniz, tabii ki seçilemez.

Tek kadın adayın daha radikal olmaması sizi üzüyor mu?

İçimdeki pratik kişilik zaten başka türlü olamayacağını söylüyor, 2008'de Beyaz Saray'da bir radikal feministin oturma şansı yok, yavaş yavaş olmalı bu. Tabii eğer, benim de tercih ettiğim biçimiyle, silahlı bir devrim gerçekleşmeyecekse! Feminizm çevreyi korumak, savaşlara ve ırkçılığa son vermek için de bir önkoşul. Feminizm sadece kadınlar için değil, insanlık için gerekli. Patriyarkal düzen erkekler için de iyi değil, çünkü savaşa gidip ölüyorlar.

(Guardian, çev: Ç.Ö.)

THE CRIBS

Pastanın ispatı

Üçüncü albüm "Men's Needs, Women's Needs, Whatever"ı yayınlayan Jarman kardeşler (Gary ve Ryan ikiz, Ross ise küçük) İngiltere'den West Yorkshire-Wakefield'den geliyor.

Saman alevi gibi parlayıp sönen grupların aksine sessiz ve derinden gidiyorsunuz. Böyle yükselen bir grafiği öngörüyor muydunuz?

Ryan Jarman: Tek albümlük bir grup olmadığımızı en başta da söylüyorduk. Pastanın ispatı tadıdır. Zırvalarsaydık millet sırtını dönerdi. Mainstream'de yer alma derdimiz yok. Ama ortalığı biraz sarsmak istiyoruz.

Sizi en çok ifrit eden şey ne?

Indie müzik, yeni pop müziği olma yolunda. Grupların çoğu şirket zihniyetli. Söyleyecek sözleri yok. Sadece ünlü bir marka olmak istiyorlar. Ortalıktaki şarkı sözleri o kadar sıradan ve demode ki.

Franz Ferdinand'ın 2006 Amerika turnesinde öngruptunuz. Albümünüzün prodüktörlüğünü Alex Kapranos'un üstlenmesi nasıl oldu?

Bir sürü prodüktörle görüştük, hepsi eşek yüküyle para istedi. O sıralarda Alex, Wakefield'daki mekânımıza gelip gidiyordu, plaklardan konuşuyorduk. Aynı grupları sevdiğimizi gördük. Birden dank etti: Neden Alex prodüktörümüz olmasın? Sağolsun, beş para almadan beş hafta boyunca bizimle çalıştı.

"Be Safe" adlı "spoken word" parçanın sözleri Sonic Youth'un gitaristi Lee Ranaldo'nun. Onunla işbirliği nasıl oldu?

Epeydir "spoken word" parçalar yapmak istiyorduk. Sonic Youth'cularla tanıştık. Meğer albümlerimizi dinliyorlarmış. Bunu duymak koltuklarımızı kabarttı. Lee Ranaldo yeni albümün prodüktörlüğünü yapmak istediğini söyledi. Ama biz Alex'le yola çıkmayı kararlaştırmıştık. Ranaldo'ya bir "spoken word" parça yapmasını teklif ettik. Stüdyoda tek bir günde çıktı "Be Safe". Harika bir herif. Çok güzel bir resim yaptı sözlerle.

Medyadan bu kadar uzak durmanızın sebebi ne?

Jet hızıyla meşhur olursanız, kendinizi sistemin içinde buluverirsiniz ve niçin bir grup kurduğunuzu unutabilirsiniz.

(Popmatters, çev: Yücel Göktürk)

TUXEDOMOON

Pan-post-nasyonal

Kaliforniyalı ve dünyalı grup Tuxedomoon, deneysel rock ve caz sularında gezinen 14. albümü "Vapour Trails"i yayınladı.

No wave, punk ve elektro sahnesinin en deneysel ve bağımsızlığına en düşkün figürlerinden birisiniz. Bugünden bakınca o yılların nasıl görüyorsunuz?

Blaine Reininger: 70'li yılların sonundaki ortam, popüler müzikte zeka, yaratıcılık ve zevk anlamında iyi bir döneme girildiğinin habercisi gibiydi. '80'li yıllarda gerçeküstücülüğün, romantizmin ve alternatif kültürlerin zafer kazanacağını düşündüğümü hatırlıyorum. Fena yanıldım. Kültürel ortam 50 sene geriye gitti, paranın ve muhafazakârlığın hükmü altına girildi.

Steven Brown: O yıllarda kapalı bir camia veya bir okul yoktu, herkes kendi köşesinde iş görürdü. Ne yazık ki müziğin kategorilere ayrılması engellenemedi. Plak şirketleri basmakalıp fikirler üzerine kurulup büyüdüler. Halbuki her zaman, duvarlar ören değil, duvarları yıkan müzikler ilginçtir.

Beste aşamasında herkesten farklı bir yol mu izliyorsunuz?

Peter Principle: Biz anarko-sendikalist bir kolektifiz. İyi bir yöntem geliştirdik. Toplu halde doğaçlamalar yapıp kaydediyoruz. Sonra birimiz bu bantları dinliyor, işe yarar fikirleri ayıklıyor. Sonra sıra hep beraber bunları inceltmeye geliyor.

Grup üyeleri Yunanistan, ABD ve Meksika'ya dağılmış durumda. Yeni albümünüz "Vapour Trails" için ilham kaynaklarını nerede buldunuz?

Brown: Dünyanın ilk "pan-post-nasyonal" grubuyuz!

Reininger: Albümdeki şarkılar büyük ölçüde Yunanistan'da bestelendi, ama gittiğimiz her yere ilhamımızı yanımızda taşıyoruz. Grup içi diyalog hiç kesilmiyor.

Brown: Yeni albümdeki "Muchos Colores"in sözlerini, Zapatistaların Subcomandante Marcos'undan alıntılarla oluşturduk. Yaptığımız her kayda, kendi dünyamızdan parçalar taşıyoruz. Yaşadığımız yerlerde farklı diller konuşuyoruz, farklı kitaplar okuyoruz, farklı yemekler yiyip farklı bir müzik çıkarıyoruz.

Yer değiştirmek, yaratıcılığınız için bir koşul mu?

Reininger: Aynı yerde otlayıp duran bir Tuxedomoon düşünemiyorum.

(Rock & Folk, Premonition, çev: D.B.)

Ülkeyse, üç vakte kadar bırakıp gideceğini bilmeden şeker bir delikanlıya abayı yakan ve bir yığın git gelle karar bozduğu anda dokunulup okşanılmadan kalan bir bakire misali, önce bunalıma girdi, bir müddet sustu, sonra gözü sokaktan geçen ite uğursuza takılmaya başladı, kendini bir iki öptürdü, sonra üzerine bir hafiflik geldi, dillendi de dillendi, sonra da her şeyi unuttu, kötü yola düşüp bir fahişe kadar özgür oldu, özgürlüğünü de istibdatla pekiştirdi. **MURAT UYURKULAK**, Tol
(Tanju Duru'nun "Duru Zamanlar" albümünün kitapçığındaki pasaj)

Kömür madenlerinde çalışan işçiler çalışmaları bittikten sonra yıkanıp temizlenirler ve zenci olmadıklarını görerek mutlu olurlar. Zenciler sabah uyanınca kömür madeni işçisi olmadıklarını anlayarak mutlu olurlar. **CAVANNA**, Karşı Ansiklopedi

M.I.A.
Kala
(XL Recordings)

Londra doğumlu Sri Lanka'lı Mathangi "Maya" Arulpragasam. Yani M.I.A. (Missing in Action). Uzun süredir herhangi bir irtibatı olamadığını söylediği Tamil Kaplanı babasının gerilla ismi "Arular", 2005 yılında yaptığı ilk albümünün de ismiydi. Geçtiğimiz yaz sonunda çıkan, bu yazının da mevzuu olan ikinci albümü ise annesinin de ismi olan "Kala". M.I.A.'nın Kali ve Sugu adlarında iki kardeşi var. Bu demektir ki, aile albümünü tamamlaması için önümüzde iki şahane kayıt daha görünüyor.
İlk parça "Bamboo Banga" Jonathan Richman'ın 1976 tarihli "Roadrunner" parçasından bir alıntıyla açılıyor.
Albümden çıkan ilk single "Boyz", Dubsided plak şirketinin de kuruculları Britanyalı house/elektro ekip Switch'le ortak bir çalışma.
M.I.A'nın ilk albümü "Arular"daki ortağı ve eski sevgilisi Philadelphia'lı prodüktör-DJ Diplo'yla ortak çalışması "Hussel" Afrika, Ortadoğu hattında ilerliyor ve adeta Kardeş Türküler'le bir arada çalınıp söyleniyor...
"Mango Pickle Down River" Avusturalyalı Aborijin ergenlerden kurulu hiphop beşlisi The Wilcannia Mob'un vokalleriyle bezenmiş.
"Jimmy" 1982 Bollywood filmi "Disco Dancer"ın barındırdığı "Jimmy Jimmy Aaja" parçasının yeniden yazımıyla oluşturulmuş bir cover. '80'lerden demlenerek gelmiş, albümün yapısından en ayrı düşen bu disko parça, ilk elden kitch olarak yaftalanabilecek –ki varsın olsun– etkileyici bir çalışma. Youtube'dan izlenebilen klibinde, Durga, Lakshmi misali çok kollu Hindu tanrıçalarının '80'lerin estetiğine vuran aksi ve Bollywood estetiği var.
"20 Dollar", Liberia'da 20 dolara edinilebilen savaş silahı AK47'nin üzerine mevzilenmiş. Pixies'in "Where Is My Mind?"ındaki nakaratın benzer şekilde kullanımı ile New Order'ın "Blue Monday"inden koparmalar içeren bir şarkı.
"Come Around"un zamanımızın gözde prodüktörü Timbaland'la yazılmış olması albümün popüler mecradaki kıymetini iyice artırmış olmalı...
"The Turn", hipnotik ve akustik sound'dan payını en fazla almış parça. Belki biraz da hüzünlü olduğunu söylemek lâzım.
Dub/reggae yollu, seri silah seslerinin ve mermi sürüm takırtılarının yazar kasa şangırtısıyla karılıp loop oluşturduğu parça "Paper Planes", The Clash'ın "Straight to Hell"inden de sample barındırıyor. Punk'ın savaşçı, militan tayfası The Clash, herhalde M.I.A.'nın yanına en yakışan müzik ve tavırlardan biri. Somut bir Clash izi taşımayan ilk albüm "Arular"ı gene bu sayfalarda yazdığımda kullandığım bir ifade, belki de şimdi yerini daha çok hak ediyor: "Öyle ki, Joe Strummer ile Bob Marley'i Pencap'ta ya da Rio'da aynı sahneye çıkarın ve dans edin!"
M.I.A., parçalarının şiddet içerdiği gerekçesiyle yakın zamana kadar giremediği Amerika Birleşik Devletleri'nin vizesini Bono'nun forsunu kullanması sayesinde alabildi ve "Kala"yı Hindistan, Liberya ve Londra'nın yanı sıra Amerika'da kaydetti.
M.I.A. elektronik, house, dance, hiphop, dub sahnesinin arkasından fırlayıp rock'ın punk kulvarından Jonathan Richman, Pixies, Clash gibi isimlerle muhtelif coğrafyaların seslerini birbirine karıp bir nevi gerçek dünya müziğini yapıyor. Az bildiğimiz ya da yalnızca adına aşina olduğumuz yörelerin yerel seslerini, işgalci bir kulak tavrıyla, adlı adınca anmak yerine "dünya müziği" diye kestirip atma cahilliğinin de belki artık sonu gelir, bu gibi albümler sayesinde.
"Kala" müzikal bir dünya atlası. Gözünüzü kapatıp üzerine bastığınız her parmağınızın altından bir M.I.A. parçası çıkarabilirsiniz. 12 şarkıda devr-i âlem. *Cem Sorguç*

Patrick Watson
Close To Paradise
(Secret City Records)

İzlanda ve Kanada. Soğuk, ferah, acımasız toprakların müzikleri son yıllarda gittikçe birbirine yaklaşmış bulunmakta; ruhu, deneyselliği, kategori dışılığı, performans ön plancılığı, multi-enstrümantasyonculuğu, oyuncakları ve folk/ilahi sularında yüzen minimalizm ve barok arasında gelip gidişlerinden bu paralelliğin kurulmaması namümkün. Patrick Watson'ın nefis İzlanda konseri, iki ülkenin müzik camiası açısından bakıldığında damak zevklerinin/paylaşımların birbirine ne kadar uyduğunun güzel bir göstergesidir ayrıca. Gelelim cennete yakın seslere...
Bu albüme bakacak olursak, Patrick Watson namlı şahsın ve Patrick Watson adındaki grubun etkilendikleri müzik, la belle epoque'un altınlı, absinthe'li 19. yüzyıl Paris'inden çıkagelmiş. Müntehir şairlerin kol gezdiği, afyon odalarının kırmızı melekli rehavetinin kapladığı bir Erik Satie gezegenindeyiz, Debussy'nin faunlarla dolu ormanları ve köpüklü denizlerindeyiz burada. Evvelinde punk yapmış adamlardan bu dekadan melodiler tuhaf gelebilir, ama klasik müzik eğitimleri/eğilimlerini kullanmaktan ve bu etkilerden bahsetmekten geri kalmamışlar bu albümde. Bundan sonra ne yaparlar bilinmez, ama bu tüllü yerde çok rahat ve güzeller.
Satie'nin "Pièces Froides"ları, soğuk beyazlığın sarı kelebeklere erimesi ise, "Close to Paradise", melankoli ve saadet arasında Tim Burton'ın ölü gelinleri ve pumpkin king'lerinin raks ettiği hüzünlü ve oyunbaz arafıdır diyebiliriz. Gözlerinizi kapatın –Burton'ın dünyasını, kökvari ağaçlarını, makas elli kahramanlarını "duyacaksınız." Çocukluk ve yetişkinlik arasında olacaksınız. Dualite'ler, Burton'da da, Watson'da da ön plana çıkıyor zaten. Mesela, "Weight of the world"de 19. yüzyıl arpejsel piyanosu ile bir "Delicatessen" estetizmi, karanlık ve aydınlık arasındaki kirli yeşil ışığın müziğini yapmış oluyorlar. "Mr. Tom" yine belle epoque'tan kopma bakır kaplı kıvrımlarıyla Viyana pastalarının kıvamında bir hüzün ve huzur karışımında. Bu gelgitler, halet-i ruhiyedeki iniş çıkışları Debussy'nin "Mer"ine ne kadar uygun düşüyor, malum.
"Luschious Life"ta Jeff Buckley mevzuunu tekrar açmadan edemeyeceğiz. Her ne kadar herkesin Buckley'nin melaike'vari sesiyle kıyaslanmasına karşı çıktığımızı belirtmiş olsak da, burada benzetme yapmadan, adeta "gaipten sesler duymaktayız izlenimi uyandı" demekten kendimizi alamıyoruz. Sanki "Grace"ten bir parça kopmuş, yıllar sonra Strindberg'vari bir "hortlak sonatı" şeytanlığıyla kucağımıza düşmüş gibi. İnsan kendini tutamayıp benzetme yaptıkça, acaba eskiye olan takıntılarımdan dolayı yeninin tadına hiç varamayacak mıyım korkusuna kapılabiliyor bazen... Heyhat, eski, yeninin devşirmeleriyle hiçbir zaman eski kalamıyor ki! Yeni sesler eskiyi andırırken, hafif burukluklarımızla birlikte yeninin sarı, sade güzelliğinin kıymetini ve tabii ki zorluğunu idrak etmiş oluyoruz. Eski yeni boyalarla boyanıyor, yeninin yer yer eğreti, yer yer yeni bitmiş otların kaşındırıcı tazeliğiyle bittiği yerde, acaba bu ne zaman eskiyecek, bitecek mi korkularıyla, daha bir değerli, daha sarılası, kavranası bir hal alıyor. "Giver" namlı parçada, "Is it just me or do you feel strange.../isn't it strange that nothing lasts/...Talk is like broken glass?" (Bende mi sorun, yoksa sende mi kendini tuhaf hissediyorsun.../hiçbir şeyin devam etmemesi tuhaf değil mi/konuşmalar kırık cam gibi" sözleri, Buckley'nin nehir sesiyle birleşince, ebediyet ve cennet düşüncesinin ölüm ve yokoluşa ne kadar yakın olduğunu anlıyorsunuz. Evet, burada cennete yakınız, bir o kadar donmuş bir göl hapsi olan Dante cehennemine yakın olan bir cenette. İyi şeyler çiftleriyle, arka ve önleriyle oluyor ne de olsa. *Pelin Batu*

Herkes eninde sonunda evinin yolunu bulur. Bu içgüdüyü hiç yitirmeyiz. **J. M. COETZEE**, Düşman

Soğan soyarken sevdiğiniz ve yitirdiğiniz birini düşünün. Böylece gözleriniz boşuna yaşarmamış olur. **CAVANNA**, Karşı Ansiklopedi

Büyük acılar daha önemsizlerinin hissettirdiklerini engeller ve tersine, büyük acıların yokluğunda en küçük dertler ve sıkıntılar bile bize büyük acı verir. **SCHOPENHAUER**

Ayaklarım zamandışı bir yerde duruyor. Kuzey Ege'de, taşlar arasında bir zamanda... Zaten yeteri kadar realizm yaşıyoruz. Üsküdar'da oturuyorum, markete gidiyorum, alışveriş yapıyorum. Bu kadar realizm bana yetiyor. Duygularımla yolculuğa çıkıyorum.
TARIK SİPAHİ *(Yeni Şafak'taki söyleşisinden)*

NICK CAVE BEYOĞLU'NDA!
Nick Cave'in "And The Ass Saw The Angel" kitabı sonunda Türkçeye çevrildi. "Ve Eşek Meleği Gördü" şerefine, 21 Kasım'da The Hall'da parti var: Müzikli-filmli, küçük İskender, Pelin Batu, Ekin Sanaç gibi konukların katılacağı bir okuma seansı...

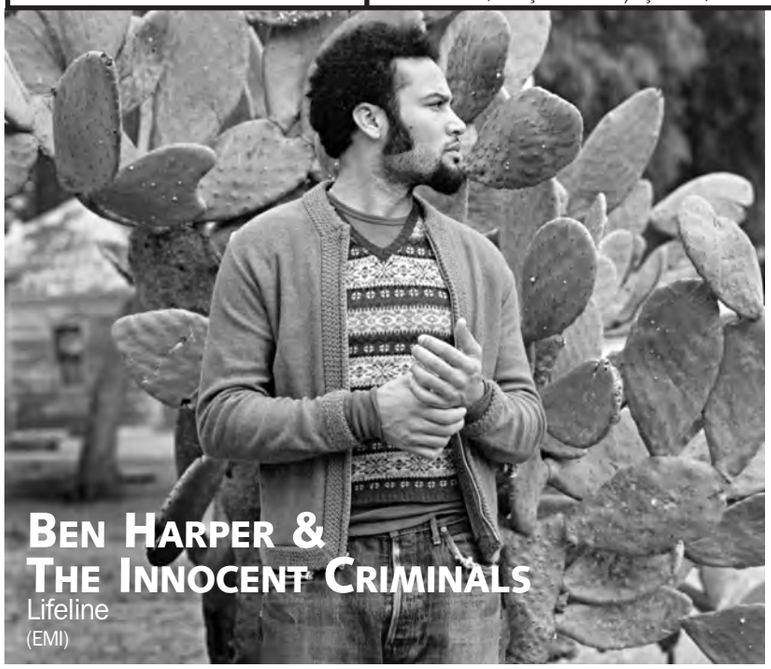

Ben Harper & The Innocent Criminals
Lifeline
(EMI)

Ben Harper'ın hakkı ödenmez. '90'lar boyunca blues'u evirdi, çevirdi, neredeyse yeni baştan yarattı. Yüz yıl öncesinden alıp, ayağımıza dibine getirip bıraktı. Böylece kalbimizdeki en özel yerlerden birine de yerleşiverdi. Ancak 2000'li yıllarla birlikte bir nostalji hastalığından da muzdarip olmaya başladı. Geçmiş ile gelecek arasında köprü olmaktan vazgeçti. Neredeyse çıkmaz bir sokak haline geldi. Bu sokağın manzarası da güzel güzel olmasına da, insan girdi mi, bir yerlere varmak istiyor.
"Lifeline" Harper'ın dokuzuncu stüdyo kaydı. 2006 Mart'ında çıkan çift CD'lik "Both Sides of the Gun"ın arkasından nispeten kısa bir süre geçmişken yayınlanıyor. Dokuz aylık bir turnenin sonunda, Harper orkestrası Innocent Criminals ile Paris'te stüdyoya kapanıyor. Bir hafta sonra da tamamı canlı kaydedilen "Lifeline" elinde dışarı çıkıyor. Kayıtlar antika cihazlarla yapılmış. Albüm kapağına, "hiçbir safhada bilgisayar ya da protools kullanılmamıştır" diye not düşülmüş. Müzisyenler için canlı kayıtlar ya da modern teknolojinin bir kenara konulması ciddi meydan okumalar olabilir. Anlarız. Ancak bizim gibi basit dinleyiciler açısından kıstas çoğu zaman dinlenirken alınan zevkten ibaret oluyor. O zevk de "Lifeline"dan pek alınmıyor işin açıkçası. Savaş karşıtı açılış "Fight Outta You"da, yürek burkan aşk şarkısı "Needed You Tonight"da, "gerçek mutluluğun kanatları vardır" dediği "Having Wings"de kendi şarkı sözlerinin en güzel örneklerini veriyor Harper. Kulağımıza çalınan müzik içinse aynı şeyi söyleyebilmek zor... Kötü değil. Ama baştan çıkarmıyor. "Fight Outta You" ve "Put It On Me" gibi bir-iki parçayı kenara koyarsak, albüm tekrar tekrar dinleme isteği uyandırmıyor. Hafızadan kolayca silinip gidiyor. Sebepse retroluktan ziyade, bir "groove" kaybı gibi duruyor. Ne diyelim, galiba bu gidişle tutacağız kolundan Ben Harper'ı, Innocent Criminals yerine Fun Lovin' Criminals'la bir stüdyoya kapatacağız. Onu harekete geçirse geçirse, onlar geçirir gibi geliyor! *İlker Aksoy*

Iron & Wine
The Shepherd's Dog
(Sub Pop)

Kendi odasında yazdığı, iki akustik gitarla çaldığı ve kaydettiği şarkılardan oluşturduğu ilk albümü "The Creek Drank The Cradle" ile folk müziğin yalın ve içten bir örneğini veren Sam Beam, aşağı yukarı beş senedir birçok müzikseverin dikkat ettiği bir isim. O tarihten sonra yavaş yavaş kozasını delen Beam, içindekileri mikrofonu ve gitarına aktaran yapayalnız müzisyen personasını terk edip zamanla kendisine yeni koridorlar açmaya başladı. İkinci albümü "Our Endless Numbered Days" ve sonraki EP'lerinin kayıtlarında stüdyo olanaklarından daha fazla yararlanan ve gitarını farklı enstrümanlarla destekleyen Beam'in Calexico ile yaptığı çalışmalar ve The Postal Service, The Shins ve Stereolab gibi gruplara yaptığı cover'lar sanatçının ismini daha çok dinleyicinin hafızasına kazıdı. "The Shepherd's Dog", Iron & Wine standartlarına nazaran daha geniş müzik ülkelerinde dolaşıyor. Yaylıların ve piyanonun mikse dahil olduğu, nadir de olsa Beam'in her daim derinlerden gelen sesinin vocoder'dan geçirildiği ve geri vokallerle desteklendiği, hatta "House By The Sea" örneğindeki gibi elektronik seslerle şarkı açılışlarına sahne olan bir albüm elimizdeki.

Ancak Iron & Wine en büyük özelliğini, yani hemen dinleyeni kendini bağlayan gitar melodilerini ve gürültü yapmaktan çekinen samimi vokallerini yine ön planda tutuyor; yeni eklenen öğeler sadece bu temel güzelliklerin üzerine spot ışığı yansıtıyor. Perküsyonların etkisiyle eskiye göre daha tempolu olan albüm, yine de "Carousel" ve "Boy In The Coin" gibi kırılgan ve ağır çekim şarkılarda ulaşıyor zirvelerine. Güney kökenlerini imge dünyasına yansıtan Beam, bilgelik ve alçakgönüllüğü birleştiren şarkı sözlerinin içine ABD hükümetinin dünyayı soktuğu halden duyduğu rahatsızlığı da, belirsiz ama anlayan için keskin bir şekilde yerleştirmiş. Iron & Wine hâlâ yeldeğirmenlerine karşı çekinmeden ve naif bir şekilde karşı koyulabileceğinin ispatı. *Yiğit Atılgan*

Eğer Pisa kulesi sağa doğru eğilmişse yağmur yağacak demektir. Sola doğru eğilmişse siz kuleye öbür yönden bakıyorsunuz demektir. **CAVANNA**, Karşı Ansiklopedi

Bir insan en kötü yönlerimizi, en kötü ve incitici yönlerimizi biliyorsa ve bunları söylemeyip gizliyor, bize gülümsemeyi ve şakalar yapmayı sürdürüyorsa, buna ne deriz? Sevgi deriz. **J. M. COETZEE**, Yavaş Adam

– İngilizlerin yeni gözdelerinden Genesis'te Türk bir eleman bulunduğunu duydum, doğru mu? **AHMET TOPUZLU** (Bakırköy - İstanbul)
– Türk gitaristi Arman Dovan, üç yıla yakın zamandır Genesis'te çalışmaktadır. Son yıllarda İngiltere'nin en sevilen gruplarından biri haline gelen Genesis'te Dovan, takma adla çalışıyor. Yakında gruptan ayrılacağını açıklayan Arman Dovan, bundan böyle yaşamını Londra'da açacağı butikte geçirecek. *(6 Mart 1974 tarihli Hey dergisinin Dilek Kutusu sayfasından)*

Ian Brown
The World Is Yours

(Interscope)

Film siyah-beyaz. Yakışıklı adamımız, dumanlı köşesinde kederini cool'lukla alalamış bir vaziyette takılmaktadır. İçkisinden bir fırt alır ve müzik başlar. Janjanlı jeneriğimiz girer: "The World is not Enough", pardon, pardon, "The World is Yours." Bu bir Bond filmi soundtrack'i değil. Değil. (Bunu sık sık hatırlatması lâzım insanın kendine!) Ian Brown beşinci solo albümünü bizlere takdim etmiş bulunmakta, yalnız, bu sefer sevinelim mi, üzülelim mi pek kestiremiyoruz. "Solarized"ın paslı saat sesi ve serinliğinden sonra bu yanardöner kıvılcımlı "şey" kafa karıştırmıyor değil. Arada tanıdık ve hoş melodiler, o sevdiğimiz nazal sesler yok değil –üstelik eski gülümüze The Smiths'den Andy Rourke, Sex Pistols'dan Steve Jones ve Sinead O'Connor gibi muhterem isimler de refakat etmiş bulunmakta. Belki bir martini ve zeytinle işi kurtarabiliriz, kim bilir?

Her erkek Bond olmak ister, derdin ne, diyebilirsiniz. Ama programlanmış yaylı orkestrasyonu, sahte ihtişamı ve kayganlığıyla bu imaj bile kastre ediliyor burada. Elektronika, reggae ve funk beat'leri ile flört etmiş adamımıza bu da yakışır gerçi. Ayrıca böyle abartılı kreşendolu keman aranjmanlarını Marc Almond yapınca sorun olmuyor da Ian'ımız yapınca mı batıyor diyebilirisiniz, yine haklı olarak. Belki adam "Eternal Flame" namlı 1980 hiti kokan şarkısında R&B'nin en kepaze ritmlerini alıp Britney Spears'in toksik orkestrasyonuyla harmanlayarak "generation MTV"nin bir parodisini yapmaktadır, ne biliyoruz ki? Kafaların biraz karışık olduğu kesin! Boşverin, karışıklık da iyidir deyip geçelim bu mevzuyu istersiniz, zevkleri ve renkleri bulandırmayalım şimdi.

Aslında albümle ilgili sorun ne kemanlar, ne de bir "Phantom of the Opera" kıvamındaki şatafat. Hatta, dediğimiz gibi, işin müzikal tarafına kinayeli ve espiritüel bir şekilde bakarak çok eğlenebiliriz bile. Sorun sözlerde başlıyor ve bitiyor. Uncut dergisi kadar gaddar olmayıp Ian Brown'in güftelerini Phil Collins'inkine benzetmek istemesek de, "Wish that I could scoop up all those children in my arms / Give them the love they need and protect them all from harm." (keşke bütün o çocukları kollarıma alıp / ihtiyaçları olan bütün sevgiyi onlara verip onları kötülüklerden koruyabilsem) gibi sözlerle karşı karşıya kalınca, insan ister istemez biraz affalıyor, eleştirmenlerin mesih/Bono kıyaslamalarını anlayabiliyor, konu itibarıyla Michael Jackson karabasanını hatırlayabiliyor. Neredeyse bütün albümde bu gibi sözlerle karşılaşacaksınız, hazırlıklı olunuz. Amma velakin, netlik iyidir, ayrıca adamımız bizim sempati duyduğumuz davalara değiniyor. "Illegal Attacks" adlı çıkış parçasında mesela, Irak ve Afganistan'da işlenen cinayetlere gayet sert bir şekilde tavır koyuyor, ülkesine ve Amerika'ya, yani "kötü adamlara" ne güzel geçiriyor(lar): Unutmayalım, Sinead de var burada. Tabii ki saygı duyup, empati kurup, geçebiliriz, geçiştirebiliriz de bu sözleri. Artık Greenday'den tutun en gariban gruplar bile bu gibi "eleştirel" işlere imza atıyor. Sonuçta bunu mesele haline getirip dillendirmek, yine, yine, yeniden bağırmak gerek. Artık haber niteliğini bile yitirmiş bomba yağmurlarının devam ettiğini hatırlatmak gerek. "Does not a day go by without the Israeli Air Force fail to drop its bombs from the sky?" (Gün geçmiyor ki İsrail hava kuvvetleri, bombalarını semadan yağdırmasın) demek gerek belki, bu çıplaklıkla, bu propaganda tonalitesinde. Yine de, aynı şeyler daha bir zarafetle, üstü kapalı kelimelerin zenginliğiyle icra edilebilirmiş diye düşünmeden edemiyor insan. Irak Türküsünü bu konudan muaf tutalım, bu bir savaş ağıtıdır deyip konuyu kapatalım, tamam. Heyhat, bütünü için, "od ile korkutma bizi ey vaiz / çünkü canımız oda yanmaya mutad eyledi" demeden geçemeyeceğiz. Vaizler sözleriyle büyülemeli ki, dinleyelim onları. *Pelin Batu*

Thurston Moore
Trees Outside The Academy

(Ecstatic Peace)

Bağımsız rock'ın büyükbabası Thurston Moore'un ikinci solo albümü elime geçtiğinde beklentilerim farklıydı. Biraz temkinliydim, çünkü Thurston Moore esas grubu Sonic Youth'un dışında, sık sık farklı müzisyen ve gruplarla rock, free caz ve her türlü avant garde müziğin sınırlarını zorlayan bir müzisyen. (İsminin yazılı olduğu projelerin sayısı o kadar fazla olunca, bu albümün 1995 yılında çıkan "Psychic Hearts"tan sonra ikinci solo albümü olduğuna inanmak biraz zor.) Çoğu zaman da bu projeler kolay yutulur lokmalar olmuyor. Bu albümde karşıma nasıl bir sonik kargaşa çıkacaktı bilmiyordum. Ancak Thurston Moore'un sadece ilk isminin yazılı olduğu ve kendisinin spot ışık altında gitarını çalan siyah beyaz fotoğrafının bulunduğu albüm kapağı esasında içeriği belli ediyordu. Bu bir noise projesi değildi.

Açılış parçası "Frozen Gtr", Moore'dan beklenmedik bir şekilde ön planda olan keman ve akustik gitarla albümün genel modunu çok başarılı bir şekilde çiziyor. Özellikle Samara Lubelski'nin kemanı albümün içinde önemli bir yere sahip. Normalde Sonic Youth'un gitar feedback'lerinin olması gereken yerlerde kemanın kullanılması isabet olmuş. Kemanın yokluğunda albümün genel sound'u çok cılız olabilirdi. Lubelski haricinde Dinausor Jr.'dan J. Mascis gitar sololarda, Sonic Youth'tan Steve Shelley bateride ve Charalambides'den Christina Carter vokalleriyle albümün diğer katılımcılarından. Özellikle Carter'ın Thurston Moore'la beraber söylediği muhteşem "Honest James" dört dakikadan biraz kısa süresiyle her iki duayen deneysel müzisyenin singer/songwriter sularına yaklaştıkları bir şarkı olmuş. "Trees Outside The Academy", Moore'un Sonic Youth'la son üç senedir yaptıkları daha sakin işlere benziyor olsa da, bir yandan da Sonic Youth'un "Sister" ve "Daydream Nation" zamanı mükemmelleştirdikleri formüllerin daha akustik bir formatta sunumu gibi. Tabii söz konusu Thurston Moore olunca dinginlik albümün ancak ortalarına kadar gelebilmiş. Solo piyanodan oluşan "American Coffin"den sonra tam gaz "Wonderful Witches" ve biri albümle aynı ismi paylaşan iki tane enstrümantal parça ile Thurston Moore gene vefakâr feedback'ine dönüyor ve döktürüyor. En büyük sürpriz ise albümün kapanışını yapan "Thurston@13". 13 yaşında kendi yaptığı, Fluxus denilebilecek kayıtlarda, Moore önce teneke kutunun kapağını açıp kapayacağını ilan ediyor ve uyguluyor. Daha sonra aynı şekilde tenekeyi masaya vuruyor, bozuk paralar alıp masaya atıyor ve kalemle masaya vurup, ritm tutuyor. Son olarak donuk bir sesle bu yaptıklarının zaman öldürmek olduğunu ve neden yaptığını bilmediğini söylüyor. O yaşta kendimin nelerle uğraştığını düşünerek büyüklerimizin neden "adam olacak çocuk bokundan belli olur" dediklerini bir kere daha anladım. İstanbul'daki konserlerinde, kendilerini çok parçalamadan ne kadar iyi çaldıklarını farkedip bundan çok etkilenmiştim. İşte bu albümün de böyle bir büyüsü var. Thurston Moore çok güzel şarkılar yapmış ve bunları en sade ve etkileyici biçimde sunmuş. "The"yla başlayan grupların cirit attığı ve gitar bazlı müziklere olan inancımı kimi zaman sorguladığım şu zamanlarda, imdadıma "Trees Outside The Academy" koştu. *Orhan Özkırım*

Hidrojen bombasının etkili olması için tam iki gözün arasına nişan almak gereklidir.
CAVANNA, Karşı Ansiklopedi

TÜRKÇE ALTYAZILI KENY ARKANA
La Rage du peuple / Halkın isyanı
www.youtube.com/watch?v=mHMbSwIxaUs

Ne oldu? Korkma oğlum. Ölüm diye bir şey yok. Sadece ölüm korkusu var. Bu dehşetli bir korkudur. Bazen insanlara yapmaması gereken şeyleri yaptırır. Ölümden korkmamayı başarsaydık her şey ne kadar farklı olurdu.
TARKOVSKİ *("Kurban" filminden)*

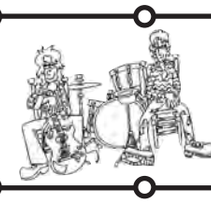

ROLL'DAN DEV KIYAK

Müstakbel grubunuza isim önerileri

1. Dikkat Dikkat **2.** Evdeyoklar **3.** Lüfer Lüsifer **4.** Çekomastik **5.** Terazi Lastik Jimnastik **6.** Züğürt Tesellisi **7.** Püskü **8.** Başa Gelen Çekilir **9.** Kırk Kara Karga **10.** Baklava Hırsızları

Jens Lekman
Night Falls Over Kortedala
(Secretly Canadian)

2005 senesinde yayınladığı EP toplamasındaki "I Saw Her In The Anti-War Demonstration" (Onu savaş karşıtı eylemde gördüm) şarkısının ismi ve ihtiva ettiği "bir punk'a aşık olma hikâyesi" bile yeterli bir sebep Jens Lekman'a sempati duymak için. Başarısı İsveç sınırlarına sığmayan genç şarkı yazarı, kendi bağımlılarını yaratmış ve çok can yakmış bir geleneğin günümüzdeki en yetkin örneklerinden aslında. Bu gelenek, günlük hayat içinde göze çarpan acı/tatlı detayların ve tecrübe edilen anlık duyguların hayat derslerine dönüştürüldüğü, dinleyeni bir yandan gülümsetirken bir yandan da tuzla buz eden hikâyelerden alıyor gücünü. Örneğin daha karanlık vadilerde dolaşan Morrissey anlattığı hikâyelerle derin bir umutsuzluk ve kaybetmişlik hissi yaratırken, Belle and Sebastian ve The Magnetic Fields gibi sanatçılar bu olumsuzluklara karşı istihza kalkanları kullanıyor, yaşamın özgül ağırlığını azaltıyor.

Jens Lekman bir adım ileri gidip anlattığı absürdlükle flört eden hikâyelerle gülünebilir ve sevilebilir bir hale sokuyor hayatı. Örneğin "Your Arms Around Me" şarkısında, ona hissettirmeden arkasından yaklaşan kız arkadaşı yüzünden elindeki avokado yerine parmağını doğrayan Lekman, bir hastane koltuğunda kendine geldiğinde parmağını tuvalet kağıdına sarılmış bir şekilde ve sevgilisini baş ucunda gazete okurken buluyor. "It Was A Strange Time In My Life"ta âşık olduğu sağır-dilsiz kıza yakınlaşmak için işaret dili öğreniyor. Kendi deyimiyle "depresif banliyö cehennemleri"nden böyle sevimli hikâyeler kepçeleyen Lekman, biraz da kendi hayatımıza benzer gözlüklerden bakma kudreti verdiği için çarpıyor bizi. Müzikal olarak ise bol bol yaylılar, harplar, çanlar ve akordeonlara bulanmış, sample'larla süslenmiş telli çalgı merkezli bir folk-indie-pop kırması eşlik ediyor Lekman'ın hikâyelerine.

"Night Falls Over Kortedala" kafayı kuş tüyü yastıklara yaslayıp dinlenilmek istenecek, eşliğinde görülen rüyalardan uyanması zor bir albüm. *Yiğit Atılgan*

The Cult
Born Into This
(Roadrunner)

1991'de Oliver Stone, çekeceği yeni filmdeki Jim Morrison rolünü Ian Astbury'e vermeyi istemiş. "The Doors" senaryosunu okuyan Astbury ise, Stone'un Morrison'u sunma biçiminden hiç hazzetmeyip teklifi reddetmiş. Kimi üniversite hocaları tarafından alıntı yapılıp kaynak gösterilmesi yasaklanan wikipedia'nın verdiği bu bilgi doğruysa bin kere helal olsun ona! O "sunuş" bizim de içimize fena oturmuştur zamanında. Ian Astbury ile Bill Duffy'nin ortaklığı The Cult, rock'n'roll'un "hızlı yaşa genç öl" taraflarına meyillidir: Deri ceketler, motosikletler, bol bira vs... Ama onları Aerosmith ya da bir Mötley Crüe olmaktan kurtarıp, AC/DC ya da Motörhead'in yanına koyan bu türden tercihleri olsa gerek. Ve bir de "background"ları! İkili bir kere İngiliz punk ve goth sahnesinin tozunu yutmuş. O tozu içine çeken kolay iflah olmuyor malûm. Ayrıca Ian Astbury, çocukken ailesiyle Kanada'da yaşadığı günlerden –Jim Morrison hayranlığıyla da– Kızılderililere merak sarıyor. Hayatının geri kalanında da, Aborijinler, Tibetliler, nerede batılı olmayan birini görse gönül bağını sürdürüyor –bunu Cult'a

pek sevmediğimiz bir "mistisizm"le yansıtsa da. Okuduğumuza göre en son Hindistan'a gitmiş: "Kıçıma tekme yemiş gibi oldum. İnsan oradaki inanılmaz yoksulluk, hemen yanındaki insancıllığı, alçak gönüllülüğü görünce kendine geliyor. Ne kadar manasız hayatlar yaşadığı kafasına dank ediyor. Geçen günkü MTV Müzik Ödülleri'ne bakın. Rezilce değil miydi? Bu tip şeylerin havalı olduğunu düşünen varsa, gidip kafasına bir baktırsın bence." Grubun internet sitesinde M.I.A.'ya selam çakmaları da zihinlerin gayet açık olduğunun bir diğer kanıtı olsa gerek.

20-25 senelik inişli çıkışlı bir kariyeri var Cult'ın. Sayısız yan proje, solo albümün lafını etmeyelim, başladık mı bitiremeyiz. O yüzden önce son yıllarda uzun aralarla toplandıklarını, bir de sayısız basçı/davulcu değiştirdiklerini hatırlatalım ("piyasa"nın en iyileriyle çalışırlar, bu sefer yanlarına Chris Wyse [Ozzy Osbourne] ve John Tempesta [Exodus, White Zombie, Testament] var), sonra da hikâyeyi "Beyond Good And Evil" ile 2001'de bıraktığımız yerden alalım. Ian Astbury, Riders On The Storm adındaki "yarı orijinal" The Doors ekibiyle dünyayı turladı, filmde değil ama sahnede Morrison oldu. Billy Duffy ise metal grubu Circus Diablo'daydı. En sonunda da kürkçü dükkânına geri döndüler işte. Haberler iyi. "Born Into This" oldukça vasat olan 2001 tarihli son albüm "Beyond Good and Evil"ın kat be kat ötesinde. İnsana kendisinden beklenen gazı gümbür gümbür veriyor. Testosteron yakıtıyla cayır cayır yanıyor. Birinci sınıf riff yazarı Duffy de, akıllara ziyan sesiyle Astbury de formlarının zirvesindeler. The Verve ve The Orb ile de çalışmış yapımcı Killing Joke basçısı Youth sayesinde albüm belli belirsiz elektro bir havaya bile bürünüyor. Ki çağı yakalayalım kaygısıyla bu işi yapan çoğu grubunun üzerine bol gelen bu kıyafeti gayet iyi taşıyor "Born Into This".

Astbury'nin Hindistan'daki deneyimlerinden yola çıkarak yazdığı ballad "Holy Mountain"ı sanki Johnny Cash okuyor. İlk birkaç saniyede Astbury'nin sesini onunkinden ayırmak imkânsız... Gene de ilk dönemleri kadar iyi bir albümle de karşı karşıya değiliz. Q dergisinin "üç yıldız" tanımı "Born Into This"e cuk oturuyor galiba. İyi albüm ama sadece meraklıları için... *İlker Aksoy*

www.pusula.com/virgul
AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ
virgül
sayı 112
PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

ONBEŞŞARKI

Andrew Bird Heretics
Balkan Beat Box Digital Monkey
Block Party I Still Remember
Che Sudaka Sin papeles
Edwyn Collins One Track Mind
Emilie Simon Space Oddity
Jamshid Sheykhaani
The Good, The Bad & The Queen History Song
Kreş Zaman Yok
The Nightwatchman Maximum Firepower
Otis Redding Sitting On The Dock Of The Bay
Paul McCartney Dance Tonight
Los Salvadores No Fun Fundamental
White Stripes Conquest
Whomadewho Satisfaction

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Akın Eldes Cango
Babyshambles Shotters Nation
Beastie Boys The Mix-Up
The Coral Roots & Echoes
Devendra Banhart Smokey Rolls Down Thunder Canyon
Engin Nurşani Adına Bir Çizik Çektim
Firewater The Golden Hour
Melihat Gülses Beyaz Köpükler
Mircan Kül/Ashes
PJ Harvey White Chalk
Radiohead In Rainbows
Robert Plant & Alison Krauss Raising Sand
Robert Wyatt Comicopera
Shivaree Tainted Love: Mating Calls & Fight Songs
Vic Chesnutt North Star Deserter

DENİZ KENARI ŞARKILARI

Arthur H Quai n°3
Crowded House Kare Kare
Ebru Yaşar Bu Sahilde
Fikret Kızılok Egoist Kumsal
Faces On The Beach
The Go-Go's Beatnik Beach
The Mamas & The Papas Pacific Coast Highway
Michel Jonasz Les vacances au bord de la mer
Osibisa Seaside-Meditation
Özdemir Erdoğan Kumsalda
Patti Smith Redondo Beach
Pink Floyd Southampton Dock
Queen Seaside Rendezvous
Righeira Vamos a la playa
Robert Wyatt Shipbuilding

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZERO / Kadıköy
1. Kelly Jones Only The Names Have Been Changed
2. David Bowie The Buddha of Suburbia
3. Meat Puppets Rise To Your Knees
4. Ben Harper Lifeline

DEFORM / Beyoğlu
1. Animal Collective Strawberry Jam
2. Archie Shepp On This Night
3. Ut In Gut's House
4. Cay Taylan Eight Hands On Senor Buzz (12" LP)

KARGA / Kadıköy
1. Unkle When Things Explode
2. New Model Army Leeds Road 3am
3. Fink Trouble's What You're In
4. Robert Wyatt Stay Tuned

DIRTY / Beyoğlu
1. Robyn & Kleerup With Every Heartbeat (Punks Jump Up Mix)
2. David Gilmour Girls Tar & Feather
3. Michoacan Livin' In A Sick Psycho Mad World
4. Poni Hoax Involutive Star

İNGİLTERE albüm

1. Stereophonics Pull The Pin
2. Sugababes Change
3. Eric Clapton Complete Clapton
4. Amy Winehouse Back To Black
5. Foo Fighters Echoes, Silence...
6. Katie Melua Pictures
7. Phil Collins Hits
8. Mark Ronson Version
9. Jools Holland Best of Friends
10. Bruce Springsteen Magic

ABD albüm

1. Bruce Springsteen Magic
2. Kid Rock Rock N Roll Jesus
3. Rascal Flatts Still Feels Good
4. Josh Groban Noel
5. Jimmy Eat World Chase This Light
6. Reba McEntire Reba Duets
7. "High School Musical 2" (Soundtrack)
8. Santana Ultimate Santana
9. Kanye West Graduation
10. Colbie Caillat Coco

FRANSA albüm

1. James Blunt All The Lost Souls
2. Vanessa Paradis Divinidylle
3. Manu Chao La Radiolina
4. Christophe Mae Mon Paradis
5. Katie Melua Pictures
6. Mika Life In Cartoon Motion
7. Amy Winehouse Back to Black
8. Christophe Willem Inventaire
9. Bruce Springsteen Magic
10. Zazie Totem

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Bob Marley Redemption Song

Reggae'den uzak bu protest folk şarkısı, Marley'in '80 tarihli son albümü "Uprising"de yer aldı... Danny Boyle'un "The Beach", Spike Lee'nin "Get on the Bus" filmlerinde kullanıldı... "Lost"un bir bölümünde Sawyer (Josh Holloway) tarafından söylendi... Bugüne kadar Jackson Browne, Cast, Sinéad O'Connor, Stevie Wonder, Cassandra Wilson, Dave Matthews Band, Ian Brown, Pearl Jam, Ben Harper, Chris Cornell, Manfred Mann's Earth Band, Outlandish, Amparanoia gibi pek çok sanatçı ve grup tarafından yorumlandı... Ziggy Marley hem Lauryn Hill hem de Chieftains'le düet yaptı... Annie Lennox Live 8 konserinde yorumladı... Şarkı, Bono & Wyclef Jean, Johnny Cash & Joe Strummer düetleriyle de hafızalara kazındı. Joe Strummer yorumunun YouTube'da izlenebilen klibi, merhum Clash solisti anısına yapılan New York'taki duvar resminin öyküsünü anlatıyor...

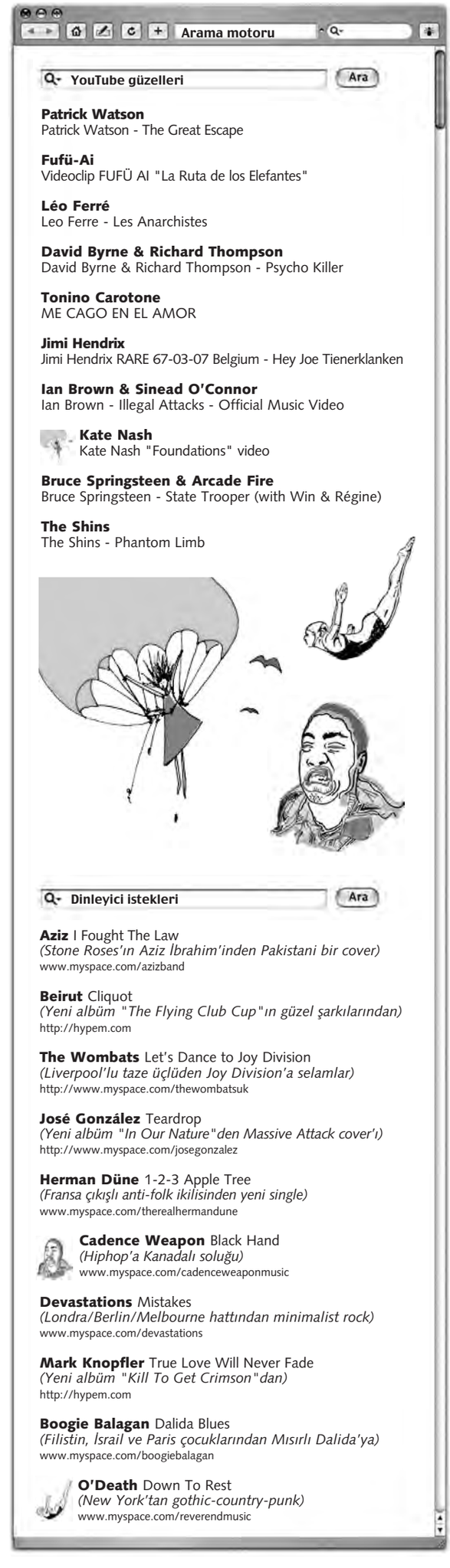

Jarvis Cocker, "insanoğlunun görüp görebileceği en derin sesin sahibiydi" dedi ardından. Richard Hawley "hayattayken gözardı edildiğini" söyledi ve ekledi: "Onu zannettiğimizden çok daha fazla arayacağız". 4 Ağustos'ta country ve pop dünyası çok önemli bir şarkıyazarı, şarkıcı ve prodüktörünü yitirdi. 79'unda kansere yenilen Lee Hazlewood en çok (Frank Sinatra'nın kızı) Nancy Sinatra için yaptığı şarkılarla tanınmış, kendi albümleri kitlelere ulaşmasa da Lambchop, Calexico, Jarvis Cocker gibilerinin dünyasında kült mertebesini yakalamıştı. Sekiz yıl önce, 1999'da Les Inrockuptibles ve Record Collector'a verdiği mülakatlar, perde ardında kalmış zengin müzik hayatını ve hınzır mizahını mükemmel özetliyor...

[LEE HAZLEWOOD]

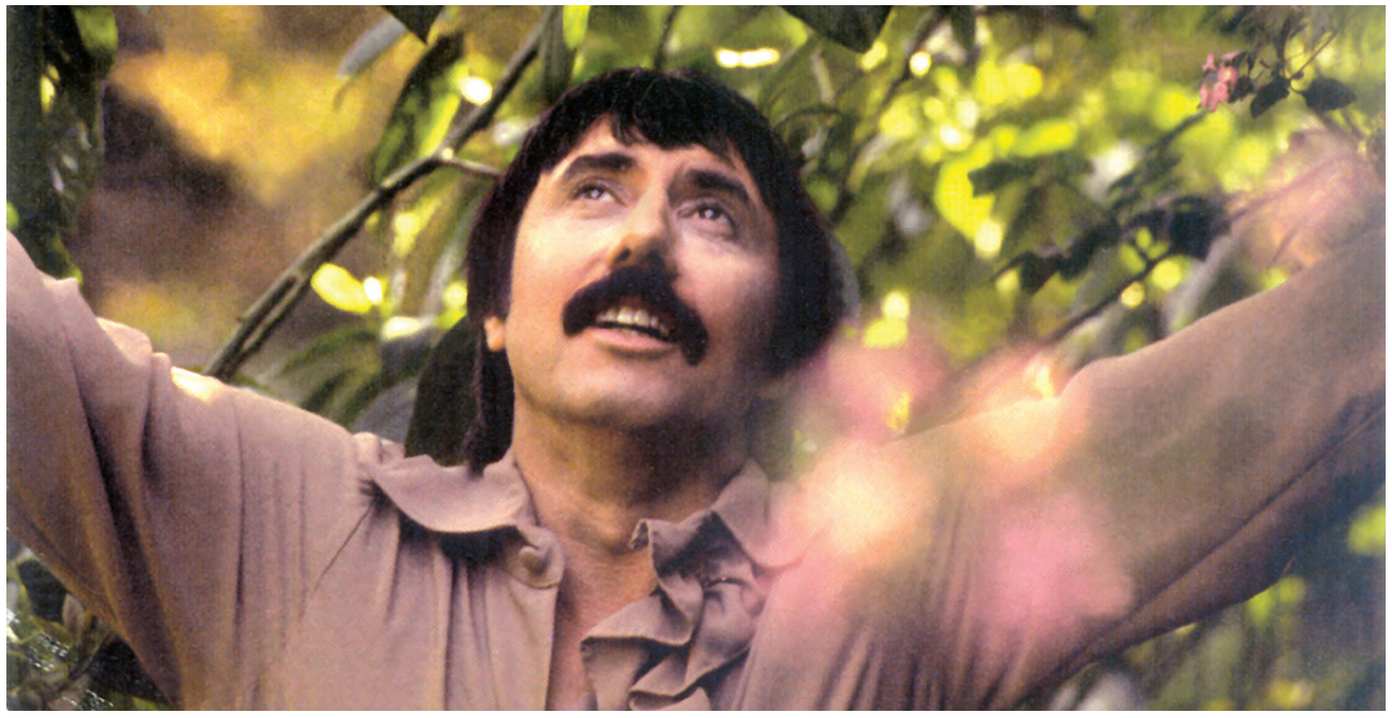

MELODİLER FORD-T, SÖZLER ROLLS ROYCE

Ortalıktan çekildiniz. Kendinizi emekli mi ettiniz, yirmi yıldır neler yapıyorsunuz?
Lee Hazlewood: Hiçbir şey. Ama bunu o kadar iyi yapıyorum ki, insanlar bir şey yaptığım hissine kapılıyor. Yılda iki-üç gün çalışıyorum, İsveç'ten ya da Almanya'dan bir dostum aradığında. 1956'dan beri, hayatımı müzikten kazanıyorum. Yaşamımın 15-20 yılı stüdyoda geçti. Dünyadaki herkesten daha fazla gün doğumu ve gün batımı kaçırmışımdır. Kayıt stüdyolarından beteri yoktur; saçma sapan şeyler yersin, sigara üstüne sigara içersin, korkunçtur, atmosfer de çok boğucudur. Eroin tecrübem yok, ama bence stüdyo eroinden beter. Akıl sağlığımı korumak için bıraktım.

Son yirmi yılı nerede geçirdiniz?
Esas olarak, Phoenix, Stockholm, Helsinki ve İspanya'da, gidip geliyordum. '70'lerde, dört yıl İsveç'te yaşadım. İsveç televizyonu için bir sürü program yaptım. Programlar genelde Harry Chapin *(Woody Guthrie geleneğinden New Yorklu şarkıyazarı)* şarkıları etrafında dönüyordu.

1950'li, '60'lı yıllarda kendinizi ifade etmenin bir aracı mıydı şarkı yazarlığı?
Hayır, iş olarak şarkı yazıyordum. Yazar ve prodüktör olarak kendimi kabul ettirmiştim. Bu nedenle çok sık iş teklifi alıyordum; isteyen şarkıcılara onların "ölçülerine göre", ısmarlama şarkı yazıyordum.

Sizi şarkı yazmaya iten neydi?
Stüdyoda olmak zorunda olmadığım günler için bir program yapmıştım; haftada iki gün, üçer saat çalışacaktım, ama hep aynı saatte, 15.00 ya da 16.00'da. Ne yazacağım hakkında en ufak bir fikrim olmasa da oturuyordum ve bir şeye başlıyordum. 1950'li yıllardan '70'lere kadar yaptım bunu. DJ'ken, günde beş-altı saat şarkı yazardım. Programda çaldıklarımdan çok daha iyilerini yazabileceğimi düşünüyordum. İlk başta egomu tatmin etmek için yazıyordum. Sonra, kendi şarkılarımı kaydetmek için prodüktörlüğe başladım.

Sizin gibi bu kadar has bir Amerikalı nasıl olup da Avrupa'ya gitti?
Beni tutan pek bir şey yoktu: Çocuklarım büyümüştü, işlerim Los Angeles'ta emin ellerdeydi. Çalışmak gibi bir derdim de olmadığına göre, beni kalmaya mecbur eden hiçbir şey yoktu. Çalışmakla zaten aram oldum olası iyi değildir... Mesela 1995'te Nancy Sinatra'yla sırf eğlencesine turneye çıktım. Los Angeles'ta House of Blues'da başladık; tek bir allahın kulunun gelmeyeceğinden, fiyasko olacağından emindim. 55 yaşında bir kadınla 65 yaşında bir adamı seyretmeye kim meraklıdır ki! Peki ya ne oldu biliyor musunuz?! Tıklım tıklımdı! Karaborsada 200 dolara satılıyordu biletler! Seyirci desen, çocuklarımdan bile genç 19-23 yaşlarında gençler, hepsi şarkıları ezbere biliyorlar. Michael Jackson konseriymiş gibi çığlık çığlığa bağırıyorlardı. Sert eleştirileriyle meşhur New York Times bile övgü dolu bir yazı

FORD'UN T MODELİ ÇOK SADE BİR ADABAYDI. BESTELEDİĞİM MELODİLER DE BASİTTİ. SÖZLERİM ÇALAKALEM GİBİ DURUR, HALBUKİ BU DOĞRU DEĞİL.

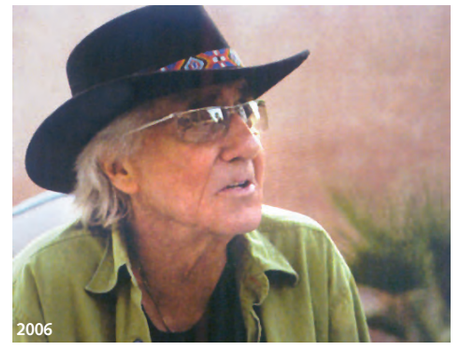

2006

yayınladı! Genellikle, eleştirmenler ikimizin beraber yaptığı işlerden olumlu söz etseler de, Nancy'ye karşı pek sıcak olmadılar hiç. Nancy konser öncesinde müthiş korkuya kapılır. Zirvede olan, bütün dergilerin kapaklarından inmeyen o kız benim soyunma odama dalar, bir aşağı bir yukarı gerginlikten zangır zangır titreyerek volta atardı. Teksaslılığım sayesinde, bu ufacık tefecik kızı kollarımın arasına alır sakinleştirirdim. Sahneye içi rahatlamış, yatışmış olarak çıkardı. Son turnede de aynı şey oldu. Benim açımdan da tuhaf bir sorumluluk oluyor, Nancy üzerinde Valium etkisi yapmak istemiyorum, yine de şikâyetçi değilim. Sahnede havayı gevşetir, rahatlatırdım. İçmeyi severim ama konserlerden önce asla içmem.

Niçin bu kadar makulsunuz?

Zevklerimin profesyonel hayatıma ağır basmasına asla izin vermem. Gündüzleri ciddi bir bilimadamı gibiyimdir. Konserlerin ardından, âleme başlarım. Konser öncesinde gerginlik değil, öfke hissederim.

Sahneye 20 yaşında başlamış olsaydınız sizce daha farklı olur muydu?

20 yaşındayken sahneye çıkmazdım zaten. Ben sanatçı değilim, sahneye çıkarak hayatımı zora soktum! Ama bundan hiçbir zaman zevk almadım desem de yalan söylemiş olurum. Doğrusu, kendimi sanatçı olarak görmüyorum, ben beste konusunda, iş konularında iyiyim, sizin gibi gençlerin konserlerime gelmesini ve orada bir mana bulmalarını anlayamıyorum. Bu beni aşar.

Anlaşılması zor bir şey değil, "Lady Bird"den önce mesela, böyle bir şarkı duymamıştım.

Ben de çok severdim o şarkıyı, ama listelerde asla 35. sıranın üstüne çıkamadı.

En çok sevdiğiniz şarkılarınız hangileri?

"Requiem For An Almost Lady"deki "If It's Monday Morning" favori şarkılarımdandır. Vaktiyle hiç kaale alınmayan bazı şarkılarım şimdi kıymete bindi. Sevdiğim şarkılarımın anlaşılması zaman alıyor. Konserlerde, seyircilerin farklı kuşaklardan olması beni mutlu ediyor. Kolay mutlu olan biri değilim, ama bu beni mutlu ediyor.

Sizi dinlerken insana "bir şeyler" oluyor, bunu aslında siz de gayet iyi biliyorsunuzdur...

Elbette, ama "ne" olduğunu tanrı bilir. Beni şarkı söylerken gördünüz mü hiç? Özel olarak bir şey yapmam; sahneye çıkarım, söylerim, o kadar. Gençlerin '60'ların, '70'lerin müziğine sardırmalarını hakikaten anlayamıyorum. Adını sanını duymadığım grupların parçalarımdan yaptıkları cover'ları dinledim. Eminim 50 adetten fazla satmamışlardır, yine de bir iltifat olarak kabul ediyorum.

Pek çok genç grup sizinle çalışmak istedi. Niçin yapmadınız? Mesela Jesus & Mary Chain'le çalışacağınız gazetelerde bile yazılmıştı...

Evet, 1992 ya da '94 yılıydı. Onlarla tanıştım da, Jimmy ve William, iki sevimli çocuk, iki velet. O sıralar Phoenix'de oturuyordum. Hatta Lee Hazlewood tarzı iki şarkı bile bestelemişlerdi, fena da değildi. O iki şarkıda onlarla çalışmaya hazırdım, çünkü o zamanlar ergenlik çağında olan kızım, o gruba bayılıyordu. Sonra, menejerlerinden bir telefon geldi, tam manasıyla edepsizlikti. Ben onlardan para bile istememiştim, tek talebim Londra'ya gidiş-dönüş business class biletti. Bana ne dedi biliyor musunuz? Warner Bros'un business class ödeyecek imkânı yokmuş! 1600 dolardan bahsediyoruz! Ben de onları başımdan defettim. Kimse için uçağın kıçında oturamam!

MAÇOLAR DİYARI TEKSAS'TA, TEMKİNLİ OLMALISINIZ. DÖKÜLEN YAPRAKLAR ÜSTÜNE İKİ SATIR YAZMAYA KALKSANIZ, İBNE OLARAK YAFTALANIRSINIZ.

1970'lerin başlarında, kariyerinizin son döneminde neler yapıyordunuz?

İsveç, Almanya ve ABD'de albümler kaydettim. Yeryüzündeki bütün kızlarla şarkı söyledim; tek başıma söylediğimde, albümlerim daha az satıyordu. Ben besteciyim, prodüktörüm, ama sanatçı değilim, kazayla şarkıcı oldum. İyi satan bir albüm yazdığımda da, kötü satan bir albümde de aynı parayı ödüyorlar bana. Niçin biliyor musunuz? Çünkü her zaman ücretimi peşin alırım.

Hiçbir zaman şarkıcı olmak gibi bir tutkunuz olmadı mı?

Asla. Bu, benim başıma geldi.

Ama, sahip olduğunuz bu sesle...

Viski sesi. Ayrıca, söyledim size, benim söylediğim albümler daha az satıyor.

Genç kuşaktan insanlar bir süredir sizin zor bulunan albümlerinizin peşine düştü...

Bu eski saçmalıkların ortada dolaşması canımı sıkıyor açıkçası. Gençlerin albümlerimi biriktirmesi beni çok şaşırtıyor. Orijinal plaklarım bende bile yok, sadece kaset kopyaları var. Eskiden, evde üç-dört duvar altın plaklarla kaplıydı, çok toz tutuyordu. Sonra bir gün, hepsini eşe dosta dağıttım. 1974'te de Stockholm'deki evim soyuldu; çok sevdiğim bir deri ceketimi ve çocuklarım için biriktirmeye başladığım kendi plaklarımı çaldılar, başka hiçbir şeye dokunmadılar. Birkaç sene önce, bir adam İngiltere'den mektup yazıp hemen hemen bütün albümlerimin kendisinde olduğunu söyledi. Karşılığında bir yığın şey istiyordu. Ben de ona, o plakların bir kopyasını bana yollarsa, ona bir altın plağımı göndereceğimi söyledim. Bu anlaşmadan çok memnun kalmıştım, çünkü orijinal albümlerim bende yoktu, altın plaklardansa bir sürü vardı. Bana yaptığı kopyaların kalitesi gayet iyi, şimdi elimde bir tek onlar var. Ben hışırtılarıyla, cızırtılarıyla eski kayıtları tercih ediyorum, lo-fi sound'u seviyorum.

Nasıl yazardınız?

Genellikle başlıktan yola çıkarım. Sonra, çapraz bulmaca çözer gibi, başlıktan hareketle daireleri genişletirim. Şarkılarımın özünü ifade etmeyi iyi beceririm. Bile isteye bir sürü saçma şarkı yazdım, "Sugar Town" mesela, gazetelerde "gelmiş geçmiş en saçma şarkı" denmişti onun için. Yalnız, bilmedikleri bir şey vardı, o dönemde, Los Angeles'taki hippiler arasında yaygın olan LSD damlatılmış şekerleri kastediyordum aslında. Böyle bir konudan açıkça söz etmek imkânsızdı.

Hazlewood şarkılarını bu kadar özel kılan ne?

İlk Ford otomobilinin adı neydi biliyor musunuz? Model T. Ben de Model T melodiler, Rolls Royce sözler yazıyorum. Model T çok basit, sade bir arabaydı, bestelediğim melodiler de çok basitti. Sözlerim çalakalem yazılmış gibidir. Halbuki bu doğru değil. Basit kelimeler kullanırım ve çoğu zaman, insanlar dinlediklerinde aynısını kendilerinin de yazabileceği hissine kapılırlar. Ben bunu iltifat olarak kabul ediyorum. Aptalca gözüken bir şarkı yazmak sanıldığı kadar kolay iş değildir.

İlham kaynaklarınız nelerdi?

Öğrenciliğimde, Yunan mitolojisine merak sarmıştım. En sevdiğim kadın karakter Phaedra'ydi, tam bir yosmadır! Ondan hoşlanıyordum, çünkü canının çektiğini yapar. "Some Velvet Morning"de onun izlerini görebilirsiniz. Kızımın adını da neredeyse Phaedra koyacaktım. Sonra vazgeçtim, bir ukalâ çıkıp "Nasıl olur da zarif ve nazik kıza o adı? Phaedra'nın ne haltlar karıştırdığını biliyor musun?!" derdi mutlaka. *(Hazlewood'un torununun adı Phaedra.)*

Huzurlu bir ailede mutlu bir çocukluk geçirmişsiniz gibi, öyle miydi?

Babam petrol kuyuları açardı. İlk başlarda, çok fazla siyah altın buldu, sonra bir şey çıkmayan kuyular aça aça hepsini kaybetti. Zengin değildik, ama hiç sıkıntı çekmedik. Ticarî kafamı babama borçluyum. Ben altı-yedi yaşlarındayken iflas et-

STOCKHOLM TRENİ Hazlewood, "Long Black Train", "The Railroad", "No Train To Stockholm" gibi şarkılarında trenler ve demiryolları konusunu bol bol işledi.

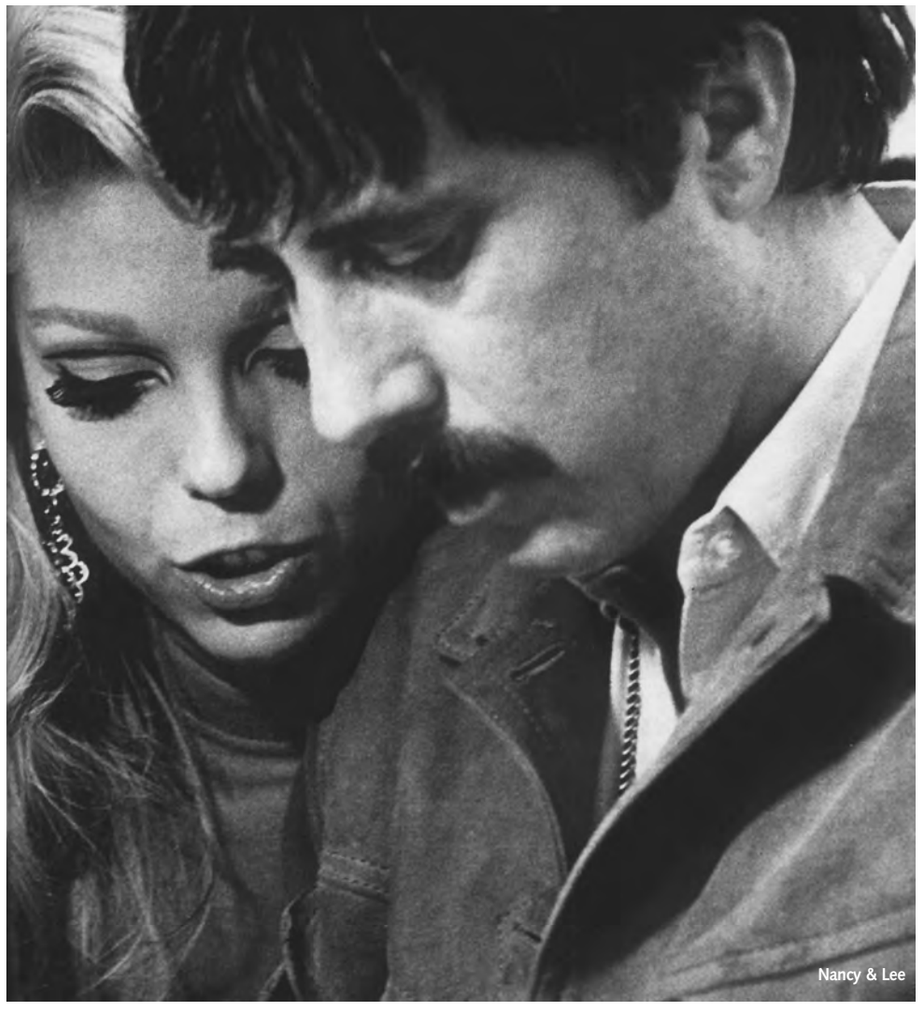

Nancy & Lee

“NANCY’NİN BABASIYLA ARANIZ NASIL?” DİYE SORARLARDI. MİLYONLARCA DOLAR KAZANDIRDIĞIM BİR KIZIN BABASIYLA ARAM NASIL OLABİLİRSE, ÖYLEYDİ.

miş olmasına memnunum, aslında, çünkü o zaman kendime söz vermiştim, ileride başarılı olursam, sonradan çökmeyecektim asla. Sözümü tuttum. Sık sık taşınırdık, bir petrol kuyusundan diğer kuyuya... Bir gün babama, artık bir yere yerleşip orada hiç değilse dört-beş yıl yaşayamaz mıyız, diye sormuştum. Bunu sorduğumda, bir yılda beş kere okul değiştirmiştim. Babam arzumu yerine getirdi ve birkaç yıl Teksas’ta oturduk.

Yolunuzu müzikte çizeceğinizi ne zaman, nasıl anladınız?

Müzikte değil, yazıda. Teksas’ta, maçolar diyarında, yaratıcı bir oğlansanız, çok temkinli olmanız gerekir. Dökülen yapraklar hakkında iki satır yazmaya kalkarsanız, anında ibne olarak yaftalanırsınız. Ben mizaha başvurarak bundan sıyırıyordum, aşk acısına ya da gün batımına dair şiir yazmayı aklınızdan bile geçiremezdiniz.

Yazma yeteneğiniz nereden geliyor?

Kim bilir. Babamın mizah duygusu güçlüydü, ama yazmayla alâkası yoktu. Belki biraz anneanneme çekmiş olabilirim, o Kızılderili kanı taşırdı ve “Ruh” dediği tanrıyla tuhaf, matrak bir ilişkisi vardı. Onunla eşit bir şekilde konuşurdu. Sabahleyin mesela elinden bir şey düşürse, Ruh’a çıkışırdı: “Eğer bugün bana bu tür şeyler reva göreceksen, gidip yatayım en iyisi!” Sanırım ona çekmişim. Oklahomalıydı, kendi dili olan beş kabileden birinden geliyordu. Ben Kore’deyken öldü. Pazartesi, Çarşamba ve Cuma günleri beyaz, Salı, Perşembe ve Pazarları ise mutlaka Kızılderiliydi; asla kiliseye gitmezdi. Onun yerine, verandada meditasyon yapardı. Belki o nedenle, ben de hiç kiliseye gitmedim. Çocuklarım da hiç kiliseye gitmedi. Ama Tanrıya inanırlar. Büyük kızım Debra bir Yahudi’yle tanıştı ve Yahudiliği benimsedi. Aslında, biz “small hox”, yani Kızılderili Yahudileriz!

Öğrenciliğinizde müzikle aranız nasıldı?

Kore Savaşı patladığında, tıp fakültesine girmek üzereydim. Yazdığım şeyler orada burada yayınlanıyordu, bir hit parça yazmak ne kadar cool olur diye geçiriyordum içimden. Ölümsüz hayallerdir bunlar: Hit parça yazmak, Paul Newman ya da Alfred Hitchcock olmak... Benim tutkum da hit parça yazmak ve rüyalarımın evini satın almaktı. Kore’deyken bile derginin birinden kestiğim bir fotoğrafı yanımdan ayırmıyordum, orta yerinde piyano olan kocaman bir ev resmiydi bu.

Sonuçta, 1965’te Nancy Sinatra’nın söylediği “These Boots Are Made For Walking” sizin hit parçanız oldu...

Üç-dört hafta bir numara olarak kaldı; bugün hiç kimsenin hatırlamadığı Vietnam savaşıyla ilgili bir şarkı olan “The Ballad of the Green Berets” tarafından yerinden indirildi. Düşünebiliyor musunuz, dans bile ettirmeyen bir şarkıydı!

Müzikte kariyer yapacağınızı nasıl anladınız?

Phoenix’de, DJ’lik yaparak gecede 105 dolar kazanırken. Kore’den döndüğümde, iki yıl fakülteye devam ettim, ama doktor olmak istemiyordum. Ben de DJ’liğe başladım. İlk iki-üç ay kazandığım parayı bir kenara koydum. Sonra, 190 doları bir plağa yatırdım, “The Fool”u (1956) yazıp kaydetmiştim. Yapmadığım tek şey şarkıyı söylemekti, Sanford Clark diye bir oğlana söyletmiştim. Plağı bastık ve 200-300 radyoya gönderdik. Birçok büyük istasyon çalmaya başladı ve listelerde yedinci sıraya kadar yükseldi. Master’ı bir plak şirketine sattık, çünkü bizim o kadar çoğaltmamız mümkün değildi. Bir hafta sonra 200 bin sipariş almıştık! Tuhaf bir plaktı, eski tarz rockabilly, sözler de eski İngilizceyi andırıyordu.

DJ’lik yaparken neler çalıyordunuz?

Benden beklenen Perry Como, Bing Crosby filan çalmamdı. Bense Little Willy John, Howlin’ Wolf çalıyordum. Patron kızıyordu, reytinglerse yükseliyordu. “Müziğinden nefret ediyorum, ama reytinglerine bayılıyorum” demişti bana.

Nota bilir misiniz?

Arkadaşlarımın çoğunun aksine, nota okumayı ve yazmayı bilirim. Ama kasete kaydedip birine vermeyi ve 50 dolara benim için iki dakikada notaya geçirmesini tercih ediyorum. Ben yapmaya kalktığımda iki günümü alıyor; niye uğraşayım ki?!

Bazı ortak noktalarınız olan ve bir şarkısını cover’ladığınız Leonard Cohen nota bilmiyor.

Hayır, gitarcığını alıyor ve şarkıcıklarını söyleyiveriyor. Ben onun ilk dönem şarkılarını beğeniyorum... Bir de “I’m Your Man” albümünü.

‘70’lerin sonlarında, çok iyi tanıdığınız biriyle, Phil Spector’la, şahane bir albüm kaydetti.

Phil Spector bu sektörde ilk kimin için çalıştı biliyor musunuz? Benim için! Bir gün, ufak tefek tuhaf bir adam şirketime çıkageldi ve prodüktörlük yapmak istediğini söyledi. Ben de ona ne yapacağımızı bilemediğimiz Paris Sisters grubundan söz ettim. Derhal fırsatın üstüne atladı. Küçük bir bütçe tahsis ettim, harika bir albüm yarattı. Benim küçük plak şirketimden çıkardık ve 800 bin sattık! Phil dehaydı, ben değilim. Ona üç-beş ufak tefek şey öğrettim, o onlarla benim en çılgın rüyalarımda bile göremeyeceğim şeyler yaptı. Kendi “ses duvarı”nı inşa etti. Ben onu finanse ederdim, ama daha fazlasına bulaşmazdım; beni deli ederdi çünkü. Phil’i çok severim, ama zor adamdır.

Niçin onun plaklarını bu kadar çok beğenirken, kendinizinkileri hiç beğenmiyorsunuz?

Benim plaklarım, Phil’inkiler yanında paçavra gibi kalır. O risk alırdı, ben asla. O sınırları zorladı. Ben iyi bir prodüktördüm, Phil’se sanatçıydı. Dünyadaki ilk sanatçı plak prodüktörü.

Onu kıskanmıyor muydunuz?

Kıskanmak mı! Deli misiniz! Gurur duyuyordum! Ona bildiğim her şeyi öğrettim ve boynuz kulağı geçti. Ben olmasaydım da, bu noktaya gelirdi. Bugün, “wall of sound”dan, Spector sound’undan söz ediliyor, Hazlewood sound’undan değil. Ondan daha çok plak satmışımdır, ama o plak sanayiini alt üst etti. Maalesef, onunla birlikte çalışmak mümkün değil; kafasının içi kokain dolu.

Vaktiyle sizi de egzantrik bulmuyorlar mıydı?

Yoo, ben sıradan insandım. Sanatçı dostlarım var, ama show dünyasından pek kimseyle takılmam. En son edindiğim dostum yirmi yıllıktır.

Nasıl oluyor da bu “sıradan insan” egzantrik müzikler yazıyor?

Egzantrik gelecek kadar banal olduğum içindir!.. Banal olmak hoşuma gidiyor, ama düşünme şeklimin o kadar banal olduğunu sanmıyorum. Çocuklarımın beni bazen biraz tuhaf buldukları oluyor. Ben tuhaf değilim, ama belki düşünme şeklim tuhaf olabilir. Normal insanlar 1, 2, 3 diye sayarken, ben 1, 9, 5 diye düşünüyorum. Ama bu sadece düşüncelerimle ilgili, eylemlerimle değil. Kendim banalim, ama düşüncelerim değil.

Niçin egzantrikliğinizi, çevrenizdekilerinkiyle kı-

yaslandığında son derece yavan görünen gündelik hayatınıza da yansıtmıyorsunuz?
Dostlarım bunu yaptılar. Sonuç: 35-40 yaşında tahtalı köyü boyladılar. Tanrıya şükür ben aklıselim davrandım. O yüzden, çocuklarımın ne okuduğu umurumda değil, yeter ki okusunlar. Ben ne okuyorum bir bilseniz! İngiliz gazetelerini! O gazeteleri okumak için kesin dekadan olmak lazım!
Demek ki iki Hazlewood var.
En az iki. Ama onları denetliyorum. Kanıtı: Hapishanede olmamam. Babamdan bana bazı huylar geçti. Doğru dürüst hatırlamıyorum ama, altı yaşındayken kleptomanmışım. Bugünse, katiller ve küçük çocuklara pislikler yapanlar bir yana, en çok hırsızlardan nefret ediyorum. Babam olmasaydı, şu anda hapishanede çürüyor olabilirdim.
Bir tür Doctor Jekyll ve Mister Hyde durumu...
Bir tür. Ama Mister Hyde'ı kontrol altında tutuyorum. Bana musallat olmuyor, elimden kaçmıyor, gerçek hayatıma sızmıyor. Zihnimden geçenleri sadece şarkılarımda kullanıyorum. Bu yüzden şarkılarım tuhaf. Annemle babam arkamda sağlam durdular ve beni teşvik ettiler; çocuklarının başarısıyla bu kadar gururlanan ebeveyn azdır. Ama hiçbir zaman da havalara girmediler.
Şöhret sizin başınızı döndürdü mü?
Öyle bir şey yaşayamayacak kadar meşguldüm. Birkaç tane evim var, ama sade bir hayat sürdürüyorum. İki karım oldu, birincisinden ayrılmak bana bir servete malolmuştu! 1967'de kurtuldum ondan. İkinci karıma, Samantha'nın annesine, evlenmeden önce kâğıt imzalatmıştım. Hiçbir şey istemediği için, ona ilk karıma verdiğimden çok daha fazlasını verdim ben de. İlk karıma kaptırdığım onca paraya da kahrolmadım, çalışıp tekrar yerine koydum sonuçta.
Şöhret ve parayı görünce pek çok pop yıldızı neye uğradığını şaşırıyor...
Elbette, kokain, görkemli arabalar, dünyanın bütün kadınları... Ben kadınları ve konforu seviyorum, ama öyle aşırı lüks ve şatafatlı şeyleri değil. Birkaç tane haşmetli villam oldu, ama kendimi rahat hissetmedim. Şöhretin getirdiği en büyük dert giyim kuşam konusuydu. Ben DJ'lik yaparak 100 dolar kazanırken nasıl giyiniyorduysam, aynen öyle giyindim hep. O sosyete partilerine hiç gitmedim, giyecek bir şeyim yoktu çünkü!
Kadınları çok seven biri olarak şöhret işinizi kolaylaştırmış olmalı...
Kadınları seviyorum, elbette. Muhteşemler. Ama, groupie'lerle hiç işim olmadı. Jeane'le tanışmamızda, şöhretimin en ufak bir etkisi yoktur, çünkü beni tanımıyordu. Bu konuda matrak hikâyelerim var. Nancy'yle çıktığımız son turnede 66 yaşındaydım, Philadelphia'da, New York'ta her yerde, kadınlar kağıt parçalarına yazılı telefon numaralarını sıkıştırıyorlardı ceplerime... Hepsini sakladım, Jeane'e gösterdim; bütün gece bunlara bakıp güldü. 1960'larda da bu numaralardan hiçbirini aramadım; halbuki kadınlardan bazıları muhteşemdi. Bu dediklerimi ahlakçı bir tavırla bağdaştırmayın, hiçbir ahlakım yok. Hakikat şu ki, konser sonunda bitap vaziyette oluyordum ve yatmaya gidiyordum, tek başıma.
Nancy Sinatra'yla işbirliğiniz nasıl başladı?
Nancy'yle ilk iş ilişkim '65'ten '72'ye kadar sürdü. İnsanlar hep "Babasıyla aranız iyi mi?" diye sorardı. Ben de "yılda 2-3 milyon dolar kazandırdığım bir kızın babasıyla nasıl bir ilişkim olabilirse, öyle bir ilişkim var" diye cevap veriyordum.

NORMAL İNSANLAR 1, 2, 3 DİYE SAYAR, BEN 1, 9, 5 DİYE DÜŞÜNÜRÜM. SADECE DÜŞÜNCELERİM BÖYLEDİR. KENDİM BANALİM, AMA DÜŞÜNCELERİM DEĞİL.

KOVBOY VE LEYDİ
"Viva Las Vegas" ve "Tommy" filmlerinin oyuncusu Ann-Margret, Lee Hazlewood'la "The Cowboy & The Lady" albümünün kapağında, 1969

Nancy'yle yaptığımız '95 turnesi sırasında, bir akşam Sinatra'ların aile evinde, sabahın üçüne kadar ikimiz bara tünedik, bütün istediğim bana eski hikâyeleri anlatmasıydı –şimdi sizin benden beklediğiniz gibi– 20, 30 yıl önceki hikâyeleri? Kızına servet kazandıran bir adamdan nasıl nefret edebilirdi ki? Topal ve komünist olsam bile, bu mümkün değildi. O cumhuriyetçiydi. Politika çok umurumda değildir, ama hep sol hassasiyetler taşıdım, kapitalist olsam da, solda oldum. Robert Kennedy öldürüldüğünde, koptum. Küstüm.
Özel hayatınızla meslek hayatınızı ayrı tutma gayretiniz hep oldu mu?
Ben sanatçı değilim. Vaktiyle 9.99 dolara satılan, bugün 300 dolara giden plaklar yaptım. Ama bu beni sanatçı yapmaz.
Kimdir sanatçı?
Nancy'nin babası sanatçıdır, Tony Bennett, Barbra Streisand, Johnny Cash... Leonard Cohen de sanatçıdır, çünkü şarkılarını herkesten daha iyi söylüyor, büyük bir şarkıcı olmadığı halde. Benim şarkılarımıysa başkaları benden iyi söylüyor.
Kendine has dünyası olan biri sanatçı değil midir? "The Very Special World of Lee Hazlewood" isimli bir albüm yapmıştınız.
O zamanlar plaklara öyle hoş isimler koyma merakı vardı! O şarkıları yazdığımda, ilk karımla olan 14 yıllık ilişkim yeni sona ermişti. Hayatımın en mutlu dönemlerinden biriydi; nihayet o kaltaktan kurtuluyordum! Albümün adı, "Hazlewoodizm" başlıklı bir şarkı yazmamı öneren bir çocukluk arkadaşımın fikrinden doğdu.
Albümlerinizden birinin adı da zaten "Hazlewoodism Its Cause and Cure" (Hazlewoodizm, Nedeni ve Tedavisi).
Nedenlerini hiçbir zaman bulamadım, belki de bulmak istememişimdir. Biliyor musunuz, kendi halimden çok memnunum. Nancy'nin babasının, Michael Jackson'ın ya da zavallı Elvis Presley'in hayatını düşünsenize! Tanınmadan hiçbir şey yapamazlar, hiçbir yere adım atamazlar. Şöhret bana hep ağır bir yük gibi gelmiştir. 60'larda ufak bir fikir sahibi oldum bu konuda. Bıyıklarımdan ve siyah saçlarımdan tanırlardı beni hemen. Sonuçta, bıyıklarımı kestim, 30'larımda saçlarım kırlaştı ve oyun bitti! Zaten her halükârda, eğer şöhret başımı çok döndürürse, yapmam gereken ilk işin Teksas'a giden ilk uçağa atlamak ve beni hemen gerçekliğe döndüren çocukluk arkadaşlarımla bir süre takılmak olduğunu biliyordum. 1966'da Los Angeles Times'dan bir gazeteci –iyi bir gazeteci– "These Boots Are Made For Walking"in (Bu çizmeler yürümek içindir) fikrinin nereden çıktığını sormuştu. Hikâyesi çok basit: Bir akşam, Teksas'ta, eski bir sınıf arkadaşımın işlettiği barda oturuyordum. Peşpeşe kadehleri yuvarlayan 35-40 yaşlarındaki adama gözüm takıldı. Kendisinin yarı yaşında bir kızla daha yeni evlendiğini bildiğimden, eğer kızı elinden kaçırmak istemiyorsa, içmeyi bırakıp eve dönmesini tavsiye ettim ona. Bana şöyle cevap verdi: "Benim evimde, patron benim, eğer bana harfiyen itaat etmezse, bu çizmelerin izi onun bütün vücuduna çıkar!" Dehşete düşmüştüm. Bir kâğıda bunları not ettim. Bir kıta söz yazmıştım, evde arkadaşlarla eğlenirken "These Boots"u çalıp söylüyordum. Aşk şarkısı yazmıyorum diye bana sitem ettiklerinde, ben de bunu aşk şarkısı olarak takdim ediyordum.
Sizinle çalışmak kolay mıydı?
Hem kolay, hem zordu. Nasıl giyin derlerse giyinirim, saçını nasıl yap derlerse yaparım, ama müziğe ve prodüksiyona dokundurmam. Herkes kendi işine baksın. Nancy'yle yaptığımız albümlerin ka-

pak fotoğraflarına bakın, benden ne istedilerse yaptım.

Ann-Margret'la "The Cowboy & The Lady"yi yapmanız nasıl oldu?

Menejeri aradı, Ann'le bir şey yapmamı istedi. Gayet iyi anlaştık ve başarılı olmayan bir albüm yaptık.

Nancy Sinatra'yla düet yapma fikri nasıl çıktı?

Nancy'den çıktı. Onunla, Nancy'nin söylediği ve Top 10'a giren yirmi plak yapmıştık. Birkaç tane kız/erkek düeti yazmanın iyi olacağını –ve malî açıdan da kârlı– düşünmüştüm. Bir sürü şarkıcı denedik, ama hiçbiri Nancy'nin hoşuna gitmedi. "Sand" ve "Summer Wine"ı yazmıştım. Nancy onları benim söylememi istedi. Bunun üzerine bir anlaşma yaptık: Her albümünün son şarkısında onunla birlikte söyleyecektim. Üç-dört albüm yaptık böyle. Ardından, dağıtımcılar "Sand" ya da "Summer Wine"ı single olarak çıkarmak istedi. Bunun üzerine, "Summer Wine"ı "Sugar Town"ın B yüzü olarak çıkardık; ABD'de 1.4 milyon sattı. İki ay sonra, bu sefer A yüzüyle B yüzünü ters çevirerek bastılar; satışlar 2.4 milyona yükseldi. Ben bu işe bayağı bozulmuştum, çünkü bir dolara, iki dolarlık plak satıyorduk, bir plakta iki hit parça! Sonra, Nancy düet albüm yapmak istedi. Dört düetimiz zaten hazırdı, diğer şarkıları da yazdım. Sene 1968'di, "Nancy & Lee"nin çıktığı gün, Martin Luther King öldürüldü, çok iyi hatırlıyorum. Beni sahneye sürükleyen de o düetler oldu. Sahneye ilk çıktığımda, 38 yaşındaydım. O dönem, sahneden gelen paranın kuruşuna dokunmamıştım; Nancy'nin hakkıydı. Gördünüz mü, sandığınız kadar paragöz değilmişim. İkinci düet albümü ("Nancy & Lee Again", 1972) birlikte finanse ettik ve dolayısıyla telif haklarını paylaştık.

"Nancy & Lee"de harikulâde şarkılar var, "Some Velvet Morning" mesela...

"Şarkını çok sevdim Lee, onunla hakikaten dans edilebiliyor" diyenlere uyuz olurdum. "Alın inekler, bununla dans edin" diyerek yazdım "Some Velvet Morning"i.

Şarkılarınızın en şaşaalı düzenlemeleri Billy Strange imzalı. Onunla nasıl bir iş bölümü yapıyordunuz?

Ona şarkıları yazılı olarak veriyordum ve kulağımdaki haliyle düzenlemeleri mırıldanıyordum, Billy de kaydediyordu. Sonra da bana kafamdakinin imkânsız olduğunu söylüyordu. Daha sonra, stüdyoda Billy kendi yaptıklarını bana yutturmaya çalışıyordu. Ama yediremiyordu, hep benim istediğim olurdu. Beraber 20 küsur hit yaptık, benimle iyi para kazandı. Onu çok severim. Eminim bunu bilmiyordur. O beni pek sevmezdi. Kaçıktır, ama Amerika'nın en iyi aranjörüdür. Tek başına çok iyiydi, benimle daha da iyiydi. Benden daha fazla müzik bilirdi, benden daha zekidir, ama hayatında hiç hit şarkı yazmadı. Deneyip denemediğini de allah bilir! Benim şöyle tuhaf bir yanım var: Hayatımda 400'den az şarkı yazdım, yüzde 25'i çok iyi iş yaptı. Bazı arkadaşlarım 1200, 1600 şarkı yazdılar, sadece yüzde 10'u tuttu. Hiçbir zaman kimseye bir şey ispatlama derdinde olmadım. Ben bununla gurur duyuyorum, onlar sinir oluyorlar. Ben şanslıydım. Sırf para kazanmak için şarkı yazdığımı söylüyorlar. Ama bu doğru değil.

O günleri özlemiyor musunuz?

Hayır, bugünkü hayatımı seviyorum. Hayatımda tek bir şarkı daha yazmasam, bugüne kadar yazdıklarım hâlâ çok büyük paralar getiriyor: Tanrı varmış!

Çeviren: ***S.İ - Y.G.***

ansiklopedi

a→

ANN-MARGRET

"1951 iyi bir sene olacak gibi" diyordu "Tommy" (1975) filmindeki "What About The Boy"da. Kendi hayatındaki 1951 iyi bir sene değildi. Babası Gustav Olsson, ağır hastalığı nedeniyle çalışamaz durumdaydı, annesi Anna Aronsson bir cenaze evinde sekreterlik yapıyordu. Göçmen bir aileydiler, İsveç'ten ABD'ye geleli henüz beş yıl olmuştu. 1958'de, Northwestern Üniversitesi'ni bırakıp kulüplerde şarkı söylemeye başladığında 17 yaşındaydı. Ünlü komedyen George Burns'ün dikkatini çekmesi hayatının dönüm noktası olacaktı.

Ann-Margret Olsson'un uğurlu senesi 1961 oldu. "Heartbreak Hotel"i yorumlamış ve "Dişi Elvis" olarak nam kazanmıştı. "I Just Don't Understand"i listelerde 17. sıraya çıkmış, 1960'ların ilk yarısında Beatles'ın konserlerde çaldığı demirbaş cover'lardan biri olmuştu. Yine o sene Frank Capra'nın "Pocketful of Miracles"ıyla sinemaya adım atmıştı. Devamı "Bye Bye Birdie" (1963) ve Elvis'le başrolü paylaştığı "Viva Las Vegas"la (1964) gelecek, bu arada trompet ustası Al Hirt'le yaptığı "Beauty And The Beard" (1964) uzun ömürlü bir albüm olacaktı.

1964, Ann-Margret'in Elvis senesiydi. "Kral"la sevgili olmuştu, bir yıl süren ilişki ömür boyu dostluğa dönüşecekti –Elvis, Ann-Margret'in her konserine çiçek göndermişti. (Bu aşkın izlerini ve Ann-Margret'in hakikatli dostluğunu görmek için Youtube'daki "Ann-Margret Talks About Elvis" klibine bakılabilir).

1964 sonrasında, "Stagecoach"taki (1966) rolü haricinde, o da Elvis gibi inişe geçmişti. Ama 1971 çok iyi bir seneydi, bir dönüm noktasıydı. "Carnal Knowledge"daki performansıyla en iyi yardımcı oyuncu dalında Oscar'a aday gösterilmesi zirveye dönüşünü imliyordu. Dört sene sonra da, The Who'nun perdeye aktarılan rock operası "Tommy"deki performansıyla rock tarihinin unutulmazları arasına girecekti. En iyi kadın oyuncu Oscar'ına aday gösterildiği filmde, şarkı yorumculuğuyla da Ann-Margret efsanesinin mesnetsiz olmadığını göstermişti.

1980'lere, listelerde 12. sıraya yükselen "Midnight Message"la girdi, ama o yıllarda daha çok TV'de göründü. 1985'te "İhtiras Tramvayı"nın TV versiyonundaki oyunculuğu Altın Küre'yle ödüllendirildi. Sinemada adını yeniden duyurması, Walter Matthau ve Jack Lemmon'ın başrolü paylaştığı "Grumpy Old Men" (1993) ve "Grumpier Old Men"le (1995) oldu. Oliver Stone'un "Any Given Sunday"inde (1999) ve "The Best Little Whorehouse of Texas" (2001) adlı müzikalde oynayan Ann-Margret'in 1979 tarihli albümü "Ann-Margret / Love Rush" ve 1981 tarihli single'ı "Everybody Needs Somebody Sometime" 2007'de yeniden yayınlandı.

1967'den beri eski aktör Roger Smith'le evli olan ve Empire dergisinin en seksi 100 kadını sıralamasında 10. sırada yer alan Ann-Margret'in "My Story" (1994) adlı otobiyografisi meraklısı için bulunmaz nimet.

Ann-Margret "Viva Las Vegas" filminde

f→

FORD-T

Ford T'nin ABD'deki yaygın lâkabı Tin Lizzie (Teneke Lizzie) ya da Flivver (bizdeki "külüstür" karşılığı).

Amerika'da geniş kesimleri ilk defa otomobille buluşturan bu model 1908 ile 1927 yılları arasında Henry Ford'un Ford Motor Company fabrikalarında üretildi. Ford T'nin en önemli tarihî özelliği bant sisteminin ürünü olması.

İlk Ford-T serisi 27 Eylül 1908'de Detroit'teki Piquette fabrikasından çıktı. Ford-T'nin tasarımı Child Harold Wills ile iki Macar göçmeni, Joseph A. Galamd ve Eugene Farkas'a ait.

O zamanlar için bir devrim olarak kabul edilen bant sistemi ise William C. Klann tarafından Ford'a getiriliyor. Klann, Chicago'da bir mezbahada kayan bir şerit üzerinde ilerleyen hayvanların farklı işçiler tarafından parça parça kesildiğini görüyor. Her işçinin hayvanın sadece tek bir parçasıyla ilgilenmesinin verimi çok artıracağını düşünerek bu yöntemi Ford'a öneriyor. Sistem deneme yanılma usulüyle geliştiriliyor ve Ford'un adıyla (Fordizm) anılır oluyor.

Bu sistemle günde 100 araba kapasiteyle seri üretimine başlanan ilk seri örnekleri için 825 dolar fiyat biçilmişti. 545 kilo ağırlığında, dört silindir, 20 beygir motora sahip araba, fiyatının ucuzluğuyla hızla yaygınlaşmıştı. T modelinin en önemli özelliği pratik ve basit olmasıydı. İlk bakışta dayanıksız gibi görünen şasisi, "Teneke Lizzie" diye anılmasına neden olmuştu. Otomobilin gövdesi ahşap kaplama, döşemeleri deridendi. Ford-T 19 yılda, ABD'de 15.5 milyon, Kanada'da 1 milyon, İngiltere'de ise 250 bin satarak rekor kırdı.

John Ford'un 1940'ta, Steinbeck'in şaheseri "Gazap Üzümleri"nden aynı adla çektiği filmde

de her şeyini kaybeden Joad ailesi, kalan üçbeş eşyasını Ford-T'ye yükleyerek, son bir umutla Amerika'yı katetmek üzere yola koyuluyordu.

h→

HÉBURTERNE, JEANNE

Jeanne Hébuterne sanat tarihine Amadeo Modigliani'nin karısı ve resimlerinin konusu olarak geçse de kısa yaşamı elbette bununla sınırlı değil. Paris'te Katolik bir burjuva ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Jeanne ressam olmak isteyen abisi sayesinde 1900'lerin başında Montparnasse'daki sanat ortamının bir parçası olur. Resme yeteneği vardır, fakat yolunu heykeltıraş olarak çizmeye karar verir ve devletin muhafazakâr bakışını temsil eden École de Beaux Art'a alternatif olarak açılan Académie Colarossi'ye girer. Bu okulun bir özelliği de dönemin yaygın eğiliminin aksine kadın öğrencileri kabul etmesi ve onların çıplak erkek modellerle çalışmasına izin vermesidir.

Jeanne 1917 yılında Amadeo Modigliani ile tanışır. Önce onun için modellik yapar, daha sonra aralarındaki profesyonel ilişki tutkulu bir aşka dönüşür. Koyu Katolik ailesinin itirazlarına rağmen Amadeo ile birlikte yaşamaya başlar. Dönemin Montparnasse çevresinin bir bölümü tarafından Modigliani'nin aksine yüzü pek gülmeyen, son derece "derli toplu bir tip" olmakla eleştirilse de Hébuterne kısa ömrüne kendine has takı ve elbise tasarımları da sığdırır. Çift bir yıl sonra daha ılıman bir iklime sahip olan Ni-

"Oturan Jeanne Hébuterne", Modigliani, 1918

"Otoportre", John Bratby, 1956

ce'e taşınma kararı alır, Modigliani'nin menajeri kış aylarını geçirmek için Fransız Rivierasına gelen zenginlere tablo satmayı ümit etmektedir. Bu süre içinde annesi gibi Jeanne adını verdikleri bir kız çocukları olur. Bir yıl sonra Paris'e döndüklerinde Jeanne yeniden hamile kalır. Modigliani madde bağımlılığı nedeniyle iyice ilerleyen bir tüberküloz menenjitine yakalanır. 24 Ocak 1920 günü Modigliani hayatını kaybedince Jeanne Hébuterne aile evine getirilse de sevgilisini kaybetmenin acısına dayanamaz ve sekiz aylık hamileyken Amadeo'nun ölümünün ertesi günü beşinci kattan atlayarak intihar eder.

Ölümünü Modigliani'ye bağlayan ailesi Jeanne'ı önce bir başka mezara defneder, ama on yıl sonra abisinin ısrarlarına dayanamayarak mezarı Modigliani'nin yanına, Père Lachaise'e taşırlar. Kızları Jeanne, Amadeo'nun ressamlığını ve Jeanne ile ilişkisini tasvip etmeyen halası tarafından evlat edinilir ve küçüklüğünü anne-babasına dair bir şey bilmeden geçirir. Ebeveynleri gibi sanatçı olan Jeanne babasıyla ilgili "Modigliani: Man and Myth" (Modigliani: İnsan ve Efsane) adlı bir kitap yazar.

Linda Lappin tarafından kaleme alınan bir makale Jeanne Hébuterne'in yaşamına ve eserleri-

"Otoportre", Jeanne Hébuterne, 1916

ne biraz daha yakından bakıyor. Lappin'in tespitine göre; Hébuterne'in erken yaşta hayata veda etmesi nedeniyle sınırlı sayıda olan çizimlerinin genellikle cinsel organın öne çıktığı çıplak otoportreler olması, bu eserlerin feminist ikonografyayı önceledeği yönünde değerlendiriliyor. Hébuterne'in eserleri Jeanne Modigliani'nin arkadaşı sanat eleştirmeni Christian Parisot'nun gayretiyle 2000 yılında düzenlenen büyük bir Modigliani sergisinde Venedik'te sergilendi. Partice Chaplin 1990 yılında yayımlanan kitabı "Gülerek Karanlığa Doğru"da Hébuterne'in hayatını anlattı. Sanat tarihçisi France Huser'in yine Hébuterne'in hayatını anlattığı "Portakal Dudaklı Kız" adlı kitabı da adını Rimbaud'nun ona adanmış şiirinden aldı: "Ormanın kıyısında / düş çiçekleri çınlayıp, açılıp, ışıldayıp duruyor, / bir kız portakal dudaklı, / çayırlardan çıkıp gelen pırıl pırıl tufanın içinde bacak bacak üstüne atmış." Jeanne Hébuterne, Jacques Becker'in 1958 tarihli "Amants de Montparnasse (Montparnasse 19)" filminde Anouk Aimée, Mick Davis'in 2004 tarihli "Modigliani" filminde Elsa Zylberstein tarafından canlandırıldı.

23 yaşındayken Modigliani ve Hébuterne'in mezarlarını ziyaret etmek üzere Père Lachaise'e giden ve bir röportajında o zamandan beri Modigliani'nin resimlerindeki modellere benzemeye çalıştığını söyleyen Patti Smith'in "Wave" albümündeki "Dancing Barefoot" şarkısı Jeanne Hébuterne'e adanmıştır.

m→

MARADONA

Biri kamerasıyla ve gitarıyla, diğeri topuyla sanat yapan iki adamı buluşturan ve içinden en hasından futbol, partiler, konserler ve dostlar geçen belgesel. Her ikisi de Che Guevara âşığı, her ikisi de vahşi kapitalizme, Bush'a ve ABD'nin emperyalizmine karşı. Emir Kusturica bu belgeselle hayranı olduğu Diego Maradona'nın hayatını bütün yönleriyle ortaya koymayı amaçlıyor. İlk başta 2006 yılında hazır olacağı duyurulan belgeselin yapımı hâlâ sürüyor. Kendi ifadesiyle Kusturica'nın işi çok zor, çünkü Maradona'nın gerçek kişiliğini yansıtmak istiyor: "Film, çekimler sırasında keşfettiğim üç Maradona'yı yansıtacak; futbol öğretmeni, ABD'nin taraflı siyasetçilerine karşı "politik olarak yanlış" yurttaş ve aile adamı. Bu üç Diego, 1986'daki Dünya Kupası'nda İngilizlere en ünlü gollerinden birini attığı Meksika'daki Aztec Stadı'nda çekeceğim son sahnede ortaya çıkacak. Emir Kusturica aynı zamanda, Maradona'yı, 4 Kasım 2005'teki Amerika Zirvesi sırasında gerçekleşen protesto eylemlerinde de görüntüledi. Film Kusturica'nın jüri başkanı olduğu 2005'teki Cannes Film Festivali'nde, Maradona'nın da katılımıyla basına tanıtıldı. Emir ve Diego'nun ilk buluşması 2005 Nisan'ında, Maradona'nın geçirdiği kalp krizinin ardından, fazla kilolarını atmak için yaptırdığı mide küçültme ameliyatının ertesinde Buenos Aires'te gerçekleşti. Filmde şimdi filinta gibi olan Maradona'nın bu ara dönemi nasıl geçirdiğini de göreceğiz. Film Maradona'nın tamamen sağlığına kavuşması ve uyuşturucu bağımlılığından kurtulmasıyla bitecek.

Manu Chao'nun son albümü "La Radiolina"daki Maradona'ya adanmış şarkı "La Vida Tómbola", belgeselin meyvelerinden biri. Filmin bir araya getirdiği terkibin ana elementlerinden Manu Chao, üçlünün Napoli'de muhteşem bir buluşma gerçekleştirdiğini söylüyor ve şarkının kısa hikâyesini anlatıyor: "Emir Mano Negra döneminden 'Santa Maradona'yı söylememi istedi, ama bu fikri beğendim ve oturup yeni bir şarkı besteledim." (Şarkının, Kusturica'lı bir ortamda ayaküstü canlı yorumunu izlemek için YouTube'de "Manu Chao - Kusturica Maradona" sözcüklerini aratmanız yeterli.)

Kusturica ve Maradona

Maradona hakkında bugüne kadar bir sürü belgesel çekildi, ama kamera arkasına geçen "kardeşim" dediği Emir Kusturica olunca, ikili her ne kadar bir tercüman aracılığıyla anlaşıyor olsa da, işler değişiyor. Çekimleri Buenos Aires, Belgrad, Napoli ve Barselona'da yapılan belgeselin temelleri aslında İspanya'dan yapımcı şirket Pentagrama'nın Kusturica'yı ikna etmesiyle atıldı. Daha önce Oliver Stone ve Fidel Castro'yu buluşturup "Comandante" belgeselinin yolunu açan şirket bu defa da Diego ve Emir'i bir araya getirdi. Maradona'ya olan hayranlığını "Kara Kedi Ak Kedi"de bir sevinç nidası olarak "Maradona!" sözcüğünü kullanarak tescilleyen yönetmenin futbol sevgisi bu ikna sürecini tereyağından kıl çekmekten daha da kolay kılmıştır şüphesiz. Emir Kusturica, "Maradona'nın hayatının gerçekten çok zengin, bir sürü ayrıntı ve incelikle dolu, en güzel tınıyı yakalamış bir müzik gibi" olduğunu söylüyor ve ekliyor, "film aslında kurgusal olacak, ama esas öyküdeki hiçbir şeyi değiştiremem."

HAYAT BİR TOMBALA

eğer maradona olsaydım • tam da onun gibi yaşardım • eğer maradona olsaydım • herhangi bir kalecinin karşısında • eğer maradona olsaydım • şaşmazdım yolumdan • eğer maradona olsaydım • herhangi bir yerde kayıplara karışmış •• hayat bir tombala • geceden gündüze • hayat bir tombala • yukarı daha yukarı •• eğer maradona olsaydım • tam da onun gibi yaşardım • binlerce havai fişek, binlerce dost • ve yüze bin veren • eğer maradona olsaydım • mondovizyon'a çıkardım • fifa'ya kafa tutmaya • çünkü onlar en büyük hırsız! •• hayat bir tombala • geceden gündüze • hayat bir tombala • yukarı daha yukarı •• eğer maradona olsaydım • tam da onun gibi yaşardım • çünkü dünya bir toptur • derimize nüfuz eden •• eğer maradona olsaydım • herhangi bir belanın karşısında • asla şaşmazdım yolumdan •• eğer maradona olsaydım • ve bir de kazanılacak bir maç • eğer maradona olsaydım • herhangi bir yerde kayıplara karışmış •• hayat bir tombala • geceden gündüze • hayat bir tombala • yukarı daha yukarı • geceden gündüze • hayat bir tombala

Manu Chao, "La Vida Tombola"

"Savaş", Otto Dix (1929-32)

AR DAMARI

Çiğdem Anad: Türkiye yıllarca "verilecek bir çakıl taşımız yok" üslubuyla bu meseleye yaklaştı. Bir çakıl taşı verilmedi, ama 30 bin kişi öldü. Bu üslup sizce yanlış değil mi?
Hüsamettin Cindoruk: Devlet de hata yapabilir. O hataları irdeleyelim, eleştirelim, yapılmaması için çare üretelim. Şimdi hepimiz Türk ordusunun istediklerini yaparak, demokratik kuralları çiğnemeden bu hadiseyi çözmek zorundayız.
Müjde Ar: 1991'de Demirel başbakandı ve "Kürt realitesini kabul ediyoruz" demişti. Ne oldu sonra? Gereği niye yapılmadı? "Bizi bölmek istiyorlar, toprak istiyorlar"; çocukluğumuzdan beri aynı hikâyeleri dinliyoruz. Buna karşılık bir gerçek var: Kürtler var, talepleri var. Bu insanlarla oturdum kalktım, film çekerken evlerine girdim çıktım. Bütün kış yiyeceği cevizini benimle paylaşan insanlar var. "Dış güçler", "toprağımızı istiyorlar" bana ikna edici gelmiyor. Biz gereken şeyleri yaptık mı? Bütün demokratik haklar verildi, insanlar istedikleri gibi dillerini konuşuyor, kendilerini ifade ediyorlar mı?
Aysun Kayacı: O zaman 1984'e dönmek gerekiyor...
Ar: 1984'ten de öncesine. Ben 1976'da Adıyaman'da film çekerken insanlar bar bar bağırıyordu, "sesimizi duyun, burada çok fenayız..." Mağarada yaşıyordu insanlar, şimdi de çok farklı değil durum.
Cindoruk: Kürtçülük hareketiyle Kürt vatandaşlarımızı ayırmak lâzım.
Anad: PKK'nın ne istediğini bilmiyoruz. Türkiye PKK'nın ne istediğini öğrenmek durumunda değil mi?
Cindoruk: PKK'nın ne istediği belli. Haritaları var... Onların içinde de görüş farklılıkları var. Teröre karşı olan, bunu sulhen halledilmesi gereken bir mesele olarak gören partiler de var. Bir tanesi de parlamentomuzda.
Ar: Onları da atmak için elimizden geleni yapıyoruz.
Cindoruk: Meclisteyken o talepleri reddetmiştim.
Ar: Başbakanımız "dağda çarpışacaklarına düz ovada siyaset yapsınlar" dedi, lafı ağzına tıktık.
Anad: Onu Mehmet Ağar söyledi.
Ar: Farketmez, bir parti başkanı söyledi, söylediğine pişman oldu. Peki o zaman bu işin içinden nasıl çıkılacak? Vurarak, vuruşarak mı? Bunun yol olmadığını görüyoruz.
Cindoruk: Bu bir kültürel hadisedir bir yanıyla. Kürt kültürü, devlet kurmak için yeterli değil. Onu Kürt aydınları biliyor. Burada önemli olan ayrılıkçı düşüncenin sistematiğidir. Kabul ettirmek istedikleri bu: "Biz ayrı bir ırkız, Kürt halkıyız ve Kuzey Irak'taki Kürtlerle beraber bir devlet kurmak istiyoruz." Bu bir fikirse, devlet kendini savunacaktır.
Ar: Ben böyle algılamıyorum.
Cindoruk: İbrahim Tatlıses Türk-Kürt halklarının bileşkesinin çok iyi bir temsilcisi. Kürtçe yaptığı kaset 38 bin sattı. Türkçe yaptı aynı şeyi, bir milyon sattı.
Ar: Buradan nereye gideceğiz?
Cindoruk: Türk dilini benimseyenlerin sayısı çok yüksek. Kürtçede, biliyorsunuz çeşitli lehçeler var...
Ar: Senelerce "bunlar kendi dillerinde anlaşamıyorlar" dendi. Bize ne! Ben de Azerbeycanlıyla anlaşamıyorum.
Anad: Türkiye'nin Kuzey Irak'a girmesinden yanasınız. Neden girmeli?
Cindoruk: 1995'te yaptığı harekâttan sonra Türkiye 2002'ye kadar rahattı. Irak'a girmesi halinde, 35-40 kilometrelik alanda önemli tahribat yapacaktır.
Ar: Hiç istemiyorum böyle bir şeyi. Ağzımın içi yara oldu sıkıntıdan. Böyle bir operasyon yapıldığında, allah korusun, şehitlerin cenazeleri gelirse, bunun altından kalkabilecek miyiz?
Cindoruk: Şimdi gelmiyor mu?
Ar: Daha çok gelecek!
Cindoruk: Çokluğu, azlığı tartışmayın.
Ar: Nasıl tartışılmaz! 200-300 kişi kaybedersek, "bu bir savaştır" mı diyeceğiz?
Cindoruk: 200-300 kişi kaybedeceğimiz savaşlar olmaz, merak etmeyin.
Ar: Bunun garantisini kim veriyor?
Cindoruk: Türkiye terörle savaşı bitirmiştir. Şu anda savaştığımız hasım Kuzey Irak ve onun liderleridir.
Ar: O zaman gidelim Erbil'lere! Böyle konuşulduğunda dehşete düşüyorum.
Pınar Kür: PKK'nın bu kadar güçlenmesinde 1980 darbesinin çok büyük etkisi yok mu?
Cindoruk: Daha eskiye gideyim. '60 ihtilalinden sonra kurulan Sivas kampı da tarihi bir hatadır. Kürt vatandaşlarımızı toplayıp bir kampa koymak, zorbalık yapmak olmaz. Kürt vatandaşlarımızı PKK ile devlet terörü arasında tercihe mecbur etmeyeceğiz.
Anad: Kara Kuvvetleri Komutanı, "23 yıldır örgüte katılımlar engellenemedi" dedi. Bu çok önemli bir söz.
Cindoruk: Katılım sadece Türkiye'den olmuyor. 1994'te, Kohl, Almanya'da 45 bin PKK sempatizanı olduğunu söyledi bana.
Kür: Onlar da '80 sonrasında oraya sığınmış olanlar.
Cindoruk: Tabii. Cezaevinde, poliste işkence yaparsanız, herkesi yataklık yapıyor kabul ederseniz... Bütün Türkiye'de demokrasi, bütün Türkiye'de insan hakları, böyle bir rejime girerseniz, mesele çözülür.

(NTV'deki "Haydi gel bizimle ol" programından kolaj, 25 Ekim 2007)